NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13082

ARBETER-SHUL

Aaron Meisel

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

אַרבעטער־שול

לערנבוך פאַרן דריטן יאָר

ערשטע אויפלאַגע

צוזאַמענגעשטעלט פון

א. מייזל און בעצאַלעל פרידמאַן

INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH, INC.

פ א ר ל א ג

אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן

80 — 5טע עוועניו, ניו יאָרק

אָקטאָבער, 1934.

Copyright, 1934
By the
International Workers Order
80 Fifth Avenue
New York

209

פארווארט

דאס איז דאס ערשטע פולשטענדיקע בוך, וואס דער אינטערנאציאנאלער ארבעטער ארדן גיט ארויס פארן דריטן יאר פון די שולן.

די פריערדיקע באזונדערע כרעסטאמאטיע (פעריאדישע העפטן) פארענטפערן מער ניט די איצטיקע נויטן פון דעם דריטן לערניאר: זייער מאטעריאל איז טיילווייז פארעלטערט, צו שווער און ניט צוגעפאסט צו אונזער דריטן לערניאר. אויסער דעם איז אין פארבינדונג מיט דער קאנקרעטיזירונג פון אונזער פראגראם געקומען די באדערפעניש אין נייע לייען- און לערן-טעקסטן.

אבוין דעם זיינען די באזונדערע העפטן געווען א טעכנישע שוועריקייט אין קלאס: צווישן איין העפט און צווייטן פלעגט אמאל פארגיין א וואך און מער, ביז די קינדער פלעגן עס איינקויפן.

דאס איצטיקע לערנבוך איז א רעזולטאט פון די אנגעגעבענע סיבעס און ס'איז צונויפגעשטעלט געווארן אין העסקעם און לויט דער ארדענונג פון דעם פראגראם-פראיעקט, וועלכע איז אויסגעארבעט געווארן פון דער נאציאנאלער שול-עקזעקוטיווע.

דאס מיינט ניט, אז דאס בוך פארענטפערט פולשטענדיק די באדערפעניש אין לייען-מאטעריאל. קעדיי אויסצופילן יעדע טעמע, וועלן די לערער און די קינדער דארפן נאכזוכן צוגעפאסטע טעקסטן אין צייטונגען, זשורנאלן, ביכער און אויסנוצן די קינדער-ביבליאטעק, וואס דער אינטערנאציאנאלער ארבעטער ארדן האט שוין אנגעהויבן ארויסצוגעבן.

צום סאף פון יעדן טעקסט ווערן צוגעגעבן ארבעטן און איבונגען, וועלכע דארפן דינען אלס רעקאמענדאציעס פאר די לערער און קינדער.

דאס איז דאס ערשטע פולשטענדיקע בוך פאר דריטן לערניאר, און די צונויפשטעלער וועלן מיט אנערקענונג אננעמען די איסבעסערונגען, וועלכע די לערער וועלן רעקאמענדירן פאר די ווייטערדיקע אויפלאגעס.

די צוזאמענשטעלער.

שול און אַנטי־רעליגיע

אונזער שול. סקול. טאַלמעטוירע. רעליגיעזע יאַנטויווים. אַרבעטער יאַנטויווים.

דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן.

די קינדער־בראַנטשעס פון דעם אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן.

נייעס — איינמאָל אַ וואָך.

וואַנט־צייטונג :

פּערמאַנענטער אַנטי־רעליגיעזער ווינקל.

צייט :

פון 15טן סעפּטעמבער ביזן 15טן אָקטאָבער.

צום נייעם יאָר!

פון ב. פרידמאַן

מיט פרישן מוט, ענערגיע —
צום נייעם לערניאָר!
אין גרויען האַרבסט, אין רעגן־טעג
וועט טאָג אין שול זיין קלאָר!...

און זאָל די אַרבעט היים אַוועק,
אַזוי ווי אַ פינפיאָר!
ס'איז ניט קיין קלאַס פאַר אָנפאַנגער,
נאָר דריטער לערניאָר!

צו אַרבעט זיך אַ נעם געטאָן
מיט ליבע און מיט פרייד!
און שטימע — פרישער, האַרציקער
— זאָל קלינגען: ש ט ע נ ד י ק ג ר י י ט!

און אַרבעט איז פאַראַן אַ סאַך,
נאָר אַרבעט איז ניט שווער
פאַר אַ יאַט, אַ פליסיקן —
אַ לערנין־פיאָנער!

מיט פרישן מוט, ענערגיע —
געשטעלט זיך אין דער ריי!
אין קאַמפן וועט אַרויסהעלפן
די קינדערשע אַרמיי!

שרייב אַן אַ קאָמפּאָזיציע: „איך בין גרייט צום נייעם לערניאָר!”

יאָסי דער דעקלאַמאַטאָר.

יאָסי האָט געקראָגן אין שול אַ דעקלאַמאַציע. נו, דאַרף מען דאָך אויסלערנען אַף אויסנווייניק. אַליין לערנט זיך נישט. נעמט זיך טאַקע יאָסי צו דער אַרבעט:

אַלע טירן צוגעשלאָסן, אַלע פענצטערלעך פאַרמאַכט.
אין אַ בעטל דרימלט יאָסל.

— ע, וואָס וועל איך זיצן און לערנען. ביז דער רעפּעטיציע האָב איך נאָך צייט. און יאָסל לויפט אַרויס אין גאָס.

אַפן גאָס איז לעבעדיק און טומלדיק. בעווזרע שפּילט אין באַל אַף דער וואַנט. די שויבן שרייען דורך די פענצטער. אָבער ווער הערט זיי? מען שיסט מיטן באַל, אַז עס גייט אַ רויך.

אַף מאָרגן. יאָסי זיצט ווידער און לערנט:

אַלע טירן זיינען געשלאָסן, אַלע פענצטערלעך פאַרמאַכט.
אין אַ בעטל דרימלט יאָסל . . .

— האַ, גענעצט יאָסי און עפנט אַ מויל, ווי אַ פאַרשלאָפענע קאַץ. ער קלערט:

— פאַרוואָס דאַרף יאָסל פון דער פּאָעמע ליגן אין בעטל און דרימלען, און איך דאַרף זיצן און לערנען זיין פּאָעמע? ס'וועט נישט אַנטלויפן. איך האָב נאָך צייט צו לערנען.

אַפן צווייטן טאָג. יאָסל זיצט און לערנט. מיטאַמאָל לויפן אַריין זיינע כאַווערים נייטן און „רעד“. זיי זאָגן אים אַ סאָד אין אויער.

— יאָסי, מיר האָבן געפונען אַ הינטל. אַן עמעסער בולדאָג. מיר ווילן אים לערנען האַווקען. קום מיט אונז.

יאָסי האָט זיך אַרויסגעכאַפּט פון שטוב און לויפט מיט די כאַווערים אין גאָס.

דעם לעצטן טאָג פאַר דער רעפּעטיציע איז יאָסי געקומען אין שול.

דער לערער פירט אַ שמועס מיט די קינדער. ער דערציילט זיי וועגן דעם גרויסן דערפאָלג פון דעם צווייטן פינף-יאָריקן פּלאַן. אָבער יאָסי הערט קיין וואָרט נישט. ער זיצט אין אַ ווינקל און מאַכט מיט די ליפּן:

נעמט אים לענין פאַר אַ הענטל,
פאַר אַ צווייטן נעמט אים מאַרקס.
נעמט-אים לענין פאַר אַ הענטל,
פאַר אַ צווייטן נעמט אים מאַרקס.

יאָסי קלערט:

— מער ווי האַלב ווייס איך שוין. מאָרגן גלייך אין דער פרי, וועל איך אויסלערנען די צווייטע העלפט.

אָבער מאָרגן אין דער פרי האָט יאָסי זיך פאַרשלאָפן. ער האָט קיין

צייט ניט געהאַט אויסצוטרינקען אַ גלאָז מילך און געטוזט לויפֿן צו דער רעפּעטיציע אין שול.

— וואָס וועל איך איצט טאָן? — האָט יאָסי אויפֿן וועג געטראַכט.

די רעפּעטיציע איז געווען זייער אַ גוטע. איין קינד נאָכן צווייטן איז אַרויסגעגאַנגען און געזאָגט זיין פּאָעמע מיט אַ קנאַק.

יאָסי איז געזעסן און אַלץ געוואָלט, אַז אימיצער זאָל פֿאַרגעסן אין מיטן.

— באַוועך יאָסי, ווייז דו וואָס דו קענסט, — האָט דער לערער געזאָגט.

בא יאָסין האָט דאָס האַרץ אָנגעהויבן שטאַרק קלאַפּן.

אַז ער האָט זיך אויפֿגעשטעלט, האָט ער בא זיך באַשלאָסן:

— וואָס עס וועט זיין, וועט זיין. — איך זאָג.

ער האָט שטאָלץ אויפֿגעהויבן דעם קאָפּ און אָנגעהויבן זאָגן מיט אַ הויכער, זיכערער שטימע.

אַלע זיינען געזעסן שטיל און זיך גוט צוגעהערט.

— אָט דאָס הייסט געזאָגט. שוין איינמאָל אַ יאָסי!

אָבער מיטאַמאָל האָט זיך יאָסי פֿאַרהאַקט. ער איז רויט געוואָרן און געבליבן שטיין, ווי אַ מאַשין אָן גאַזאָלין.

זיין כאַווער נייטן האָט אים שטילערהייט אונטערגעזאָגט:

— מען האָט געטיילט דאָרט אַלע בלעטער
און געפּליעסקעט מיט די הענט.

יאָסי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן און אָנגעהויבן ווידער דעקלאַמירן הויך:

מען האָט געטיילט דאָרט אַלע לעטערס
און געפּאַטשקעט מיט די הענט.

אין שול האָט אויסגעבראָכן אַ גרויס געלעכטער.

יאָסי האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און אַ פֿאַרשעמטער געזעצט זיך אויף זיין אָרט.

מערצאָל:	איינצאָל:	איינצאָל:	מערצאָל:
טירן	__________	אַ דעקלאַמאַציע	__________
פֿענצטערלעך	__________	אַ בעטל	__________
שכיינים	__________	די רעפּעטיציע	__________
כאַווירים	__________	די וואַנט	__________
קינדער	__________	אַ מויל	__________
ליפּן	__________	אַ קאָין	__________
בלעטער	__________	די פּאָעמע	__________
הענט	__________	דער טאָג	__________

היים־אַרבעט: שרייב אַן אַ פּאַראַגראַף: „אונזער שול־סימכע".

צום נייעם יאָר

(סאָוועטיש)

עס איז שוין דער זומער,
דער הייסער אַוועק.
עס זיינען געבליבן
נאָך עטלעכע טעג. —

נעמט, כעוורע, גיכער
די ביכער אַרויס,
די העפטן, די בלייערס —
דער זומער איז אויס!

געשפּילט זיך, געלאָפן,
געאַרבעט, גערוט, —
איז לאָמיר איצט לערנען,
לערנען זיך גוט.

ס'וועט קיינער ניט אָפּשטיין,
ס'וועט קיינער זיין פויל —
אַרבעטן, קעמפן,
לערנען זיך וואויל.

פאַרוואַנדל די זאַצן:

פון איינצאָל אין מערצאָל:

דער הייסער זומער איז אוועק.

דער זומער איז אויס.

פון מערצאָל אין איינצאָל:

עס זיינען געבליבן נאָך טעג.

נעמט ארויס די ביכער.

אין שול.

הורך די אפענע פענצטער פון דער שול האט זיך געהערט א פריילעך געשפרעך און א געלעכטער פון קינדער.

— טו—הא, — האט זיך דערהערט א ווילדער קאל פון גאס. צוויי אינגלעך האבן ארײנגערוקט זייערע קעפ אין פענצטער און זיך געדרייצט מיט די קינדער.

— רויטע, רויטע, רויטע! גא טו ראשיא!

אלע קינדער האבן א קער געטאן זייערע קעפ צום פענצטער. דער פארזיצער פון קלאס האט זיך אויפגעשטעלט און געשריען צוריק:

— וואס שרייט איר הורכן פענצטער. מען לאזט אייך נים ארײן? קומט ארײן, וועט איה זען, וואס מיר טוען.

— ע, וואס איז דא בא די רויטע צו זען, פוסטע מייסעס! — זאגט איינער, — גיב א זעץ אין פענצטער און לאמיר לויפן ערגעץ אנדערש.

דערווייל איז דער לערער ארויסגעגאנגען אין גאס. די אינגלעך האבן זיך געלאזט לויפן, אבער דער לערער האט זיי גערופן פון דער וויטנס:

— קינדער, קומט ארײן, וועט איר זען ווי פריילעך מען ארבעט בא אונז. איר דארפט פאר אונז נים מוירע האבן. מיר זיינען אייערע פריינט.

ביידע אינגלעך האבן זיך א ווילע געקווענקלט, אבער דערנאך זיינען זיי ארײן.

זיי זיינען געבליבן ביידע שטיין אין מיטן צימער ווי פארלארענע. דער פארזיצער האט זיי געבעטן זיצן.

— קומט אהער, וועט איר זען וואס מיר טוען אין שול.

— מיר רעכענען איצט אוים, וויפל טעג מיר זיינען געגאנגען אין שול. וויפל קאמפאזיציעס מיר האבן געשריבן, וויפל פיאגערן מיר האבן פארקויפט, און וויפל קינדער עס האבן פארשפעטיקט.

— צוליב וואס דארף מען דאס? — האט איינער פון די צוויי געפרעגט.

— זעסט, — ענטפערט דער פארזיצער, — אט האבן די צוויי אינג־לעך דורכגעלאזן פינף טעג לערנען, און צוויי מיידלעך — פיר טעג. דערפאר האבן מיר נים אויסגעפירט אלין לויט אונזער פראגראם. אין אונזער פראגראם זיינען פאראן א סאך אינטערעסאנטע זאכן. אז מיר וועלן אלץ אויסרעכענען, וועלן מיר מאכן א דיאגראם, אט ווי די, וועלכע הענגט בא אונז אף דער וואנט.

בײדע אינגלעך האָבן נײַגעריק געקוקט אױפֿן פּאַפּיר מיט די גע־
ראַבענע פּאַפּיקלעך, װאָס איז געהאָנגען אױף דער װאַנט.

— כאָװער לערער, — האָט האָב איך שױן אױסגערעכנט, װיפֿל
קאָנצערטן מיר האָבן דעם װינטער געהאַט, און װיפֿל מאָל מיר זײַנען
אַרױסגעטראָטן אױף אונטערנעמונגען פֿון דערװאַקסענע, — האָט עלסי
געװיזן דעם לערער.

— אָ, איך בין אײנמאָל געװען בײַ אײַך אױף אַ קאָנצערט, —
האָט אײנער פֿון די אינגלעך געזאָגט, — איך האָב שיִער ניט
געפּלאַצט פֿאַר געלעכטער. צוליב װאָס מאַכט איר דאָס אַלץ?

— מיר גרײטן זיך צו אַ שול־אױסשטעלונג, — האָט איִם דער
קלאַס־פּרעזידענט געזאָגט, — די אױסשטעלונג װעט זײַן אין אַ װאָך
אַרום. און איצט קלײַבן מיר מאַטעריאַל צו דער אױסשטעלונג. מיר
מאַכן אַ דיסקאַנט פֿון אַלץ, װאָס מיר האָבן פֿאַרן יאָר געטאָן.

— אַזױ, אַזױ, — האָט זיך געװאונדערט דער אינגל.

— און אונז װעט איר אַרײַנלאָזן? — האָט געפֿרעגט דער
צװײטער.

— ניט נאָר אַרײַנלאָזן, נאָר מיר בעטן אײַך צו קומען. קומט
און ברענגט אײַערע פֿרײַנט. מיר װעלן האָבן אַ פּאַרטי מיט גוטע
זאַכן, מיט זינגען און דעקלאַמאַציעס. עס װעט זײַן פֿרײלעך.

— גוט, מיר װעלן קומען, — האָבן בײדע צונױפֿגעקלאַפּט מיט די
קעפּ.

— פֿאַרגעסט ניט, מיר װעלן אױף אײַך װאַרטן.

ס י נ אָ נ י מ ע ן:

סינאָנימען — װערטער פֿון דער זעלביקער באַדײַטונג.

נײַגעריק —	נעקװעקלט זיך —
מורא געהאַט —	אַ זעץ —
אַרײַנגערוקט —	פּוסטע מײַסעס —
פֿרײלעך —	קאָל —
דיסקאַנט —	געשפּרעך —

הײם־אַרבעט: שרײַב אױס אַ פּאַראַגראַף: „װאָס טו איך, צו ברענגען
אין שול אַ נײַ קינד?"

סערקע אין דער אַרבעטער־שול

פֿון א. פלאַטנער

ביז סערקע איז געקומען אין אַן אַרבעטער שול,
האָט זי גאָרניט געוואוסט און האָט גאָרניט פאַרשטאַנען.
דער פּאַבליק־סקול לערער דערציילט ניט די קינדער
פאַרוואָס אַף דער וועלט זיינען קלאַסן פאַראַנען.

פאַרוואָס וואַרפט דער לענדלאָרד אַרויס פון דער דירע ?
פאַרוואָס איז דער טאַטע אָן אַרבעט געבליבן ?
אין פּאַבליק־סקול לערנט מען אַנדערע זאַכן,
אין פּאַבליק־סקול ביכער — איז אַנדערש געשריבן.

אַמעריקע איז אַ פרייע מעדינע,
און לינקאָלן איז דער נעגער־באַפרייער.
טאָ פאַרוואָס לינטשט מען די שוואַרצע, אין דער סאַוט,
טאָ פאַרוואָס ברענט מען שוואַרצע אין פייער ?

פאַרוואָס און פאַרוואָס, עפּשער טויזנט פאַרוואָסן,
האָט סערקע געפרעגט, האָט דער לערער געשוויגן.
האָט סערקען די גאַנצע געשיכטע פאַרדראָסן,
ביז זי האָט פאַרשטאַנען — מע לערנט איר ליגן.

איז סערקע געקומען אין דער אַרבעטער־שול,
באַקענט זיך מיט די קינדער, געקראָגן אַ ביכל.
האָט איר די מאַמע געקויפט אַ מאַטאָנע,
אַ רויט, אַ דריי עקיק פּיאָנעריש טיכל.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: „די סקול און די אַרבעטער־שול".

—

לערן אויס דאָס ליד אַף אויסנווייניק.

אין דער סקול

אין דער סקול דערציילט מען קינדער
וועגן פרינצן און פּרינצעסנס,
אָבער ניט וועגן קינדער,
וועלכע האָבן ניט צו עסן.

אין דער סקול לערנען קינדער, —
עס איז דער פּרעזידענט אַ מאַלער,
און די קינדער דאַרפן פאָלגן
וואָס עס זאָגט דער דאָו און גאַלער.

אין דער סקול הערן קינדער
שיינע מייסעס וועגן פאָרדן,
אָבער ניט וועגן שול
און ניט וועגן אַרבעטער־אָרדן.

אין דער סקול — שיינע מייסעס
וועגן מיליאָנערן,
אָבער בייזע, שלעכטע רייד
וועגן פּיאָנערן.

קינדער הערן גוטע רייד
וועגן וואַשינגטאָנס בײמל־קאַרשן,
אָבער ניט אײן גוטן וואָרט
וועגן הונגער־מאַרשן.

מען לערנט אין סקול,
אַז אַלע זיינען גלייך, —
טאָ פאַרוואָס זיינען מענטשן
אָרעם און רייך?

די סקול איז אַ פּריינט
פון באָסעס און מיליאָנערן.
די סקול איז אַ פיינט
פון אַרבעטער און פּיאָנערן.

א נ ט א נ י מ ע ן (ווערטער פון פאַרקערטער באַדייטונג):

שיינע ______ עסן ______

בייזע ______ גוט ______

אין סקול.

פון כאווער-פאווער

איידער דאס לערנען האט זיך אנגעהויבן, האט דער פרינציפאל ארייננערופן ווילין צו זיך אין אפיס און האט געהאט מיט אים א שמועס.

— הער זיך איין, ווילי. מען האט מיר דערציילט, אז דער לערער אין דיין קלאס, מיסטער ביגון, לערנט מיט די קינדער שלעכטע זאכן. איך האב געהערט, אז דו ביסט א גוטער באי סקאוט. דערפאר איז דיין פליכט צו הערן אלץ וואס דער לערער טוט אין קלאס, און דערציילן עס מיר.

— יע, יע, מיסטער פרינציפאל. מיסטער ביגון איז מיר אויך נים געפעלן. אלעמאל רעדט ער קעגן מילכאמע און קעגן רייכע. ער דערציילט מייסעס וועגן „ראשיא". א נעגער קינד טאר מען בא אים אין קלאס נים אנרירן. בא אים זיינען אלע קינדער גלייך.

— זעסטו שוין, ווילי. אט דערפאר האב איך דיך טאקע אהער גערופן. זע אלץ, הער אלץ און דערצייל מיר.

— איך וועל טאן מיין באי סקאוט פליכט, מיסטער פרינציפאל.

ווען ווילי איז אריין אין קלאס, האט ער געזען, ווי אלע קינדער זיצן אויפגערעגטע. סילוויע איז געשטאנען און האט דערציילט וואס עס האט אין דער פרי געטראפן לעבן סקול.

— מיסטער ביגון, דייווי האט היינט געטאן א מיעסע זאך: ער האט גערופן דזשימין: ניגער! און געהייסן אים דזשיגן. נאך א סאך קינדער זיינען געשטאנען ארום און געשוויגן. איז עס שיין אזוי, מיסטער ביגון?

דער לערער האט ארויסגערופן דייווין:

— דייווי, קום נאר אהער. און, דזשים, דו קום אויך. זאג מיר, דייווי, וואס טוט דיין טאטע?

— און אז א פרינטער, איז וואס?

— ס'איז זייער וויכטיג. ער איז א שווערער ארבעטער. ער ארבעט פון פרי ביז שפעט אין דער נאכט. עמעס?

— און אז עמעס איז וואס?

דער לערער מאכט זיך נים הערנדיק און פרעגט דזשימין:

— וואס טוט דיין טאטע?

— א דזשעניטאר.

— זאג מיר, וואס טוט א דזשעניטאר?

— ער הייצט דעם אויוון, וואשט די טרעפ, טראגט קוילן און נאך אנדערע ארבעטן.

— זעסט, דייווי. דיין טאטע ארבעט שווער, זיין טאטע אויך.

איך זייט ביידע ארבעטער קינדער, גלייכע כאַווירים, טאָ קריגט זיך ניט. בעט זיך איבער און גיט זיך די הענט.

דייווי גיט אַ פרעבן קוק אַפן לערער און זאָגט:

— ער איז מיר ניט קיין כאַווער. ער איז אַ ניגער!

כאַווער ביגון הערט זייער אומעטיק. ער הייבט אָן רעדן צו די קינדער און קוקט פון צייט צו צייט אַף דייווין.

— אָט אַזוי הערן ארבעטער קינדער פארנאַרט. אין דייטשלאַנד זאָגן די פאַשיסטן:

— שלאָגט אידישע קינדער. זיי זיינען שמוציק.

— אין פראַנקרייך לערנט מען די קינדער פיינט האָבן די דייטשן.

אין פאַלעסטינע לערנט מען די אידישע קינדער פיינט צו האָבן די אַראַבער.

און דאָ בא אונז אין לאַנד הייסט מען פיינט האָבן ניגערס און איטאַליענער.

— אַזוי הערן אַרבעטער קינדער צעקריגט און צעריסן צווישן זיך. ניין, איך דענק ניט, אַז אַזוי איז גוט. איך דענק, אַז אַרבעטער קינדער זיינען אַלע גלייך.

— לערער, דערלויבט מיר אַרויסצוגיין, — האָט ווילי אין מיטן אויפגעהויבן זיין האַנט.

ווילי איז אַרויס. אין עטלעכע מינוטן אַרום האָט זיך געעפנט די טיר, און ס'איז אַריינגעקומען דער פרינציפּאַל.

— מיסטער ביגון, קומט אַריין צו מיר אין אָפיס.

מיסטער ביגון איז אַרויס מיטן פרינציפּאַל. אין עטלעכע מינוט אַרום איז ער אַריינגעקומען צוריק און געזאָגט:

— קינדער, דער פרינציפּאַל האָט מיר געזאָגט, אַז איך טאָר מער אין סקול ניט לערנען. מען באַשטראָפט מיך דערפאַר, וואָס איך האָב אייך געלערנט, אַז אָרעמע קינדער דאַרפן זיין אַלע גלייך. מאָרגן קומט שוין אַ נייער לערער.

אַלע קינדער האָבן זיך אויפגעהויבן פון די פּלעצער:

— מיסטער ביגון, מיר האָבן אייך ליב.

— מיר ווילן אייך פאַר אַ לערער. מיט קיין אַנדער לערער וועלן מיר ניט לערנען. מיר וועלן אַרויס אַף אַ סטרייק.

— און אַז זיי וועלן אייך באַשטראָפן? — האָט דער לערער ביגון געפרעגט.

— מיר האָבן קיין מוירע ניט.

סילוויע האָט אַלעמען איבערגעשריען:

— כאַווער דימיטראָוו האָט אויך קיין מוירע ניט געהאַט!

אַף מאָרגן אין דער פרי איז געקומען די נייע לערערן. דער פרינציפּאַל האָט זי אַריינגעפירט און זי פאָרגעשטעלט פאַר די קינדער.

— דאָס איז מיסעס שפּאַנקנאַבל. קינדער, איך האָף, אַז איר וועט זיין באַ איר גוטע קינדער.

מיסעס שפּאַנקנאַבל האָט זיך אַוועקגעזעצט און געהייסן די קינדער עפענען די ביכער.

זי האָט געקוקט אין קלאַס זשורנאַל און אויסגערופן:

— סילוויע, שטעל זיך אַוועק און לייען.

סילוויע איז געשטאַנען, געהאַלטן דאָס בוך און ניט געלייענט קיין איין וואָרט.

די לערערן איז בייז געוואָרן. זי האָט אַריינגעשריבן אַ שלעכטן צייכן אין קלאַס זשורנאַל. נאָכדעם האָט זי אויסגערופן בענין.

בעני איז געשטאַנען אַזוי ווי סילוויע און אויך ניט געלייענט קיין וואָרט.

אַזוי האָט זי אויסגערופן אַ צווייטן, אַ דריטן און אַ פערטן. קיינער האָט ניט געוואָלט לייענען.

מיסעס שפּאַנקנאַבל האָט אַ פרעג געטאָן די קינדער:

— זאָגט מיר, פאַרוואָס טוט איר עס אַזוי?

סילוויע האָט זיך אַוועקגעשטעלט און שטאָלץ געענטפערט:

— ווייל מיט אונז האָט געלערנט אַ גוטער לערער, מיסטער ביגון.

האט מען אים אפגעזאגט. איר האט ניט קיין רעכט צו פארנעמען זיין פלאץ.

די לערערן האט געטופעט מיט די פיס:

— שוויג! מען פרעגט דיך ניט! איך האב יא רעכט. מיסטער ביגון איז א רויטער און ער טאר ניט לערנען אין אן אמעריקאנער סקול.

— אן ארבעטער, וואס פארנעמט דעם צווייטן ארבעטערס פלאץ, איז א סקעב! — האט אויסגערופן סילוויע.

די לערערן איז בייז געווארן ווי א טײַער. זי האט געגעבן א געשריי, אז עס האבן זיך א טרייסל געטאן די ווענט:

— שוויג, דו שמוציקע אידישקע!

אין קלאס איז געווארן שטיל. קיינער האט ניט געגלויבט זייערע אייגענע אויערן. נאכדעם האט אויסגעבראכן א טומל פון אלע זייטן:

— הא? וואס האט זי געזאגט? וואס?!

סילוויע איז צוגעלאפן צו איר מיט פארקוועטשטע פויסטן:

— נעם צוריק וואס דו האסט געזאגט! נעם צוריק!

די קינדער האבן געשריען פון אלע זייטן:

— פאשיסטקע! כוליגאנקע! היטלעריסטקע! קיין מינוט וועלן מיר ריבן איר ניט לערנען!

העכער פון אלעמען האט געשריען סילוויע:

— קינדער, איצט איז די צייט צו פאראייניקן זיך! לאמיר אלע ארויס אין סטרייק! מיר ווילן ביגונען צוריק!

די קינדער האבן זיך ארויסגעשאטן אפן גאס. די גאס איז געווארן פול מיט קינדער. באלד זיינען אויסגעוואקסן סיינס, פלאקאטן:

— מיר ווילן ניט קיין פאשיסטישע לערער!

— מיר וועלן זיך ניט לאזן באליידיקן!

— גיט אונז אונזער לערער מיסטער ביגונען צוריק!

סינאנימען:

אנגעהויבן —	______	פלעצער —	______
א שמועס —	______	ביין —	______
פליכט —	______	שטאלץ —	______
אויפגערעגטע —	______	א טרייסל —	______
אומעטיק —	______	א טומל —	______
פיינט האבן —	______		

היים־ארבעט: שרייב אן א קאמפאזיציע: די סקול און די ארבעטער־שול.

דער שול־פאַריין

פון ש. דאַווידמאַן

מאַנטיק אין אָוונט
עס קומען צו גיין
טאַטעס און מאַמעס
אין שול־פאַריין.

טאַטעס און מאַמעס,
כאַווירים א סאַך —
„וואָס בעסער פאַר קינדער״,
מע רעדט און מע טראַכט.

עס דאַרפן די קינדער
מילך און ברויט,
עס טאָרן ניט וויסן
די קינדער פון נויט.

קעמפן פאַר קליידער,
און שיך אין דער סקול —
דאַרפן די טאַטעס
און מאַמעס פון שול.

שרייב אַן א בריוו צו דיינע עלטערן. דערקלער זיי פאַרוואָס זיי דאַרפן קומען צו די מיטינגען פון שול־פאַריין.

לעאָנאַרד.

פון כאַשמאַל

1

לעאָנאַרד האָט ניט געהאַט קיין עלטערן. ווען ער איז אַלט געווען פינף יאָר האָט זיין אָנקל אים גענומען צו זיך.

צו זיבן יאָר האָט אים דער אָנקל אַריינגעגעבן אין א כיידער. לעאָנאַרד האָט דאָרט געטראָפן אַן עלטערן אידן מיט א יאַרמעלקע אויפן קאָפּ. די קינדער האָבן אים גערופן „רעבע״.

וואָס לענגער לעאָנאַרד איז געגאַנגען אין כיידער, אַלץ ווינציקער

ביישעק האָט ער געהאַט דאָרטן צו לערנען — אַז מע לערנט דאָרטן אַזעלכע זאַכן, וואָס מע קאָן ניט פאַרשטיין.

איינמאָל גייט לעאָנאַרד אַהיים צוזאַמען מיט אַנדערע קינדער. עס איז זומער — אַ שיינער יולי טאָג. אין סקול גייט מען ניט, האָט מען זיך פאַרשפּילט אין גאַס.

— איר ווייסט וואָס ? — רופט זיך אָן לעאָנאַרד, — לאָמיר מאָרגן שפּילן „הוקי״ און ניט גיין אין כיידער.

— יאָ, — רופט זיך אָן אַ צווייטער, — עס איז אַ גוטער פּלאַן. וועלן מיר אין טאָג דעם רעבן ניט אָנקוקן.

ניט אַלע קינדער האָבן באַלד איינגעשטימט, אָבער ווען סעמי, אַ אינגל פון אַ יאָר צען, האָט פאָרגעשלאָגן אַ פּלאַן אַז מען זאָל „הייקן״ אין פּראָספּעקט פּאַרק, איז דאָס אַלעמען געפעלן געוואָרן.

2

עס איז געווען זייער אַ שיינער טאָג און די קינדער, זעקס אין צאָל, האָבן זיך אַוועקגעלאָזט אין פּראָספּעקט פּאַרק.

דאָס ערשטע וואָס זיי האָבן געטאָן איז גיין באַזוכן דעם „זו״. פאַר לעאָנאַרדן איז דאָס געווען אַ נייעס. ער האָט נאָך ביז איצט קיין כייעס ניט געזען. דער אָנקל זיינער האָט אים קיינמאָל אין ערגעץ ניט גענומען.

אַמבעסטן זיינען לעאָנאַרדן געפעלן געוואָרן די מאַלפּעס, ווי זיי שפּרינגען אַרויף און אַראָפּ, פאַרטשעפּען זיך מיט די וויידלען בא די שטענגלעך און בלייבן הענגען מיטן קאָפּ אַראָפּ. איין קליין מאַלפּעלע האָט צוגעשפּאַרט דאָס פּעניטל צו די גראַטעס און ניט אויפגעהערט קוקן אָף לעאָנאַרדן.

ווען מע איז אָפּגעווען אין „זו״ אַרום אַ האַלבע שאָ, האָבן די אינגלעך באַשלאָסן, אַז איצט דאַרף מען גיין צום שפּיל־פּלאַץ שפּילן.

— אַלרייט, — רופט זיך אָן לעאָנאַרד, — איר גייט און איך וועל נאָך דאָ אַ ווײַלע קוקן.

— דו וועסט ניט טרעפן אַליין דעם וועג, — האָבן די קינדער געזאָגט.

— האָט קיין מורע ניט, — ענטפערט לעאָנאַרד, — איך וועל שוין טרעפן.

די אַנדערע פינף אינגלעך זיינען אַוועק און לעאָנאַרד איז פאַרבליבן. ער איז צוגעגאַנגען צום גרויסן העלפאַנט, באַטראַכט זיין לאַנגע ניאַניע. לעאָנאַרד האָט געזען: מענטשן וואַרפן אין דער ניאַניע „פּינאַטס״ און די ניאַניע שלינגט זיי גלייך איין.

ער וואָלט אויך אַריינגעוואָרפן פּינאַטס אין דער ניאַניע, האָט ער אָבער ניט.

לעאָנאַרד איז פאַרבליבן אין „ז" אַזוי לאַנג, ביז וואַנען ער האָט דערפילט, אַז ער ווערט הונגעריק.

3

גייט לעאָנאַרד זיבן ווייטע באַוויידים. ער דערמאָנט זיך, אַז צוויי אינגלעך האָבן גענומען מיט זיך היפּשע פּעקלעך מיט עסן.

לעאָנאַרד גייט און גייט און גייט. הונגעריק איז ער — אַ שרעק! דער טאָג איז זייער אַ הייסער. ער הויבט אָן מיד ווערן. וועמען ער פרעגט, וואו דער שפּיל-פּלאַץ איז, ווייזט מען אים אָן אַף אַן אַנדער פּלאַץ. ער פילט, אַז ער איז שוין זייער מיד. ער באַשליסט צו גיין צו אַ בערגל, וואו ס'געפינען זיך עטלעכע ביימער און זיך אָפּרוען אין שאָטן.

ער קומט צו לעבן אַ בוים און וויל זיך אָפּלייגן, ערשט ער דערזעט: אַ ביסל נידעריקער אַראָפּ זיצן אַ סך קינדער אין אַ ראָד. אינמיטן זיצט אַ מיידל און רעדט עפּעס. באַ די זייטן פון ראָד שטייען נאָך קינדער און הערן זיך צו.

לעאָנאַרד איז געשטאַנען אַ ווײַלע און געטראַכט: זאָל ער צוגיין, אָדער ניט? און אָט דערזעט ער ווי די מיידל, וואָס זיצט אינמיטן, ווינקט צו אים, ער זאָל צוקומען.

— ווי רופט מען דיך? — פרעגט אים די מיידל באַלד ווי ער איז צוגעקומען.

— מיין נאָמען איז לעאָנאַרד און איך האָב פאַרבלאָנדזשעט.

— ווי אַזוי און מיט וועמען ביסטו געקומען, לעאָנאַרד?

לעאָנאַרד האָט זיך לאַנג ניט געלאָזט בעטן און דערציילט די גאַנצע געשיכטע. ער האָט אַפילו ניט געשעמט זיך צו דערציילן, אַז ער איז הונגעריק און האָט ניט קיין געלט מיט זיך.

באַלד האָבן זיך אָנגעהויבן אויסשטרעקן הענטלעך מיט סענדוויטשעס און אייניקע האָבן אים דערלאַנגט באַרן און עפּל.

לעאָנאַרד איז אַ ביסל צעטומלט געוואָרן. ער איז טאַקע שטאַרק הונגעריק, אָבער ווי קאָן ער אויפעסן אַזויפיל סענדוויטשעס מיט פרוכט?

— עס, וויפיל דו קאָנסט, — רופט זיך אָן צו אים די מיידל, — און איך, זאָגט זי, וועל דערווייל דערציילן ווייטער די מייסע.

עס האָט לאַנג ניט גענומען און לעאָנאַרד האָט זיך דערוואוסט, אַז ער געפינט זיך צווישן אַ גרופּע וואָס רופט זיך „פּיאָנערן" פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן, און די מיידל איז זייער אָנפירערן און הייסט: בעלאַ.

נאָכדעם ווי לעאָנאַרד האָט זיך גוט אָנגעגעסן, האָט ער באַדאַנקט

די קינדער אין געבעטן בעלאן זי זאל אזוי גוט זיין און אים אנ־זייזן, וואו דער שפּיל־פּלאץ געפינט זיך. ער דאַרף זיך דאָרט טרעפן מיט די כאַווייריםֿ, ווייל אליין ווייסט ער ניט דעם וועג אהיים.

— וואו וואוינסטו? — פרעגט אים בעלא.

לעאָנאַרד זאָגט איר זיין אדרעס.

— אויב אזוי, — רופט זיך אָן בעלא, — דאַרפסטו ניט גיין זוכן די אינגלעך. מירן „הייקן" צוזאַמען שפּעטער אהיים. מיר אלע וואוינען ארום דיין געגנט.

— אָבער די אינגלעך וועלן דאָך מיך זוכן, — רופט זיך אָן לעאָנאַרד, — זיי וועלן דענקען, אז איך בין פאַרלאָרן געגאַנגען.

— נו, גוט, — רופט זיך אָן בעלא, — איינער פון אונזערע פיאָנערן וועט צוגיין צום שפּיל־פּלאַץ מיט דיר און דו וועסט זיי אויך איינלאדן אהער.

עס האָט זיך ארויסגעוויזן, אז לעאָנאַרדס כאַווייריםֿ זיינען שוין ניט געווען אפן שפּיל־פּלאַץ. וואו צו זוכן זיי האָט מען ניט געוואוסט. לעאָנאַרד מיטן פיאָנער זיינען צוריקגעקומען צו דער פיאָנערן גרופּע.

בעלא האָט הורכגעפירט מיט דער גרופּע עטלעכע „גיימס". צווישן איין „גיים" און דער צווייטער האָט מען זיך אָפּגערוט. די קינדער האָבן געזונגען לידער און בעלא האָט צוגעשפּילט אף א צימבל.

לעאָנאַרדן איז דאָס זייער געפעלן. אלץ איז געווען פאַר אים אזוי ניי! אזוי שיין! אז ער האָט גאָרניט באַמערקט, ווי דער טאָג איז אריבער און מע דאַרף שוין גיין אהיים.

אינמיטן וועג פרעגט אים בעלא:

— וואָלסטו געוואָלט באַלאַנגען צו אונזער ברענטש?

— אויב איר וועט מיך נאָר וועלן אריינגעמען, איז אפילע באַלד, — האָט לעאָנאַרד געענטפערט און איז רויט געוואָרן.

און לעאָנאַרד איז געוואָרן א פיאָנער.

ענדיק די זאַצן: אין דער ארבעטער־שול ______

אין כיידער ______

דער לערער פון דער ארבעטער־שול ______

דער רעבע פון כיידער ______

רעליגיע איז ______

היים־ארבעט: שרייב אָן א פּראָטאָקאָל וועגן דיין לעצטן מיטינג פון דעם קינדער־ברענטש.

אַרבעטער־קינדער זיינען קליגער

פון א. פלאַטנער

עס לייענען קינדער
זייער שיינע מייסע־ביכלעך
פון פרינצעסנס, פון פרינצן
און פון גאָלדענע וואונדער־שיפלעך.

פון אַ אינגל מיט אַ רינגל,
מיט אַ ווייסן צויבער־פערד,
פון קרישטאָלענע פּאַלאַצן
און פון קאַרליקלעך מיט בערד.

אַז עס אַרבעט ניט דער טאַטע,
און מען האָט ניט וואָס צו עסן,
מוז מען אַלע קישעף־רינגלעך
מיט די קאַרליקלעך פאַרגעסן.

וואָס זשע טויגן מייסע־ביכלעך
פון פרינצעסנס און פון פייעס,
אַז מען האָט אַליין קיין שיך ניט,
און מען קען אין גאַס ניט גיין.

לייענען קינדער נייע מייסעס,
און די אויגן לייכטן, ברענען,
לערנען קינדער אַנדערע ביכער
פון סאָוועטן און פון לענין.

פון אַ סערפּ און פון אַ האַמער,
פון אַ פאָן מיט רויטן שטערן,
אַרבעטער־קינדער זיינען קליגער
און זיי ווערן פּיאָנערן.

יעדעס קינד נעמט זיך אונטער צו רעדן מיט א קינד פון זיין גאַס וועגן אונזער אַרבעטער־שול. נאָך דער וואָך שרייבן זיי אָן די רעזולטאַטן פון זייער שמועס.

אין סקול

פון ש. דאווידמאן

אין ארעמען געסל
שטייט דארט א סקול.
און זי מיט קינדער
פון ארבעטער פול.

זיי לערנען די קינדער,
אז ארעם און רייך —
דער באס און דער ארבעטער
זיינען דא גלייך.

און אז די נעגער
און הייטע אין לאנד
מאכן דאס לעבן
צו שפאט און צו שאנד.

זיי ווילן נאר סטרייקן,
און קערן א וועלט,
זיי ווילן זיך טיילן
מיט אלעמענס געלט.

האב פיינט די הייטע,
אזוי זאגט געבאט:
גלויב אין דעם פרעזידענט,
פארלאז זיך אף גאט.

די לערער אין סקול רעדן נים מיט ליבע וועגן די ארבעטער, ווייל ——

ביים קינדער-ברענטש.

א טומל! א געדרים! אז מען דארף פארשטאפן די אויערן!
וואס איז געשען?
די קינדער זיינען געקומען צום מיטינג פון זייער ארדן-ברענטש!!
מא פארוואס איז אזא גרויסער טומל?
ניי, פרעגט ווער'ן און בעטן, ווילן און שילן, און נאר איינעם,
און נאר צוויי, ווייל אלע מאכן זיי אין גרויסן געשריי.
— ווער'ן און בעטן, ווילן און שילן, און יעדער איינער! איינער

געוואלטן קלאפן דאך שטארקער ווי שטיינער...

נאר ניי מאכן שפיל, אז יעדער איינער טוט וואס ער וויל: איינער וויל זיך שלאגן, צוויי ווילן צוזאמען עפעס זאגן... איינער וויל שפרינגען, און צוויי ווילן באזונדערע לידער זינגען...

דער לידער איז ארײן: א טומל, א טשיר און א יאך. און דער טומל הערט אויף, ווי דער רעגן איבערן דאך...

זאגט דער לידער:

— נאך אין דרויסן האב איך געהערט דעם טומל, דעם גרויסן יעדער איינער קען דאך פארשטיין, אז טומלען אזוי איז ניט שיין, דעם טיש און די בענקלעך איבערצוקערן איז זיכער ניט קיין ארבעט פאר יונגע פיאנערן. פון אייער שרייען און רופן, וואלט מען געקאנט מיינען, אז איר האט עפל און באנאנעס צו פארקויפן...

טילי פילט זיך שולדיק און ווערט בלאס, ווייל וואלט געוואלט ארויסלויפן אין גאס. דזשעני און בעני דערמאנען זיך, אז זיי זיינען יונג-פיאנערן, וואלטן זיי געוואלט שווערן, אז דאס איז צום ערשטן מאל, וואס זיי רייסן זיך אפן קאל.

זעט דער לידער, ווי עס שעמען זיך זיינע יונגע באוויירים שוועסטער און ברידער, און זאגט:

— מיני — פארזיצער וועט דעם מיטינג פירן, און מארטין סעקרעטאר וועט פראטאקאלירן.

דאס ערשטע: דער „נייער פיאנער". פון פארקויפט ווייניק, מען דארף פארקויפן מער.

דאס צווייטע: א נייע שפיל מיט א קאנצערט, עס זאל זיין עפעס [illegible].

דאס דריטע: געווינען די קינדער פון [illegible] און זאמלען פאר פרייע שפייז און קליידער.

דאס פערטע: א פארטי מיט גוטע זאכן, עס זאל [illegible] זיין צו [illegible] און צו לאכן.

און דאס פינפטע:

ניט לאזן אונזערע באוויירים אין די [illegible] בלייבן און פאר [illegible] קליינע [illegible].

איינער האט געלאכט, איינער האט [illegible], איינער האט פראטעסטירט, איינער האט געשריגן.

[illegible]

[illegible]

דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן

פֿון ב. פרידמאַן

קענסטו די גרויסע, געטרייע מישפּאָכע,
וואָס ציט פֿון אַטלאַנטיק ויך ביזן פּאַסיפיק ?
עס איז די מישפּאָכע פֿון גרויסע און קינדער,
וואָס איז זיך אין נויט און אין נאָכעס באַהילפיק !

פֿון וועמען באַשטייט אָט די גרויסע מישפּאָכע ?
פֿון די, וואָס באַהערשן דעם לויף פֿון מאַשינען !
וואו איז צעשפּרייט אָט די גרויסע מישפּאָכע ?
אין אַרבעטער-היימען דו וועסט זי געפֿינען !

עס באַשטייט די מישפּאָכע פֿון אַרבעטער-מענטשן,
פֿון העלדן פֿון אַרבעט פֿון אַלע קאָלירן !
און ס'וועט זי שוין קיינער נים קיינמאָל נים נאַרן,
און קיינער וועט נים די מישפּאָכע פֿאַרפֿירן !

נעגערן, אידן, סלאָוואַקן און רוסן —
צוזאַמען אַנטקעגן די באָסעס און לאָרדן !
צוזאַמען ! און ס'היסט אָט די רויטע מישפּאָכע :
דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן !

פֿאַלט איינער פֿון זיי בא דער שקלאַפֿערישער אַרבעט,
און בעט האַלט געשמידט זיינע ערלעכע גלידער —
קומען צוהילף, ווי אַ מאַמע צו קינדער,
די פֿיל מאָל צען טויזנט פֿאַראייניקטע ברידער !

וועט שוין דער קראַנקער נים ווערן פֿאַרצווייפֿלט,
עס קרעפֿטיקט אים וואונטש און די הילף פֿון די ברידער !
ברענגט יעדער טאָג נייע פֿרישקייט און קויכעס,
גיסט יעדער טאָג פֿריש געזונט אין די גלידער !

און ס'גייט די מישפּאָכע אין וועגן פֿון לעבן :
צום גליקלעכן לעבן, געפֿירט פֿון סאָוועטן !
טאָ ווער אויך דו, כאַווער, מיט ווייב און מיט קינדער
אַ טייל פֿון די טויזנטער אָרדן-פֿראַלעטן !

קענסטו די גרויסע, געטרייע מישפּאָכע,

וואָס ציט פון אַטלאַנטיק זיך ביז פּאַסיפיק ?
ס'איז די מישפּאָכע פון גרויסע און קינדער,
וואָס איז זיך אין נויט און אין נאַכעס באַהילפיק !

ענדיק דריי זאצן :

1. דער אינטערנאַציאָנאַלער ארבעטער אָרדן ____________
2. דער אינטערנאַציאָנאַלער ארבעטער אָרדן ____________
3. דער אינטערנאַציאָנאַלער ארבעטער אָרדן ____________

היים־ארבעט : לערן אויס דאָס ליד אָף אויסנווייניק.

מאַרטינס טאַטע.

מאַרטינס טאַטע איז געקומען פון שאָפּ א קראַנקער. ער האָט זיך גלייך געלייגט אין בעט.

מאַרטין האָט דערפון ניט געוואוסט. ער איז געווען אין דרויסן און געשפּילט מיט זיינע כאַווירים אין בייסבאָל.

ווען ער איז אריין אין שטוב און דערזען זיין טאַטן אין בעט, האָט אים געגעבן א שטאָך אין האַרצן :

זיין טאַטע ארבעט דאָך נאָר 3 טעג א וואָך און קריגט זייער ווייניק פאַר זיין ארבעט. וואו וועט ער נעמען געלט פאַר א דאָקטער, פאַר מעדיצין, אָף עסן פאַר די קינדער ? ווי וועט זיין טאַטע קענען געזונט ווערן ?

ער וואָלט זיך געוואָלט הורכרעדן מיט דער מאַמען. נאָר גיי רעד, ווען דער טאַטע ליגט און קרעכצט.

שטייט מאַרטין פון דער ווייטנס און קוקט אָפן קראַנקן טאַטן.

עפנט זיך די טיר, און עס קומט אריין א מאַן. מאַרטין דערקענט, אז ס'איז א דאָקטער.

דער דאָקטער גייט צו צום טאַטן, באַטראַכט אים, פאַרשרייבט א מעדיצין אָף א פּאַפּירל, פרעגט דעם טאַטן עטלעכע פראַגעס און גייט דערנאָך אוועק.

וואָס איז דאָס ? מאַרטין האָט ניט געזען, אז די מאַמע זאָל האָבן געגעבן דעם דאָקטער געלט. פון דעסטוועגן האָט דער דאָקטער אלין געטאָן-פאַרן טאַטן. פרעגן ווידער, פאַרוואָס דער דאָקטער האָט קיין געלט ניט גענומען, שעמט ער זיך.

די מאַמע איז אַראָפּ אין גאַס, באַשטעלט פאַרן טאַטן די מעדיצין, וואָס דער דאָקטער האָט פאַרשריבן. מאַרטין שטייט און טראַכט :

— נאָך פאַראיאָרן איז ער אליין קראַנק געווען, איז געווען א דאָקטער. און ער געדענקט, ווי ער האָט אליין געזען, אז זיין מאַמע האָט געגעבן דעם דאָקטער געלט.

ווי ער טראַכט אַזוי, עפנט זיך די טיר און עס קומט אַריין די מאַמע מיט צוויי מענער. די מענער זעצן זיך לעבן טאַטנס בעט. דער טאַטע הייבט אָן רעדן מיט זיי. ס'איז אים טאַקע אַ ביסל שווער, אָבער ער שמייכלט, ווען ער רעדט.

ווער זשע זיינען די צוויי מענטשן, וואָס דער טאַטע איז אַזוי צופרידן זיי צו זען און צו זיי רעדן? מאַרטין האָט זיי נאָך קיינמאָל נים געזען, זיינען זיי דאָך פרעמדע...

פאַרן אַוועקגיין זיינען זיי ביידע צוגעגאַנגען צו דער מאַמען, דערלאַנגט איר אַ טשעק, און מאַרטין האָט קלאָר געהערט, ווי זיי זאָגן:

— דאָס איז סיק-בענעפיט פאַר אייער מאַן. מירן קומען נאָכאַמאָל.

די זאָרג איז ווי פאַרשוואונדן פון דער מאַמעס פּנים, אויפן טאַטנס פּנים איז נאָך געלעגן דער שמייכל פון פריער.

— ליבע, — האָט דער טאַטע צוגערופן די מאַמע, — זעסט ווי גוט עס איז צו זיין אַ מיטגליד פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן. אַז מ'ווערט קראַנק, פילט מען זיך נים פאַרלאָזן...

— הערסט סעם, איך האָב שוין לאַנג געטראַכט וועגן דעם: אַזאַ איבערגעגעבנקייט, ווי אימיצער פון זייער פאַמיליע וואָלט קראַנק געוואָרן...

— וואָס דען מיינסטו, — האָט דער טאַטע ווייטער גערעדט. — ס'איז דאָך אַן אַרבעטער אָרדן, אַלע פאַר איינעם און איינער פאַר אַלע, און פרייד און אין נויט אַלע צוזאַמען, ווי איין מישפּאָכע. ווייסט, ליבע, איך פיל זיך שוין, דאַכט זיך, בעסער.

— נו, סעם, רעדן קיין סאַך טאָרסטו נים. דאַרפסט ליגן און רוען.

מאַרטין איז עטלעכע שאָ געלעגן באַנאַכט אין זיין בעט, מיט אָפענע אויגן און געטראַכט וועגן דעם גוטן אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן, וואָס זאָרגט זיך אַזוי פאַר זיין טאַטן, טאַקע פונקט ווי זיין מאַמע פאַר אים, ווען ער איז פאַראַיאָרן קראַנק געוואָרן.

ענטפער:

אין אַמעריקע קריגן נים די אַרבעטער קיין סאָציאַלע און אַרבעטלאָזע פאַרזיכערונג. פאַרוואָס? ________________

אין וועלכן לאַנד קריגן די אַרבעטער פאַרזיכערונג? ________________

פאַרוואָס? ________________

דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן העלפט אין אַמעריקע פירן דעם קאַמף פאַר ________________

אונזערע שולן הייסן: אידישע קינדער־שולן ביים אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן, ווייל ________________

אַ גאָט

פֿון יאָסל קאָטלער

אַ גאָט אין אַמעריקע
איז אַף ענגליש אַ לאָרד,
קען ער װערן אין קוני־אײלאַנד
אַ לײדי מיט אַ באָרד.

דער רײבער גײט אין שול אַרײן,
װײל ער האָט אַ פֿול טעפּל.
קלאַפּט ער זיך אין האַרצן
און קײט אַ קרעפּל.

ער האָט אַף װאָס צו בעטן,
ער האָט אַף װאָס צו האָפֿן.
אַז גאָט זאָל אים העלפֿן,
ער זאָל קאָנען בלאָפֿן.

אײנצאָל	מערצאָל:
גאָט	______
אַ לאָרד	______
אַ באָרד	______
דער רײבער	______
אַ טעפּל	______

הײם־אַרבעט: שרײַב אַ קאָמפּאָזיציע: אַרבעטער און רעליגיעזע יאָנטױװים.

הײליקע טעג.

פֿון א. מײזל

דער טאַטע האָט גערופֿן יודישינען:
— קום!
— װאוהין, טאַטע?
— קום קױפֿן אַ טיקעט פֿאַר די הײליקע טעג אין שול.
אַפֿן װעג האָט ער אים דער טאַטע געגעבן בעסער צו פֿאַרשטײן:
— זעסט, „סאָני", עס קומען באַלד אָן די הײליקע טעג: ראָשע־

שאנד, דער אידישער ניי־יאר. און יאם קיפּער, ווען אלע אידן פאסטן און גאט שענקט זיי זייערע זינד. א קלייניקייט, די טעג! דאמאלסט ציטערן אפילע פיש אין וואסער. דאמאלסט מוז מען זיין פרום. האסט, צי דו האסט נים, א „טיקעט" און שול מוז מען קויפן. מען מוז אויס־בעטן בא גאט, ער זאל קיין שלעכטע זאכן אין זיין בוך נים אריינ־שרייבן. אויב נים, וועט זיין ביטער א גאנץ יאר.

יודזשין האט נים אלין פארשטאנען, וואס דער טאטע האט אים דערקלערט. (אלט איז ער געווען אינגאנצן ניין יאר). די מייסע איז אים אבער אריין אין נאז:

ערשטנס וועגן די פישעלעך. ער וואלט כייטעק געהאט אליין צו זען, ווי זיי ליגן דארט אין וואסער, צאפלען זיך און ציטערן. „דזשי, דזשי!" וואס א הייליקער גאט קען עס מאכן. באטש, וואס האט ער דערפון, וואס די „פור" פיש צאפלען זיך נעבעך? און גאטס שרייב־בוך וואלט ער אויך שטארק וועלן אריינקוקן. כאטש ער ווייסט נים, צי ער וואלט דארטן עפעס פארשטאנען: קיין „היברו" קען נאך יודזשין נים גוט, און דער אידישער גאט שרייבט מיסטאמע בלויז „היברו"...

אז ער איז מיטן טאטן צוגעקומען צו דער ניקאלעט־טאווי, נים ווייט פון זייער הויז (ער האט דארט מיט עטלעכע טעג פריער געזען א מיקי־מאוז בילד, און הערצלד לאידן, וועבער האט געקלעטערט, ווי א קאץ אף דעכער), האט ער דערזען: א טיש איז געשטאנען אין דרויסן. אפן טיש זיינען געלעגן פעקלעך בילעטן פון דריי־ערליי קאלירן: ווייסע, געלע און גרינע. ערנסטע אידן זיינען געזעסן און געגלעט זייערע בערד. איינער פון זיי האט געפרעגט דעם טאטן:

— מיסטער, וואס פאר א טיקעט ווילט איר? מיר האבן פאר פינף, פאר דריי און פאר צוויי דאלער.

— בע־בע־בע! — האט דער טאטע פארשעמט געלאכט. — גאט איז א דייגע אף וועלכן טיקעט מען דאוונט. גיט מיר איינעם פאר צוויי דאלער.

דער מאן, וועלכער איז געזעסן נעענטער צו די בילעטן, האט פארזשמורעט די אויגן. ער איז געווען א נידעריקער, א דיקלעכער, מיט א קליין פעכיק בערדל, ווי אן אנגעקלעפטע. פון דעם טאטנס געלעכטערל איז ער געווען שטארק אומצופרידן.

— מיסטער! איר זייט דאך בא אונז א שטענדיקער „קאסטא־מער". פאראיארן, אויב איך מאך נים קיין טאעס, האט איר א פינף־דאלערדיקן טיקעט געקויפט. א הייליקן ארט מוז מען אויסהאלטן, ס'קאסט אזוי פיל הוצאעס. און היי־יאר האבן מיר א כאזן, אן אנטיקל, מיט א סאך זינגערלעך. צוויי דאליארעס איין מאל א יאר פאר גאט איז א ביטערע שאנדע.

יודזשין האט געזען, ווי זיין טאטע איז נאך מער פארשעמט און פארלארן געווארן. זיין קאל איז געווען שוואך, ווי ער וואלט עפעס געבעטלט:

— פארשטייט איר מיך: הייאר איז נים דאס, וואס פאראיארן, הייאר האב איך אף מיין קאפ צארעס, מיט אנשיקעניש, מיט א ביטערן סטרייק. שוין צען וואכן נים געבראכט אין שטוב קיין פעני. איר מיינט: דאס קען איך זיך פארגינען? (דער טאטע האט געהאלטן שוואך, ווי א פויגל מיט צעבראכענע פליגלען, די צוויי פאפירענע דאלער צווישן די פינגער.) נאר וואס קען מען זיך העלפן? מ'איז דאך א איד. פאר גאט און פאר זיין יאנטעוו...

דער מאן מיטן פעכיקן בערדל האט דעם טאטן דערלאנגט דעם צוויי-דאלערדיקן טיקעט און צוגעווונטשן:

— גאט זאל העלפן אפן נייעם יאר און שיקן מאזל, גליק און א סאך פארנאסע.

אהיים גייענדיק האט יודזשין געבעטן באם טאטן דעם בילעט אף א ווייל אין האנט. ער האט אף אים געקוקט און געטראכט מיט וואונדער:

— „דזשי, דזשי"! אין די הייליקע טעג קומט גאט אין ניקאלעט צוגיין. דער טאטע און אלע פרומע אידן דאווענען צו אים. ער הערט און טוט אלין, וואס ער וויל: וויל ער, קען ער אפילע סעטלען דעם טאטנס סטרייק, „נעווערמיינד", וואס דער „באס" וויל נים.

יודזשין האט געווארט אף די הייליקע טעג מיט אומגעדולד...

ראשעשאנע פארנאכט האט אים די מאמע ארומגעוואשן, אויסגעפוצט. ער איז מיטן טאטן אוועק אין ניקאלעט (אין שול אריין) פייערן דעם אידישן נייאר.

אין גאס האט יודזשין מיט זיינע אייגענע אויגן געזען, ווי גאט גייט אין מואווי אריין. די גאס האט זיך אזוי איבערגעביטן: די פישקארט-פעדלער זיינען אלע אוועק. ס'איז געווען א מאדנע שטילקייט, ווען עס זיינען אנטשווינן געווארן זייערע קוילעס. דער גראסערימאן, דער לאנדרימאן, דער מאן פון די סאדעס און לאלי-פאפס, אלע האבן זיי פארשלאסן זייערע קראסען. אין א סאך פענצטער האבן געפינקלט קליינע צעצונדענע ליכטלעך.

אט זיינען זיי שוין לעבן דעם ניקאלעט. היינט איז דער ניקאלעט אויך אן אנדערער: דאס גלאז-לעבעלע אין ביידל איז פארמאכט, קיינער פארקויפט דארט נים פאר קיין ניקל בילעטן. לעבן דעם „פאוסטער" פון מיקי-מאוז און דעם מואווי-העלד, וועלכער זיצט אף א פערד רייטנדיק, הענגט א בילד פון א הייליקן מאן. א הויכער צילינדער-הוט אף זיין קאפ און א טאלעס איבער דער פלייצע. ארום

אים — אַ „באַנטיש“ אינגלעך, מיט צעעפנטע מיילער. יודזשין פאַרשטייט גלייך: דאָס איז דער כאַזן מיט זיינע זינגער.

יודזשין באַקוקט זיין בילד; ערשט לעבן דער טיר איז אַ טומל. ס'שטייט אַ רעדל מענטשן, אינמיטן — דער טאַטע...

אַ מאַן אַ צעקאַכטער, מיט אַ פּאַנעם רויט, ווי בוריק, שטייט און טייטלט אָפן טאַטן מיט פינגער, ווי מיט שאַרפע שפּיזן:

— אַט דעם אין שול אַריינלאָזן? ניט באַ מיר! ווי לאַנג איך בין דאָ פּרעזידענט! ניין! זיין פוס וועט דעם שוועל ניט אַריבערטרעטן...

עס איז אַ טומל אַרום! הא, וואָס איז? ווער איז ער? יודזשינס טאַטע שטייט אַ פאַרשעמטער, אַ פאַרלאָרענער, ווי די טייטלדיקע פינגער וואָלטן אים דאָס האַרץ דורכגעשטאָכן און געמאַכט אַ לאָך אין לעבער.

און דער מאַן שרייט העכער:

— איר ווייסט, ווער ער איז? אַ סטרייקער, אַ גאַרגל־שניידער! באַ מיר אין שאַפּ האָבן זיי פאַרסטרייקט. איך צו זיי, ווי אַ טאַטע צו קינדער: ווער זיינען מיר און וואָס זיינען מיר? מיר זיינען דאָך עפּעס אַלע אידן. מיר וועלן שוין אויסקומען, אויסגלייכן זיך. אַ דאָלער אַרויף, אַ דאָלער אַהנטער. אָבער זיי, ווי די גאַזלאָנים! זיי האָבן דאָך קיין גאָט אין האַרצן ניט. גיב זיי! דערלאַנג! און דער קומט נאָך אין אַ הייליק אָרט, ראַשעשאַנע, בעטן גאָט. ניין, איך בין דאָ פּרעזידענט, און איך וועל עס ניט דערלאָזן...

דער טאַטע איז געשטאַנען איינגעבויגן דעם קאָפּ, ווי איינער, וועלכער קריגט שמיץ פון אַ בייטש און ווייסט ניט פאַרוואָס. אין קאָפּ האָט זיך באַ אים געטומלט:

— הא! ער מאַנט נאָך? דער בלוט־צאַפּער! האָט מען געאַרבעט, האָט ער געיאָגט צום טויט. איז מען געקומען צום שאַפּ סטרייקן, האָט ער געהייסן שלאָגן. פון דאַנען טרייבט ער. נאָטס פּרעזידענט? אַ פיינער גאָט, אויב דאָס איז זיין פּרעזידענט!...

· די מענטשן אַרום זיינען געשטאַנען מיט גרויס אָפּשיי פאַר זייער פּרעזידענט און זיי האָבן אים געפּרואווט באַרואיקן.

— טאַקע, אַזאַ סקאַנדאַל! אָבער נו, מיילע: זאָל שוין אייערס איבערגיין, צוליב גאָט און זיין הייליקן יאָנטעוו. ער וועט עס ניט פאַרשווייגן, און איר קענט באַשטיין.

— ניין און ניין! אַז איך זאָג: נ—יי—ן!!

אינעווייניק, פון דער גיקאַלעס, האָבן עטלעכע מיטאַמאָל אָנגעהויבן שרייען:

—שאַ—שאַ, שטילער! דער כאַזן הייבט שוין אָן.

און דער מאַן מיטן פּעקיקן בערדל האָט דעם טאַטן ווייך געגלעט איבער דער פּלייצע:

— מיסטער, פּאַרפּאַלן. איר וועט שוין מוזן אַן אַנדער שול אויסזוכן. אַז אונזער פּרעזידענט זאָגט: ניין!

דאָ האָט יודושין דערזען:

דער טאַטע האָט אַראָפּגעכאַפּט דעם שול־טיקעט פון קעשענע. ער האָט אַ שלעפּ געטאָן פּאַר צוויי שפּיצן און צעריסן אַף דער העלפט. די פינגער האָבן בא אים פון קאַס געציטערט, די וויעס פון די אויגן האָבן געציטערט, און די ליפּן. יודושין האָט געזען, ווי די ציינער אין מויל זיינען בא אים מאָדנע אַרויסגעשפּרונגען און אַנגעקלאַפּט זיך: אַ צאָן אָן אַ צאָן.

און אַ ביטערער געלעכטער האָט זיין פּאָנעם אויסגעקרימט. ווערטער זיינען בא אים געלאָפן פון מויל, אויסגעמישט מיטן געלעכטער און אויך אַזוי, ווי צעקרימט:

— אַז דאָס איז גאָט, און דאָס — זיין פּרעזידענט, האָב איך מיט אים ניט וואָס צו טאָן.

— יודושין, קום אַהיים...

ס י נ אָ נ י מ ע ן:

ציטערן —	————	הויצאָעס —	——— ———
פרום —	————	אַ שאַנדע —	————
ביישעק —	————	פאַרשלאָסן —	————
געפלעטערט —	————	גאַזלאָנים —	————
אַ דיינע —	————	אָפּשיי —	————

רעליגיע זאָגט: אַלע אידן (רייכע און אָרעמע) זיינען באַווירים. איז דאָס עמעס? דערקלער:

די אַרבעטער דאַרפן ניט בעטן צו גאָט, ער זאָל זיי העלפן, נאָר ————

וואלן.

פלאטפארמע פון די קאפיטאליסטישע פארטייען.

פלאטפארמע פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

די קאמוניסטישע קאנדידאטן.

די רוסישע רעוואלוציע. דאס יאר 1917.

דער פינפיאר פלאן.

דער איקאר. אידן פאר דער רעוואלוציע.

בירא־בידזשאן.

די וועלט־מלחמה. ארמיסטיס.

וואנט־צייטונג:

צוויי לענדער — די פאראייניקטע שטאטן
און סאוועטן־פארבאנד.

צייט:

פון 15טן אקטאבער ביזן 20טן נאוועמבער.

היימיס טאַטע שטימט רויט.

פון מ. שיפּריס

היימי האָט געוואוינט אויף דער זעקסטער גאַס. זיין טאַטע האָט געאַרבעט אין א קליידער־שאַפּ. ער האָט זייער ווייניק פאַרדינט. זיי האָבן געוואוינט אין דריי טונקעלע צימערן, אָן זון.

היימין איז געווען אומעטיק אין שטוב, פלעגט ער אַלעמאָל שפּילן אין גאַס. ער איז געווען א לעבעדיק אינגל. ער האָט אָנגעפירט מיט א גענג און געשלאָגן זיך מיט קינדער פון דער צווייטער גאַס.

אין שטוב פלעגט ער אַריין ערשט שפּעט אין אָוונט, ווען מען דאַרף גיין שלאָפן.

פאַר די וואַלן איז היימי אַלעמאָל געווען פריילעך. נים ווייט פון זיין הויז, אויפן ראָג גאַס, פלעגן שטיין רעדנער און אַגיטירן פאַר זייערע פּאַרטייען.

היימי מיט זיין גענג פלעגן זיך אויסשטעלן, ווי סאָלדאַטן, און לויפן מיט שטעקנס אין בלעכענע קאַנען און מאַכן א גרויסן טומל.

אז עס פלעגט רעדן א קאָמוניסטישער רעדנער, פלעגט זיך היימי אַוועקשטעלן און מאַכן משוגענע שטיק. זיין גענג האָט געקלאַפּט אין די בלעכן און היימי האָט זיי דיריגירט מיט א שטעקן.

אין היימיס הויז האָט זיך אַריינגעקליבן א נייע פאַמיליע. און היימי האָט געקראָגן א נייעם כאַווער. זיין נאָמען איז געווען מאַרי. א פריילעכער אינגל מיט רויטע האָר. א גוטער באָל־שפּילער און נים קיין שרעקעדיקער.

דערזעט איינמאָל היימי, ווי מאַרי קומט אַרויס פון שטוב אין א שיינעם בלויען יוניפאָרם, מיט א בלוי היטעלע. פרעגט ער בא אים:

— וואָס איז דאָס פאַר א יוניפאָרם?

— דאָס איז א יוניפאָרם פון מיין קלוב, — ענטפערט מאַרי.

— וואָר פאַר א קלוב?

— דער קלוב פון די פּיאָנערן.

— וואָס איז דאָס פאַר א קלוב?

— קום מיט מיר, וועסטו זען.

דערמאָנט זיך היימי, אז דאָס איז א קלוב פון רויטע. גיט ער א זאָג:

— א נאָ, איך בין נים קיין רויטער, און מיין טאַטע איז א דעמאָ־קראַט.

— אָבער וואָס אַרט דיר, קום מיט מיר איינמאָל, וועסטו זען.

היימי איז אַוועק מיט מאַרין צום מיטינג. ער איז געקומען איינ־מאָל און נאָכאַמאָל, און נאָכאַמאָל, ביז ער איז געוואָרן א פּיאָנער.

איין אוונט קומט היימי אהיים מיט א רויטן קנעפל אין סוועטער. אפן קנעפל איז געווען אנגעשריבן: „וואוט קאמיוניסט“.

דער טאטע האט דערזען דאס קנעפל, איז ער געווארן בייז, און האט געשריען:

— וואס איז דאס? א קאמוניסטל וועסטו מיר ווערן? א באל־שעוויק? וואו האסטו דאס געקראגן?

— בא די פיאנערן.

— ווער זיינען דיינע פיאנערן?

— טאטע, פיאנערן זיינען ארבעטער קינדער. דו ביסט דאך אויך אן ארבעטער, טאטע! טא פארוואס טאר איך ניט זיין קיין פיאנער?

— שווייג, שייגעץ! איך בין ניט קיין קאמוניסט. איך שטים פאר די דעמאקראטן. פון זיי קריגט מען עפעס. וואס קען מען קריגן פון די קאמוניסטן?

— אט האסטו ניט, טאטע, קיין רענט. דער לענדלארד וויל דיך ארויסווארפן פון הויז. פארוואס צאלן ניט פאר דיר דיינע דעמא־קראטן?

— עפשער וועלן דיינע באלשעוויקעס צאלן רענט פאר מיר?

— קיין רענט צאלן זיי ניט, ווייל זיי זיינען אליין ארעם. נאר אז מען שטעלט ארויס אין גאס, קומען זיי אלע צוגיין און שטעלן אריין צוריק די זאכן.

— מויכל. מיר וועלן העלפן מיינע דעמאקראטן.

היימי איז געווען זייער טרויעריק פארוואס דער טאטע פאר־שטייט אים ניט. ער ארבעט דאך אלע זיינע יארן אין שאפ און וואוינט אין פינצטערע צימערן, און ער זעט ניט ווי עס איז שלעכט. ער ווייסט ניט ווער עס זיינען זיינע עכטע פריינט.

יענעם אוונט האט היימי ארגאניזירט די קינדער, אז זיי זאלן ארומגיין איבער די גאסן און שרייען: שטימט רויט! אבער ער אליין איז אן אומעטיקער געגאנגען שלאפן.

עס זיינען אוועק א פאר טעג און דער לענדלארד האט אריינ־געשיקט זיין טאטן א „דיספאזעס“. דער טאטע איז אוועק אין דעמא־קראטישן קלוב. ער האט דארטן געבעטן:

— אכצן יאר אז איך שטים פאר אייך. איצט ווארפט מען מיך ארויס אין גאס. טוט עפעס פאר מיר.

דער פירער פון קלוב האט געדרייט א גראבן סיגאר אין זיינע ליפן און האט דעם טאטן געקלאפט איבער דער פלייצע:

— אלרייט, מיסטער ראזען. מירן עס שוין פיקסן. גייט אהיים און ארגט זיך ניט.

היימיס טאטע איז געזעסן אין הויז און געווארט, מען זאל אים

קומען העלפן. ער האט געוואַרט און געוואַרט, אָבער קיינער איז ניט געקומען.

עס איז געקומען דער מאַרשאַל און אַרויסגעשטעלט די זאַכן. דער טאַטע האָט ניט געוואוסט וואָס צו טאָן. די מאַמע האָט געוויינט. הײמי איז ערגעץ אַנטלאָפן.

מיטאַמאָל האָט זיך דערהערט איבער דער גאַס אַ געזאַנג. טאַטע און מאַמע האָבן אויפגעהויבן די אויגן און דערזען זייער הײמין מיט נאָך אַ סך אַרבעטער, מענער און פרויען. זיי האָבן געטראָגן אַ גרויסן פּלאַקאַט, אויף וועלכן ס'איז געווען אָנגעשריבן:

נאָ וואָרק, נאָ רענט!

זיי זיינען צוגעגאַנגען צום הויז און אַלע געשריען:

— לאָזט ניט אַרויסוואַרפן קיין אַרבעטער אין גאַס! קעמפט!

זיי האָבן גענומען די זאַכן און אַריינגעשטעלט צוריק אין הויז.

אַז די מענטשן זיינען זיך צעגאַנגען, איז הײמי צוגעגאַנגען צום טאַטן און געזאָגט:

— נו, פּאַ, ווי געפעלן דיר די רויטע? וואָס זיינען געווען דיינע דעמאָקראַטן?

דער טאַטע האָט געשמייכלט אַ פאַרלאָרענער און גאָרניט גע־ענטפערט.

מיטאַמאָל עפנט זיך די טיר און עס קומט אַריין אַ פעטער מאַן מיט אַ ברייטן שמייכל.

— גוט איוונינג, מיסטער ראָזען. איך בין געקומען אייך זאָגן, אַז מיר טוען פאַר אייך, זאָלט איר אונז אויך ניט פאַרגעסן. מאָרגן איז עלעקשאָן.

דער טאַטע איז געוואָרן רויט פון כּעס און גענומען שרייען:

— שנעל אַרויס פון דאַנען! טראָגט זיך אָפּ, שווינדלער! שטימען ניט זיי! אַרויס פון מיין שטוב!

פאַר וועמען, קינדער, דענקט איר, האָט הײמיס טאַטע געשטימט?

אין די סקולס זאָגן די לערער צו די קינדער, אַז די עלטערן דאַרפן שטימען פאַר רעפּובליקאַנער און דעמאָקראַטן. פאַרוואָס זאָגן ניט די לערער, אַז די עלטערן קאָנען אויך שטימען פאַר דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי?

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי איז די איינציגע ____________________

די קינדער פון דער אַרבעטער־שול העלפן ____________________

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: „ווי אַזוי איך האָב געהאָלפן דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין די וואַלן."

יאָנטעוו

(סאָוועטיש)

* עראָפּלאַנען פליען
אין הויכן הרויסן.
קליינע קינדער פירט מען
אין אויטאָס אין גרויסע.

אַנדערע גייען
צופוס זייער גאַנג.
פאָנען, פּלאַקאַטן,
רויש און געזאַנג.

קינדערלעך, זאָגט:
— וואָס ווילט איר זיין?
זעען די קינדער
יוניאָנס שפּאַנען,
זאָגן די קינדער:
— ווי די פון דאַנען,
אַרבעטער ווילן מיר זיין.

דערזעען זיי באַלד
רויטע אַרמייער שפּאַנען,
שרייען זיי אויס:
— ווי די פון דאַנען,
רויטע אַרמייער ווילן מיר זיין.

און באַלד זיי דערזעען
עס פליען עראָפּלאַנען,
שרייען זיי אויס:
— ווי די פון דאַנען,
פליער ווילן מיר זיין!

פאָנען, טרומייטן,
שאָטן און שיין,
בויער און קעמפער
ווילן זיי זיין!

* לערן אויס דאָס ליד אַף אויסנווייניק.

אין די אקטאבער-טעג

דאס איז געווען אין פעטראגראד (איצט איז דאס לענינגראד) דעם 7טן נאוועמבער באנאכט. אפן גאס איז פינצטער. אף די ראגן שטייען סאלדאטן מיט באיאנעטן, הין און צוריק איבערן גאס פליען ארום אויטאמאבילן, אנגעלאדענע מיט ארבעטער און הארמאטן.

די סאלדאטן מיט די באיאנעטן שטעלן אפ יעדן אטאמאביל און פרעגן אף דערלויבעניש. אט פליט דורך א גאנצע מאכנע רייטער. מע בעט בא זיי א דערלויבעניש. זיי ענטפערן ניט און פארן אוועק. דער פאטרול הייבט אן אף זיי שיסן. זיי ענטפערן אפ מיט שיסעריי און ווערן פארשוואונדן.

אין גאס איז פול און פול: ארבעטער, סאלדאטן, מאטרים, אפיצערן.

איך און נאך עטלעכע כאווירים זיינען אוועק אין סמאלני, צום גרויסן פאלאץ. דארט האט זיך געפונען דער באלשעוויסטישער שטאב.

אפן גאס איז קאלט. בא סאמע טויער פון סמאלני האבן די רויטע פאנאנדערגעלייגט א פייער. זיי שטייען און ווארעמען זיך, מיר ווילן ארײַן אין טויער — מע לאזט ניט.

— א דערלויבעניש!

מיר ווייזן אונזערע פאפירן. די רויטע גווארדייער נעמען בא אונז צו די פאפירן און באטראכטן זיי באם שיין פון שייטער.

דער עלטסטער באטראכט אונז פון קאפ ביז די פיס און הייסט ארײַנלאזן.

מיר גייען ארײַן אין הויף.

עס קאכט דארט ווי אין א קעסל. דער גאנצער הויף איז פול מיט אויטאמאבילן, פורן, פערד, וועגענער.

אף די אויטאמאבילן שטייען הארמאטן, הויפנס ביקסן, קוילן. אלע אויטאמאבילן האבן געהאלטן אין איין רוישן, אז מע האט בעשום אויפן קיין ווארט ניט געקענט הערן. ס'האט זיך געדאכט, אז די גאנצע לופט טרייסלט זיך.

אינעווייניק אין פאלאץ איז א טומל, א געפילדער: ארבעטער מיט ביקסן און אן ביקסן, סאלדאטן אין גראבע שינעלן, גרויע היטלען, מאטראסן — אלע מיט אויפגערעגטע פענימער זיינען געלאפן ארויף און אראפ פון די טרעפ. אלע רעדן גיך און פאראמאל.

— דער וואקזאל איז שוין אויך אין אונזערע הענט.

— היינט פארטאג מוז מען ארעסטירן קערענסקין מיט זיין רעגירונג און פארנעמען דעם טעלעגראף.

— אַלע סקלאַדן מיט די געווער זיינען שוין אין אונזערע הענט.
— מע דאַרף שיקן סאָלדאַטן פאַרנעמען די פּאָסט.

ווי־אַזוי מע האָט אַרעסטירט קערענסקיס רעגירונג

מיר זיינען צוריק אַרויס אַפן הויף. פול אין פול מיט אויטאָמאָבילן. פון ווייטן הערט זיך אַ שיסעריי פון האַרמאַטן. אַרבעטער מיט ביקסן און אָן ביקסן, מאַטראָסן אין היטלען און אָן היטלען, סאָלדאַטן — אַלע קריכן אַף די אויטאָמאָבילן.

— וואוהין פאָרט איר דאָס, באַוויירים?

— אַרעסטירן די בורזשויען.

— וועלכע בורזשויען?

— קערענסקי מיט זיין רעגירונג.

מיר זיינען אַרויפגעקראָכן אַף די אויטאָמאָבילן און אַוועקגעפאָרן.

אין גאַס איז שוין קימאַט קיינער ניטאָ.

אַף יעדן ראָג איז פאַנאַנדערגעלייגט אַ פייער. סאָלדאַטן מיט ביקסן שטייען אין רעדלעך און וואַרעמען זיך.

— דאָקומענטן!

דער שאָפער באַווייזט זיי אַ פּאַפּירל, און מיר פאָרן ווייטער.

— אָט אין דעם מיעך, זאָגט איינער, זיינען דאָ אַ סאַך קאָנטר־רעוואָלוציאָנערן. זיי קענען נאָך אָנהויבן שיסן אַף אונז. אַלע גרייטן אָן די ביקסן... מיר פאָרן ווייטער.

— וואוהין פאָרן מיר? — פרעג איך אַ סאָלדאַט, וואָס האַלט אַ פּאַק צייטונגען מיט אויפרופן אין די הענט.

— אין ווינטער־פּאַלאַץ, אַרעסטירן די צייטווייליקע רעגירונג, — ענטפערט ער. אַפן וועג באַגעגענען מיר אויטאָמאָבילן געפּאַקטע מיט מענטשן מיט גרויסע פּלאַקאַטן און פאָנען. אין דער פינצטער דער־קענט מען נים, וואָס איז דאָס פאַר אַן אויטאָמאָבילן.

מיר דערנעענטערן זיך צום ווינטער־פּאַלאַץ. די אויטאָמאָבילן שטעלן זיך אָפּ. מע קען ווייטער נים פאָרן. עס הערט זיך אַ געדודער פון האַרמאַטן. עס הויבט שוין אָן צו טאָגן.

פון ווייטן זעען זיך האַרמאַטן שטייען אינדערהויך, אָנגעשטעלטע אַף אונז מיט די מיילער. סאָלדאַטן, מאַטראָסן און אַרבעטער לויפן אַרום הין און צוריק. אַ גרויסער רויך.

אַנטקעגן דעם ווינטער־פּאַלאַץ האָבן די רויטגוואַרדייער אָנגע־שטעלט פון ביידע זייטן האַרמאַטן און קוילנוואַרפערס. ס'הערט זיך אַ גרויסע שיסעריי.

איינער אַ סאָלדאַט לויפט אונטער צו אונזער אויטאָמאָביל און

זאָגט, אַז די רייסע גיבן זיך אונטער, זיי האָבן אַרויסגעשטעלט אַ רויטן פלאַג. די שיסעריי האָט זיך אָפּגעשטעלט.

מיר זיינען אַלע צוגעלאָפן צו די טויערן פון ווינטער־פּאַלאַץ. די פּאַטרולן פון די רייסע זיינען שוין ניטאָ. זיי זיינען זיך צעלאָפן. לעבן די טויערן ליגט אָנגעוואָרפן האָלץ, אַלטע מעבל, בעטלעך, וועגנער, כּדי מע זאָל אַזוי גיך ניט קענען דורכגיין. אויפן הויף זעט זיך קיינער ניט, זיי האָבן זיך באַהאַלטן. לעבן טויער שטייען שוין אונדזערע פּאַטרולן — מאַטראָסן. אין אַ ווײַלע אַרום, ערשט מע פירט פון פּאַלאַץ אַרעסטירטע אָפיצערן און נאָך זיי קערענסקיס מיניסטאָרן. קערענסקין אַליין האָט מען ניט געכאַפּט. ער האָט זיך מיט אַ טאָג פריער ערגעץ אַוועקגעטראָגן. מע האָט די אַרעסטירטע צוגעפירט צום טויער.

— אָט זיינען זיי, די פיינע לייט, — זאָגן די מאַטראָסן. מע האָט זיי אָפּגעפירט אין פעסטונג.

ווען מיר זיינען געפאָרן צוריק, איז שוין געווען גרויסער טאָג. אויטאָמאָבילן, באַפּוצטע מיט פּלאַקאַטן און רויטע פאָנען, זיינען געפלויגן איבער די גאַסן און געוואָרפן צייטונגען און אויפרופן. מענטשן זיינען נאָכגעלאָפן און געכאַפּט די אויפרופן. איך כאַפּ אויך אָן אויפרוף און לייען:

„באַרוועירים!

„די צייטווייליקע רעגירונג איז אַראָפּ. די מעלוכע־מאַכט איז אַריבער אין די הענט פון כאַוועס פון די אַרבעטער און פויערים.

„די זאַך, פאַר וואָס דאָס פאָלק האָט געקעמפט — פאַר אוים מילבאָמע, פאַר אָפּגעבן די פּריציש ערד די פויערים, פאַר אָפּגעבן די פאַבריקן און זאַוואָדן אין די הענט פון די אַרבעטער — אָט דאָס אַלץ איז באַוואָרנט.

„זאָל לעבן די מאַכט פון די אַרבעטער און פויערים!"

פעברואַר 1917

עס איז געווען אין סאָף פון מאָנאַט פעברואַר. איבער די גאַסן זיינען געגאַנגען דעמאָנסטראַנטן און געפאָדערט ברויט. רייטערפּאָליציאַנטן האָבן געריטן איבער זיי טראָטואַרן און צעטריבן דעם ניינעדיקן אוילעם. די טראַמווייען זיינען ניט געגאַנגען.

איבער אַ גאַס איז געגאַנגען אַ גרופּע אַרבעטערנס מיט בלייכע פּנעמער, רויטע אײַנגעלאָפענע אויגן און מידע טריט. געגאַנגען

זיינען זיי שווייגנדיק. פון דערווייטנס האָט זיך באַוויזן אַ מאַכנע פּאָליציאַנטן.

די דעמאָנסטראַנטקעס זיינען צעטומלט געוואָרן, זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט. איין אַרבעטערן האָט אויסגעשריען:

— זיי ווילן אונז ניט טשעפּען! מיר פאָדערן דאָך ברויט...

טאַקע, מע קאָן דען שלאָגן, ווען מע פאָדערט ברויט? שווייגנדיק זיינען די פרויען ווייטער געגאַנגען.

די פּאָליציאַנטן האָבן אונטערגעטריבן זייערע פערד, זיך אַריינגעריסן צווישן די הונגעריקע, אומבאַוואָפנטע פרויען און אָנגעהויבן שלאָגן.

אָף אַן אַנדער גאַס האָט אַן עלטסטער באַפוילן די פּאָליציאַנטן מיט די בלויזע שווערדן האַקן די אומבאַוואָפנטע דעמאָנסטראַנטן.

— קאָזאַקן, שטעלט זיך איין פאַר אונז! — האָט זיך אימיצער געווענדעט צו די סאָלדאַטן, וועלכע זיינען געשטאַנען דערביי.

דאָ איז אַ וואונדער געשען:

די קאָזאַקן האָבן זיך אַ וואָרף געטאָן צו הילף דער מאַסע. אין אַ פּאָר מינוט האָבן זיי צעהאַקט דעם עלטסטן און צעטריבן די פּאָליציאַנטן. דעם עלטסטן האָט מען אַוועקגעטראָגן אַ טויטן.

און פּלוצלונג... וואָס איז דאָס? פון ערגעץ הערט זיך מוזיק... יאָ, יאָ, — מיליטער־מוזיק. עס הערט זיך אַ הילכיקער, פעסטער סאָלדאַטן־טראָט. די מוזיק איז שוין נאָענט. עס הערט זיך די מאַרסעליעזע.

פון הינטערן ראָג האָט זיך באַוויזן אַ סאָלדאַטן־קאָלאָנע אַרומגערינגלט פון מאַסן אַרבעטער. עס האָט אויפגעפלאַטערט די רויטע פאָן.

שרייב אַן צוויי פּאַראַגראַפן: 1) די קערענסקי־רעגירונג. 2) די לעניך רעגירונג.

די באַלאַדע פון דער רוסישער רעוואָלוציע

פון נ. ווייסמאַן

1

אין אַ לאַנד אַ ווייטן,
ווי אַן אָדלערס בליק —
האָט אַ צאַר געלעבט דאָרט
גאָרניט לאַנג צוריק.

איז דער צאַר געווען
אַזוי שלעכט און ביטער,
אַז ווען מען דערמאָנט אים,
כאַפּט אַוש אָן אַ ציטער!

האָט דער צאַר געוועלטיקט
איבער זיינע שטאַטן,
ווי אַ בייזער הערשער
פון די יאַם פּיראַטן.

האָט דאָס פאָלק געהונגערט,
האָט דאָס פאָלק געליטן,
האָט אין יעדן שטיבל
נויט אַריינגעריטן.

נאָר אין צאַרסקן פּאַלאַץ
און אין רייכע הויפן
האָט מען דאָרט געהוליעט,
טעג און נעכט געזויפן.

נאָר אין פעלד האָט פּויער,
אין זאַוואָד האָט בויער
פעסט געקריצט מיט ציינער
אין אַ טיפן טרויער.

אין דער שטיל געגרייט זיך
און געשמידט די רייען
ווי אַזוי אַמשנעלסטן
זיך פֿון אים באַפֿרייען.

האָט מען ווען אַף גאַסן
רויטע פֿאָן דערהייבן,
זיינען באַלד קאָזאַקן
ווילדע אָנגעפֿלויגן —

האָט מען קעפּ געשפּאָלטן,
האָט מען ביין צעשלאָגן,
האָט זיך גרויסער צאָרן
הייסער נאָך צעטראָגן.

2

מענטשן לויפֿן, מענטשן שרייען
הייס און הייסער אין די רייען:
טראָגט מען העק און לאַנגע קאָסעס —
— אַ קאַפּאָרע צאַר און באָסעס!

פֿרייהייט! פֿרייהייט! פֿאָנען רויטע!
אין די גאַסן ליגן טויטע!
ברעכט מען שויבן אין די הויפֿן!
מענטשן שרייען, מענטשן לויפֿן

צו דעם קעניגס ווינטער־פּאַלאַץ
טראָגט מען ביקסן, לאַנגע קאָסעס —
— אַ קאַפּאָרע צאַר און באָסעס!

- - - - - - - - - - - - - -

— אויב מילכאָמע — איז מילכאָמע
קעגן צאַר און זיינע פּריצים.

- - - - - - - - - - - - - -

מענטשן לויפֿן, מענטשן שרייען
הייס און הייסער אין די רייען:
ברענען הייזער, ברענען הערצער —
— טויט דעם צאַר און זיינע פּריצים!

איז פֿאַרשוואונדן צאַר און פּריצים
און מיט אים — די נויט, דער טרויער.
אין פֿאַבריקן און אַף פעלדער
הערשן אַרבעטער און פויער.

3

פּיאַטילעטקא

אין דעם לאַנד דעם ווייטן,
אין סאָוועטן־לאַנד,
ווערט דאָס לאַנד, דאָס נייע
היט־אַרמייערס האַנט!

בויט מען און מען בויט
דאָרטן נאַכט און טאָג
ליכטיקע זאַוואָדן
אַף אַ יעדן דאָג.

און אין די זאַוואָדן
פון באַפרייטן לאַנד —
אַרבעט פלייסיק, מונטער
באַלעבאָס פון לאַנד:

און בא יעדער גרענעץ
פון באַפרייטן לאַנד,
היט אַ רויט־אַרמייער
מיט דער ביקס אין האַנט!

פאַרגלייך אין אַ קאָמפּאָזיציע:

די צאַרישע רעגירונג און די אַמעריקאַנער רעגירונג.

אַ מייסע.

אַמאָל, אַמאָל איז געפאָרן אַ־שיף איבערן יאַם. איז געקומען אַ שטורעם און צעבראָכן די שיף. די מענטשן האָבן זיך געראַטעוועט אַף אַ ברעט. און זיי זיינען צוגעשוואומען צו אַן אינזל.

דאָרטן זיינען ניט געווען קיין מענטשן, קיין הייזער, קיין קליידער און קיין עסן.

עס זיינען געווען וועלדער, פעלדער, ביימער און פיש.

די מענטשן האָבן זיך זייער שטאַרק געזאָרגט.

— וואָס וועלן מיר טאָן? מיר וועלן דאָך שטאַרבן פון הונגער. מיר וועלן געפרוירן ווערן פון קעלט. די ביימער וועלן אונז אויפעסן.

אָבער איינער פון זיי איז געווען אַ פריילעכער און אַ בראַווער, האָט ער געזאָגט:

— איך האָב אַ גוטן פּלאַן. — און ער פרעגט דעם ערשטן:

— זאָג מיר, וואָס קענסטו טאָן?

— איך בין אַ גוטער גערטנער.

— און דו? — פרעגט ער דעם צווייטן.

— איך קען בויען הייזער.

— און דו?

— איך קען קאָכן.

— און וואָס קענסטו? — פרעגט ער באַם פערטן.

— איך האָב קיינמאָל ניט געאַרבעט. מען האָט געאַרבעט פאַר מיר.

אַף מאָרגן אין דער פרי האָט דער פריילעכער אַלעמען אויפגעוועקט. און אַלע האָבן זיך גענומען צו דער אַרבעט.

דער פריילעכער האָט געכאַפּט אַ העזעלע. דער קוכער האָט עס אָפּגעקאָכט. דער גערטנער האָט צעגראָבן אַ גאָרטן. און דער פערטער האָט גענומען בויען אַ הויז. דער פינפטער האָט גאָרנישט ניט געטאָן, נאָר געגעסן און געשלאָפן.

איינמאָל רופט זיך אָן דער פינפטער:

— ווייסט איר גאָר וואָס, מיינע פריינט? פאַרוואָס דאַרפט איר אַרבעטן פאַר גאָרנישט? איך האָב געלט, וועל איך אייך צאָלן פאַר אייער אַרבעט. און איר וועט אַרבעטן פאַר מיר. איך וועל אייך געבן אַ דאָלער אַ וואָך, וועט איר מיר צאָלן 75 סענט פאַר עסן און 25 סענט פאַר שלאָפן.

די פיר אַרבעטער האָבן ניט פאַרשטאַנען און זיי האָבן איינגעשטימט.

אַזוי שנעל, ווי ער האָט אָנגעהויבן צאָלן, האָט ער זיך אָנגעהויבן שאַפן מיט זיי. דאָ האָט ער געשריען, אַז זיי אַרבעטן ניט שנעל. דאָ, אַז זיי אַרבעטן ניט גענוג, און נאָך אַנדערע זאַכן.

איינמאָל רופט זיך אָן דער פריילעכער:

— איך פאַרשטיי ניט. וואָס האָבן מיר פון דעם, וואָס מיר קריגן געלט? מיר גיבן אים דאָך אָפּ צוריק. און ער שרייט נאָך אַף

אונז. ווייסט איר וואס? זאלן מיר אלע מארגן נים גיין צו דער ארבעט, סיידן ער וועט אונז געבן נאך א דאלער א וואך.

אלע האבן איינגעשטימט.

פינף טעג און פינף נעכט האבן זיי נים געארבעט. דער גערטנער האט נים געזיים. דער קיכער האט נים געקאכט. און דער בויער האט נים געבוים דאס הויז.

דער מאן מיטן געלט האט געמוזט נאכגעבן. די פיר מענטשן האבן איצט פארשטאנען, אז איינקייט איז טאקע מאכט.

עס זיינען אוועק נאך עטלעכע טעג. זאגט דער מענטש—מיטן געלט צו די ארבעטער:

— איצט מוזט איר מיר צאלן א דאלער א וואך פארן עסן און א דאלער א וואך פארן שלאפן, ווייל איך צאל איצט טייערער, מוז איך נעמען טייערער.

די פיר ארבעטער האבן געמיינט, אז ער איז גערעכט, האבן זיי געצאלט צוויי דאלער.

האבן זיך די מענטשן פארטראכט:

— וואס טוט זיך דא? דאכט זיך, מיר קריגן שוין מער באצאלט, און מיר האבן נים מער. אלץ, וואס מיר מאכן, געהערט צום מאן מיט דעם געלט. מיר ארבעטן שווער, ער שאפט זיך מיט אונז, ער יאגט אונז. מיר וועלן אים זאגן, אז מיר ווילן נאך צוויי דאלער א וואך.

—דער מאן מיטן געלט האט ווידער געמוזט נאכגעבן. אבער ער האט ווידער גענומען טייערער פארן עסן און פארן שלאפן. איז זיי ווידער געבליבן גארנים.

איינמאל זיצן זיי אזוי און טראכטן און קלערן. און דער פריי-לעכער טוט מיטאמאל א זאג:

— מיר האבן שוין אזויפיל מאל געקראגן מער געלט פאר דער ארבעט און מיר האבן נאך אלין גארנישט. צו וואס דארפן מיר דעם מאן מיטן געלט אינגאנצן? מיר קאנען בויען, ארבעטן און קאכן אן אים!

אלע האבן געזאגט, אז ער איז גערעכט. זיי זיינען אוועק צו דעם מאן מיטן געלט. זיי האבן אים אוועקגעפירט צום ברעג יאם. דארטן איז נאך געלעגן די צעבראכענע ברעט, אף וועלכער זיי זיינען געקומען צושווימען. זיי האבן אים צוגעבונדן מיט גרינע שטאריקעס צוויי און אים אוועקגעלאזט אפן יאם שווימען.

ענטפער:

קאנען די באסעס עקזיסטירן אן ארבעטער? ——— פארוואס? ———

קאנען די ארבעטער אויסקומען אן באסעס? ——— פארוואס? ———

אין וועלכן לאנד בויען די ארבעטער א גליקלעך לעבן אן באסעס? ———

דעם פּאַרעצ׳ס קאַנטשיק.

(סאָזעטיש)

אין דער קאמפּאַניע „רויטע פאַן“ האָט געוואוינט אַן אַלטער מאַן. ער האָט ליב געהאַט צו דערציילן די קינדער מייסעס. איינמאָל האָט ער זיי דערציילט אַזאַ מייסע:

דאָס איז געשען מיט אַ סאַך יאָרן צוריק. איך אַליין געדענק עס שוין קוים. איך בין דעמאָלט אַלט געווען אַ יאָר צוואַנציק. אייערע טאַטעס זיינען דעמאָלט געווען קליינע אינגלעך, און אייערע מאַמעס — קליינע מיידעלעך. אין דעם הויז, וואו עס געפינט זיך איצט די קאמפּאַניע „רויטע פאַן“, האָט געלעבט אַ פּאַריץ. די פּויערים האָט ער געהאַלטן אין אייזערנע הענט. ער האָט געטאָן מיט זיי וואָס ער האָט געוואָלט. הונדערטער מענטשן האָט ער פאַרשיקן צום טויט. מיר האָבן אַף אים געאַרבעט זעקס טעג אַ וואָך.

מיר האָבן ניט געהאַט וואָס צו עסן, און ער האָט געלעבט אין פּאַלאַצן.

באַשטראָפן די פּויערים פלעגט דער בורמיסטער. דאָס איז געווען דער גרעסטער דינער באַם פּאַריץ. פאַר דער קלענסטער זאַך פלעגט דער פּאַריץ הייסן אַריינגעמען דעם שולדיקן אין אַ שטאַל און שמייסן אים מיט געזאַלצענע ריטער. אָדער פאַרשפּאַרן אין אַ צימער, געבן אים עסן נאָר הערינג, און לעבן די גראַטעס פון יענער זייט אַוועקשטעלן אַ קרוג מיט וואַסער. עס ווילט זיך זייער שטאַרק טרינקען, די ברענסט אין גאַנצן, לעבן דיר שטייט וואַסער. אָבער דערלאַנגען קענסטו ניט.

אַ סאַך פלעגן מעשוגע ווערן פון לײדן.

איינמאָל האָט אין אונזער קאַמיליע געטראָפן אַן אומגליק. דער פּאַריץ האָט געדאַרפט שיקן סאָלדאַטן אין דעם צאַרס אַרמיי. שיקן פלעגט ער וועמען ער האָט געוואָלט. געדינט האָט מען דעמאָלט גאַנצע פינף און צוואַנציק יאָר.

מיט איין וואָרט, גיין אין דער אַרמיי איז געווען פּונקט ווי גיין אין קייווער אַריין. אָדער מען קומט צוריק אַן אַלטער מאַן, אָדער מען ווערט דערהאַרגעט אַף דער מילכאָמע. אָדער מען ווערט אַ קאַליקע.

פרעגט דער פּאַריץ באַ זיין בורמיסטער:

— אַנו, געטרייער הונט מיינער, זאָג מיר וועמען אָפּגעבן אין סאָלדאַטן?

מיך האָט ער ניט ליב געהאַט. אַ יונג בין איך געווען אַ דרייסטער, אַ בראַווער. אַלעמאָל געזאָגט דעם עמעס אין די אויגן.

ער האָט אָנגעוויזן דעם פּאַריץ אַף מיר.

מען איז געקומען צו אונז אין שטוב. אלע האבן אויפגעהויבן א געוויין. און איך זאג צו זיי:

— הערט אויף וויינען. וואס זאל מען טאן? מען מוז, גיי איך.

איך בין אוועק צום פארעין אין פאלאץ. געקומען אהין האב איך געטראפן נאך בעוודע און מיין עלטער. יענע ציטערן, ווי די שאף. און איך — גלייך ווי גארנים.

האט דער פארעין א קוק געטאן אף אונז, האט אלעמען ארויסגעשיקט און מיך איינעם געהייסן ווארטן. איך האב אפילע קיין ציטער נים געגעבן.

— דו ביסט עס, פיטער?

— איך.

— וואס פאר א רעדעס האלטסטו אין דארף?

— אזוי ווי אלע מענטשן, — קוק איך אים ברא‎ז אין די אויגן אריין. —

— וואס פאר א געדאנקען לערנסטו?

— מיינע געדאנקען האלט איך בא זיך, פרעמדע הער איך אוים.

— א געשליפן צינגל בא דיר.

—אזא בין איך שוין, — ענטפער איך.

— איך ווייס, אז קעגן גאט און דעם גאלעך רעדסטו. דו רעדסט אז די פויערים, זיי זאלן נים ארבעטן פאר מיר.

— לאמיר נים רעדן וועגן גאט און גאלעך. אבער פאר אייך ארבעטן מיר זעקס טעג א וואך. באנאכט ארבעטן מיר פאר זיך. גיט א קוק, ווי מיר לעבן.

איך זע, ווי באם פארעין האבן זיך אנגעבלאזן די באקן. זיינע אויגן האבן זיך אנגעצונדן מיט קאעס.

— נו, — טראכט איך, — עס איז שלעכט. מיין הארץ האט נים אויסגעהאלטן. איך בין צוגעפאלן דעם פארעין צו די פיס.

— הארגע מיך נים, פארעין. זיי מויכל. עס איז גארנים נים געווען. דער בורמיסטער האט אף מיר אנגערעדט. ער איז מיינער א סוינע.

דער פארעין האט מיך נים אויסגעהערט. ער האט זיך ארויפגעווארפן אף מיר און גענומען שלאגן וואהין עס האט זיך געלאזן.

איך בין אויפגעשפרונגען, ווי א משוגענער. דערזען ארום זיך א סאך מענטשן און אנגעהויבן שרייען:

— ברידער, פארוואס?

דער גאנצער אוילעם האט א ציטער געטאן. און דער פארעין שטייט לעבן מיר, ווי א ווילדע בייז.

איך בין אויך שטארק צערייצט. דער פארעין איז א געזונטער,

און איך בין נאָך געזינטער. מיר קוקן איינער דעם אַנדערן אין די אויגן, און איך גיב אַ געשריי גלייך אים אין פּאַנעם אַריין:

— דו בלוטיקע כייע! שלאָג, שלאָג צום טויט! ס'איז אַלץ איינס!

— נעמט אים און בינדט אים! — האָט דער פּאַרעץ אַ געשריי געטאָן צו זיינע מענטשן.

מען האָט מיך גענומען בינדן. עס זיינען געקומען צולויפן מיינע ברידער און די מאַמע. די מאַמע קושט דעם פּאַרעצס שיך. און ער היצט זיך נאָך מער.

איך זע, ווי דער קאַנטשיק האָט גענומען שלאָגן מיינע אייגענע. די מאַמע איז געווען אַ דאַרינקע, אַ מאַגערע. אָבער מען שלאָגט זי אויך. זי האָט זיך איינמאָל אַרויסגעריסן, האָט מען זי געשלעפּט צוריק פאַר די האָר. איך אַליין רייס זיך אויך. איך שריי. מען האַלט מיך צו. איך זע, מיין מאַמע ליגט שוין און קרעכצט.

איך האָב ניט אויסגעהאַלטן. געגעבן זיך אַ ריס מיטן גאַנצן קויעך, אַז אַלע שטריק זיינען אַראָפּ. איך וויל שלאָגן דעם פּאַרעץ. פּלוצלונג זע איך, מיין מאַמע האָט זיך אויפגעהויבן, צוגעלאָפן צום פּאַרעץ און מיט איר גאַנצן קויעך אים אַ פּאַטש געגעבן אין איין באַק און אין דער אַנדערער.

דאָ האָט שוין דער אוילעם ניט אויסגעהאַלטן. זיי האָבן זיך אַ לאָז געטאָן אָפן פּאַרעץ, אָף זיינע געטרייע דינער, געבונדן זיי און אַוועקגעשלעפּט צום טייך.

— און ווייטער וואָס איז געווען? — האָבן מיר ניט אויסגעהאַלטן און אַ פרעג געטאָן.

— ווייטער איז געווען אָט וואָס. עס זיינען אָנגעקומען דעם צאַרס סאָלדאַטן. מען האָט געשמיסן יונג און אַלט ביז בלוט. דאָס דאָרף איז פאַרטויבט געוואָרן פון געשרייען און קרעכצן.

נאָר דאָ האָבן געמאַכט אַן אויפשטאַנד אויך אַנדערע פּויערים. מיך האָט מען אויסגעקליבן פאַרן סאָלדאַטן.

באַנאַכט פלעגן מיר אָנפאַלן אָף סאָלדאַטן און אָנצינדן פּריצישע פּאַלאַצן..

פאַר מיין קאָפּ האָט דער צאַר צוגעזאָגט טויזנטער רובלס. נאָר קיינעם איז ניט געלונגען אים אָפּצוהאַקן.

דער זיידע פאַררויכערט זיין ליולקע און זאָגט פריילעך:

— איצט, טייערע איניקלעך, איז בא אונז אַ ניי לעבן. ניטאָ קיין קייסער, קיין פּריצים, קיין באַסעס. דעריבער זאָג איך:

— גליקלעכע זייט איר, קינדערלעך, און אויך מיר, דעם זיידן, איז מיט אייך פריילעך.

פון דער ווייטנס האָט זיך דערהערט אַ קלונג. דאָס זיינען די קאָמונאַרן געקומען פון פעלד עסן.

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי האָט געפירט די אַרבעטער און פּויערים פון רוסלאַנד אין דעם קאַמף ________________

ווער פירט אין אַמעריקע דעם קאַמף פאַר סאָוועטן? ____________

אין אַמעריקע הערשן ________ און אין סאָוועטן־לאַנד הערשן ________

אין די יאַסלעס.

אין די יאַסלעס שטראַלט מיט זילבערנער ריינקייט. די צימערן זיינען הויכע, ברייטע, גראָבע, [illegible]. די פינף און דרייסיק קינדער לאָזן זיך קימאַט ניט הערן. [illegible] זיינען נאָר די פּיצעלעך — פון צוויי באַדאַשים אָן.

די פּיצעלעך ליגן, קוקן [illegible] אייגעלעך אַרום זיך. די דערציִערן גייען אַלע ווײַלע צו צו די [illegible], קוקט, צי באַס קינד איז אַלץ אין אָרדענונג.

אינם צווייטן צימער געפינען זיך די גרעסערע — די, וואָס קענען שוין גיין. מיט יענע איז שוין ווינציקער אַרבעט. קוים שטעלט זיך דאָס קינד אויף די פיס, דאַרף עס אָנהייבן געוווינען זיך באַדינען זיך אַליין.

צום עסן נעמט זיך יעדעס קינד אַליין אַרויס פון שאַפע דאָס אייגענע געפעס, טוט זיך אָן אַ פאַרטעכל און זעצט זיך אויף זיין אָרט.

אָבער דאָ ווערן דערצויגן ניט נאָר די קינדער.

די מוטערס זיינען אויך אַלע אַריינגעצויגן אין דער אַרבעט פון די יאַסלעס.

נאָך זייער אַרבעט קומען די מוטערס אַהער און לערנען זיך מיט די דערציִערנס לייענען און שרייבן. אַלע טאָג העלפן די מוטערס אין די יאַסלעס, פאַרצייכענען אין אַ באַזונדער בוך זייערע איינדרוקן פאַר דעם טאָג.

אין די יאַסלעס לאָזן איבער די סאָוועטישע אַרבעטער זייערע קינדער, קעדיי זיי זאָלן קאָנען גיין צו דער אַרבעט. מען גיט דאָרט אַכטונג אויף די קינדער און מען לערנט זיי. אין אַמעריקע זיינען קיין יאַסלעס פאַר די אַרבעטער קינדער ניטאָ, ווייל ____ ____ ____ ____ ____

איינצאָל:	מערצאָל:	מערצאָל:	איינצאָל:
דאָס קינד	____________	די יאַסלעס	____________
אַ שאַפע	____________	די צימערן	____________
אַ פאַרטעכל	____________	די קינדער	____________
אַן אָרט	____________	די פּיצעלעך	____________
אַ בוך	____________	באַדאַשים	____________

שלאַגלער

(סאָוועטיש)

פון זאַוואָדן, פון פאַבריקן,
צו זאַוואָדן, צו פאַבריקן,
איבער באַרג און איבער טאָל,
איבער טייכן, איבער בריקן,
דאַרף מען יאָגן, דאַרף מען שיקן
האָלץ און אייזן, שטיין און שטאָל,
קאָרן, ווייץ און קוילן, און נאַפט,
אַלץ, וואָס גיט אונז מאַכט און קראַפט.

—

אידישע בויער

פון ב. פרידמאַן

טויזנטער, טויזנטער מיילן פון דאַנען,
אין אוראַלטן וואַלד און אַף פעלד —
האָט זיך דער אידישער לופטמענטש
צו ערלעכער אַרבעט געשטעלט!

טויזנטער, טויזנטער מיילן פון דאַנען,
אין גרויסן סאָוועטן־פאַרבאַנד —
האָבן די אידן גענומען זיך — ווערן
ווירדיקע בויער פון לאַנד!

פאַרוואָרפן די אַלטע פאַרנאַסעס און „גליקן",
נישטאָ מער קיין לעבן פון לופט!
די ערד און די טייכן, דאָס אייזן, די קוילן
די ערלעכע הענט צו זיך רופט!

האָט זיך דער אידישער פויער גענומען
צום רידל, צו ראָד און צום האַמער, —
עבט מען שוין ברויט פון דער אייגענער אַרבעט,
האַקט מען דעם וואַלד פאַר אַ קאַמער!

שמעקן צעאַקערטע פעלדער,
ווי פרישער צעשניטענער ברויט: —
אַזוי איז דאָס לעבן פון אידישן פריי־
אַריין אין סאָוועטישן בוי!

און מיט מאַשינען, מיט וועגן און האַמערס,
געהאָלפן האָט היגער איקאָר —
האָט לעבן און קיום און אין בירא־בידזשאַן
זיך צעזונגען, ווי פרייליכסטער כאָר!

„האָט זיך דער אידישער לופטמענטש
צו ערליכער ארבעט געשטעלט".

דערקלערט דעם זאַץ אין אַ פאַראַגראַף.

צוליב וואָס מען דאַרף די רויטע אַרמיי

(סאָוועטיש)

אין שטעטל זיינען אָנגעקומען רויטאַרמייער. זיי האָבן געשפּאַנט אין רייען, אַף די פּלייצעס ביקסן געטראָגן. זיי האָבן געזונגען לידער.

צוויי אינגלעך האָבן זיך געשפּילט אַף דער גאַס אין פערדלעך. אַז זיי האָבן דערזען די רויטאַרמייער, האָבן זיי געוואָרפן די שפּיל און זיך געשטעלט קוקן, ווי רויטאַרמייער מאַרשירן.

— שימעק, הא, שימעק?

— וואָס?

— פאַרוואָס דאַרף מען די רויטע אַרמיי?

שימעק האָט זיך צעלאַכט:

— אַ נייס! ווייסט ניט פאַרוואָס? זעסט דאָך. די רויטע אַרמיי איז אַף צו זינגען לידער.

— עס קען ניט זיין, נאָר לידער זינגען, וואָלטן זיי דאָך געשטאַנען אַף אָן אָרט. גיב נאָר אַ קוק: זיי גייען אַלע אין שטייגל, מאַרשירן גלייך. מיסטאָמע איז זייער אַרבעט — גיין איבער די גאַסן.

— און איך זאָג: לידער זינגען.

האָבן זיי זיך געלאָזט גיין נאָך די רויטאַרמייער. גיין איז געווען ניט ווייט. הינטערן שטעטל אין פעלד האָבן די רויטאַרמייער אַרויסגענומען רידלען, אויסגעגראָבן אַ גרוב ניט קיין טיפע. נאָכדעם האָבן זיי זיך אויסגעצויגן אין דער גרוב און די ביקסן אָנגעצילט.

זאָגט יאָסל:

— זעסט, שימעק, לאָזט זיך אויס, אַז מיר האָבן ביידע ניט גע־

טראפן. נים קיין לידער זינגען זיי, נים זיי גייען, נאר באהאלטן זיך אין גרוב, אז קיינער זאל זיי נים זען.

— עמעס, — זאגט שימעק, — דאס איז זייער ארבעט — אין באהעלטערלעך שפילן. קום אהיים. זיי קענען נאך ארויסשפרינגען אויך.

פלוצלונג האט א הונער געטאן. זיי האבן זיך דערשראקן און באהאלטן הינטער די ביימער. אביסל אפגעווארט און גענומען קריכן אפן בויך. זעען זיי — אין פעלד שטייט א הארמאט א גרויסער און שיסט אפן וואלד. באם הארמאט שטייען רויט־ארמייער. ווי נאר מען שיסט אוים, אזוי דערלאנגט מען שוין א נייע קויל. —

יאסל איז געווארן נים־טוים נים־לעבעדיק און נאר באווייזן זאגן שימעקן:

— זעסט, שימעק, ס'ארא שטיקל ארבעט דאס איז. זעסט, — אוןביידע האבן זיך געלאזן לויפן פאר שרעק. זיי לויפן אזוי — ערשט רייטער פארן אן. זיצן רויטארמייער אף פערד, בא יעדן א ביקס אף די פלייצעס, א שווערד בא דער זייט און פון פארנט פיקעס. די אינגלעך האבן קוים באוויזן אין וועלדל אריינלויפן.

— אהא, — זאגט שימעק, — זיי יאגן זיך אף פערד.

שטייט באם קוסט א רויטארמייער מיט א ביקס, קוקט זיך ארום אף אלע זייטן. האט ער באלד דערזען די אינגלעך און אויסגעשריען:

— שטיי! ווער איז דארט?

שווייגן די אינגלעך. דערשרעקן זיך זייער.

צום סאף איז יאסל געווארן דרייסטער.

— מיר זיינען דא פון שטעטל נים וויים. מיר האבן זיך נאר געוואלט דערוויסן, אף וואס מען דארף די רויטע ארמיי.

— נו, האט איר זיך דערוואוסט?

— מיר האבן זיך יא עפעס דערוואוסט, אבער מיר פארשטייען נים, צי אף לידער זינגען, צי אין באהעלטערלעך שפילן. מיר פאר־שטייען נים גוט.

האט זיך צעלאכט דער רויטארמייער און זאגט:

— געזען האט איר, כעוורע, גוט, אבער פארשטאנען נים אינ־גאנצן. די רויטע ארמיי איז אף דעם, אז זי זאל די ארבעטער און פויערים פארהיטן פון סאנים. זי דארף דעריבער אלין זען, אלין קענען און אומעטום צו דער צייט זיין.

נים אין באהעלטערלעך שפילן מיר, נאר אונזער סאוועטן־לאנד פארהיטן מיר פון די סאנים. פון די הארמאטן לערנען מיר זיך שיסן אף די ווייסגווארדייער, אף די רייכע און פריצים, וועלכע ווילן אף אונזער לאנד אנפאלן. ווען מיר וועלן אלע סאנים פון די ארבעטער און פון די פויערים צעקלאפן, וועלן מיר אהיים גיין מים געזאנג.

— איצט פארשטייען מיר שוין. אבער איינס איז אונז ניט קלאר, — ענטפערן די בעזורע, — פארוואס קומט ניט דער סוינע, אז אלין איז גרייט בא אונז?

— דערפאר, בעזורע, גייט ער טאקע ניט, ווייל בא אונז איז אלין גרייט צו באגעגענען אים. איצט גייט אהיים און גריסט פאר מיר אין שטעטל.

ס י נ א נ י מ ע ן:

נעשפאנט	____________	טאניס	____________
מיסטאמע	____________	אנגעצילט	____________
שרעק	____________	פארהיטן	____________
פיקעם	____________	צעקלאפן	____________
דרייסט	____________	גרייט	____________

די רויטע ארמיי

די אמעריקאנער ארמיי

ביראָ-בידזשאַן

אין דעם לאַנד פון די סאָוועטן
איז אַ געגנט דאָרט פאַר'אַן,
אין די ווייטע מיזרעך סטעפּעס,
מיטן נאָמען „בּיראָ-בּידזשאַן".

איז די ערד דאָרט ניט באַאַרבעט,
און דער געגנט פּרימיטיוו...
האָט סאָוועטן-לאַנד באַשלאָסן
עס צו מאַכן פּראָדוקטיוו...

איז דער איד אין צייט פון צאַרן
פאַרשקלאַפט געווען, געלעבט פון ווינט.
זאָגט סאָוועט איצט צו די אידן:
פאַר אַהין מיט ווייב און קינד.

רוישן מאָטאָרס, הודיען טראַקטאָרס,
קלאַפּט דער האַמער, קלינגט דער בערפ;
בויען אידן זיך אַ היים דאָרט —
אין דעם ווייטן פרייען סטעפּ.

דערקלער אין וואס עס באשטייט די ארבעט פון „איקאר".

ברידערלעך.

(סאָוועטיש)

1

איז עלעקן איצט אַ יאָטל פֿון אַ יאָר זיבן, אָן אָקטאָבערל. עלעקס מאַמע איז אַ קרומע אָף אַ פֿוס. קרום געוואָרן פֿון אַ קויל, וואָס האָט זי געטראָפֿן אין דער צייט פֿון בירגער־קריג. נאָר עלעק האָט ליב זיין קרומע מאַמע און האָט ליב אויסצוהערן די מייסעלעך פֿון יענע טעג.

— דערצייל, מאַמע, דערצייל, ווי אַזוי איז געווען?

און די מאַמע הייבט אָן דערציילן:

— געווען... אָט ווי געווען. מאַמע — אַ רויטגוואַרדייער. ערגעץ ווייט אין קאַמף מיט די ווייסע. די מאַמע — אַליין. נאָר מיט דיין עלטערן ברודערל, שימקעלע. און שימקעלע אַ קליין אינגעלע. פֿינף יאָר אינגאַנצן.

הונגעריק — מאַמע. הונגעריק — שימקעלע, דאָס ברודערל דיינס.

— מיין ברודערל? — פֿרעגט עלעק, שטייענדיק אָף די קני מיט די עלנבויגנס אין מאַמעס שויס.

— דיין ברודערל — יאָ... — ענטפֿערט די מאַמע און טוליעט עלעקן צום האַרצן און שווייגט.

וויל עלעק וויסן, פֿאַרוואָס שווייגט די מאַמע, פֿאַרוואָס טרייסלט זי מיט די אַקסלען...

די מאַמע וויינט.

— דערצייל, מאַמע, — רעדט עלעק אַריין אין דער מוטערס בוזעם.

— דער טאַטע וועט קומען פֿון פֿאַבריק, וועט ער דערציילן.

הודיק — אַן אַרבעטער מיט צוויי פֿאַרהאַרטעוועטע הענט — עלעקס טאַטע — קומט אַהיים פֿון פֿאַבריק. עסט ער אָפּ. דערנאָך פֿאַרויכערט ער. דערנאָך נעמט ער עלעקן אָף די הענט און העצקעט אים, און העצקעט אים. ביז מען צעזינגט זיך, אַלע איינעם:

„לייכטע ווי ווינטן
שפּאַנען מיר, גייען —
אַרבעטער־קינדער
אין אונזערע רייען.“

אָבער עלעק וויל וויסן דעם סאָף פֿון דער מייסע. הערט מען אויף צו זינגען. און הודיק, דער אַרבעטער, מיט די צוויי שטייפֿע הענט, דערציילט:

— איז געקומען דער הונגער. זאָגט די מאַמע צו שימקעלען: „שימקעלע! קום צו דער אַלטער באָבען. באָבע האָט אַ הינדעלע. הינדעלע לייגט אַן איי־עלע. באָבע וועט געבן שימקלען אַ שטיקעלע איי."

גייט מאַמע מיט שימקעלען צו באָבען. גייט מען אַזוי איבער גאַסן. לויפן אַן די הייזער. און טראַך אַזוי אַף די גאַסן. און טראַך־טאַ־ראַ־ראַך! און באָם־בער־ער־באָם! זאָגט מאַמע: „שימקעלע! וואו ביסטו? לאָמיר אַנטלויפן! מען שיסט!" אָבער מאַמע קען שוין נישט אַנטלויפן. מאַמע איז געפאַלן. אַ קויל אין פוס. בלייבט מאַמע ליגן צווי אינמיטן גאַס. מיט נאָך געפאַלענע. מיט נאָך... מיט נאָך . . .

און ווען מאַמע האָט זיך אויפגעכאַפּט — איז זי שוין געווען אין שפּיטאָל. און שימקעלע איז נישטאָ לעבן איר. איז מאַמע געלעגן און געוויינט: וואו איז שימקעלע? אָבער שימקעלע — נישטאָ.

און אַז מאַמע איז אַראָפּ פון בעט, האָט זי גענומען אַ שטעקן און זיך געלאָזט הינקען אַהיים. אָבער אינדערהיים איז אויך נישטאָ שימקעלע. איז — זיך געלאָזט הינקען צו באָבען. אָבער באָבע איז שוין אויך נישטאָ. און הינדעלעך אויך נישטאָ. ביידע פון הונגער געשטאָרבן. און — אויס.

און אַז טאַטע איז געקומען אַהיים פון דער רויטער אַרמיי און געטראָפן די מאַמע אַ קראַנקע, און שימקעלע — נישטאָ, האָט טאַטע געזאָגט צו דער מאַמען אַזוי: קום וועלן מיר אַוועקפאָרן אין דער גרויסער שטאָט, וועל איך אַריין אין אַ פאַבריק, און דו, אַז דו וועסט געזונט ווערן — וועסטו אויך אַריין אין אַ פאַבריק. וועלן מיר בויען אינאיינעם דאָס באַרעוועטע לאַנד. וועלן מיר זיך טרייסטן מיט דער גרויסער באַפרייטער אַרבעט פאַר אונז און פאַר אַלעמען.

זיינען מיר געקומען אַהער. אַרבעט טאַטע, נאָר מאַמע קען נאָך נישט אַרבעטן, ווייל ס׳טוט וויי דער פוס. נאָר זינגען — זינגען מיר אַלע אינאיינעם:

„לייכטע ווי ווינטן,
שפּאַנען מיר, גייען —
אַרבעטער־קינדער
אין אונזערע רייען."

2

ס׳האָט זיך דערנענטערט דער גרויסער יאָנטעוו. פון צענטן אָקטאָבער־יאָרטאָג.

און די פּיאָנערן אין אָקטאָבערלעך האָבן זיך אויך געגרייט. דער

גורל איז געפאלן אף עלעקן. עלעק דארף באגריסן דעם גרויסן יאנ־טעוו אין נאמען פון די אקטאבערלעך, ווייל ער — עלעק — איז דאך דער סעקרעטאר פון אפטייל!

— און ווער וועט באגריסן אין נאמען פון די פיאנערן?

— פון די פיאנערן וועט באגריסן זייטשיק.

ווער איז זייטשיק?

א צוועלפיאריקער פרייליכער יאט. א געוועזענער פארוואָרלאָז־טער. זיך געוואלגערט אין קעסלען. הינטער טויערן. געטראגן א לאנגן צעפליקטן ראק מיט אפגעשיילטע וואטענע ארבל.

נעמען זיך קינדער צונויף אין אפטייל. האלטן אפ א בארעטונג, און מ׳זאגט:

— זייטשיק איז ניט ווי יענע פארוואָרלאָזטע, וואס ווילן לעבן אף הפקער. זייטשיק איז אן אונזעריקער. זייטשיק זאגט קיינמאל ניט קיין ליגן. ער קומט אלע מאל אין אפטייל. וויל ווערן א פיאנער. איז דערפאר נעמען מיר אים אריין. און פון היינט און ווייטער איז זייטשיק א פיאנער. מיט אלע פיאנערן צוגלייך.

און איצט —

צום צענטן יארטאג פון דער אקטאבער־רעוואלוציע איז געפאלן דער גורל אף זייטשיקן צו באגריסן דעם יאנטעוו אין נאמען פון זיין אפטייל.

3

דער קלוב איז אויסערגעוויינלעך אויסגעפוצט.

אין די פאדערשטע רייען איז געזעסן דאס יונגוואַרג. און הינטן — טאטעס און מאמעס, ארבעטער־עלטערן.

און —

ענדלעך!

דער פארהאנג עפנט זיך. דער פארזיצער מעלדט די פראגראם. צום ערשטן וועלן פארקומען באגריסונגען, נאכדעם א קאנצערט, נומערן פון גימנאסטיק, און נאכדעם וועלן אלע קינדער מאכן א שפאציר איבער דער שטאט, אף אטאמאבילן. און דער פארזיצער ענדיקט:

— די ערשטע באגריסונג וועט האלטן דאס קלענסטע אקטאבערל פון שול.

אף דער בינע באוויזט זיך עלעק. אין קלוב ברעכט אויס א דונערנדיקע פאטשעריי. אין קלוב ווערט שטיל. צווישן די עלטערן זיצט אויך הודיק, דער ארבעטער, מיט צוויי פארהארטעוועטע הענט. קוקט ער אזוי אף עלעקן.

ער איז גליקלעך. און גרוים איז זיין פרייד. און אים טוט וויי, וואס די מאמע איז שוואך, און דער פוס איז קראנק, און זי האט ניט געקענט קומען זען — עלעקן.

— ששש... א העל שטימעלע האט זיך מיט א זילבער־קלאנג צעטראגן איבערן גאנצן קלוב:

— כאווירים! איך באגריס אייך אינם גרויסן טאג פון צענטן אקטאבער־יובילײ!... מיר זאגן צו, אז מיר וועלן זיך גרייטן איבער־צונעמען די ארבעט פון אונזערע טאטעס!... מיר זאגן צו, אז מיר וועלן די דאזיקע ארבעט פארזעצן געטריי!... מיר וועלן שטענדיק גיין אין וועג, וואס אונז האט געוויזן דער זיידע איליטש!...

— זאל לעבן דער גרויסער אקטאבער־יאנטעװ!

א שטורעם פון פרייד האט זיך ארויסגעריסן פון אלעמענס הערצער. דער גאנצער אוילעם איז געשטאנען אף די פיס און געפאטשט.

— די קאמיוגישע קאפעליע האט אויפגעשפילט דעם אינטערנאציאנאל. אף דער בינע האט זיך באוויזן זייטשיק. דער פארזיצער האט גע־מאלדן:

— אין נאמען פון די פיאנערן וועט באגריסן — זייטשיק.

4

און זייטשיק האט אנגעהויבן:

— איך בין א געוועזענער פארוואָרלאזטער!...

אין קלוב איז געוואָרן שטיל, שטיל. אלע האבן געקוקט אף זייטשיקן מיט גרוים ליבשאפט, אף זייטשיקן — דעם געוועזענעם פארוואָרלאזטן און איצטיקן פיאנער.

— אף מיין פינפטן יאר האב איך פארלאָרן מיינע עלטערן. פרי האב איך אנגעהויבן וואנדערן. פון פעלד אף פעלד. פון וועג אף וועג. פון שטאט צו שטאט. מיט כעוורע, ווי איך, מיט זיי אינאיינעם געוואנדערט. כעוורע האט מיר א נאמען געגעבן זייטשיק. מיין ריכטיקן נאמען געדענק איך שוין נים. מיין מאמע געדענק איך יא. אבער איך ווייס נים, צי זי לעבט. דאס לעצטע מאל, וואס כ'האב זי געזען, איז זי געלעגן אין בלוט מיט א פארוואונדעטן פוס. געוועקט זי, געוועקט זי, אבער זי האט זיך נים אויפגעכאפט. מיין טאטן געדענק איך ווייניק. געווען א רויטארמייער. און איצט אין גרויסן יאנטעוו פון — — — —

אבער זייטשיק האט נים געענדיקט.

אימעצער איז פלוצלונג ארויף אף דער בינע. אימעצער האט אים פלוצלונג ארומגעכאפט און צוגעדריקט צום הארצן און געמורמלט קוים־קוים, שטיל־שטיל:

— מײַן זון... מײַן זון... מײַן שימקעלע!...

און דער אימעצער איז געװען דװקא דער אַרבעטער.

און אַז דער פּאַרזיצער האָט דװקא אָפּגעשטעלט און אים גע־פרעגט, װאָס איז מיט אים — האָט דװקא אױפגעהױבן זײַן קאָפּ און געװאָלט אַ געשרײ טאָן פאַרן גאַנצן אױלעם: ער איז מײַנער! װיטשיק איז מײַנער! מײַן בלוט און פלײש! שימקעלע!

האָבן פרײדיקע שטימען זיך צעגאָסן אין הונדערטער עכאָס:

— זאָלן לעבן די קינדער פון דער רעװאָלוציע!

און אַז די קאָמױגישע קאַפּעליע האָט אָנגעהױבן שפּילן דעם אינטערנאַציאָנאַל — איז דװקא נאָך אַלץ געשטאַנען אױף דער בינע, אַ גליקלעכער, אַן אױפגעשטראַלטער. פון אײן זײַט אַן אָקטאָבערל, פון דער צװײטער — אַ פּיאָנער: עלעק און װיטשיק.

אמאָל זײַנען געװען אין סאָװעטן־לאַנד אַ סאַך הײמלאָזע קינדער. װאָס האָט די סאָװעטן־רעגירונג געטאָן פאַר זײ? ______________________

מיר דאַרפן אין אמעריקע קעמפן, אַז די אָרעמע קינדער זאָלן קריגן שפּײַז, שיך און קלײדער. די רעגירונג װיל עס מיט גוטן ניט געבן. פאַר־װאָס? ______________________

אין סאָװעטן־לאַנד מאַכן די אַרבעטער און פױערים אַ גרױסן יאָנטעװ דעם זיבעטן נאָװעמבער, אין טאָג פון זײער באַפרײַאונג. פאַרװאָס פײַערן אױך די אַרבעטער פון אמעריקע דעם יאָנטעװ פון דער רוסישער רעװאָ־לוציע? ______________________

די פּאָבליק סקול פײַערט ניט דעם יאָנטעװ פון דער רוסישער רעװאָ־לוציע, װײַל ______________________

איקאָר

פון נ. װײַסמאַן

איז אַ־דױס אַ דעקרעט
פונם העכסטן סאָװעט —
האָט לעניןְ דער פירער געזאָגט:
עס זײַנען דאָ אידן
באַ אונז אינם לאַנד
פון סאָװעטן־פאַרבאַנד,
װאָס האָבן
אַ שטעקן אין האַנט נאָר פאַרמאָגט,
און אַ שטערן
אַ ברײטן,

פאַרשפּרייטן מיט קנייטשן
פון וואָרגן,
פון טראַכטן:
— וואו נעמט מען בעזנע?
איז אַרויס אַ דעקרעט
פונם העכסטן סאָוועט:
גענוג זיך געפּלאָגט!
גענוג שוין געמיסבערט,
פאַרמיסבערט,
פאַרדרייט — —
זיך
און יענעם דעם קאָפּ!
אַלץ אַראָפּ!
זאָל איינגעטיילט ווערן
די ערד.
און אידן,
וואָס האָבן
אַ שטעקן אין האַנט נאָר פאַרמאָגט
און אַ שטערן אַ ברייטן,
פאַרשפּרייטן מיט קנייטשן
פון וואָרגן,
זאָלן פאָרן
באַזעצן זיך
אַף ערד.
און לעגינס וואָרט
געטראָגן איז געוואָרן
אַף יעדן שפּאָן,
פון קרים
ביז ביראָבידזשאַן.

סעמי אין ביראָ-בידזשאַן

פון בערטאַ לעלטשוק

שוין דריי מאָנאַטן, ווי סעמי געפינט זיך אין ביראָ-בידזשאַן. ער הערט, ווי דער טאַטע זאָגט:

— מיר בלייבן אין ביראָ-בידזשאַן. סעמי, ביסט אַ סאָוועטישער בירגער, אַ בירגער פון ביראָ-בידזשאַן.

די ערשטע צייט האָט דער אַכט-יאָריקער סעמי געהאַלטן-אין איין

אַרויסרעדן דאָס וואָרט: בירעַ־בידזשאַן. ער האָט ליב געהאַט דאָס וואָרט. בירעַ, ביר, ביר, בידזשאַן.

— הערסט, מאַמע? דזשאַן! דער נאָמען פון מײַנעם אַ כאַווער אין אַמעריקע.

ער האָט זיך געשפּילט מיטן וואָרט בירעַ־בידזשאַן, ווי מיט אַ פּילקע.

אַלײן איז גוט. נאָר אײן זאַך — סעמי האָט ניט מיט וועמען צו שפּילן זיך. איז אים אומעטיק. ער הערט ווי די גרויסע רעדן:

— וואָס דרייט ער זיך אונטער די פיס?

סעמי גייט אַרום צווישן די גרויסע.

אַז וואוהין זאָל ער גײן?

ער שטייט צו צום טאַטן:

— מיר איז אומעטיק אָן קינדער. און וואו איז מײַן שול?

— ס'וועט גרעסער ווערן דער אישעוו, וועלן קומען נאָך קינדער, וועט אַ שול אויך זײַן.

אָבער דערווײַל האָט סעמי ניט וואָס צו טאָן.

אַפּאַט דערשרעקט זיך די מאַמע. זי הערט, ווי סעמי רעדט צו זיך אַלײן:

— דו וועסט־זײַן דער לערער און איך — דאָס קינד. סעמי מאַכט נאָך אַ גרויסן:

— אויב דו וועסט ניט פאָלגן, וועל איך דיך באַשטראָפן!

— באַשטראָף! — ענטפערט סעמי און ער לאַכט זיך פאַנאַנדער.

נאָך אַ רעגן שפּילט זיך סעמי אין שטײנדלעך. ער קלײַבט זײ צונויף אַ גאַנצן באַרג און וואַרפט זײ אין וואַסער אַרײַן. ער וואַרפט אַרײַן אַ שטײנדל און וואַרט. אָט קומען קלײנע כוואַליעס, ווי אַ פישל וואָלט אַרויפגעשוואומען.

סעמי כאַפּט זיך אײנמאָל אויף אין דער פרי און דערהערט, ווי מען רופט אין דרויסן:

— געקומען! געקומען!

אַזוי אַ סאַך שטימען מיטאַמאָל.

ער שפּרינגט אַרויס אין גאַס:

מ'האָט געבראַכט אַן עקסקאַוואַטאָר. אַזאַ גרויסער, ווי אַ ריז.

סעמי הערט, ווי מ'רעדט:

— איצט וועלן מיר אָנהויבן אַרבעטן.

— הערסט, סעמי, זאָלסט זיך ניט צורירן צום עקסקאַוואַטאָר! — שרײַט די מאַמע, — וועסט נאָך אָפּהאַקן זיך אַ פינגער.

סעמין קלאַפּט אין האַרצן, און עס ציט אים דאַפקע צום עקסקאַוואַטאָר.

ער זיצט פון ווייטנס און קוקט. ער זעט, ווי דער עקסקאוואטאר גראבט זיך איין מיט זיין מויל אין דער ערד, ער עפנט א מויל ווי צען לייבן.

די מאמע ווארנט אים:

— סעמי, שטיי פון דער ווייטנס. ער דארף נאר פארטשעפען דיינע הויזן, ביסטו פארטיק!

סעמי פארשטייט נים גענוי, וואס עס מיינט, „פארטיק!" נאר פון דער מאמעס ווייד פארשטייט ער, אז ס'איז עפעס שרעקלעכס.

אבער סעמי האט ליב דעם עקסקאוואטאר. אים דאכט זיך, ווען דער עקסקאוואטאר גייט ארויס אף א מילכאמע, וואלט ער אלע באזיגט...

וואס ווייטער פארלירט סעם די מוירע. ווען קיינער איז ניטא דערביי, באטראכט ער די מאשין און יעדעס שרייפעלע. פלוצלונג דערהערט ער:

— סעמי, אוועק פון דער מאשין!

דאס איז דער כאווער, וואס טרייבט דעם עקסקאוואטאר.

סעמי ליגט גאנצע טעג לעבן דער מאשין.

די מאמע שרייט:

— האסט שוין געזען א קינד! קען זיך נים אפטשעפען פון דעם עקסקאוואטאר.

איינמאל איז סעמי צוגעגאנגען נאענט צום עקסקאוואטאר און געפרעגט דעם כאווער:

— ווילסט א טרונק? כ'וועל דיר ברענגען א קאלטן טרונק.

דער כאווער שמייכלט. ער פארשטייט פארוואס סעמי איז אזוי גרייט.

באנאכט האט געגאסן א שטארקער רעגן. סעמי האט נים געקאנט איינשלאפן:

פאר זיינע אויגן איז געשטאנען א נאסער עקסקאוואטאר.

ער איז אראפ פון בעט, אראפגעשלעפט דעם ליילעך און ארויס אין דרויסן.

ער פאטשט מיט די בארוועסע פיס אין דער בלאטע. זיין העמד איז שוין נאס און קלעפט זיך צום לייב. ער ציטערט פון קעלט, אבער ער איז פארנומען מיט איין געדאנק:

פארהיטן דעם עקסקאוואטאר פון רעגן.

אט קריכט שוין סעמי אפן עקסקאוואטאר און דעקט אים איבער מיטן ליילעך.

סעמי לויפט צוריק. ער איז גליקלעך. ער האט געטאן א גוטע

ארבעם. זיי, די גרויסע, האבן אין גאנצן פארגעסן דעם עקסקאוואַ-
טאר. אבער ער, סעמי, האט נים פארגעסן.

סעמי כאפט נאך א קוק אפן עקסקאוואַטאר, וואס זעט אויס אין
דער פינצטער ווי א באַרג שניי.

דער לערער פירט דורך א שמועס: „ביראָ-בידזשאַן און פאלעסטינע".
די קינדער שרייבן דערנאָך א קאמפאזיציע.

דער סאָלדאַט אַנדזשעלאָ

פון י. א. ראָנטש

וועמען הייסטו שיסן, קאָרנעל פּעטאַן?
מיך, דיין באַדי דזשאַ אַנדזשעלאָ?
זעסט די מעדאַלן אַף מיין ברוסט?
האָסט אַליין זיי אָנגעשפּיליעט.

געדענקסט אַ נאַכט אַ פינצטערע אין פלאַנדער'ס
אין יאָר 1918?
ווען דו, קאָרנעל פּעטאַן, האָסט באַפעלן:
אין אַטאַקע גרייט!

איך האָב געפאָלגט, ווי אַ סאָלדאַט,
נאָר ניט געפאָלגט האָט דער גראַנאַט.
ער האָט דערלאַנגט אַ קיצל דיך
אין זיבעטער ריפּ —
זיפּ!

איך האָב דיך אַף מיינע אַקסלען אַוועקגעשלעפּט
און דורכגענעצט האָט דיין וואַרעם בלוט
מיין שמוציק העמד.
אַ גאַנצע נאַכט אַרומגעגאַנגען אַרום דיר,
ווי אַרום אַ קראַנקן קינד.
מיין לעצטן טרונק מיט דיר געטיילט.

האָט דזשאַ אַנדזשעלאָ געראַטעוועט דיין לעבן,
זאָלסט הייסן שיסן איצט אין מיר?

איך פאַל פון הונגער, קוירנעל פעטאַן.
די פאַבריק פאַרמאַכט איז שוין דאָס צווייטע יאָר.
פון דער דירע מיך אַרויסגעוואָרפן.
פאַרלאַנג איך איצט מיין צוגעזאָגטן באַנוס.

מאַשין־ביקס, גיט דיין הלייי!
איצט בין איך זיך אַליין געטריי,
איך בין מער ניט בלינד.
איך קעמף פאַר זיך, פאַר ווייב און קינד.
פאַר אַרבעטלאָזע באַדים.

קוירנעל פעטאַן, איך וועל געדענקען דיין פאַראַט,
איך, דזשאָ אַנדזשעלאָ דער סאָלדאַט.

שרייב זאַצן מיט די ווערטער:

סאָלדאַט, אָפיצער, גראַנאַט, ביקס, קרינ־שיף, אַטאַקע.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: דרייט אוים די ביקסן!

דער קליינער מאַטראָס.

פון א. מייזל

אַז פּיטצי איז אַלט געווען דריי יאָר, איז געשטאָרבן זיין טאַטע. פאַרן לעצטן גאַלט האָט דער טאַטע געדונגען אַ גאָלער, וועלכער האָט איבער איר טויטן גוף געפּרעפּלט. נאָכדעם האָט מען זי באַגראָבן אין סטעטן־איילענד, אויף אַ בייסוילעם.

דער טאַטע האָט איצט ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן מיטן קליינעם זון. ער אַליין איז געווען אַ מאַטראָס אויף אַ שיף. איבערלאָזן פּיטצין האָט ער ניט געהאַט בײַ וועמען.

האָט ער אַריינגעלייגט זיין קאָפּ אין די הענט, געטראַכט און געטראַכט. אַז ער האָט זיך אויפגעהויבן פון אָרט, האָט ער גענומען דעם קליינעם פּיטצ׳ן אויף די הענט און איז מיט אים אַוועק צום ברעג ים. דאָרטן איז געשטאַנען דער אָפיס פון זיין שיף־קאָמפּאַניע.

— אַזוי און אַזוי. מיין ווייב איז טויט. דעם זון האָב איך ניט בײַ וועמען איבערצולאָזן. דערלויבט מיר, אים צו נעמען מיט זיך אויף דער שיף.

נאָך אַ סאַך געבעטס און טײַנעס האָט מען אים דערלויבט. אַ מאַן, אין אַ ווייסן מונדיר, מיט אַן אַנקער אויפן היטל, האָט צום סוף פּיטצין געגעבן אַ קלאַפּ איבער דער פּלייצע.

— גיי זון, לערן זיך! וועסט אויסוואקסן א גוטער מאטראס.

דער טאטע האט אים געקויפט א מאטראסן־בלוזקע, א פאר לאנגע, ברייטע הויזקעלעך, א ווייס היטעלע, מיט שווארצע באנדן. ער האט אים ארויפגעטראגן אפן שיף און פארגעשטעלט פאר די מאטראסן:

— דאס איז מיין זון פיטצי; ער וועט שווימען מיט מיר.

די מאטראסן האבן גוט־ברודעריש צוגעשאקלט מיטן קאפ. מ'האט פון אלע זייטן פיטצין געהויבן אף די הענט:

— ניט געזארגט, ברודערל. וועסט מיט אונז זיין. אזעלכע פאפיקלעך האבן מיר ליב. וועסט אויסוואקסן און זיין אונזערער א גוטער מאטראס.

די שיף, אף וועלכער פיטצים טאטע האט געארבעט, איז געווען א פראכט־שיף. דא, באם האפן אין סטעטן־איילענד, פלעגט זי זיך אנלאדן מיט קאלערליי קאסטנס מיט סכוירעס און אוועקשווימען ווייט־ווייט צו די האפנס אין איראפע: קיין האמבורג, ברעסט, ליווערפול. דארטן זיך אויסלאדן. פאבריקאנטן פון דאנען האבן די סכוירעס געשיקט. גרויסע הענדלער דארטן האבן די סכוירעס אפגעקויפט. די מאטראסן האבן געפירט; ניט געוואוסט אפילו, וואס זיי פירן.

איצט איז געווען מילכאמע־צייט. ס'האבן זיך געשלאגן ענגלאנד, פראנקרייך, דייטשלאנד, רוסלאנד און נאך א סאך אנדערע לענדער. מ'האט געדארפט געבן די סאלדאטן אין האנט ביקסן, מאשין־ביקסן, באמבעס, גראנאטן. די פאבריקאנטן, אף דער זייט, האבן זיך ניט אנגענומען קיין הענט. סטעטן־איילענדער האפנס זיינען געווען פארלענערט מיט סכוירעס. די מאטראסן, וועלכע האבן זיך אומגעקערט פון א רייזע איבערן אטלאנטישן אקעאן, האבן קיין צייט ניט געהאט רעכט אפצורוען זיך. דער אפיס פון דער שיף־קאמפאניע האט געטריבן:

— גיך! גיך! איבערן אטלאנטישן אקעאן — צוריק! געשעפטן זיינען מאזלדיק. ניט אלע מאל טרעפן זיך אזעלכע גליקן.

די שיף איז געווען אן אלטע. אירע ריפן, געפארבט ווייס, מיט א פעטן שווארצן זוים,־זיינען געווען אפגעקראכן, ברודיק. און קיין פרישע פארב האט שוין ניט געהאלפן. די מאשינעריע איז געווען פארעלטערט. אזא באבעצע האט שוין געדארפט גיין אין ברוך־קופע, ווייל דאס מאטראסן־לעבן איז אויך ניט געווען געזיכערט. אבער די שיף־קאמפאניע האט זיך ניט געאיילט.

— אט זאל זי זיך נאך א מאל דורכקרייצן. נאך א מאל. א שיף בויען קאסט צו טייער. טאמער וועט מיט דער באבעצע אן אומגליק

געשען, איז איך קיין ביין ניט. זי איז גוט פארזיכערט...

פיטציס מאמע האט עס געוואוסט. אבער ער האט קיין וועזן דערפון ניט געמאכט. ניט געטראכט דערפון אפילו. פון קליינוויין אן האט מען אים אויסגעלערנט:

— א מאטראס דארף זיין בראוו. ער האט פארן טויט ניט קיין מורע...

איצט, אז די שיף האט זיך געדארפט ארונטערנעמען פון אנקער, איז אין אפיס אנגעקומען א דראטלאזע מעלדונג:

— ניט אלע האפנס אין איראפע זיינען זיכער. ניט אומעטום קען מען פירן ביקסן און מאשין־ביקסן, באמבעס און גראנאטן. די שטארקערע האבן די האפנס פון די שוואכע פארמאכט, און לאזן אהין קיינעם ניט צו. פארקויפן סכוירע קען מען איצט בלויז צום שטארקן.

די שיף־קאמפאניע עסט זיך דערפון ניט אפ שטארק דאס הארץ:

— א דייגע וועמען! אבי פארקויפן. די דינען געלט. דעם שטארקן איז נאך זיכערער, בעסער.

לאזט מען וויסן אין דער וועלביקער מעלדונג:

— שיפן אפן יאם דארפן זיך זייער שטארק היטן. דייטשע אונטער־וואסער־שיפלעך לויערן אפן וועג. פאקן זיי א פראכט־שיף, זינקט מען זי גלייך. ניט פאר זיי, ניט פארן סוינע.

ווייסט שוין די שיף־קאמפאניע וואס צו טאן:

די בעסערע שיפן באוואפנט מען מיט קאנאנען. וועט אנפאלן א סובמארין, וועט זי שלינגען פייער אף צוריק. די שיף, אף וועלכער פיטצי מיט זיין טאטן שווימען? וועט זי דערטרינקען ווערן, איז נאך בעסער. די סכוירע איז פארזיכערט, די שיף איז פארזיכערט. און די שיף איז מער ניט ווי א צעפוילטער טולטער.

אף פיטצין און די מאטראסן האט מען פארגעסן.

שווימט די שיף איבערן אטלאנטישן אקעאן. באדערנאכט היט מען זיך, ווי פיראטן, און מען פארלעשט אלע פייערן. א שווארצע טומע בייגט אף גרוי־שוימענדיקע כוואליעס. באטאג זיינען מאטראסן־הענט זייער שטארק פארנומען. נאר אז מ'האט א מינוט פריי, נעמט מען זיך שפילן מיטן קליינעם פיטצין:

— ווער ביסטו?

— א קליינע מאטיאס.

— וואוהין פארסטו?

— אין איאפע.

— און אז דו וועסט גרויס ווערן, וואס וועסטו זיין?

— א גרויסע מאטיאס.

— הא־כא־כא־כא!

הענט, ווי געפלאָכטענע שטריק, ציען זיך צו אים. מ'הייבט אים אין דער הייך. שטעכיקע האָר און וואָנצעס דראַפּען אים דאָס פּאָנים.

— אַט אַ יאַטל! מאַטראָפּישער כיין. בראָווקייט וועט אים שוין נים פעלן...

אַן עלטערער מאַטראָס (אַלע רופן אים: אַנקל פרעדי) נעמט אים צו זיך אַף די הענט, ווי אַ קליקל. אויל שמעקט פון אים, פון די הענט, פון די וואָנצעס און אַפילע דער רייעך פון זיין מויל איז, הױבט זיך, אויך — אויל. ער דריקט אים שטייף צו זיך און פרעגט אים:

— ווייסט, פּיטצי, וואָס אין אייראָפּע איז איצטער?

— כ'ייס ניט!

— אַ מילכאָמע.

— וואָס?

— אַ מילכאָמע. מענטשן מאַכן, איינע אַנטקעגן די אַנדערע: פּוּף-פּאַף.

— אַ כאָמע? פּוּף-פּאַף?

פּיטצין איז אַנקל פרעדיס מייסע זייער שטאַרק געפעלן. ער גייט אַרום איבערן דעק פון שיף און מאַכט אַזוי: פּוּף — פּ—אַ—ף...

ס'איז געווען אַ רעגנדיקער טאָג, מיט אַ טומאַן און אַ גרויסן שטורעם. די שיף, ווי אַ גרויסע, טויטע, ביינערדיקע כייע, האָט זיך אַרומגעשליידערט איבער הויכע, מוטנע, שוימיקע כוואַליעס, אַזש יעדער ריפּ אין איר האָט געקרעכצט. ווי די מאַלפּעס, זיינען אַלע מאַטראָסן אַרומגעלאָפן. אַנגעכאַפּט זיך פאַר שטריק, אַז זיי זאָלן זיך קענען האַלטן אַף די פיס. ווי אַ קליין מאַלפּעלע, איז אויך פּיטצי אַרומגעקראָכן איבערן דעק, נאָכגעמאַכט די גרויסע אַנקלס. און גע־שפּילט זיך אין דער שפּיל:

— פּוּף-פּאַף!

פון ערגעץ־וואו איז פּלוצלונג אַרויסגעקראָכן אַן אומרואיקער גערודער. די איברו האָט זיך צעשפּריים. דער קליינער פּיטצי, וועל־כער האָט געשפּילט פּוּף-פּאַף, האָט ניט פאַרשטאַנען, וואָס ס'האָט פּאַסירט.

— אַ דייטשע סובמאַרין!

אין צעשראָקענע קעפּ זיינען די מאַטראָסן געשטאַנען. די אויגן בײַ אַלעמען — גרויסע, פּוסטע, און זיי קוקן אַלע אין איין ריכטונג; דאָרט, וואו עס קאָכן אויף גרויע, שוימיקע כוואַליעס און הייבן זיך אויף, ווי בערג. פּיטצי קוקט אויך אַהין און זעט גאָרנישט, כאָטש דער טאַטע האַלט אים הויך אויפגעהויבן אַף די הענט, דריקט אים שטייף צום האַרצן; און דאָס האַרץ בײַ אים קלאַפּט אַזוי שטאַרק, וויגט זיך, ווי אַ כוואַליע וואָלט אינעווייניק געקאָכט.

און פון דער סובמארין קומט אן א באפעל:

— ארונטערלאזן זיך אף שיפלעך! אין צען מינוטן צייט! א סעקונדע מער — וועט שוין זיין צו שפעט.

קרעכצן די ריפן פון דער אלטער שיף, עס קרעכצן די קייטן, וועלכע לאזן ארונטער שיפלעך אפן וואסער. מאטראסן שווייגן, אבער אין זייער שווייגן הערט זיך א פארשאלטענער קרעכץ.

און אין דער לעצטער מינוט ציען זיך פון אלע זייטן הענט צו פיטצין.

— זיי געזונט, פיטצי!

— צום ווידערזען זיך!

— אונזער קליינער, גוד — ב—יי—יי!

אט גליטשט זיך שוין דער טאטע ארונטער. בא אים אף די אקסלען, ביידע פיסלעך איינגעשטייפט, זיצט פיטצי; פיענע שפריצט, גיסט אים אף דאס גאנצע פאנים. פיטצי ושמורעט זיך, מאכט צו די אויגן, פארשליסט שטיף־שטיף די ליפלעך. דאס גליטשן זיך געדויערט אזוי לאנג־לאנג. ענדלעך — זיי זיצן שוין אין א שיפל.

דאס שיפל קוליעט זיך, קרעכצט, הייבט זיך און פאלט. א ווינט ברומט, קווטשעט אף אלערליי קולעס. מוטנע פיענע שפריצט און בייסט. פיטצי (וועלכער האלט די אויגן שטיף־שטיף פארזשמורעט) פילט, ווי אימיצער וואלט אים פון ארט געריסן, ווי א שטרוי, ווי א פעדער, אבער דער טאטע האלט אים שטארק צו זיך צוגעדריקט, אזש עס טוט אים וויי.

עפנט פיטצי אויף א שפעלטל פון די אויגן, זעט ער, ווי נאך א סאך שיפלעך, ווי שווארצע פינטעלעך, זיינען אנגעזייעט אפן שוים. דארטן זיצן נאך אנקלס, אנקלס, אנקלס. וואס טוט זיך עס? וואס איז געשען?

און מיטאמאל — פוק־פאף!!!

א שפיל אזא, ווי די, וועלכע פיטצי האט זיך אפן שיף אויסגעלערנט; אבער א גרעסערע, א שטארקערע, ווי עס פאסט זיך פאר גרויסע אנקלס. ער האט זיך גאר דערשראקן און האט זיך צעוויינט.

און אין זיין ביטערן געוויין האט ער פארהערט, ווי א ווינט, רייטנדיק אף א שוים־כוואליע, האט שטויף א שטויס געטאן זיין שיפל, עס איבערגעקערט און אויסגעשאטן אים, מיט זיין טאטן, מיט די איבעריקע אנקלס אין די וואסערן פון יאם...

אויפגעהויבן זיך, ווי א קליין וואל־פישל, אפגעטונקט זיך און אוועק צום דעק...

אף מארגן זיינען די צייטונגען געווען פול מיט נייעס וועגן דער דערטרונקענער שיף. מען האט געשריבן וועגן דעם שוידערלעכן פאר־

ברעכן פון די דייטשע סובמארינס, וועגן דעם טויט פון דעם קליינעם פיטצין. מ׳האט גערופן דאס אמעריקאנער פאלק אפצורעכענען זיך פאר זיין טויט.

— קריג! מילכאמע ביז צום סאף...

די שיף־קאמפאניע האט איינגעמאנט איר פארזיכערונג־געלט. א מיליאן דאלער...

די רייכע מאכן מילכאמעס און שיקן די ארבעטער און פארמער צום טויט, ווייל ________________________

דאס איינציקע לאנד, וואס קעמפט קעגן מילכאמעס, איז ________________

די ארבעטער פון די קאפיטאליסטישע לענדער קעמפן פאר דער פארטיידיקונג ________________________.

הייס־ארבעט — קלייב אויס צען ווערטער פאר סינאנימען.

אלפרעדס אנקל

אלפרעד איז אלט געווארן עלף יאר. זיינען געקומען צו זיין פארטי זיינע כאווײרים פון שול און פון סקול. מ׳האט געזונגען, דעקלאמירט און געהאט א סאך „פאן".

אין מיטן איז אנגעקומען אלפרעדס אנקל דזשעק. די קינדער האבן גלייך איבערגעריסן זייער פארטי, ווען זיי האבן דערזען אלפרעדס אנקל. ער איז געגאנגען אף א קוליע, און ס׳איז געווען א ראכמאנעס צו זען, ווי שווער אים איז צו גיין.

די קינדער האבן געוואלט פרעגן אלפרעדן, פארוואס זיין אנקל גייט אף א קוליע. נאר דער אנקל איז שוין געשטאנען לעבן זיי. ער האט געזען, ווי די קינדער קוקן אף אים פארוואונדערטע, און געזאגט:

— איך פארשטיי, קינדער, פארוואס איר קוקט אזוי אף מיר? איר וואונדערט זיך אוודע, וואס איך גיי אף א קוליע. א, ס׳איז א טרויעריקע מייסע פון דער לעצטער וועלט־מילכאמע.

— דערציילט, דערציילט, — האבן די קינדער גענומען בעטן.

— א, דאס איז געווען מיט 17 יאר צוריק. אלפרעדס מאמע, מיין שוועסטער, געדענקט עס נאך זייער גוט. זי איז דעמאלט אלט געווען א יאר פערצן, עטלעכע יאר עלטער ווי אלפרעד איצט.

איך בין געוואקסן א געזונטער, שטארקער אינגל. באל איז געווען מיין לעבן. און אף דעם מיר [illegible] איך געווען פון די בעסטע. און אין

דייסעס— דער שנעלסטער. פֿאַר אַלפֿרעדס מאַמען האָבן דעמאָלט די אינגלעך געציטערט, זי צו שלאָגן. איך פֿלעג אויפֿהייבן צוויי אינגלעך אַף מײַנע בײדע הענט, אַט ווי צוויי פֿוטבאָלס...

איז געקומען די וועלט־מילכאָמע. אַלפֿרעדס מאַמע האָט זיך דעמאָלט באַרימט, אַז איך וועל זײַן דער שטאַרקסטער סאָלדאַט אין דער אַמעריקאַנער אַרמײ, און זי איז געווען גליקלעך. אַנדערש האָט זי דעמאָלט ניט פֿאַרשטאַנען, ווײַל אין דער סקול האָט מען די קינדער געלערנט, אַז אַלע ברידער און אַלע געזונטע טאַטעס דאַרפֿן גײן שלאָגן זיך.

אָבער וואָס איז געווען דער עמעס? די רײַכע פֿון אַמעריקע האָבן געוואָלט נאָך געלט, נאָך לאַנד, נאָך רײַכער ווערן, האָבן זײ אונז געמאַכט פֿאַר סאָלדאַטן, אַז מיר זאָלן דאָס קריגן פֿאַר זײ. און וואָס האָבן מיר געזען אַף דער מילכאָמע?

מענטשן זײַנען געפֿאַלן, ווי פֿליגן. אַרבעטער, אַזעלכע ווי איך און מיליאָנען אַנדערע. מיר האָבן אַף זײ געשאָסן, זײ אַף אונז, כאָטש מ׳ר האָבן קײנמאָל אין לעבן זיך ניט באַגעגנט און אײנער דעם צווייטן קײן שלעכטס ניט געטאָן. און וואָס איז געווען דער סאָף?

די רײַכע פֿון אַמעריקע האָבן געקראָגן פֿון דײַטשלאַנד מיליאָנען דאָלערס, און מיר זײַנען געקומען אַהײם די זעלביקע אָרעמע אַרבע־טער, נאָר אָן הענט, אָן פֿיס, קאַליקעס און קראַנקע.

דאָ האָט דער אַנקל זיך אָפּגערוט אַ ווײַלע און געזאָגט:

— און וויפֿל זײַנען געבליבן טויטע אַף די פֿעלדער? וויפֿל טאַטעס, מאַמעס, פֿרויען און קינדער וויינען נאָך ביז הײַנט אַף זײערע טײערסטע, וועלכע זײַנען אומגעקומען אין דער מילכאָמע? און אַלץ צוליב דעם, אַז די רײַכע זאָלן ווערן נאָך רײַכער. מיר איז געבליבן פֿון דער מילכאָמע אָט דאָס:

און אַלפֿרעדס אַנקל האָט אָן אויפֿגערעגטער אויפֿגעהויבן די קוליע אין דער הייך.

— ווען די מילכאָמע האָט זיך געענדיקט, האָט מען אונז גע־שיקט צוריק אַהײם. איך געדענק עס נאָך, ווי איצט וואָלט עס געשען. די שיף מיט די סאָלדאַטן איז אָנגעקומען אַלץ נעענטער צו ניו יאָרק. איך שטײ אַף דער דעק און דערקען שוין פֿון ווײַטנס מײַן שוועסטער, אַלפֿרעדס מאַמען. איך וויל אויסשרײַען:

— שוועסטער, דאָס בין איך — דײַן ברודער! אָט דער, וואָס שטײט אַף דער קוליע. — נאָר איך האָב מורע, אַז זי וועט זיך דער־שרעקן, ווען זי וועט דערזען, וואָס ס׳איז געוואָרן פֿון איר שטאַרקן ברודער. שווײַג איך.

און אָט איז שוין די שיף לעבן סאַמע ברעג. זי שטײט שוין

באַלד לעבן מיר, אָבער אַף מיר קוקט זי ניט: זי האָט ניט געגלויבט, אַז דער קאַליקע איז איר ברודער. שטייט זי מיט אַ פאַריסענעם קאָפּ און זוכט מיך צווישן די איבעריקע סאָלדאַטן.

און אָט גייען מיר שוין אַראָפּ פון דער שיף. איך שטיי קימאַט פּאַנעם צו פּאַנעם מיט מיין שוועסטער און איך שריי אויס:

— שוועסטער, דאָס בין איך!

זי האָט געגעבן אַ קוויטש און געכאַלעשט לעבן דער שיף. —

ס'איז שטיל געוואָרן אין צימער. די קינדער זיינען געזעסן מיט אָפענע מיילער און קלאַפּנדיקע הערצער. און אַלפרעדס אָנקל איז געבליבן זיצן מיט דער קוליע אין האַנט, און זיינע אויגן האָט באַצויגן אַ טרערן־גלאַנץ.

—

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: די וועלט־מילכאָמע און די נייע מילכאָמע־געפאַר.

קינדער־נויט.

אַרבעטלאָזיקייט.

טענקסגיווינג און קריסמעס.

די קירך און די שול אַף דער זייט פון די הערשער.

גאַניידן. גערהענעם. די סאַלוויישאָן אַרמי.

קאַמף פאַר פרייער שפּיז, שיך און קליידער.

וואַנט־צייטונג:

קאַמף קעגן קינדער־נויט.

צייט:

פון 20טן נאָוועמבער ביזן 1טן יאַנואַר.

אין גאַס

פֿון ב. קאַץ

מ'עו האָט אונז היינט פֿון הויז אַרויסגעוואָרפֿן,
וויג איך דיך אַף מיינע הענט.
עס האָט, כאַליִלע, גאָרניט ניט געטראָפֿן,
די הויז איז ניט פֿאַרב.רענט.

ליו־ליו־ליו־ליו, אינגעלע,
פֿיאַנערעלע, מיין שיינער!
ליו־ליו־ליו־ליו, טייערער,
מיר פֿאַר דיינע ביינער!

מיט ווינט און זון אַף בעטגעוואַנט
איז גוט אַזוי דיך וויגן,
ווען ס'טראָגן צוריק כאַווירימלעך
דאָס מעבל אַף די־שטיגן.

ליו־ליו־ליו־ליו, אינגעלע, א. אַז. וו.

ס'וועלן ברידער שוין פֿאַרהיטן,
אונז ניט לאָזן אָן אַ דאַך.
מי־ האָבן, קינד, געגוג געליטן,־
כאַווירים שטייען אַף דער וואַך!

ליו־ליו־ליו־ליו, אינגעלע, א. אַז. וו.

שלאָף־זשע, שלאָף־זשע, ליבינקער,
איך וויג דיך איין אין וויג.
ס'וועט קומען טאַטע באַלד אַהיים
און זיך פֿרייען מיטן זיג!

ליו־ליו־ליו־ליו, אינגעלע,
פֿיאַנערעלע, מיין שיינער!
ליו־ליו־ליו־ליו, טייערער,
מיר פֿאַר דיינע ביינער!

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: „אַן עוויקשאַן“.

אַ ברעדליין פאַר קינדער.

ס'איז שאַבעס אין דער פרי. איך ליג אין בעט און פיל אַזוי גוט. היינט איז ניטאָ קיין סקול. די לערערן שרייט ניט, הייסט ניט סאַלר טירן די פאַן, דערציילט ניט קיין באַבע-מייסעס וועגן גרויסע מענטשן, וועלכע האָבן פאַרמאַגט שוואַרצע שקלאַפן און אויסגעהונגערט זייערע אַרבעטער.

מיינע אויגן קלעפּן זיך נאָך. איך הער ווי אימיצער זינגט מיר אין אויער אַריין:

יו'ל איט פיי
אין די סקיי,
ווהען יו'ל דיי —
איט'ס ע ליי!

דאָס איז מיין טאַטע. ער וועקט מיך, איך זאָל גיין מיט אים צו די קינדער ברעדליין.

איך טראַכט ניט לאַנג, שטיי אויף. מיר גייען.

אַט בין איך שוין מיטן טאַטן אַף דער פּערטער גאַס. דאָ שטייען די קינדער פאַר דעם סאַלוויישאַן אַרמי האַל.

מען טיילט זיי אויס עסן.

איך שטעל זיך אויך אין דער ליין. די ליין וואַקסט. עס קומען צו נאָך און נאָך קינדער.

אַט בין איך געוואָרן דער לעצטער, און אַט שטייען שוין אַ סאַך קינדער הינטער מיר.

פון פאָרנט שטייט אַ אינגל מיט אַ קערבל אין האַנט און מיט אַ קריגל.

ער האָט נאָך ניט געהאַט קיין צייט זיך אַרומצוקוקן און ער שטייט שוין אין ליין. —

הינטער מיר שטייט אַ קינד און האַלט פאַר דער האַנט זיין קליין ברידערל. ביידע ציטערן פון קעלט.

מיר איז שוין אויך קאַלט. אַלע קינדער זענען אויס הונגעריקע, בלייכע און מאַגערע.

איך פרעג דעם אינגל, וואָס שטייט פאַר מיר:

— האָסט אַ היים?

— יאָ.

— קומסט דאָ אָפט?

— צוויי מאָל אַ טאָג.

— וואָס קריגט מען דאָ?

— האַרט ברויט מיט ווייסן וואַסער קריגט מען דאָ.

איך נעם אַרויס פון קעשענע אַ פּיאַנער.

— נאָ, לייען, — זאָג איך, — פאַר אַזעלכע קינדער ווי דו איז דאָס ביכעלע געשריבן.

ער קוקט אַף מיר, קוקט אַפן פּיאַנער, נעמט אים צו און לייגט אים אַריין אין קעשענע.

די ליין רירט זיך. איך בין שוין אין האַל. עס ברענט אַ קליי לעמפּל. צוויי מענער שטייען און טיילן אויס מילך מיט ברויט.

— נאָ מאַר מילק, — הער איך, — דזשאַסט ברעד!

— וואו איז דיין קערבל? — פרעגט מיך איינער פון די מענער.

— איך האָב ניט, — ענטפער איך.

— גיט אויס, — שרייט ער אַף מיר.

— אָבער איך וויל ברויט!

— גיט אויט! איי טאָלד יו! — ער שטופּט מיך אַרויס פון דער ליין.

איך גיי ארויס אין גאס. די ליין ציט זיך און ציט זיך. מיטאמאל שרייט מען:

— נאָ מאָר ברעד!

ס׳ווערט אַ טומל צווישן די קינדער. מען הייבט זיי אָן צו טרייבן. קינדער קומען צו צום פּאָליסמאַן. זיי בעטן זיך, ער זאָל זיי אַריינלאָזן. ער שטופּט זיי אָפּ. די קינדער ווייסן ניט וואָס צו טאָן. גיין אַהיים, אָדער נאָך וואַרטן.

איך רוק זיך אַריין צווישן די קינדער און שריי אויס.

— ווי וואָנט ברעד!

— ווי וואָנט ברעד! — שרייען אַלע קינדער צוזאַמען.

דער געשריי צעטראָגט זיך איבער דער גאַנצער גאַס. דער פּאָליסמאַן ווערט נאָך ווילדער און פּאַטשעט מיט זיין קלאַב.

— געט אונז, איי טאָלד יו: נאָ מאָר ברעד!

קינדער הונגערן אין אַמעריקע. מיר קעמפן, אַז די קינדער פון די אַרבעטלאָזע זאָלן קריגן

קריגן די קינדער פון דיין סקול שפּייז, שיך און קליידער?

היים־אַרבעט: „מיין קלאַס אין פּאַבליק סקול."

דזשעק

פון מ. ווינטשעווסקי

דזשעק איז אַ קינד מיט אַ פּאַשעטן קעפּל,
ער וואונדערט זיך: ווי קען עס זיין,
אַז פּאַר געגאַנוועטע דריי עפּל
זאָל ער גיין אין טורמע אַריין.

דזשעק יענעם טאָג איז אַוועק אַ פּאַרקלעמטער.
די מאַמע קוים וואָס זי לעבט,
ווייס דען אַ קינד, צי עס גאַנוועט, צי נעמט עס,
אַ קינד, טראַכט זי, איז יונג און פּאַרגרעבט...

אַלץ ביז אַ צייט. דזשעק קומט ענדלעך אַ פרייער,
אַ פרייער פון טורמע צו גיין.
מער ניט, די עפּל זיי קאָסטן אים טייער:
דזשעק קומט אַ יאָסעם אַהיים.

פאַרוואָס האָט דזשעק גענאַנוועט 3 עפּל?

היים־אַרבעט: ווי באַהאַנדלט מען שלעכטע קינדער אין אַמעריקע און ווי — אין סאָוועטן־לאַנד.

באַם פענצטער

פון יאָסל קאָטלער

איך האָב איין פּאָר שיך,
מיט צוויי פּאָר לעכער,
זיץ איך באַם פענצטער
און קוק אַף די דעכער.

זע איך אין דרויסן —
אַ שניי פאַלט אַרונטער.
אין הויז דאַרף מען הייצן,
באַהייצן דעם ווינטער.

מיין טאַטע זיצט ליידיק,
ער האָט נישט קיין שטעל.
דער לענדלאָרד שרייט — רענט!
ער שינדט אים די פעל!

איך בין שוין אויסגעוואַקסן,
פון טאַטן באַלד העכער.
איך האָב אַ פּאָר שיך,
וואַקסן דאָרט לעכער.

הונגעריק בין איך,
עס ווילט זיך אַזש וויינען.
נעם איך אַ ביכל,
און מיר קאַלט צו לייענען.

און שמאָטעס די שיך
געטאָן אַ פאַרדריי.
האָב איך אויסגעזוכט אַרבעט
צו שאַרן דעם שניי.

דעם שניי אָפּגעשאַרט,
מיינע שיך האָבן לעכער.
זיץ איך באַם פענצטער
און קוק אַף די דעכער!

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע:

אַזויפיל שיך אין לאַנד און איך גיי אַרום אַ באָרוועסער.

דער אינגל פון מיאַמי.

פון א. ראַבאָי

1

ווינטער.

שפּעט באַנאַכט. אַ פּאָליסמאַן גייט דורך אַ פּאַרקל לעבן דער ניין־און־דרייסיקסטער גאַס אין ניו־יאָרק. ער דערזעט פון דער ווייטן עפּעס אַ שוואַרצע זאַך. עס מוז זיין אַ קאַץ, טראַכט ער בײַ זיך.

לעבן אַ בוים האָט ער געפונען נישט קיין קאַץ, נאָר אַ קליין אינגל. זיינע אויגן האָבן געברענט, ווי צוויי אויגן בײַ אַ הונגעריקן וואָלף. דער אינגל האָט זיך געגעבן אַ ריס פון אָרט און געוואָלט אַנטלויפן.

— היי, אינגל, אַנטלויפן איז נישט גוט, — וואָרנט דער פּאָליסמאַן, — וואָס איז דיין נאָמען?

— דייוויד, — ענטפערט דער אינגל אַ פּאַרציטערטער. און די ציינדלעך בײַ אים אין מויל קלאַפּן.

— וואו וואוינסטו?

— אין ערגעץ נישט.

— האָסטו עלטערן?

— ניין.

— כאַ־כאַ, — לאַכט דער פּאָליסמאַן גראָב, — ווי אַזוי איז עס מעגלעך, אַז אַ אינגל האָט נישט קיין עלטערן?

— איך האָב קיינעם נישט, — זאָגט דער אינגל ווייטער.

— אָבער ווי אַזוי קומסטו אַהער?

— איך ניי דאָ אַלעמאָל אַרום. איך האָב נישט וואו צו שלאָפן.

— ביסטו דאָך אַ היימלאָזער. איך אַרעסטיר דיך.

— אָיי שור וואָרי, — ענטפערט דער אינגל.

— קאָם אָן, — גיט אים דער פּאָליסמאַן אַ שלעפּ.

זיי גייען ביידע אַ שטיק וועג. דער פּאָליסמאַן פרעגט אים ווייטער:

— פון וואַנען ביסטו?

— פון דער סאַוט.

— אַנטלאָפן פון דער היים?

— איך האָב נישט קיין היים. איך האָב דאָך דיר געזאָגט.

— נעווער מיינד, דערצייל עס דיין באָבען. וואו האָסטו גענומען געלט אויף הויצאָעס, געגאַנוועט?

— איך בין געגאַנגען צופוס.

— קיינער וועט עס דיר נישט גלויבן. ווי אַלט ביסטו?

— איך בין דרייצן יאָר אַלט.

— האָסטו בײַ זיך עפּעס געלט? — און דער פּאָליסמאַן באַזוכט דעם אינגל.

— איך האָב אַ קוואָדער.

— מער קיין געלט האָסטו קיינמאָל ניט געהאַט?

— איך האָב מיט זיך געבראַכט פופצן דאָלער. און געקויפט אַ ראָק און אַ פּאָר שיך.

— וואו האָסטו גענומען אַזויפיל געלט?

— איך האָב געאַרבעט.

אַזאַ קליינער אינגל און די קאַנסט שוין אַזוי בלאָפן. זאָג מיר בײַ וועמען האָסטו געאַרבעט?

— אין אַ דראָג סטאָר.

— דו ביסט צו קלוג פאַר מיר, סאַני.

דער אינגל האָט געשוויגן. זיין קערפּער האָט געציטערט פון קעלט. אָף די פיס האָט ער ניט געהאַט קיין זאָקן. זיין רעקל איז געווען קאַלט ווי אייז.

ער איז ניט לאַנג געקומען קיין ניו־יאָרק פון דער סאַוט, וואו מענטשן שטאַרבן פון הונגער.

דער פּאָליסמאַן האָט אים אַריינגעפירט אין סטיישאַן. ס'איז דאָרט געווען האַלב טונקל און האַלב ליכטיק. בײַ אַ דעסק איז געזעסן אַ פּאָליסמאַן מיט שיינענדיקע קנעפּ און האָט געדרימלט.

— קעפּטן, איך האָב אים געפונען אָף דער גאַס. ער איז אַ היים־לאָזער.

— האָסטו אים באַזוכט? — האָט דער קעפּטן מיט אַ פאַר־שלאָפענעם קאָל אים געפרעגט.

— איך האָב אים באַזוכט און געפונען בײַ אים אַ קוואָדער.

— פון וואַנען ביסטו? — פרעגט דער קעפּטן שטרענג בײַ דעם אינגל.

— איך בין פון מיאַמי.

— און דער נומער פון דיין הויז?

— איך האָב ניט קיין היים.

— וואו וואוינען דיינע עלטערן?

— איך האָב ניט . . .

אָבער איידער דער אינגל האָט נאָך געענדיקט דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט זאָגן, האָט אים דער קעפּטן איבערגעשלאָגן און גע־זאָגט צום פּאָליסמאַן:

— פאַרשפּאַר אים.

דער פּאָליסמאַן האָט אַרויפגעלייגט זיין האַנט אָף דעם אינגלס אַקסל און אים אָפּגעפירט אין אַ זייטיקן צימער.

2

מען האָט דעם אינגל פֿון מיאַמי אַוועקגעפֿירט אין אַן אַנשטאַלט פֿאַר קינדער. ער־האָט זיך אַרומגעקוקט און געזען, אַז ער איז אין אַ קעלער צימער מיט אַ צעמענטענעם דיל. עס האָבן דאָרטן געברענט קליינע עלעקטרישע לעמפּלעך, איינגעפֿלאַכטן אין דראָטענע נעצן. עס איז דאָרטן קיינער ניט געווען אַ חוץ אים און אַ יונגערמאַן אין אַ קורצן כאַלאַט.

דער יונגערמאַן האָט אים אויסגעפֿרעגט און האָט עס פֿאַרשריבן אין אַ בוך. ער איז אַף אַ ווײַלע אַוועק. דערווײַל האָט זיך דער אינגל פֿון מיאַמי אַרומגעקוקט, צי מען קען פֿון דאַנען אַנטלויפֿן. דער קאַלטער דיל און דער גרויסער פּוסטער צימער האָבן אים געשראָקן, אָבער די פֿענצטער זײַנען געווען קליינינקע און פֿאַרקלאַפּט מיט אײַזערנע גראַטעס. די טיר איז געווען פֿאַרשלאָסן מיט אַ שווערן שלאָס. עס איז דערווײַל צוריקגעקומען דער יונגערמאַן און געבראַכט מיט זיך אַ פּעקל זאַכן.

— קום מיט מיר אין באַד.

— אַ באַד גיט ער מיר—און וואָס הערט זיך מיט עסן? — האָט דער אינגל פֿון מיאַמי געטראַכט.

מען האָט אים אַרײַנגעפֿירט אין אַ שוויץ־באַד. דייויד האָט זיך אויסגעטאָן און גענומען זיך באָדן. ערשט איצט האָט ער דערפֿילט אַ שטאַרקן הונגער.

דער יונגערמאַן האָט אים געגעבן אַ העמד און צוגענומען זײַנע קליידער.

— ווי לאַנג דו וועסט דאָ זײַן, וועסטו טראָגן אונדזערע קליידער. דײַנע וועלן מיר באַהאַלטן, — האָט דער יונגערמאַן געזאָגט.

— פֿון וואַנען ביסטו, קיד? — האָט ער אים געפֿרעגט, ווען ער האָט אים אַרויסגעפֿירט פֿון באַד.

— פֿון ערגעץ ניט, — ענטפֿערט דער אינגל און שטעלט אים אַרויס אַ צונג. אים האָט שוין פֿאַרדראָסן, פֿאַרוואָס מען פֿרעגט אים אַזויפֿיל מאָל.

דער יונגערמאַן האָט אים געפֿירט דורך טרעפּ און קאָרידאָרן. ער האָט אים צוגעפֿירט צו אַ געלער טיר. ער האָט די טיר אָפּגעשלאָסן און אַרײַנגעפֿירט דעם אינגל. אינעווייניק איז געווען פֿינצטער. דורך אַ פּאַס ליכט פֿון דער אָפֿענער טיר האָט דער אינגל פֿון מיאַמי דערזען אַ ריי בעטלעך.

— איך בין הונגעריק, — זאָגט דער אינגל הויך און בייז.

— שטיל! מאָרגן אין דער פרי וועט זיין ברעקפעסט. היינט איז שוין צו שפּעט!

דער יונגערמאַן האָט אים געגעבן אַ הייב, אַריינגעלייגט אין איינעם פון די בעטלעך און געזאָגט:

— פאַרמאַך די אויגן און שלאָף!

די טיר האָט זיך צוגעשלאָסן. דייוויד איז געבליבן ליגן אין בעט. ער איז געווען מיד און הונגעריק. שוין עטלעכע נעכט, אַז ער איז נישט געשלאָפן. איצט ווייסט ער נישט וואו ער איז. צי איז דאָס אַ פּריזאָן? וואָס וועט מען מיט אים טאָן מאָרגן? און ווי אַזוי אַנטלויפט מען פון דאַנען?

ער איז געלעגן און געטראַכט אַזוי לאַנג, ביז ער איז איינגעשלאָפן.

אין דער פרי האָט אים געוועקט אַ שווערע האַנט. ער עפנט זיינע אויגן און ווייסט נישט וואו ער איז. עס שטייען אַזויפיל ווייסע בעטלעך אין צוויי רייען. לעבן אים שטייט ווידער דער יונגערמאַן אין גרויען כאַלאַט.

— קאַם, שטיי אויף. ברעקפעסט!

ער דערלאַנגט אים אַ פּאָר אַלטע הויזן מיט אַ רעקל. ער שטופּט אים אין האַנט אַ קליין האַנטעכל און אַ צאָן-בערשטל.

— טו זיך אָן און קום זיך וואַשן!

אין וואַשצימער האָט דער אינגל דערזען, אַז ער איז דאָ נישט דער איינציקער. אין אַ ריי זיינען געשטאַנען נאָך אינגלעך, העכערע און קלענערע.

דייוויד איז צוגעגאַנגען און זיך אַריינגעשטופּט אין אַ ריי צווישן די אינגלעך. די צוויי אינגלעך, צווישן וועלכע ער האָט זיך אַריינגעשטופּט, האָבן אים שטילערהייט געפרעגט:

— אַ פרעמדער? אַ נייער?

— יעס, — ענטפערט דייוויד.

— ווי הייסטו?

— דייוויד.

— נישט גערעדט צווישן זיך, — שרייט דער יונגערמאַן מיטן גרויען כאַלאַט.

— וואָס? רעדן צווישן זיך טאָר מען אויך נישט? — פרעגט בא זיך אַליין דער אינגל פון מיאַמי. ער רייבט זיך דאָס פּאָנעם מיטן קליינעם האַנטעך. און דערווייל באַטראַכט ער די גאַנצע כעווריע.

דאָ און דאָרט גיט אימיצער פון די אינגלעך אַ וואַנק מיט אַן אויג אָדער אַ קרום מיט אַן אויג.

דייוויד ענטפערט צוריק מיט גרימאַסן.

אָבער דער מאַן אין גרויען כאַלאַט לאָזט די קינדער נישט טראַכטן.

ער שטעלט זיי אוים אין אַ ליין און פירט זיי אַוועק אין דיינינג רום עסן ברעקפעסט.

דייוויד זעצט זיך באַם טיש. ס'איז אַ לאַנגער הילצערנער טיש מיט אַ פראַסטער באַנק. זיינע צוויי שכיינים רימען אים איין אַ סאַד :

— דאָס איז די סאָסייעטי פאָר די פּרעווענשאָן אָוו קרועלטי טו טשילדרען. און אין וואָס פאַר אַ קלאַס איז ער — אין איי, בי, אָדער גאָר סי ?

— איך ווייס ניט, — ענטפערט ער.

האָבן אים די צוויי שכיינים ווידער איינגערוימט אַ סאַד.

— האַלט דיין צונג.

דאָס ווייסט דייוויד אָן זיי.

דער יונגערמאַן ברענגט אַ טאַץ מיט שיסעלעך און שטעלט פאַר יעדן איינעם אַוועק אַזאַ שיסעלע. אין דעם שיסעלע ליגט גליטשיקע גלאַנציקע ווייסע בלאַטע. דייוויד פאַרזוכט אַ לעפעלע פון דער בלאַטע. די־קאַשע איז קאַלט. אויפן טיש באַווייזט זיך אַ טעלער מיט דינע שטיקלעך ברויט. דאָס ברויט ווערט גלייך צעכאַפּט. דייוויד לאָזט זיך ניט בעטן, ער כאַפּט אויך. אָבער די שטיקלעך ברויט זיינען אָף איין צאָן. אָט איז עס געווען און עס איז שוין ניטאָ.

דערנאָך האָט דער יונגערמאַן געבראַכט אין גלעזער אַ געלן, מוטנעם געטראַנק.

— איז דאָס מילך ? — האָט דייוויד געפרעגט באַ זיינע שכיינים.

— פרעג ניט קיין פראַגעס.

דייוויד האָט עס אויסגעטרונקען מיט איין זופּ און זיך אַרומגעווישט די ליפּן. דערנאָך האָט מען דייווידן צוגענומען פון די איבעריקע אינגלעך. דער מאַן האָט אים געפירט איבער טרעפּ און קאָרידאָרן. דער הונגעריקער דייוויד האָט זיך געוואונדערט און געשאָלטן :

— וואָס טויג זיי אַזויפיל קאָרידאָרן ? זאָלן זיי אונז בעסער געבן גענוג צו עסן.

3

דער אינגל פון מיאַמי האָט שוין געזען, אַז ער איז אַריינגעפאַלן. אַלע טאָג האָט מען אים געשטעלט די זעלביקע פראַגעס :

פון וואַנען איז ער ? פאַרוואָס איז ער אַנטלאָפן קיין ניו־יאָרק ? צי האָט ער אימעצן באַגאַנווענט ?

פון אָנהויב האָט ער דערציילט דעם עמעס. אָבער ער האָט באַלד דערזען, אַז מען גלויבט אים קיין וואָרט ניט, האָט ער באַשלאָסן אין גאַנצן צו שווייגן. — זאָלן זיי רעדן צעזעצטערהייט, ער ענטפערט זיי ניט.

— מען וועט דיך מוזן פאַרשיקן אין פּריזאָן, — שרײַט דער מאַן אין כּעַס.

— וואָס איז דאָ, ניט קיין פּריזאָן? — טראַכט דער אינגל בײַ זיך. און דער שטיל האָט ער באַשלאָסן צו אַנטלויפן. ער האָט גע־בוים פלענער ווי אַזוי צו קענען אַנטלויפן.

— סיי, סאַני, זאָג דעם עמעס, וועל איך דיך באַלד אַרויסלאָזן. איך האָב בײַ זיך די שליסלען, — נעמט אַרויס דער מאַן די שליסלען און רייצט זיך מיטן אינגל.

באַם אינגל בליצן די אויגן, ווי בײַ אַ וואָלף, ווען ער דערזעט אַ סוינע.

ער איז קליין אַנטקעגן אַט דעם שלעכטן מענטש, אָבער ער מוז זיך מיט אים אָפּרעכענען. דער מאַן וויל אים פאַרשיקן אין פּריזאָן. ווי שלעכט דאַרט מוז זיין, אויב דאָ אין אַנשטאַלט איז אַזוי גוט. דער אינגל קוקט זיך אַרום און זעט, אַז ער איז מיט דעם מאַן אַליין אין צימער.

— איצט אָדער קיינמאָל ניט, — טראַכט ער בײַ זיך. ער האָט געכאַפּט דאָס קישעלע און אַ שטײן געטאָן דעם מאַן אין פּאָנעם אַריין.

דער מאַן איז געפאַלן אָפן דיל, אַ קלאַפּ געטאָן דעם קאָפּ אָפן שטיין און איז געבליבן שטיל ליגן.

דער אינגל האָט בײַ אים צוגענומען די שליסלעך און דעם עלעק־טרישן לאָמפּ. ער איז אַרויסגעלאָפן פון צימער, פאַרשלאָסן די טיר און געלאָפן מיט די טרעפּ. אין קאָרידאָר איז געווען שטיל און האַלב טונקל. דער אינגל איז אַראָפּ אין קעלער, ער האָט געזוכט זיינע אייגענע קליידער.

אָבער דאָ איז געווען אַ גרויסע סאַקאָנע. באַמער קומט אימעצער אָן.

אין קעלער איז געווען שטיל. ערגעץ האָט געקאַפּעט וואַסער פון אַ קראַן. דער אינגל האָט צוגעפּאַסט זיין טראָט צום טאַקט פון די טראָפּנס וואַסער. ער האָט געפונען זיינע קליידער און זיי אָנגעטאָן. זיינע הענטלעך האָבן געציטערט, ווען ער האָט מיטן שליסל אויפ־געעפנט די טיר.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט זיך די טיר געעפנט, און דער אינגל איז אַרויסגעלאָפן אין דרויסן און פאַרשוואונדן אין גאַס.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: קינדער־היימען אין אַמעריקע, און אין סאָוועטן־לאַנד.

שרייב אַריין אין העפט אַלע שווערע ווערטער פון דער ייסע און בײַט אויס אַנדערע ווערטער אָף זייער אָרט (סינאָנימען).

לענין: ביאגראפיע.

לענין — דער גרינדער פון די קאמוניסטישע פארטייען.

ליבקנעכט און לוקסעמבורג.

די קאמוניסטישע פארטיי אין אמעריקע.
קארל מארקס.

וואנט־צייטונג:

לענין און די קאמוניסטישע פארטיי פון אמעריקע.

צייט:

פון 1טן יאנואר ביזן 1טן פעברואר.

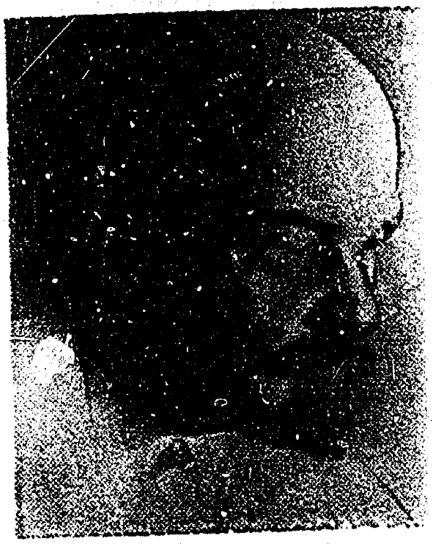

לעני ן

פון א. פרינץ

ניט קיין שוואַרצע ליכט איצט ברענען
אַף זיין יאָרצייט —
גאַנצע לענדער ברענען
מיט פייער־פלאַם פון לענין.

ס'ברענען אינדיע, כינע און מאַדריד,
ס'ברענען גאַסן פון האַוואַנע און בערלין
אונטער לענינס טריט!
ניטאָ קיין ליכט העללעכער און שענער
אין יאָרצייט טאָג פון כאַווער לענין!

עס ברענט דאָס לענין־ליכט אין בלוט פון מיליאָנען,
און זיין נאָמען העלט אַף פאָנעס פון דער וועלט
און טרייבט
די ראָד פון שטאָט און פעלד,
און צינדט
אין וויטסטע ווינקלען פייער־פאָנען!

„ניט קיין שוואַרצע ליכט איצט ברענען" — דערקלער דעם זאַץ.
„גאַנצע לענדער ברענען מיט פייער־פלאַם פון לענין" — דערקלער דעם זאַץ.
„און זיין פאָנעס העלט אַף פאָנעס פון דער וועלט" — דערקלער דעם זאַץ.

אַ גוטער באָווער.

ווען לעניז איז נאָך געווען קליין און געלערנט אין שול, איז ער געווען אַ גוטער באָווער צו אַלע קינדער. ער האָט ליב געהאַט העלפן זיינע באָוויירים מיט וואָס ער האָט נאָר געקענט. דערקלערן אַ שווערע לעקציע, פאַריכטן שריפטלעכע אַרבעט, פאַרטייטשן ווערטער פון פרעמדע שפּראַכן.

אין דעם איבעררייס צווישן איין לעקציע און דער אַנדערער איז ער געזעסן און געהאָלפן זיינע באָוויירים.

אָפט פלעגט ער קומען אין שול מיט אַ האַלבער שאָ פריער, צו העלפן די שוואַכערע באָוויירים צוגרייטן זייער אַרבעט.

ער האָט ליב געהאַט שטענדיק שפּילן מיט די באָוויירים. אַליין איז ער געווען דער אַנפירער פון אַלע שפּילן און שפּילערייען.

ווען לעניז איז אַלט געווען זיבעצן יאָר, האָט ער געענדיקט מיטל-שול (גימנאַזיע). אין דער מיטלשול פלעגט מען אַרויסגעבן דיפּלאָמען. אין די דיפּלאָמען איז געווען אויסגערעכנט וואָס יעדער שילער האָט געטאָן אין יעדן געגנשטאַנד. פאַר יעדן געגנשטאַנד האָט מען גע-שטעלט אַ צייכן.

אויב דער שילער האָט זיך געלערנט שלעכט, — 2. נישקאַשע — 3. גוט — 4 און זייער גוט — 5.

לענינס דיפּלאָמע

מאַטעמאַטיק — 5	רוסיש — 5
פיזיק — 5	דייטש — 5
געאָגראַפיע — 5	פראַנצויזיש — 5
געשיכטע — 5	לאַטיין — 5
ליטעראַטור — 5	גריכיש — 5

אויפפירונג — אויסגעצייכנט.

צוגרייטונג פון לעקציעס — זייער פּינקטלעך.

באַזוך פון דער שול — זייער גוט.

שריפטלעכע אַרבעט — זייער פלייסיק.

געלערנט מיט גרויס אינטערעס און ליבע.

לענין בא קארל מארקסעס קייווער.

ווען לענין איז געווען אין לאנדאן, האט מען זיינע כאַווירים אָן געפירט זיי צום קייווער פון קארל מארקס.

ער איז שוין, ווייזט אויס, ניט איינמאל געווען דארטן.

מען האט געדארפט פארן אין צווייטן עק שטאט. מען האט גע-דארפט בייטן קארס און באסעס.

לענין האט זיי געפירט מיטן קירצסטן וועג, ווייל ער האט גוט געקענט די שטאט.

באַמש ער האט געוואוסט וואו עס געפינט זיך דער קייווער, האט ער געפרעגט בא דעם וועכטער. ער האט געוואלט אויסגעפינען, צי די וועכטער ווייסן וואו עס ליגט אזא גרויסער מענטש.

קיינער פון די וועכטער האט ניט געוואוסט. זיי האבן אים גע-זאגט, אז מען דארף גיין אין אפיס אויסגעפינען.

— ווייזט אויס, אז די ארבעטער קומען ניט צום קייווער זייער אפט, — האט לענין געזאגט מיט פארדראס.

אין זיינע ווערטער האט זיך געפילט א גרויסע ליבע צו זיין כאַווער און לערער, קארל מארקס.

ער האט די כאַווירים גלייך אַוועקגעפירט צום קייווער. —

דאס געהיימע בײדל.

ווען לענין האט זיך געדארפט באהאלטן פון דער קערענסקי-רעגירונג, האבן אים די כאַווירים באהאלטן אף א פעלד אין א ביידל. מען האט געמאכט א ביידל פון צווייגן, באדעקט מיט היי, און לעבן ביידל געמאכט א קיך.

מען האט אויפגעהאנגען אף שטעקלעך א קעסעלע, אף צו מאכן עסן.

דא האט לענין געלייענט אלע צייטונגען און געמאכט פלענער, ווי אזוי צו פירן די רעוואלוציע.

אין דעם ביידל האט זיך לענין געפילט זייער גוט און פריי. ער פלעגט אפט גיין צום טייכל זיך באדן. באטאג פלעגט ער העלפן די פארמערס קלייבן היי.

לענין פלעגט זייער גוט דערלאנגען היי מיטן גאפל.

אין אוונט פלעגט ער גיין מיט כעוורע קליינווארג כאפן פיש.

אין קערענסקיס צייטונגען האט מען געשריבן:

— לענין איז אנטלאפן אף אן עראפלאן!

— לענין באהאלט זיך אין א סאבמארין!

לענין פלעגט זייער שטארק לאכן, ווען ער האט געליינט די נארישע מייסעס.

לענין זארגט זיך פאר די קינדער.

אין די שווערסטע צייטן פאר דעם סאוועטן־פארבאנד, ווען די ווייסע ארמייער האבן ארומגערינגלט דאס לאנד פון אלע זייטן, האט אין לאנד געפעלט עסן.

באווער לענין האט געזאגט:

— מיר, דערוואקסענע, הונגערן. נאר דאס לעצטע ביסל מעל, דאס לעצטע שטיקל צוקער, דאס לעצטע פיצל פוטער וועלן מיר אפגעבן די קינדער.

אין דער צייט פון בירגער־קריג, ווען אלע האבן געהונגערט, האבן די קינדער געקראגן פוטער, צוקער, אייער און אנדערע זאכן.

אין סאוועטן־פארבאנד איז פאראן א געזעץ וועגן קינדער. דאס געזעץ זאגט, אז א קינד, וואס באגייט א פארברעכן, ווערט ניט איבער־געגעבן אין געריכט און ניט ארייגעזעצט אין טורמע.

גוטע, געטרייע לערער דארפן דאס קינד איבערבעסערן.

אט דאס געזעץ איז אנגענומען געווארן א דאנק דעם באווער לענינען.

די פוילע וואנט.

באווער לענין מיט נאך פערציק באוויירים סטודענטן זיינען גע־ווארן ארעסטירט דערפאר, וואס זיי האבן געמאכט א פארזאמלונג. דערפאר האט מען זיי ארויסגעטריבן פון אוניווערסיטעט און ארויס־געשיקט פון דער שטאט.

דער פאליסמאן, וועלכער האט ארעסטירט לענינען, האט אים פרעך געזאגט:

— וואס בונטעוועט איר זיך, יונגערמאן? איר זעט דאך, אז איר שטייט פאר א וואנט!

— טאקע א וואנט, — האט געענטפערט לענין, — אבער א צעפוילטע וואנט. א שטויס — און זי וועט פאלן.

איצט איז די פוילע וואנט פון דעם קאפיטאליזם און דעם צאר שוין לאנג געפאלן. די קלענערע קינדער געדענקען שוין אפילע ניט אזא זאך ווי באס און צאר.

לענין שרייבט אין טורמע ליפלעטס.

ווען לענין איז געזעסן אין טורמע, האט ער זיך דערמאנט, אז די מאמע האט אים אמאל געוויזן א קונץ: שרייבן אף פאפיר מיט מילך.

ווען מען שרייבט אז, איז גארניט קענטיק. נאר שפעטער נעמט מען דעם פאפיר און מען ווארעמט אים אן בא א לאמפ, באווייזן זיך ווערטער פון געלן קאליר. און מען קען לייענען דאס אנגעשריבענע.

מילך פלעגט ער באקומען אין טורמע אלע טאג. האט ער גע־קנאטן פון ברויט קליינע טינטערלעך, ארייננעגאסן אהין עטלעכע טראפנס מילך און געשריבן מיט דעם ווייסן טינט אף בלעטער פון ביכלעך, וואס מען האט אים געשיקט לייענען.

אזוי האט ער אנגעשריבן און איבערגעשיקט פון טורמע צו די ארבעטער א בוך וועגן סטרייקס און די פראגראם פון דער פארטיי.

לענין פלעגט מאכן זייער קליינע ברויט טינטערלעך, ער זאל זיי קענען ארפשלינגען, ווען א וועכטער וועט עפעס באמערקן.

די ערשטע צייט, איידער ער האט זיך צוגעוואוינט צו דער טורמע, פלעגט ער אפט שלינגען טינטערלעך. האט עפעס א קראך געטאן, האט א קלאפ געטאן דאס פענצטערל, איז באלד — שלונג!

ער האט אמאל מיט א געלעכטער דערציילט, אז איינמאל איז אים אויסגעקומען איפעסן גאנצע זעקס טינטערלעך אין איין טאג.

לענין אין א פרעמדן לאנד.

אין די יארן 1916־1917 האט לענין געלעבט אין דער שווייץ. זיין דירע האט זיך געפונען אין צענטער פון שטאט. דער צימער איז געווען זייער א קליינער און קימאט — פוסט.

לענין האט געלעבט זייער ארעם. אין זיין צימער זיינען גע־שטאנען צוויי בעטן, דריי שטולן, א טיש. און אפן טיש זיינען געלעגן א סאך צייטונגען און ביכער.

זיין פרוי, כאווערטע קרופסקאיא, האט אים געהאלפן אין דער ארבעט.

כאווירים האבן געזאגט לענינען, אז ער זאל איבערבייטן זיין צימער. ער קאן קריגן א צימער אין א בעסערן טייל פון שטאט, וואו עס איז פאראן פרישע לופט און וואו מען קען אפרוען.

לענין האט ניט געוואלט. ער האט געזאגט, אז אים איז דא

גאַנץ גוט. די ביבליאָטעק איז נאָענט. און ניט ווייט איז די אַרבעטער־קיך און די אַרבעטער־הײם.

אין דער אַרבעטער־קיך פלעגט לענין עסן זײנע מאָלצייטן.

לענין מיט זײן פרוי האָבן געלעבט אַן עטעסן פראָלעטאַרישן לעבן.

באַווער קאַרפּאָוו.

דעמאָלט האָט נאָך געלעבט דער צאַר. די אַרבעטער האָבן גערופן אַ גרויסע פאַרזאַמלונג. דער פאָרזיצער רופט אויס:

— דאָס וואָרט וועט האָבן באַווער קאַרפּאָוו!

ס'איז אַרויף אױף דער בינע אַ באַווער און הייבט אָן רעדן.

אין ציטער איז געוואָרן מיטאַמאָל שטיל.

אַזוי איז געווען די גאַנצע צייט פון זײן רעדן. ער האָט גערעדט לאַנג, און די אַרבעטער האָבן געשלונגען יעדעס וואָרט.

ווען ער האָט געענדיקט, האָבן זיך אַלע אױפגעהייבן פון די ערטער, געפּאַטשט מיט די הענט און געשריען:

— זאָל לעבן די רעוואָלוציע!

אונטער דעם נאָמען קאַרפּאָוו איז געווען לענין.

ער האָט זיך דעמאָלט אויסבאַהאַלטן פון דער פּאָליציי.

שאַך־שפּיל.

לענין האָט זייער ליב געהאַט שפּילן אין שאַך. מעסטן זײנע קרעפטן מיט אַ גוטן שפּילער. מען דערציילט, אַז קאַרל מאַרקס, ענגעלס און ליבקנעכט האָבן אויך ליב געהאַט שאַך־שפּיל.

אַ באַווער האָט דערציילט, ווי אַזוי ער האָט איינמאָל געשפּילט שאַך מיט לענינען.

דער באַווער איז געווען זייער אַ גוטער שפּילער. ער האָט זיך געזעצט שפּילן און די ערשטע שפּיל גלייך פאַרשפּילט. טראַכט ער:

— דאָס איין מאָל קען זיך טרעפן. אָט וועלן מיר זען, ווי וועט זײן די צווייטע.

נאָר די צווייטע שפּיל האָט זיך געענדיקט פּונקט אַזוי שלימאַזלדיק, ווי די ערשטע.

די דריטע און די פערטע האָבן געהאַט דעם זעלביקן סוף.

נאָכדעם האָבן זיך דריי באַווערים, גוטע שאַך־שפּילער, פאַראייניקט צוזאַמען קעגן לענינען.

און, אוי, אַ גליק! אוי, אַ פרייד! לענין האָט באַם פאַרלירן.

אלע דריי זײַנען געװאָרן זײער פֿרײלעך. אַ קלײניקײט — זײ געװינען בײַ לעניגען!

לעניןאיז געזעסן איבערן שאָך־ברעטל. אױף גרױסן שטערן האָבן זיך געזעצט גרױסע טראָפּנס שװײס. די אױגן האָבן געקוקט אין יענעם װינקל, װאו ס'איז געװען דער הױפּט־פּונקט פֿון דער שלאַכט. זײַן ציל אין יענער מינוט איז געװען זיך ניט אונטערגעבן! ניט װערן באַזיגט!

און — די שפּיל האָט זיך געענדיקט מיטאַמאָל אַ דריי צוריק. מיט צװײ, דרײ קלוגע גאַנגען האָט לענין צעקלאַפּט זײַנע דרײ שאָך־גענגער.

לענין האָט גוטמוטיק געשמײכלט און געװישט דעם שװײס פֿון שטערן.

שרײַב אַ קאָמפּאָזיציע: לענין, דער גרױסער קינדער־פֿרײַנט.

גרײט צו אַ לענין־טאָװל: אַלע קינדער, װאָס האָבן געטאָן זײער אַרבעט, װערן אַרױסגעשריבן אױפֿן לענין־טאָװל.

פֿירט דורך אַ לענין־מעמאָריאַל פֿאַר די קינדער פֿון דער געגנט.

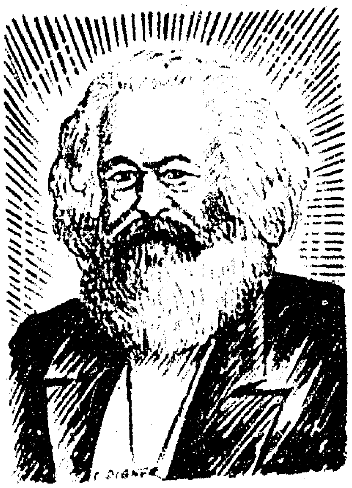

קאַרל מאַרקס — לענינס לערער.

די לעצטע שטראַלן פֿון דער זון האָבן פֿאַרגאָסן מיט גאָלד צװײ פֿאַרשטױבטע פֿענצטער אױף דער װאַנט פֿון אַ טאַבאַק־װאַרשטאַט, װוּ איך האָב געאַרבעט צוזאַמען מיט נאָך אַ יונגן אַרבעטער. אױף דער װאַנט איז געהאַנגען אַ פֿאַרשטױבטער פּאָרטרעט. דער יונגער אַרבעטער האָט זיך טיף פֿאַרקוקט אױפֿן פּאָרטרעט און אַ זאָג געטאָן:

— אָך, װי מיר װאָלט זיך געװאָלט עפּעס הערן װעגן אים!

— מײַערינקער! — האָט זיך אָנגערופֿן דער אַלטער, — דאָס

איז געווען אַ זעלטענער מענטש. איינער פֿון די בעסטע מענטשן אױף דער וועלט. הונדערטער מאָל זיינען מיר געזעסן צוזאַמען און געשמועסט און פֿאַרבראַכט ביי אַ גלעזל טיי.

— דערציילט עפּעס וועגן אים! — האָט אָנגעהױבן בעטן דער יונגער אַרבעטער, — דערציילט, ווי אַזוי ער האָט אויסגעזען, ווי אַזוי ער האָט גערעדט, — דערציילט אַלץ!

— איך דיר ווילט זיך יאָ אַזוי שטאַרק, טאָ הער מיט קאָפּ. מיין טאַטע איז געווען אַ שוסטער, און איך פֿלעג אָפּט אָפּטראָגן די פֿאַרטיקע שיך צו זיי אַהיים. אין דעמאָלט האָבן מיר זיך באַקענט. קאַרל איז געווען אַ לעבעדיק קינד. מיר האָבן זיך ביידע געלערנט אין שול. קאַרל איז געווען דער בעסטער שילער. אַלע האָבן אים ליב געהאַט. ווי, ווי, וואָס פֿאַר אַ מייסעס ער פֿלעגט דאָס אונז אָנדערציילן! היינט זיינע לידלעך, וואָס ער פֿלעגט שרייבן! אַלע קינדער פֿלעגן זיי זינגען.

איך האָב די שול נים פֿאַרענדיקט, ווייל איך האָב געדאַרפֿט גיין אַרבעטן.

ס'איז דורך עטלעכע יאָר, און איך האָב זיך מיט אים געטראָפֿן אױף אַ [illegible]ינג. קאַרל מאַרקס איז נים געווען פֿון די גרייסע רעדנער. נאָר גערעד[illegible] האָט ער דייטלעך, איינפֿאַך און צו דער זאַך. מע האָט אים אויסגעהערט אין טיפֿן שווייגן.

אַז דער מיטינג האָט זיך געענדיקט, האָב איך שוין געוואָלט אַוועקגיין אַהיים. איך האָב זיך עפּעס געשעמט און עפּעס ווי מוירע געהאַט צוצוגיין צו אַזאַ גרויסן און וויכטיקן מאַן, ווי דאָקטער קאַרל מאַרקס. אָבער ער האָט מיך באַמערקט און אַ רוף געטאָן באַם נאָמען: „וואַרט צו אַ ווײַלינקע, האַנס!“ און דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען און מיר דערלאַנגט ביידע הענט און גלייך מיך פֿאָרגעשטעלט פֿאַר די פֿירער פֿון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג: „אָט דאָס איז מיין טייערער כאַווער, האַנס פּריטשע.“

מיר זיינען אַלע אַוועק אין אַ רעסטאָראַן צוביסן. אַך, ווען דו וואָלסט [illegible]ער, געהערט, ווי אַזוי קאַרל מאַרקס האָט גערעדט! ווי אַזוי ער [illegible] דערוויזן, אַז די קאַפּיטאַליסטישע אָרדענונג מוז פֿאַלן!

ווען אַלע זיינען זיך פֿאַנאַנדערגעגאַנגען, איז ער מיט מיר אַוועק אין דער רעדאַקציע פֿון דער „ריינישער צייטונג“. דעמאָלט האָב איך זיך ערשט דערוואוסט, אַז ער שרייבט אַרטיקלען, אין וועלכע ער פֿאַרטיידיקט די אַרבעטער און פֿאַלט־אָן אױף דער רעגירונג.

פֿון דעמאָלט אָן האָבן מיר אָנגעהױבן צו באַגעגענען זיך גאַנץ אָפּט. שפּעטער, אַז די רעגירונג האָט פֿאַרמאַכט די „ריינישע צייטונג“

פאַר אירע רעוואָלוציאָנערע אַרטיקלען, איז קאַרל מאַרקס אַרויסגעפאָרן פון דייטשלאַנד און זיך באַזעצט אין פאַריז. דאָס איז געווען אין יאָר 1843.

מיר האָבן אָנגעהויבן באַקומען די צייטונג „פאָרווערטס", אין וועלכער קאַרל מאַרקס און אַנדערע באַוואוסטע שרייבער און רעוואָלוציאָנערן האָבן געשריבן. אינגיכן האָט אָבער די רעגירונג אויך די דאָזיקע צייטונג פאַרמאַכט. מאַרקסן מיט נאָך עטלעכע זשורנאַליסטן האָט מען פון פראַנקרייך אַרויסגעשיקט.

די מאַטעריעלע לאַגע פון קאַרל מאַרקסן איז דעמאָלט געווען זייער געדריקט, נאָר קיינער פון אונז האָט ניט געוואוסט. ער האָט ניט ליב געהאַט, מע זאָל וויסן דעם ווייסן. נאָר ענגעלס, דערוויסנדיק זיך זיין אַדרעס, האָט אים אַרויסגעשיקט אַביסל געלט. דאָס איז אים גאַנץ גוט צונויץ געקומען.

אין 1847 יאָר האָבן מיר זיך ווידער באַגעגנט, נאָר דאָס איז שוין געווען אין לאָנדאָן.

אין די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס האָט מען אָלץ מער גערעדט וועגן דעם, אַז מען דאַרף שאַפן אַ פאַראייניקונג צווישן די אַרבעטער פון אַלע לענדער, דאָס הייסט אַן אַרבעטער־אינטערנאַציאָנאַל. קאַרל מאַרקס [illegible] געדאַרפט אויסאַרבעטן אַ פּראָגראַם פאַר דעם אינטערנאַציאָנאַ[illegible] אין לאָנדאָן איז צונויפגערופן געוואָרן אַ קאָנגרעס (צוזאַמענפאָר), [illegible] צו באַטראַכטן די פּראָגראַם, וואָס מאַרקס האָט אויסגעאַרבעט. מיינע באַוויירים האָבן מיך דעלעגירט צו דעם קאָנגרעס. וואָס זאָל איך דיר זאָגן, טייערינקער, קיינמאָל וועל איך ניט פאַרגעסן די צוויי טעג, וואָס איך האָב פאַרבראַכט אויפן קאָנגרעס!

קאַרל מאַרקס האָט געלייענט די פּראָגראַם, וואָס איז דערנאָך אָפּגעדרוקט געוואָרן אונטערן נאָמען „דער קאָמוניסטישער מאַניפעסט". מאַרקס איז געווען פול מיט באַגייסטערונג. מיר אַלע זיינען געזעסן, ווי פאַרקישעפטע. טרערן האָבן זיך מיר געגאָסן פון די אויגן, טרערן פון פרייד. און אַז ער האָט פאַרענדיקט די לעצטע שורה: „פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, פאַראייניקט זיך!" האָט אַ דונער פון אַפּלאָדיסמענטן גענומען טרייסלען די שויבן. מיר האָבן געפּאַטשט ביז מעשוגע צו ווערן. מאַרקס האָט עס ניט ליב געהאַט. ער פלעגט שטענדיק פילן ניט גוט, ווען מען האָט אים אָפּגעגעבן קאָוועד.

מאַרקס האָט די גאַנצע צייט זיינע אָפּגעגעבן דעם אינטערנאַציאָנאַל, גענומען אַן ערנסטן אַקטיוון אָנטייל אין אַלע מיטינגען, געווען פאָרזיצער אויף די מיטינגען און אויסגעאַרבעט אַלע פּראָגראַמען און פאָדערונגען.

די לעצטע יאָרן פלעג איך זיך זייער אָפט זעען מיט מאַרקסן.

— איך מוז פארענדיקן מיין בוך „קאפיטאל“, — האט מיר איינ־מאל מארקס געזאגט אף א שפאציר, — קיין מער וויכטיקע זאך פאר דער ארבעטער־באוועגונג האב איך ניט געטאן. אויב איך וועל מיין ווערק ניט פארענדיקן, וועט קיין אנדערער פאר מיר די ארבעט ניט אפטאן. און צוליב דעם אליין ווילט זיך מיר אזוי לעבן.

—איך דארף דיר זאגן, אז די לעצטע יארן זיינע האב איך אים געזען קימאט שטענדיק א קראנקן, אין בעט. אין קראנקענ־[illegible] האט ער זיך פארנומען מיט שרייבן זיין „קאפיטאל“. אבער [illegible] טויט האט איבערגעריסן זיין ארבעט. (דעם 14טן מערץ, 1883 יאר.)

נאך זיין טויט האט זיין בעסטער באוועקר און פריינט, פרידריך ענגעלס, געבראכט אין אורדענונג דעם צווייטן און דריטן באנד פון זיין „קאפיטאל“.

די ווייסט גארניט, וואס פאר א גליק עס איז פארן ארבעטער־קלאס, וואס ענגעלס האט זיך גענומען פאר דערדאזיקער ארבעט. קיין אנדערער וואלט דאס ניט געקענט טאן. מארקס און ענגעלס זיינען געווען אזוי ווי א צווילינג.

איניקע באוויירים פלעגן זיי אין די אויגן רופן: „דער צווילינג“. אבער ניט מארקס און ניט ענגעלס האבן זיך קיינמאל ניט געפונען באליידיקט פון דעם.

מארקס גוטע פריינט האבן זיך געקליבן אים צו שטעלן א דענק־מאל פון בראנז. נאר דארף דען מארקס א דענקמאל? זיין שאפונג איז אים דער בעסטער דענקמאל און ביז עס וועט זיך נאך פירן דער גרויסער קאמף פאר דער באפרייאונג פון ארבעטער־קלאס, וועט שטענדיק, שטענדיק בא יעדערן אין הארצן לעבן דער נאמען פונם גרויסן מענטשן און גרויסן באוועקר — קארל מארקס.

לעבן איז געווען קארל מארקס ______

קארל מארקס האט דער ערשטער געוויזן דעם וועג, ווי ______

„פראלעטאריער פון דער גאנצער וועלט, פאראייניקט זיך!“ איז דער לאזונג פון ______

קארל ליבקנעכט.

— קוקט, זעט!

— אט איז ער!

א מאכנע ארבעטער האט זיך פארזאמלט לעבן טורמע. זיי האבן נאר־וואס ארויסגעווארפן די קייזערלעכע מאכט אין דייטשלאנד, זיי־נען זיי איצט געקומען באפרייען זייער פירער — קארל ליבקנעכט.

די טויערן פון טפיסע זיינען אויפגעפראלט. אט איז ליבקנעכט! די יארן אין טפיסע זעען זיך אף אים אן, נאר זיין שטארקייט האבן

זיי ניט געבראַכן.

— לעבן זאָל ליבקנעכט!

— לעבן זאָל קאַרל!

אַזוי הילכט עס צווישן די אַרבעטער. די ערשטע רייען האָבן זיך צו אים אַ לאָז געגעבן און אים אויפגעהויבן הויך איבער אַלעמענס קעפּ. איבער די געשרייען איז שווער געווען צו פאַנאַנדערשיידן, וואָס זאָגט ליבקנעכט. מ'האָט געקענט כאַפּן נאָר איינציקע ווערטער.

...שאָלעם!

...אַראָפּ דער קייזער...

...אַ גרוס דער סאָוועטן־רעפּובליק...

די פּראָצעסיע האָט זיך געלאָזט אין שטאָט אַריין. קאַרלען האָט מען געטראָגן אויף די הענט. און ווען אים־צער איז מיד געוואָרן, האָבן אים אַנדערע געטראָגן. אַזוי איז מען דערגאַנגען ביזן פּאַלאַץ. דאָ האָבן געלעבט די קעניגן פון דייטשלאַנד. איצט זיינען די טויערן פון פּאַלאַץ אָפן פאַר ליבקנעכטן. ער איז אַרויס אויפן באַלקאָן. ניט לאַנג נאָך האָט פון דעם דאָזיקן באַלקאָן גערעדט דער קייסער, שיקנדיק מי־ליטער אויף אומקומען. איצט איז דער באַלקאָן באַצירט געווען מיט העל־רויטע טעפּיכער.

— כאַווירים! — האָט אויסגעשריען ליבקנעכט, — קעמפט פאַר אַ פרייער סאָציאַליסטישער רעפּובליק אין דייטשלאַנד!

ער האָט אויפגעהויבן די האַנט.

די וואָך פון פּאַלאַץ אויפן דאַך האָט אַראָפּגעלאָזט די קייזערלעכע פאָן, און אין דער לופט האָט אַ ווייל געטאָן אַ רויטע פאָן.

— „זאָל לעבן פרייהייט און שאָלעם!"

און פּלוצים האָט ווי אַ הונגער זיך געלאָזט הערן אַ זאַלפּ. אַ קנאַ־קעריי פון קוילנוואַרפער. פונוואַנען? פון פּאַלאַץ? אַלע האָבן זיך געלאָזט לויפן.

— זיי שיסן! זיי שיסן!

דער קאַמף פאַר אַ סאָוועטן־דייטשלאַנד האָט זיך אָקאָרשט אָנ־געהויבן. די אַרבעטער האָבן באַפרייט ליבקנעכטן. די קאַפּיטאַליסטן האָבן געשאַפן די ערשטע טיילן פון ווייסער גוואַרדיע.

דעם 15טן יאַנואַר 1919 איז דערשטיקט געוואָרן דער ערשטער פּראָלעטאַרישער אויפשטאַנד, דער ערשטער פּרוּוו פון קאַמף פאַר סאָוועטן־מאַכט. דעם 16טן יאַנואַר האָט מען אַרעסטירט קאַרל ליב־קנעכטן.

ליבקנעכטן האָט מען געבראַכט אין האָטעל „עדען". דאָ איז געווען דער ווייסגוואַרדייאישער שטאַב. נאָך אַן אויספרעג האָט מען באַשלאָסן אים אָפּשיקן אין טפיסע אַריין.

אַז מ'האָט ליבקנעכטן אַרויסגעפֿירט אויפֿן גאַניק, האָט אים דער וואַך־היטער באַם אַריינגאַנג דערלאַנגט עטלעכע מאָל מיט דער ביקס איבערן קאָפּ. אָפּגיייענדיק מיט בלוט, איז ליבקנעכט קוים־קוים צוגעקומען צום אויטאָמאָביל. אינמיטן וועג האָט מען אים פֿאָרגעלייגט אַרויסגיין און גיין ווייטער צופֿוס, ווײַל דער אויטאָמאָביל איז קלויםערשט קאַליע געוואָרן. ליבקנעכט האָט נאָך ניט באַוויזן צו מאַכן עטלעכע שפּאַן, האָט דער אָפֿיציר האַרטינג אויסגעשאָסן אים אין פּלייצע און האָט אים אַוועקגעלייגט אויפֿן אָרט.

גלײַך נאָך ליבקנעכטן האָט מען געהאַרגעט אויך ראָזע לוקסעמבורג, קאַרלס מיטהעלפֿערין פֿון די ערשטע טעג פֿון מלחמה. מ'האָט זי אַרעסטירט איינינעם מיט קאַרלען. אין אַ פֿערטל שעה אַרום נאָך קאַרלען האָט מען זי אויך אַרויסגעפֿירט אויפֿן גאַניק פֿון האָטעל. דערזעלביקער וואַך־היטער האָט איר געגעבן איבערן קאָפּ. אויפֿן וועג האָט דער אָפֿיציר פֿאָגל זי דערשאָסן. די סאָלדאַטן האָבן צוגעבונדן אַ מאַסע צו אירע פֿיס און אַריינגעוואָרפֿן זי אין טײַך אַרײַן. ערשט אין עטלעכע כאָדאָשים אַרום האָט זיך אײַנגעגעבן צו געפֿינען איר קערפּער.

קאַרל ליבקנעכט האָט געפֿירט די אַרבעטער פֿון דײַטשלאַנד אין קאַמף פֿאַר ______________________________

ער און ראָזע לוקסעמבורג זײַנען געפֿאַלן, ווען די מאַכט איז איבער אין די הענט פֿון די ______________________________

ליד פֿון דער קאָמפּאַרטיי

פֿון ב. קאַץ

אויף די ראָגן פֿון דער גרויס־שטאָט אין געפּילדער און געשריי
האָב איך געהערט דײַן נאָמען רופֿן: קאָמפּאַרטיי!

באַ מאַשינען שאַרפֿע נאָדלען שטעכן אַ געניי,
האָבן יונגן הויך געזונגען פֿון דער קאָמפּאַרטיי!

אין אַרבעטער־קלובן באַ ברויט מיט טיי
גייט היסער גערייד פֿון קאָמפּאַרטיי.

גייען פּיקעטס שטאָל און אײַזן ריי נאָך ריי,
טראָגן לאָזונגען און רופֿן פֿון דער קאָמפּאַרטיי.

ווילדע סאָנים שאַרפֿן שפּיז, שאַרפֿן זיי —
זינגען מיר דאָס ליד פֿון זיג, ליד פֿון קאָמפּאַרטיי!

ערשטער יוניט פון דער קאמוניסטי־שער פארטיי אין דער טיפער סאוט.

פון טאם דזשאנסאן

איך האב באגעגנט סעמען אין דער זעלביקער נאכט, ווען איך בין אנגעקומען קיין סטילטאן. איך בין דעמאלט געווען דער ערשטער קאמוניסטישער ארגאניזאטאר, וואס איז געקומען אין דעם טייל פון דער סאוט.

די אינסטרוקציעס, וואס איך האב געקראגן, זיינען געווען:

„פאר קיין סטילטאן. פארבינד זיך מיט די דארטיקע נעגערשע און ווייסע ארבעטער און בוי די פארטיי־ארגאניזאציע. שיק צו באריכטן צום צענטער."

אין דער גאנצער געגנט האבן מיר געהאט נאר איין פארבינדונג. דאס איז געווען סעם בעקמאן, א לייענער פון דער „פרייהייט".

ס'איז שוין געווען נאך האלבער נאכט, ווען דער באס האט זיך אפגעשטעלט לעבן דער קאלטער, טונקעלער סטאנציע. ס'איז שוין געווען שפעט. געלט האב איך געהאט ווייניק. האב איך דערפאר באשלאסן גלייך אויפצוזוכן בעקמאנען און שלאפן בא אים.

איך בין געגאנגען דורך די נעגערשע גאסן, וועלכע האבן אויסגעזען פארלאזן. ענדלעך האב איך געפונען דעם נומער פון דעם הויז. דאס איז געווען א קרעמל אין אן אלטן הויז. דאס קרעמל איז געווען פארמאכט און פינצטער. איך האב צוגעדריקט מיין פאנעם צו דער שויב און באמערקט טיף אינעווייניק א שוואך ליכט.

איך האב דרייסט אנגעקלאפט אין טיר, און אין צוויי מינוט ארום איז געווארן ליכטיק. די טיר האט זיך געעפנט און ס'האט זיך באוויזן א הויכע פיגור — אין לאנגע לייוונטענע הויזן. פון זיין באוואקסענעם פאנעם האבן געקוקט אף מיר א פאר אומעטיקע אויגן.

— וואס ווילט איר? — האט ער שטיל געפרעגט.

— דא וואוינט סעם בעקמאן?

— יא, — האט ער געענטפערט.

— איך האב צו אייך א בריוו פון דער „פרייהייט".

— פון דער „פרייהייט"? איך זיט, הייסט עס, א כאווער?

איך האב געשאקלט מיטן קאפ.

— א כאווער! א כאווער אין סטילטאן! קומט אריין, טייערער כאווער!

ער האט מיך ארומגענומען און אריינגעפירט אינעווייניק.

— פאלער! — האט ער א רוף געטאן צו אימעצן, וואס האט זיך

געפֿונען הינטער אַ פֿאָרהאַנג, — קום אַהער גיך! אַ באַווער פֿון דער נאַרט איז געקומען.

סע האָט געהאַלטן זיין האַנט אויף מיין אַקסל און שנעל אַ פֿיר געטאָן דעם פֿאָרהאַנג. אַ מאַן האָט זיך האַסטיק אויפֿגעזעצט אין בעט און געבליבן שטאַרק איבעראַשט.

קיינער פֿון אונז איז די נאַכט ניט געשלאָפֿן. יאָרן־לאַנג זיינען די צוויי געווען אָפּגעריסן פֿון דער רעוואָלוציאָנערער אַרבעטער באַוועגונג. זיי האָבן מיך פֿאַרוואָרפֿן מיט פֿראַגעס. און צווישן איין פֿראַגע און דער אַנדערער האָבן זיי מיר דערציילט:

ביידע זיינען געווען נאָדל־אַרבעטער. דער קריזיס פֿון 1921 האָט זיי אַרויסגעוואָרפֿן אין גאַס. זיי האָבן אָנגעהויבן וואַנדערן און זיך אַזוי דערקליבן ביז צו דער סאַוט. דאָ האָבן זיי געטאָן פֿאַרשידענע אַרבעטן, ביז זיי האָבן אויפֿגעזאַמלט ווייניקע לעצטע אָפּגעשפּאָרטע פּעניס און געעפֿנט דאָס קליינע, נעבעכדיקע קרעמל.

סע האָט זיך געהיצט:

— מיר האָבן געפּרואווט אַגיטירן, אַנטוויקלען אַ באַוועגונג, אָבער מיר זיינען דאָך פֿרעמדע — אידן. אָבער איצט וועט אַלץ זיין אַנדערש! מיט דיר, מיט אַן אַמעריקאַנער, וועלן מיר אַרבעטן. דו זאָג נאָר וואָס און ווי אַזוי צו טאָן, און — מיר וועלן טאָן. מיר וועלן בויען די פּאַרטיי! איך גיב מיין וואָרט!

און סע האָט געהאַלטן וואָרט.

זיין קרעמל איז מאָנאַטן־לאַנג געווען אונזער הויפּט־קוואַרטיר. אין דער גרויסער בעט פֿלעגן מיר שלאָפֿן זאַלבעדריט און אַמאָל זאַלבעפֿערט. מיר פֿלעגן עסן די שפּייז פֿון קרעמל. מיר האָבן באַדעקט די ווענט מיט קאַלדרעס, קעדיי דער קלאַנג פֿון טיפּרייטער זאָל זיך ניט הערן און צוציען די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון די קוינים און שכיינים.

אָט אין דעם צימער האָבן מיר אָפּגעדרוקט דעם ערשטן קאָמוניסטישן ליפֿלעט, וואָס איז דערשינען ניט נאָר אין טשילטאַן, נאָר אויך אין דעם גאַנצן סטייט.

אָבער מענער, פֿיר נעגערן און פֿיר ווייסע האָבן מיר איינמאָל שפּעט ביינאַכט זיך צונויפֿגעקליבן אין דעם צימערל און הינטער פֿאַרהאַנגענע פֿענצטער אָרגאַניזירט דעם ערשטן יוניט פֿון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין דער טיפֿער סאַוט.

טשאַרלס רוטענבערג איז געווען דער סעקרעטאַר פֿון ____________

דער סעקרעטאַר פֿון דער ____________ איז איצט ____________

דער קאָמוניסטישער אינטערנאַציאָנאַל איז דער פֿאַרבאַנד ____________

דער אַמעריקאַנער נעגער.

אַרעסטקייט צווישן נעגערן.

דושים קראַאָוס.

ראַסן־דיסקרימינאַציע.

די על. עס. ען. אַר.

די אַי. על די.

לינקאָלן.

וואַשינגטאָן.

וואַנט־צייטונג:

קלאַסן־קאַמף און די נעגערן.

צייט:

פון 15טן פעברואַר ביז 15טן מערץ.

די סקאָטסבאָרער אינגלעך

פֿון ב. פרידמאַן

אין טויט־שרעק, אין בירמינגהאַם־טורמע,
ליגן ניין אינגלעך פֿאַרגראַמעוועט:
צו דיר, צו מיר, צו אונז אַלעמען —
דאָס איינציקע וואָרט זייערס: ראַטעוועט!

פֿון שטיבלעך, צעפֿילטע פֿון כּוישער,—
וואו שטראַלן ווי ליכטלעך צאַנקען —
פֿאַר דיר, פֿאַר מיר, פֿאַר אונז אַלעמען —
סקאָטסבאָרער מאַמעס געדאַנקען — — —

האָפֿענונג פֿון סקאָטסבאָרער מאַמעס
צאַפּלט, ווי וואונדיקע פֿויגלען —
צו דיר, צו מיר, צו אונז אַלעמען —
מאַמעס פֿאַרלאָפֿענע אויגן — — —

עס קוקט דער עלעקטרישער שטול
אַדורך צו די אינגלעך דורך גראַטעס —
צו דיר, צו מיר, צו אונז אַלעמען —
שלאָפֿלאָזע נעכט פֿון די טאַטעס — — —

מיר וועלן די אינגלעך באַפֿרייען,
זיי טאָרן ניט ווערן פֿאַרברענט!
מיר וועלן די אינגלעך באַפֿרייען
פֿון לינטשערס פֿאַרבלוטיקטע הענט!

ווער איז געווען דער ארבעטער־קעמפער, וועלכער איז ארומגעפאָרן איבער א סאך לענדער, צו אָרגאַניזירן דעם קאַמף פאר דער באפרייאונג פון די סקאָטסבאָראָ אינגלעך? ______ לעבט ער נאָך? ______

לערן דאָס ליד אַף אויסנווייניק.

אַנדזשעלאַ הערנדאָנס פאַמיליע

מיין עלטער־באָבע איז דעמאָלט נאָך געווען אַ יונגע מיידל. זי איז געווען ווייער אַ שיינע.

איינמאָל זיינען עטלעכע ווייסע יונגעלייט זי באַפאַלן. זיי האָבן זי אומגעוואָרפן, געבונדן מיט שטריק און געשלאָגן, ביז בלוט האָט זיך געגאָסן.

דערנאָך האָבן זיי איינגעריבן אירע וואונדן מיט זאַלץ און פעפער.

מיין באָבע איז אין דער צייט פון בירגער־קריג נאָך געווען אַ יונג קינד. זי געדענקט אָבער, ווי איינמאָל זיינען צו זיי אין קאַבין גע־קומען ווייסע מענטשן. זיי האָבן געכאַפּט איר שוועסטער, צוגעבונדן זי צו אַ בוים און הורבנעלעבערט איר קערפּער מיט קוילן.

די באָבע אַליין האָט זיך באַהאַלטן. און עס האָט זיך דער באָבען איינגעגעבן צו אַנטלויפן אַ לעבעדיקע.

מיין טאַטע איז אַלע זיינע יאָרן געווען אַ מיינער. ער איז גע־שטאָרבן פון נוימאָניע, ווען איך בין נאָך געווען ווייער קליין. די מאַמע איז געבליבן אַליין מיט אַכט קינדער — זעקס אינגלעך און צוויי מיידלעך.

די מאַמע איז אַוועק אַרבעטן אין רייכע הייזער. און די קינדער האָבן אויך געמוזט נעמען זיך צו שווערער אַרבעט.

אַנדזשעלאַ הערנדאָן איז דערווייל באַפרייט געוואָרן, ביז אַ נייעם „טרייעל". מ'האָט אים פאַרמישפּעט צו 20 יאָר „טשעין־גענג". ווער האָט געפירט דעם קאַמף פאַר זיין באַפרייאונג? ‑

די אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט געפירט דעם קאַמף פאַר זיין באַפרייאונג, פירט אין דערזעלביקער צייט דעם קאַמף פאַר דער באַפרייאונג פון 1) ——— 2) ——————— ——————— און פון אַלע אַרעסטירטע אַרבעטער־קעמפער.

אַ נעגער־מאַמע צו איר קינד

פון וו. דזשעראָם

הער אויף וויינען, איפעלע,
אומזיסט איז דיין געוויין.
גומי־ניפל, מאַמעס ברוסט
איז טרוקן, ווי אַ ביין.

מאַמע איז אַ באַלשעוויק,
און טורמע מאַמע פירט.
ניט געגאַנוועט, ניט גערויבט,
אַרבעטער געפירט.

וואָס זשע טויג דערציילן דיר,
איפעלע, מיין קינד.
וועסט אַליין פאַרשטיין אַמאַל,
ביסט נאָך איצט אַ קינד.

איך וואָלט געוואָלט אַ יאָס מיט מילך
זאָל שטאַרקן דיינע הענט.
מאַמע וואַרט, זאָלסט קומען, זון,
ברעכן טורמע־ווענט.

א נ ט אָ נ י מ ע ן :

געפירט	______	וויינען	______
שטאַרק	______	געוויין	______
שטאַרקן	______	טרוקן	______

דער קליינער טאָם.

דער קליינער טאָם ווייסט שוין גוט וואָס עס מיינט דזשים־קראָוז. ער גייט נאָר אַרויס פון גאַס, וואו עס וואוינען נעגערן, און גייט אַריין אין דער גאַס, וואו עס וואוינען ווייסע, שרייען ווייסע קינדער אַף אים.

— שמוציקער נעגער! גיי אוועק! גיי פון דאנען!

טאם ווייסט, אז ער טאר ניט זיצן אין דער קאר צוזאמען מיט די ווייסע. ער טאר ניט גיין אין א מואווי, וועו ווייסע זיינען דארט פאראן.

א סאך פארקס זיינען פאר אים פארמאכט. ער טאר ניט, ווייל ער איז א נעגער. קעגן נעגערן זיינען פאראן די דזשים־קראו געזעצן.

טאמס טאטע איז אן ארבעטער. ער טוט די שווערסטע, שמוציקסטע ארבעט, ווייל ער איז א נעגער.

אין א שול, וואו ווייסע קינדער לערנען זיך, נעמט מען טאמען ניט ארײַן. שולן פאר נעגער קינדער זיינען פאראן ווייניק.

היינט אבער האט זיך געטראפן א מאדנע זאך. אין דער פרי, ווי נאר טאם איז אויפגעשטאנען, האט דער טאטע זיך אנגעטאן אין יאנטעוודיקע קליידער און געזאגט צו זיין אינגל:

— טו זיך אן א ריין העמדל, מיר וועלן גיין צו אונזערע פריינט. זיי האבן עפעס גוטס צוגעגרייט פאר די קינדער.

טאם קען זיין טאטנס פריינט. זיי זיינען שוין אמאל געווען בא זיי אין הויז. זיי זיינען פונקט אזעלכע ווייסע, ווי די וואס פארשעמען אים און רופן אים שמוציקע נעמען. אבער דעם טאטנס פריינט זיינען גאר אנדערע מענטשן. זיי זיינען עמעסע גוטע כאווירים, אזעלכע ארבעטער ווי זיין טאטע. זיי האבן זיין טאטן אויך ארײַנגענומען אין דער יוניאן.

דער טאטע האט אנגענומען טאמען פאר דער האנט און זיי זיינען גיך־גיך געגאנגען.

— אט דא איז עס, — האט דער טאטע געזאגט, — מיר האבן זיך א ביסל פארשפעטיקט. דער יאנטעוו האט זיך שוין אנגעהויבן.

אין א גרויסן ליכטיקן צימער זיינען ארומגעלאפן קינדער. קינדער, שווארצע ווי טאם, און אויך ווייסע.

צו טאמען איז צוגעגאנגען א הויכע ווייסע טאנטע מיט ווייסע האר.

— א גוט מארגן! ווי רופט מען דיך, קליין כאווערל?

טאם האט זיך זייער דערשראקן און עס האט זיך בא אים ארויסגעכאפט:

— דזשים.

— ער הייסט טאם, — האט דער טאטע פאריכט, — ער וויל זיך זייער לערנען.

— זייער גוט. אט הויבט זיך אן א נייע שפיל. עס פעלט אויס איין כאווער, קעדיי עס זאל זיין א פאר.

די ווייסע טאַנטע האָט טאָמען צוגעפירט צו אַ קליינעם ווייסן אינגל און געזאָגט:

— טאָם, אָט האָסטו אַ כאַווער, זיין נאָמען איז דזשאָן. באַקענט זיך און שפּילט זיך.

— טאָם! — האָט דער אינגל פריילעך אויסגעשריען, — איך האָב אַ ברודער, הייסט ער אויך טאָם. ער איז איצט אַוועקגעפאָרן אין אַן אַנדער שטאָט.

טאָמען האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז ס'איז גאָר אַ כאָלעם. ס'איז אַזוי גוט, אַז מען רופט דיך ניט: ניגער, און מען שפּילט זיך צוזאַמען ווי כאַווירים.

מיטאַמאָל האָט מען פון גאַס דערהערט, ווי עס מאַרשירן אַ סאַך מענטשן און מוזיק שפּילט. אַלע קינדער זיינען צוגעלאָפן צו די פענצטער. זיי האָבן דערזען:

עס גייען אַ סאַך אַרבעטער, ווייסע און שוואַרצע. זיי טראָגן רויטע פאָנען און זינגען לידער. די קינדער האָבן געפּאַטשט און גע־קלאַפּט מיט די הענט.

די ווייסע טאַנטע האָט דערקלערט די קינדער:

— היינט איז אַן אַרבעטער יאָנטעוו. מיט זעכצן יאָר צוריק האָבן די אַרבעטער פאַרטריבן די באַלעבאַטים פון דעם לאַנד, וואָס האָט געהייסן רוסלאַנד. זיי האָבן דאָרט געמאַכט אַ סאָוועטן־פאַרבאַנד. דאָס איז אַ לאַנד, וואו עס זיינען ניטאָ קיין באַלעבאַטים. ווייסע און שוואַרצע זיינען דאָרט גלייך. און די אַרבעטער פירן דאָס לאַנד.

אין דער מינוט האָט אויף דער גאַס אימיצער אויסגעשריען.

— זאָל לעבן דער סאָוועטן־פאַרבאַנד! זאָל לעבן די איינקייט פון די ווייסע און שוואַרצע אַרבעטער!

דער גאַנצער עולעם האָט געענטפערט מיט אַ הורא.

טאָם האָט זיך פאַרגעשטעלט, ווי גוט עס איז צו לעבן אין אַ לאַנד, וואו עס זיינען ניטאָ קיין דזשים־קראָו געזעצן, און אַלע זיינען גלייך.

ער האָט אַ ציִ געטאָן דזשאָנען פאַר דער האַנט און אויסגערופן:

— אָ, דזשאָן, ווי גוט עס וועט זיין, ווען מיר וועלן לעבן דאָ, ווי די אַרבעטער אין סאָוועטן־פאַרבאַנד!

ווער קעמפט קעגן ראַסן־דיסקרימינאַציע?

די באַלעבאַטים ווילן צעטיילן די אַרבעטער אויף ווייסע און שוואַרצע. פאַר־וואָס?

אין וועלכן לאַנד איז ניטאָ קיין ראַסן־דיסקרימינאַציע?

לינטש

פון סאָרע באַרקאַן

נאַכט און שטערן. וואַלד איז שטום.
אַ בוים איז גלייך. אַ בוים איז קרום.
אַ יונגער קערפּער, ברוין און שווער
וויגט זיך, וויגט זיך הין און הער.

זיין פּאָנעם בלוי. די אויגן גרויס.
אַף האַלז אַ שטריק. די צונג אַרויס.
אין קראַמף די פיס. אין קראַמף די הענט.
און אונטער אים אַ פייער ברענט.

וויקלט איין דער פלאַם זיין גוף,
בייסט זיין לייב און עסט אים אויף.
די לינטשער טאַנצן אומפאַרשעמט
און רייסן שטיקלעך פון זיין העמד.

מע גייט אַהיים, מען לאַכט, מען שפּאַסט.
מען גייט אין קלויסטער און צו גאַסט. —
זיין מאַמע שטייט באַם אַש און קלאָגט.
—די נאַכט פאַרשווינדט. אין וואַלד עס טאָגט.

איינצאָל:	מערצאָל:
וואַלד איז שטום	________
אַ בוים איז גלייך	________
אַ יונגער קערפּער	________
די צונג אַרויס	________
וויקלט איין דער פלאַם	________

„טויט די לינטשערס!" איז אַ לאָזונג פון דער ________________

לערן דאָס ליד אַף אויסנווייניק.

דער אַמעריקאַנער בירגער־קריג.

דער בירגער־קריג פון יאָר 1861 איז ניט אָנגעקומען פּלוצלונג. אַ סאַך יאָרן האָט דער קאַמף צווישן די רייכע פאַבריקאַנטן פון דער נאָרט און די שקלאַפן־האַלטער פון דער סאַוט געפירט זיך אין דער שטיל, ביז ער האָט אויסגעבראָכן אין אַ בלוטיקן בירגער־קריג.

אין די שטאַטן פון דער נאָרט האָבן געהערשט די פאַבריקאַנטן. עס איז געווען די צייט פון גרויסע דערפינדונגען. מען האָט געבויט אַ סאַך פאַבריקן, אייזנבאַנען און דאַמף־שיפן. שטאַטן און טעריטאָריעס זיינען שוין מער ניט געווען אָפּגעריסן איינע פון דער אַנדערער, נאָר זיי זיינען געוואָרן מער פאַרבונדן.

אין דאָרעם האָט געהערשט דער פּלאַנטאַטאָר. ער האָט געפלאַנצט טאַבאַק, באַוול, רייז און צוקער. ער האָט זיינע פעלדער באַאַרבעט מיט די הענט פון נעגער־שקלאַפן.

די פאַבריקאַנטן פון צאָפן האָבן זיך געוואָלט אומעטום אויסשפּרייטן. זיי האָבן ניט געדאַרפט קיין געקויפטע נעגער־שקלאַפן. זיי האָבן זיך געניצט מיט „פרייע” אַרבעטער־הענט. אַז זיי אַרבעטן, צאָלט מען זיי, אַז — ניט, שיקט מען זיי אַוועק.

ביידע טיילן פון לאַנד האָבן געוואָלט קאָנטראָלירן די גאַנצע רעגירונג. אַ סאַך פּאָליטישנס האָבן געוואָלט דעם קאַמף פאַרגלעטן. אָבער דער קאַמף איז געווען צו שאַרף, און ער האָט געמוזט פירן צו אַ בירגער־קריג.

אין יענער צייט זיינען געווען טעטיק די אַבאָליציאָניסטן. דאָס זיינען געווען פּאַשעטע פאָלקס־מענטשן, פּאַרמער, שמידן, באַלמעלאָכעס, וועלכע האָבן פיינט געהאַט שקלאַפעריי. זייערע פירער זיינען געווען געריסאָן, ווענדל פיליפּס, לינדי און פּאַרקער, אָבער סיי די אינדוסטריאַליסטן פון דער נאָרט און סיי די פּלאַנטאַטאָרס פון דער סאַוט האָבן זיי אויסגעלאַכט און פאַרפאָלגט. זיי האָבן שטאַרק געליטן פאַר זייערע געדאַנקען.

אין יאָר 1859 האָט איבערן לאַנד אָפּגעקלונגען דער נאָמען פון דזשאָן בראַון. בראַון איז געווען אַן אַבאָליציאָניסט פון קענזעס. ער איז געקומען אין ווירדזשיניע און אָפּגעדונגען אַ הויז אין דעם שטעטל האַרפּערס פערי. דאָרטן האָט זיך געפונען אַ געווער־אַרסענאַל פון דער רעגירונג. זיין פּלאַן איז געווען: פאַרכאַפּן דאָס געווער פון דעם אַרסענאַל, באַוואָפענען די אַבאָליציאָניסטן און די נעגער און אַרויסרופן אַן אויפשטאַנד פון די שקלאַפן.

דעם 17טן אָקטאָבער באַנאַכט האָט ער צונויפגעקליבן אַ גרופּע פון ניינצן מענטשן. צווישן זיי זיינען געווען זיינע פיר זין. ער האָט

אויסגעלאָשן די פייערן, איבערגעריסן די טעלעגראַפישע דראָטן, אַנט־וואָפנט די וועכטער און פאַרכאַפּט דעם אַרסענאַל.

עס איז פאָרגעקומען אַ שיסעריי און עס זיינען געפאַלן טויטע פון ביידע זייטן.

נאָכדעם איז אָנגעקומען מיליציע און מאַרינען.

דזשאָן בראַון האָט נאָך געהאַט צייט צו אַנטלויפן אין די בערג. אָבער ער איז ניט אַנטלאָפן. לעבן אים איז געלעגן איין זון אַ טויטער, דער צווייטער — אַ פאַרוואונדעטער. מיט איין האַנט האָט ער גע־גלעט זיין פאַרוואונדעטן זון און מיט דער צווייטער האָט ער געהאַלטן אַ ביקס און געשאָסן.

די סאָלדאַטן האָבן אים געפאַנגען. מען האָט אים אָנגעקלאָגט אין פאַראַט און פאַרמישפּעט צו הענגען.

ער איז די גאַנצע צייט געווען רואיק און געלאַסן. פאַרן טויט האָט ער געשריבן אַ בריוול צו זיינעם אַ פריינט:

„ס׳איז פאַר מיר אַ גרויסער פאַרגעניגן צו וויסן, אַז איך שטאַרב פאַר אַ גוטער זאַך."

צו דער ווייב האָט ער געשריבן:

„מיין נעשאָמע איז רואיק און פול מיט פרייד."

אַז מען האָט אים געפירט הענגען, איז ער אַרויפגעקראָכן אויפן וואָגן און געזעצט זיך אויפן טויטן־קאַסטן, וואָס מ׳האָט פאַר אים צו־געגרייט.

ער איז אַליין צוגעגאַנגען צו דער שטריק און העלדיש באַגעגנט זיין טויט.

די הערשער פון דער נאָרט און פון דער סאַוט האָבן דזשאָן בראַונען אויסגעלאַכט און כוזעק געמאַכט פון זיין קאַמף.

אין יאָר 1861 איז דער קאַמף צווישן דער נאָרט און דער סאַוט אַריבער אין דעם בירגער־קריג.

לינקאָלן, דער פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן אין יענער צייט, איז ניט געווען פאַרינטערעסירט אין דער באַפרייאונג פון די ניגער־שקלאַפן. ער איז געווען דער פירער פון די אינדוסטריאַליסטן פון דער נאָרט צו קריגן די מאַכט אין זייערע הענט. דער בירגער־קריג איז געווען אַ בלוטיקער און פאַרצויגענער. אין מיטן דער מילכאָמע האָט לינקאָלן אַרויסגעגעבן אַ מאַניפעסט צו באַפרייען די ניגערן. דאָס איז געווען אַ מיטל צו ברעכן דעם ווידערשטאַנד פון די פּלאַנ־טאַטאָרס פון דער סאַוט און אויך אַ מיטל, אַריינצוקריגן די ניגערן אין זיין אַרמיי.

די נעגער זיינען באפרייט געווארן פון לייב־שקלאפעריי. זיי זיינען געווארן לוין־שקלאפן, ווי די ווייסע ארבעטער, מיט א צוגאב פון שווערלעכע רוויס־קראג געזעצן.

דער בירגער־קריג אין אלטן רוסלאנד האט איבערגעגעבן די פעלדער און פאבריקן אין די הענט פון די ארבעטער און פויערים. איז דאס ועלביקע פארגעקומען נאכן אמעריקאנעם בירגער־קריג?

ס י נ א נ י מ ע ן:

פלוצלונג	______	צונויפנעקליבן	______
פאבריקאנטן	______	געפאנגען	______
טעטיק	______	פארגעניגן	______
נעווער	______	העלדיש	______
אויפשטאנד	______	פאיעטע	______

דער גייסט פון סימאן לעגרי

פון מ. בירנבוים

אין קייטן געשמידט, אין אייזערנע שטייגן,
ווי כייעס, געכאפטע פון יעגער,
האבן די הערשער־פיראטן פון דזשאנגל געבראכט
די שטארקע שווארץ־הויטיקע נעגער.

געבראכט זיי פון דזשאנגל, די נעגער,
און ווי אקסן אין יאך זיי געשפאנט.
זיי געלערנט מיט ביקס און מיט בייטשן
צו פאלגן דעם וואונק פון דער האנט.

געלערנט זיי יעזוסעס לערע,
אז גאט נאר אליין איז גערעכט.
ס'איז באשערט זיי, די קינדער, די שווארצע,
בא ווייסע פלאנטאטאר'ס זיין קנעכט.

אפילע גאטס זון, דער דערלייזער,
האט געטראגן פון דערנער א קרוין.
דו, נעגער, א שקלאף זיי באם לעבן,
אף יענער וועלט קריגסטו דיין לוין.

וועלכע פארטיי קעמפט פאר דער גלייכבארעכטיקונג פון די נעגערן?
דערקלער דעם זאץ: לינקאלנס באפרייאונג האט געמיינט, אז די נעגערן ווערן פארוואנדלט פון לייב־שקלאפן אין לוין־שקלאפן.

וואשינגטאן און לענין

דעם 22טן פעברואר, 1732, איז אין אמעריקע געבארן געווארן א אינגל, וועלכער האט שפעטער, אלס גענעראל, געהאלפן די פאראייניקטע שטאטן צו באפרייען זיך פון ענגלאנדס הערשאפט.

און אין יאר 1870 איז אין צארישן רוסלאנד געבארן געווארן א אינגל, וועלכער האט אוועקגעגעבן זיין לעבן אין דעם קאמף צו באפרייען די ארבעטער און פויערים פון זייערע באלעבאטים און פריצים אויף א זעקסטל פון דער ערד.

ביידע, וואשינגטאן און לענין, האבן געקעמפט פאר פרייהייט. אבער וואס פאר א גרויסער אונטערשייד איז געווען צווישן ביידע קאמפן!

וואשינגטאן האט געקעמפט פאר דער פרייהייט פון דעם יונגן קאפיטאליסטישן קלאס פון די דרייצן קאלאניעס. פאר די ארבעטער-מאסן האט דער קאמף געמיינט: איבערבייטן די ענגלישע הערשער אויף היימישע הערשער. עס איז געווען א קאמף פון דעם יונגן קאפיטאליסטישן קלאס פאר דעם רעכט צו קויפן און פארקויפן: אז דער יונגער קאפיטאליסטישער קלאס, עקספלואטירנדיק די ארבעטער און פארמער, זאל קאנען פארקויפן די פראדוקטן אויף די מערק אין ענגלאנדס דערלויבניש, און אין דער זעלביקער צייט האבן דאס רעכט צו קויפן פאר זיך פראדוקטן נים נאר פון ענגלאנד, נאר אויך פון אנדערע לענדער. דאס איז געווען וואשינגטאנס קאמף!

וואס זעען מיר איצט אין אמעריקע א סאך יארן נאך דעם קאמף?

מיליאנען מענטשן הונגערן. צוועלף מיליאן נעגערן זיינען שוידערלעך אונטערדריקט. און די גרויסע אוצרים פון דעם לאנד, וועלכע די ארבעטער און פארמער האבן געשאפן, געהערן צו א קליינעם קלאס, דער בורזשואזיע.

אבער לענינס קאמף פאר פרייהייט איז געווען דער קאמף, וועלכער האט באפרייט די ארבעטער און פויערים און איבערגעגעבן אין זייערע הענט די פאבריקן, די מיינס און די ערד. לענינס קאמף האט אפגעשאפן דעם קאפיטאליזם, די סיסטעם פון ארבעטלאזיקייט, נויט און הונגער. אנשטאט א קליינער גרופע, וועלכע פארמאגט אלץ און לעבט אין לוקסוס, איז דאס לאנד אריבער אין די הענט פון די מיליאנען ארבעטער און פארמער!

דאס איז די עמעסע פרייהייט, פאר וועלכער עס ארגאניזירן זיך צו קעמפן אויך די אמעריקאנער ארבעטער און פארמער.

שרייב אן צוויי פאראגראפן: 1) וואשינגטאנס קאמף פאר פרייהייט און 2) לענינס קאמף פאר פרייהייט.

אַרבעטער-קאַמף

8טער מערץ — אינטערנאַציאָנאַלער פרויען־טאָג.

מוטער־טאָג.

די פרויען אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

דער קאַמף קעגן קריזיס.

אַרבעטלאָזע קאַנסולס. הונגער־מאַרשן און עוויק־שאַנס.

קאַמף פאַר אַרבעטלאָזער און סאָציאַלער פאַר־זיכערונג.

טי. יו. יו. על.

פאַסטער (אין פאַרבינדונג מיט טי. יו. יו. על.).

די פאַריזער קאָמונע.

וואַנט־צייטונג:

אַרבעטער־קאַמף.

צייט:

פון 1טן מערץ ביז 1טן אַפּריל.

אַכטער מערץ
אינטערנאַציאָנאַלער פרויען־טאָג!
קאַמף־טאָג פון דער אַרבעטער־מאַמען!

די אַרבעטער־פרוי

פון ב. פרידמאַן

די פרוי איז פון קאַמפן געווען אָפּגעזונדערט,
געאַרבעט אין הויז, ווי אַ קנעכט.
זי קעמפט מיטן מאַן איצט אַנטקעגן די הערשער
פאַר פרייהייט, פאַר אַרבעטער־רעכט!

ניט נאָר אַ ווייב און אַ מאַמע צו קינדער,
זי ווערט אויך אַ כאַווער אין שטרייט!
אַף פּיקעט־ליין און אין די טעגלעכע קאַמפן —
די פרוי האָט איר לעבן באַגרייט!

מיטן מאַן אין דעם שאָפּ, צי אין שטוב מיט די קינדער —
אַ טייל פון דעם קאַמף־קאָלעקטיוו, —
וואָס קאָן, ווי דער מאַן, קעגן פיינט זיך שטעלן,
וואָס קאָן, ווי דער מאַן, זיין אַקטיוו!

אין קאַמף פאַר קאָמונע, אין קאַמף פאַר סאָוועטן
האָט אַרבעטער־פרוי זיך געשטעלט!
איצט שליסט זי זיך אָן אין אַנטשיידענע קאַמפן
פאַר גאָר־ער סאָוועטישער וועלט!

ס׳איז מערץ היינט, דער אַכטער — דער קאַמף־טאָג
פון מאַמעס,
פון שאָפּ און פון אַרבעטער־שטוב!
זיי שליסן די רייען, זיי העלפן אונז גראָבן
פאַר בלוטיקע הערשער די גרוב!

שרייב אַ בריוו צו דער מאַמען. דערקלער איר די וויכטיקייט פון אינטערנאַציאָנאַלן פרויען־טאָג.

דאָס צעריסענע טיכל.

פון נ. סינגאַלאָווסקי

סעמי און בערנאַרד זיינען געווען כאַווירים. זייערע עלטערן, זיינען אויך געווען כאַווירים און אַלטע פריינט.

האָט מען בוירנין געשיקט אין טאַלמוד־טוירע. זונטיק איז ער געגאַנגען אין „סאָנדעי־סקול". אין פּאַבליק סקול האָט מען אים אריינגענומען אין די באָי־סקאַוטס.

סעמין, פאַרקערט, האָט מען אַוועקגעגעבן אין אַ אידישער ארבעטער־שול און ער איז דאָרט געוואָרן אַ פּיאָנער.

האָבן זיך ביידע איינגלעך אָנגעטאָן אין רויטע טיכלעך (באָי־סקאַוטס טראָגן אויך רויטע טיכלעך...) און פון דערווייטנס האָט מען אַפילע ניט געקענט וויסן, אַז די צוויי קינדער זיינען וויט איינער פון דעם אַנדערן.

בוירני האָט געוואוסט, אַז סעס געהערט צו די רויטע און אַז די רויטע זיינען אַלע פרעמדע, וואָס ווילן אומברענגען דאָס לאַנד. און סעמי האָט געהערט, אַז מען לערנט די באָי־סקאַוטס פאַרטיידיקן די קאַפּיטאַליסטן און — זיי זאָלן פיינט האָבן אַלע אָרעמע מענטשן.

האָט בוירני גערופן סעמין: „רויטער", און סעמי — יענעם: „שקלאַף". זיי האָבן זיך איינמאָל אַזוי צעשלאָגן, אַז מען האָט זיי קוים צענומען.

בוירני איז אַוועק צום לערער אין פּאַבליק־סקול און אים דערציילט, אַז סעמי איז אַ רויטער, וואָס וויל אומברענגען אַמעריקע. האָט מען געשיקט רופן סעמין און מען האָט אים געפרעגט, צי ס'איז עמעס. האָט ער געענטפערט. „יאָ, איך בין אַ רויטער, אָבער — ווער עס זאָגט, אַז איך וויל אומברענגען אַמעריקע, — דער איז אַ ליגנער."

סעמין האָט מען דאַרפאַר באַשטראָפט.

האָט ער פאַרנאַכט געפרעגט דעם לערער אין ארבעטער־שול:

— פאַרוואָס זאָל דאָס זיין אַזוי? בוירני איז אַן אָרעם איינגל און באַלאַנגט צו די רייכע. און בוירני איז, דאַכט זיך, ניט קיין נאַרישער.

— ווער איז בוירני? — האָט אים דער לערער געפרעגט.

ער האָט דערציילט דעם לערער די גאַנצע מייסע מיטן געשלעג...

— מיט קריג און מיט געשלעג וועסטו גאָרניט מאַכן, — האָט דער לערער געזאָגט. — דו וועסט מיט דיין בוירנין צוריק כאַווער און דערקלער אים, אַז ער איז ניט נאָר דיינער אַ סוינע, — נאָר ער איז אויך אַ סוינע פון זיין טאַטן און פון זיין מאַמען, ווייל ער געהערט צו מענטשן, וואָס האָבן פיינט אָרעמע, און זיינע עלטערן זיינען דאָך אויך אָרעמע...

בירני האָט זיין לערער — דעם אָנפירער פון דער גרופּע סקאַוטס, אַ יונגער אָפיציר, אויך דערציילט וועגן סעמין. האָט יענער לערער געזאָגט:

— מיט קריג און געשלעג וועסטו גאָרניט מאַכן. דו וועסט בעסער באַוואַרן מיט דיין סעמין און דערקלערן אים, אַז ער איז ניט נאָר דיינער אַ סוינע, נאָר אויך אַ סוינע פון זיין טאַטן און פון זיין מאַמען, ווייל ער באַלאַנגט צו מענטשן, וואָס ווילן אומברענגען אַמעריקע און זייערע עלטערן וואוינען דאָך אין אַמעריקע, וויל ער זיי, הייסט עס, אויך אומברענגען...

בײדע קינדער האָבן ליב געהאַט זייערע לערער און ביידע האָבן געגלויבט, יעדער באַזונדער, אַז ז י י ן לערער איז גערעכט. סעמי האָט זייער געוואָלט, אַז בירני זאָל ווערן אַ פּיאָנער, און בירני האָט געגאַרט, אַז סעמי זאָל ווערן אַ באָי-סקאַוט.

האָבן זיי ביידע פאַרבאָרגן דעם קאַס וואָס זיי האָבן איינער אויפן צווייטן געטראָגן און גייענדיק גאַנץ פרי אין פּאַבליק-סקול, זיינען זיי צוגעגאַנגען איינער צום אַנדערן און (זיי האָבן זיך אַליין ניט געגלויבט!) האָבן זיך פריינטלעך באַגריסט.

אַ גאַנצן טאָג זיינען זיי געווען באַזונדער, זיך געשפּילט אינאיינעם, אָבער ביידע האָבן אויסגעמיטן צו רעדן וועגן דעם, וועגן וואָס זייערע לערער האָבן זיי געראָטן צו זאָגן.

ערשט פאַרנאַכט, אויפן וועג אַהיים, רופט זיך אָפּ סעמי:

— מיר האָבן היינט אַ רעדנער בײַ די פּיאָנערן, דו הערסט, בירני, ווען ער רעדט איז אַ פאַרגעניגן צו הערן. קום מיט מיר.

און בירני זאָגט:

— מיר האָבן היינט אַ „גיים" אין מען האָט אונדז צוגעזאָגט, אַז מ'וועט שיסן פון עמעסע ביקסן!...

בירני איז פאַרבליבן אַ סקאַוט און סעמי — אַ פּיאָנער. ביידע זיינען געווען זיכער, יעדערער בײַ זיך, אַז ער איז גערעכט, אָבער ביידע האָבן אָפּטמאָל געטראַכט, וואָס פאַר אַ ווערטער מען וואָלט געקאָנט באַנוצן צו געווינען דעם כאַווער. און אַזוי וואָלט עס שוין עפּשער טאַקע פאַרבליבן, ווען ניט אַ זאַך, וואָס עס האָט פּאַסירט.

און פאַרלאָפן איז זיך אַזאַ מייסע:

די אַרבעטלאָזע האָבן געהאַט אַ מאַסן-דעמאָנסטראַציע. זיי זיינען אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסן, אויסגעהונגערטע און אויסגעמוטשעטע, און געשריען: „מיר ווילן ברויט!" „מיר ווילן ברויט פאַר אונדז און פאַר אונדזערע קינדער!" „גיט אונדז אַרבעט, גיט אונדז סכיירעס!"

צווישן די דעמאָנסטראַנטן זיינען אויך געווען סעמיס און בוירנים טאַטעס.

מען האָט אַרויסגעשיקט פּאָליציי, אַז זי זאָל פֿאַרטרייבן די דעמאָנסטראַנטן.

אָבער די דעמאָנסטראַנטן האָבן זיי ניט געהערט און אין איין קאָל געשריען. —

„מיר ווילן ברויט!" „מיר ווילן אַרבעט!"

האָבן זיי אָנגעהויבן שלאָגן און שיסן די אַרבעטער. זיי האָבן געמיינט, אַז די אַרבעטער וועלן זיך דערשרעקן און וועלן אַנטלויפֿן. נאָר — ווער, וואָס, ווען? די מאַבנעס אַרבעטלאָזע דעמאָנסטראַנטן זיינען געוואַקסן.

דערווייל קומט בוירני פֿון סקול אַהיים און טרעפֿט זיין מאַמען אַ בלייכע און אַ דערשראָקענע, און די קלענערע קינדער זיצן און וויינען און רופֿן: פּאַ, פּאַ!"

דערציילט אים די מאַמע, אַז דער טאַטע איז אַוועקגעגאַנגען אויף דער דעמאָנסטראַציע און זי האָט געהערט, אַז מען שלאָגט דאָרטן. און די מאַמע צעוויינט זיך.

האָט עס שוין בוירנין פֿאַרקלעמט באַם האַרצן און ער טראַכט: ער וועט אומיסטן אַריבערגיין צו סעמין, זען, וואָס ס'טוט זיך דאָרט.

ער קומט צו צו דער טיר, וואו סעמי וואוינט. די טיר איז פֿאַרשלאָסן. קלאַפּט בוירני אָן.

רופֿט זיך אָן אַ קליין מיידעלע, סעמיס שוועסטער:

— ווער איז דאָרט?

— איך.

— וואָס ווילסטו?

— איך וויל זען סעמין.

זאָגט דאָס מיידעלע שטאָלץ:

— סעמי איז ניט אַזאַ „סיסי", ווי דו. ער איז אַוועק „פּייטן" די פּאָליס. און די מאַמע איז אויך געגאַנגען העלפֿן דעם פּאָפּאַן.

ווערט שוין בוירנין אַ ביזאַיען. טראַכט ער ניט קיין סאַך און לויפֿט אַוועק זוכן זיין טאַטן.

ער קומט צולויפֿן אויף די הויפּט-גאַסן און זעט אַן אַ שיר מענטשן לויפֿן פֿון אַלע זייטן און שרייען. און פּאָליציאַנטן לויפֿן זיי נאָך און שלאָגן זיי. אַ סאַך מענטשן לויפֿן מיט פֿאַרבלוטיקטע פּנימער. איינער איז אומגעפֿאַלן און אַ פּאָליסמאַן אויף אַ פֿערד איז אַרויפֿגעטראָטן אויף אים.

אַ פֿרוי איז אַנגעקומען אַנטקעגן. מ'האָט איר דערלאַנגט אַ קלאַפּ. זי האָט אַפֿילע קיין געשריי ניט געטאָן און זיך אַראָפּגעזעצט.

בוירני פילט בא זיך, אז ער מוז אויסגעפינען זיין טאטן אוזער
לויפט פון גאס צו גאס. אבער וואו ער קומט זעט ער די זעלבע
לויפנדיקע מענטשן; און די פאליציי יאגט זיי נאך.
מיטאמאל בלייבט ער שטיין און רוקט זיך צוריק פון שרעק

זיין לערער, דער אפיציר, וואס לערנט גימנאסטיק אים און זיינע
כאוויירים, די באי-סקאוטס, לויפט נאך אן עלטערן ארבעטער און

שלאָגט אים מיט אַ קורצן גראָבן שטעקן איבערן קאָפּ, איינמאָל און צוויי מאָל, און דריי מאָל, און פיר מאָל. דעם אַרבעטערס פּאָנעם באַגיסט זיך מיט בלוט, ער פאַלט אום, אָבער דער אָפיציר שלאָגט ווייטער. דערנאָך טוט ער דעם געפאַלענעם אַ בריק מיטן שטיוול און לאָזט זיך לויפן נאָך אַ צווייטן אַרבעטער.

בוירני פּרוּווט שרייען, רופט זיין לערער, אָבער יענער הערט איט ניט און לויפט ווייטער און צעבלוטיקט שוין אַ צווייטן אַרבעטער...

בוירני פאַרשטייפט זיינע קליינע פויסטן און לאָזט זיך לויפן נאָכן לערער, אָבער מען וואַרפט אים אום. ער כאַפּט זיך אַ צעשראָקענער אַרויס און לויפט אַהיים.

אינדערהיים טרעפט ער זיין טאַטן אַ צעשלאָגענעם. סעמיס טאַטע זיצט אויך דאָ. בוירני פאַלט אַרויף דעם פאָטער אָפן האַלז און צעוויינט זיך ניט מיט זיין קאָל.

— וואו איז סעמי ? — פרעגט ער שפּעטער סעמיס פאָטער.

— ער ליגט דאָרט אין צימער אַ צעשלאָגענער, — זאָגט יענער.

בוירני לויפט אַריין צו סעמין. סעם ליגט אין בעט. דאָס פּאָנעם איז באַ אים בלוי און צעבלוטיקט.

בוירני וויל אים עפּעס זאָגן, אָבער סעמיס מאַמע גיט אים אַ צייכן ער זאָל שווייגן, ער זאָל ניט אויפרעגן דעם קראַנקן.

בוירני גייט אַרויס פונעם צימער. ער כאַפּט דאָס רויטע באָי־סקאַוט טיכל, ער צערייסט עס אָף שטיקלעך און טרעט עס מיט די פיס.

פראַגעס:

1) פאַרוואָס האָט בוירני צעריסן זיין באָי־סקאַוט טיכל ?

2) אַרבעט אויס אַ פּלאַן ווי אַזוי אַריבערצונעמען אייערע באַקאַנטע באָי־סקאַוטס אין אונזערע אָרגאַניזאַציעס.

ענדיק די זאַצן:

די באָי־סקאַוטס ווערן צוגעגרייט ________________

די פיאָנערן ווערן צוגעגרייט ________________

מען דאַרף ניט אָפּלאָזן פון די באָי־סקאַוטס, נאָר ________________

די אַרבעטער־שול העלפט אָרגאַניזירן די ________________

די פּאַבליק־סקול און די הייבריו העלפן אָרגאַניזירן די ________________

אַרבעט

פון מעינקע קאַץ

הער ווי ס׳רעדן זעגן,
דער בויער פאַרשטייט זייער שפּראַך.
מענטשן מאַכן אין די הויכן וועגן —
הלאַטעס שרייען, קראַך און קריראַך!

מענטשן קלאַפּן
פון אייזן — לעבעדיקע הענט.
שטאָלן כאַפּן
מיט די ציין — גאַנצע ווענט.

פונקען טאַנצן —
האַמערס פּאַטשן ווי מיט הענט,
אייזנס מיט הוילן לייב אין פייער
ווערן ניט פאַרברענט.

כאַפּ און קלאַפּ! מאַכט דער שמיד
און וואַרגט דעם שטאָל מיט הייסן צוואַנג;
אַז שטומער שטאָל שמעלצט זיך אין געזאַנג —
נעם איך זיין גלוט — אין מיין ליד.

איז מיין ליד — אַ שמיד,
און ס׳איז מיין ליד — אַ האַמער;
שלאָג איך פון ווערטער אויס גאָלע פייער,
צינד איך אַלע שלעסער —
ס׳זאָל אָפן זיין
פאַר אַלעמען דער פולער שייער.

דערקלער דעם זאַץ: „מענטשן מאַכן אין די הויכן וועגן".
„מענטשן קלאַפּן פון אייזן — לעבעדיקע הענט".
„שטאָלן כאַפּן מיט די ציין גאַנצע ווענט".
„איז מיין ליד — אַ שמיד, אַ האַמער".

עוויקשאָן

פון מ. א. סול

1

דו האָסט מיט דיינע הענט
געלייגט דעם דאַך,
געשטעלט די ווענט
און אויפגעבויט דאָס הויז —
און איצט,
ווען ס'האָט די נויט די הונגער־שטריק פאַרוואָרפן
אויף דיין האַלז
און שטיקט,
און שטיקט,
איז היידאַ! — אַף דער הוילער גאַס אַרויס
מיט ווייב,
מיט קינד,
מיט אַלץ,
אַפן ווינט.

קוקן ליידיקע הייזער זיך די אויגן אויס,
מען זאָל קומען זיי באַוואוינען,
שרייען פענצטער זיך די העלדזער אויס:
„טו לעט,
„טו לעט!"
נאָר דו, מיט ווייב, מיט קינד,
אין קעלט,
אין ווינט.

2

עס רעדט צו דיר
דיין טיש,
דיין בעט,
דיין אייגן ביסל אײמקייט;
עס רוקט זיך נעענטער צו דיין טיר
דער שאָטן פון אַרויסשטעלער,
ער גייט,
ער גייט

פון הויז צו הויז,
ער לאָזט ניט אויס.
אַט קלאַפּט ער שוין אָן אין דיין טיר:
„אין נאָמען פון געזעץ — אַרויס!"

3

אין גאַס איז שטיל
און ס'קוקט דער צאָרן דורך די פענצטער.
נאָר אַט, מיר קומען אָן,
הייזער־בויער,
בריקן־בויער,
קוילן־גרעבער,
קליידער־מאַכער,
אייזן־שמעלצער,
שאַפער פון דער וועלט —

און לויפן היים פון הויז צו הויז,
און קלאַפּן אָן אין יעדער טיר,
און שרייען אויס:
„אַן אַרבעטער אַרויסגעשטעלט!
אַן אַרבעטער אַרויסגעשטעלט!
קום, שטעל אַריין צוריק!"
און ס'טוען הייזער זיך אַ ריר,
און ס'טוט די גאַס זיך אַ צעוויג,
און אָף אַ טיש, צי אָף אַ בעט,
שטייט שוין איינער און ער רעדט.
עס טוט אַ וויז זיך אַ פלאַקאַט:
„נאָ וואָרק, נאָ רענט!"
און שוין גייט איבער וואָרט אין טאַט,
און ס'טוען זיך אַ לאָז די הענט
צום טיש, צום בעט.
מיט האַרטער פויסט דעם שלאָס אַ זעץ,
די טיר אַ פּראַל — און צוריק אַריין!

1. טייל איין די ווערטער אין צוויי גרופּעס: א י י נ צ אָ ל און מ ע ר צ אָ ל: הענט, דאַך, ווענט, הויז, האַלז, גאַס, ווייב, קינד, ווינט, הייזער, אויגן, וועלט.
2. מאַך זאַצן מיט די ווערטער.

אַ גראָם צו ברויט.

פֿון כאַווער פּאַווער

אין דעם לאַנד דעם ברייטן, אין דעם לאַנד דעם ווייטן גייען אין גיינציק מענטשעלעך מיט לאַנגע בערד אַף ווייסע פערד רייטן.

רייטן די מענטשן, יאָגן זיך די פערד, ציטערן אונטער זיי די גראָזן אַף דער ערד.

געריטן, געריטן, געלאָפן, געלאָפן. ביז זיי האָבן דעם שוואַרצן יאַם שטיימען געטראָפן.

— טיפע וואַסערן, שוואַרצער יאַם, עפשער קענסטו אונז געבן צום וואַרט ברויט דעם גיטיקן גראַם?

— טראַם־טאַ־טאַ־טאַם, טראַם־טאַ־טאַ־טאַם, אַ גראַם צו ברויט איז הונגער און נויט.

— מיר ווילן גיט קיין הונגער און נויט אין אונזערע שטיבער, זאָג אונז בעסער אַ גראַם ס'זאָל אונז זיין ליבער.

— טראַם־טאַ־טאַ־טאַם — שטילן זיך איין די כוואַליעס, פאַר־קלערט זיך דער יאַם — אַ גראַם צו ברויט איז אויך מילכאָמע און טויט.

— הונגער און נויט, מילכאָמע און טויט, אַזעלכע גראַמען מעגן שוין באַ דיר בלייבן, — ווערן די מענטשעלעך אין קאַס און הייבן אָן זייערע פערדעלעך ווייטער צו טרייבן.

געטריבן, געטריבן, געלאָפן, געלאָפן. ביז זיי האָבן דעם ברייטן סטעפּ געטראָפן. און איבערן ברייטן סטעפּ, אַ פייער אַ גרויער גייט און איז אין טיפן טרויער.

— פייער, דו פייער, פייער דו גרויער, פאַרוואָס איז אַף דיר אַזאַ גרויסער טרויער? און עפשער קענסטו אונז זאָגן אַ גראַם צו ברויט, מיר זאָלן שוין נית וויסן פון הונגער און נויט?

דערפאַר איז טאַקע אַף מיר אַזאַ טרויער, ווייל איך זוך אויך אַ גראַם צו ברויט, איך זאָל שוין ניט וויסן פון הונגער און נויט.

לויפן די מענטשן, פאָרן און פאָרן, לויפן כאָדאָשים, לויפן די יאָרן. ביז זיי קומען אָן צו אַ גרויסער שטאָט מיט פאַבריקן גאָר הויך און פון די קוימענס זעצט אַ רויך. און דאָרט אין די פאַבריקן אַרבעטער מיט האַמערס סטוקען און קלאַפן, מידע, פאַרשוויצט, קוים דעם אָטעם זיי כאַפּן.

— אַרבעטער, אַרבעטער, הערט איך אַ ווײַלע, מיר האָבן צו איך אַ וויכטיקע שיילע. עפשער אַ גראַם צו ברויט באַ אייך איז דאָ און זאָל שוין אַף אונז קומען די גוטינקע שאָ.

— אז אין די פאבריקן איז אזוי הייס און אז אונזערע לייבער זיינען איינגעטונקען אין שווייס, און אז אונזערע קינדער זיינען דארע, קוים ביינער און הויט, ווי זשע קענען מיר אייך זאגן א גראם צו ברויט?

לויפן די מענטשן, פארן און פארן, לויפן כאדאשים, לויפן די יארן. ביז זיי זיינען אנגעקומען צו א ווינטערדיקן פילד, וואו דער ווינט האט פארוויעט שנייען מיט קעלט. און דארטן פון דער ווייטן שטייען סאלדאטן מיט שווערע הארמאטן, שטרעקן אויס די הענט, ציען און שיסן, פעך און שוועבל אף דער וועלט זיי גיסן.

— סאלדאטן, סאלדאטן, שטעלט אפ אייערע הענט, עפשער א גראם צו ברויט זאגן אונז וואלט איר געקענט.

— מענטשעלעך מיט די לאנגינקע בערד, רייטערלעך אף די ביסט־רינקע פערד, אז מען האט אונז ארויסגעטריבן פון ווארעמע שטיבער אהערצו צו די קאלט־שנייאיקע גריבער, און אף דער וועלט איז מיל־כאמע און טויט, ווי זשע קענען מיר אייך זאגן א גראם צו ברויט?

לויפן די מענטשן, פארן און פארן, לויפן כאדאשים, לויפן די יארן. ביז זיי זיינען אנגעקומען אף א ברייטן וועג, און דארט אן ארבעטער א רויטער מיט ברייטע פלייצעס יאגט אפן פערד, און קוים וואס ער האלט דאס אייז באַ די לייצעס.

— ארבעטער דו ברייטער, ארבעטער דו רויטער, אונזער וועג איז געווען אזא ווייטער, און עפשער קענסטו אונז זאגן א גראם צו ברויט, מיר זאלן שוין ניט וויסן פון הונגער און נויט?

צעלאכט זיך דער ארבעטער, צינדן זיך אן זיינע־אויגן, גיט ער א יאג דאס פערד ווי פייל פון א בויגן און די מענטשעלעך גאך אים פלינק און גיכער יאגן זיי זיך. טראגן זיי זיך ווי א ווינט און א וויכער.

קומען זיי אן צו א שטאט פון פאבריקן מיט טויערן, קומען ארויס די ארבעטער פון אלע טויערן. גיט דער ארבעטער דער רויטער זיך א שמיגל אפן פערד און טוט א געשריי:

— ארבעטער, פויערים, מענטשעלעך, היי!!! א גראם צו ברויט איז א פאן וואס איז רויט! אט וועט די פאן בלייבן הענגען אפן העכסטן שפיץ און די פרייד וועט זיך טראגן אזוי ווי א בליץ.

און אזוי ווי די פאן איז געבליבן שטעקן, אזוי זיינען זיך אנ־געקומען פון אלע עקן, — דער פויער דער גרויער. די סאלדאטן מיט די הארמאטן.

א גראם צו ברויט איז א פאן וואס איז רויט.

האבן זיי שוין געפונען דאס נויטיקע ווארט, אבער זיי ווילן שוין ניט איינהיטן אף איין ארט. מיט א פאן, וואס איז רויט, יעדער אין

זיין האנט, לויפן זיי פון לאַנד צו לאַנד. לויפן און לויפן, יאָגן און יאָגן, איבער דער גאַנצער וועלט די בפֿורע צעטראָגן.

דער טאַטע איז געגאַנגען פון מאַרק אַוועק, און שטוב קיין ברויט אפילו נים קיין דעק. די מאַמע האָט איבגעוואַשן דאָס ליידיקע טעפּל, זיך געזעצט אַף דער שוועל קראַצן דעם קינד אין קעפּל. שטיל אין שטוב, שטיל און שאַ, אין די ווינקעלעך האָט זיך באַהאַלטן אַ הונגער אַזאַ. שווייגט די מאַמע, שווייגט דאָס קינד, האָט זיך אָבער די מייסע געענדיקט אַצינד.

מאַכט פון דעם מייסעלע אַ שפּיל.

מוטער און קינד

פון ל. בערקאָוויטש

— פאַרוואָס זאָג מיר, מאַמע, איז פּוסט אין אונזער הויז
און ליידיק, אָן שפּייז די שופלאָדן ?
— דערפאַר, קינד, וויל שפּיגלערס באַ אונז דאָ אין לאַנד
מיט שפּייז זיינען איבערגעלאָדן.

— איז עמעס דאָס, מאַמע, וואָס איך האָב געהערט :
מען שליידערט אין יאַם אַריין שפּייזן ?
— עמעס! דאָס טוען די הערשער אַזוי,
אַפן מאַרק ואָלן שטייגן די פּרייזן.

— פאַרוואָס, מאַמע, שלעפן זיך מענטשן אַרום,
אַ געלעגער צו זוכן געטריבן ?
— זיי האָבן פאַר אַלעמען הייזער געבויט,
און זיי האָט מען פון היימען פאַרטריבן.

— עס שטייען דאָך הייזער פּאַלאַצן און פּוסט !
טאָ וואו, מאַמע, ליגט דאָ דער זינען ?
— אַף פראַגעס אַזעלכע ווי דיינע, מיין קינד,
דעם ענטפער איז לייכט צו געפינען :

עס האָבן די הערשער פאַרכאַפּט אַלץ פאַר זיך,
די אַרבעטער פאַרוויגט אין אַ דרימל :
אַז ס׳וואַרט פאַר זיי רייכטום און פרייד נאָכן טויט,
אַ גליקלעכער לעבן אין הימל.

— זאָג, מאַמע, צי זײנען די אַרבעטער־לײט
אַף שטענדיק צו לײדן דען גרײטע?
— מײן קינד, ס'איז אַ זעקסטל פון װעלט שױן באַפרײט,
און פינף־זעקסטל ברעכן די קײטן.

— אָ, מאַמע, דו הערסט װי עס טראָגט זיך פונװײט
אַן אױסמיש פון פרײדיקע קלאַנגען?
— יאָ, קינד, דאָס מאַרשירן די מאַסן צום קאַמף
פאַר פרײהײט, מיט פרײד און געזאַנגען.

— זע, מאַמע, װי ס'פלאַטערן פענער מיט רױט,
און מענטשן מאַרשירן אין צװײען!
— דאָס גײען די מאַסן צום קאַמף און צום זיג,
מיר שליסן זיך אָן אין די רײען!

אַנטאָנימען:

לײדיק	______	פראַגעס	______
אָן	______	באַפרײט	______
עמעס	______	װײט	______
שטײן	______	מאַרשירן	______
זיצן	______	זיג	______

דאָס געבעט פון אַ מיינער

איך הער זיך צו צו די פייפלען אין פרימאָרגן,
גאָר די מיינס זיינען שטיל,
און די לופט איז נאָך ריין.
און ס'כאַפּן די קינדער זיך אויף מיט אַ ביטער געוויין,
ווייל ליידיק די טעפּעלעך שטייען.
און די קליינע פיסלעך זייערע ציטערן פון קעלט,
אין שמאַטעס טוליע איך זיי איין.
און אונזער הויז איז כאַרעוו און צעבראָכן,
דורך די שפּאַלטן בלאָזט דער ווינט אַריין.

אָ, ווי שווער איז הערן הונגעריקע קינדער וויינען,
ווען איך האָב הענט אַזעלכע צווי,

וואָס ווילן אַלצדינג טאָן פֿאַר זיי.
אָ, איר רייכע פֿון די שטעט,
האָט אַף אונז אַ ביסעלע ראַכמאָנעס,
הערט זיך צו צום מײַנערס געבעט.

הינטער ערד פֿאַרפֿראָרענער ליגן קוילן, קוילן,
וואַרטן זיי, מיר זאָלן בלויז אַ גראָב טאָן זיי פֿון בעט.
אָבער אויבן אַף דער ערד איז יעדע שווערע האַרץ
פֿון מאַמען און פֿון מײַנער־פֿרוי פֿול מיט אַ געבעט.
אָ, מיר ווילן נאָר גענוג קליידער, שיך און שפּײַז, —
און זען קינדער אונזערע ווינגענדיק אין שפּיל.
ווען מיר וואָלטן נאָר געקאָנט די זאַכן געבן זיי,
וואָלט דער מײַנער פֿריילעך זײַן, פֿריילעך מיט זײַן ציל.

שרײַבט אַ קאָמפּאָזיציע: „הונגער — און די שפּײַכלער זײַנען פֿול".

אין שאָפּ.

פֿון שאָלעם אַלייכעם

1

מײַן ברודער עליע און אונזער כאַווער פּיני אַרבעטן אין צוויי באַזונדערע שעפּער. איינער איז אַן „אָפּרייטער", דער אַנדערער איז אַ פּרעסער. אַן אָפּרייטער דאַרף ניט נייען מיט די הענט. ער שטעפּט בײַ דער מאַשין. דאָס דאַרף מען אָבער אויך קענען. עס שטעפּט זיך ניט אַליין.

ווי האָט זיך מײַן ברודער עליע אויסגעלערנט שטעפּן? איז ער נעבעך טאַקע אויסגעריסן געוואָרן. מע האָט אים געגעבן איבערגעבליבענע שטיקלעך, ער זאָל זיי איבערנייען מיט דער מאַשין. איז ער דורכגעגאַנגען עטלעכע מאָל הין און צוריק, און ס'איז געוואָרן אַלרייט — גוט. אַף מאָרגן האָט ער שוין געשטעפּט. מאַלט אײַך, אַז אַך און ווי איז געווען צום שטעפּן, נאָר גוט איז דאָס. אָט האָט פּיני דאָס אויך ניט געקענט באַווײַזן! ניט ווײַל ער האָט זיך געפֿילט אַרבעטן. די צאָרע איז, וואָס ער האָט אַ נידעריקע ריע און טוט אַלצדינג כאַפּנדיק. מע האָט אים אויך אָוועקגעזעצט בײַ דער מאַשין, ווי מײַן ברודער עליע. מע האָט אים אויך געגעבן איבערגעבליבענע שטיקלעך, ער זאָל זיי איבערגיין הין און צוריק מיט דער מאַשין. האָט זיך געטראָפֿן מיט אים אַן אומגליק. אונזער כאַווער פּיני האָט

אין איילעניש פאַרשטעפּט דאָס רעקל און האָט צוגעשטעפּט דעם ליגקן אַרבל צו דער מאַשין. אַ גליק כאַטש, וואָס ניט די האַנט. ווייזיין, מע האָט זיך עס אָנגעלאָפֿט פֿון אים.

2

פּיני וועט שוין ניט זיין קיין אַפּריטער. ער גייט אַוועק אין אַן אַנדער שאַפּ און באַשטעלט זיך דאָרט פֿאַר אַ פּרעסער. אַן אונטער־פּרעסער דערווייל. אַז ער וועט זיך אויסלערנען די אַרבעט, וועט ער גיין העכער און העכער.

דערווייל ווערט נאָך פּיני גוט פֿאַרשוואַרצט. און אַלץ איבער זיין טעיוע, וואָס ער האָט ליב אַלצדינג טאָן כאַפּנדיק. און דערצו נאָך זיין נידעריקע ריע. ער קומט אַלע טאָג אַ צעבריטער. איינמאָל איז ער געקומען מיט אַ צעקאַליעטשעטער נאָז. וואָס איז די מייסע? ער האָט זיך באַם פּרעסן אָפּגעבריט די נאָז. ווי קומט דאָס פּרעסל צו זיין נאָז? זאָגט פּיני, אַז זיין נאָז האָט ניט געוואַרט ביז דאָס פּרעסל וועט קומען צו זיין נאָז. ער קאָן באַשטיין, זאָגט ער, אַז זיין נאָז גייט צום פּרעסל. ווי קומט זי, די נאָז, צום פּרעסל? לאָזט זיך אויס, אַז פּיני האָט נאָר געהובט אַ שטיקל אַרבעט, און ווייל ער האָט אַ נידעריקע ריע, האָט ער זיך דעריבער איינגעבויגן האַרט צום טיש און האָט געטראָפֿן מיטן שפּיץ נאָז גלייך אָפֿן אָנגעגליטן פּרעסל.

3

מיין ברודער עליע זאָגט, אַז מיר וועלן זיך מיטן שאַפּ ניט עלטערן.

מיין ברודער עליע זאָגט, אַז די אַרבעטער האָבן צאָרעס פֿון פֿאָרמאַן. יעדער שאַפּ האָט אַ פֿאָרמאַן — אַן עלטסטן, אַן איבזעער, און ניט נאָר איין פֿאָרמאַן, יעדער שטאָק האָט זיך זיין פֿאָרמאַן.

אָף דעם שטאָק, וואו עליע אַרבעט, איז דער פֿאָרמאַן אַ האַמאַן, אַ ראָשע. ער איז אַליין אַמאָל געווען אַן אַפּריטער. נאָר ער האָט זיך אַרויפֿגעאַרבעט און איז געוואָרן אַ פֿאָרמאַן. די אַרבעטער זאָגן, אַז ער איז ערגער פֿון „באָס”... מע האָט אַרויסגעלאָזט אַ קלאַנג אין שאַפּ, אַז דער פֿאָרמאַן רוקט דעם זייגער אַזוי, אַז ווען איר זאָלט ניט קומען, וועט איר פֿאַרשפּעטיקן. און אונזער באַזוער פּיני דערציילט פֿון זיין שאַפּ נאָך שענערע מייסעס. זיין פֿאָרמאַן, זאָגט ער, לאָזט ניט דעם אַרבעטער אַ קוק טאָן אין אַ פּייפּער אַריין. רייכערן, שמועסט מען ניט! אַ וואָרט מאָר מען ניט אויסרעדן צווישן זיך. ס׳איז אַזוי שטיל, זאָגט ער, אַז מע קען הערן אַ פֿליג! אויסער דעם טראַסק מיטן גראַגערן פֿון די מאַשינען. נאָך אַ מיילע האָט דער שאַפּ, דאָרט ווערן די פּרעסלעך אָנגעוואָרעמט מיט גאַז.

די גענז פון די פרעסלעך פאַרהאַקט אזוי דעם קאָפּ, אַז די אַרבעטער אין שאָפּ באַלן באַלאַשעס און מוזן סטאָפּן די אַרבעט. רעכנט מען זיי אָפּ פון דער „פּיידע", דאָס הייסט, אַז עס קומט צום אָפּנעמען פאַר דער וואָך, וואָס מע האָט פאַרדינט, ווערט אַ לאָך. דאָ האָט איר פאַרשעפּטיקט פינף מינוט — אַראָפּ אַ האַלבן טאָג. דאָ זייט איר צו פרי אַוועקגעגאַנגען — אַראָפּ אַ האַלבן טאָג. דאָ זייט איר געפאַלן באַלאַשעס — פאַרפאַלן אַ טאָג.

ניין. מע קען שוין ניט אַריבערטראָגן. מע וועט מוזן אַרויס אין אַ סטרייק.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: דער סוועטשאָפּ אַמאָל און דער „ספּידאָפּ" איצט.

דער מאַרש פון ברויט־סטרייק

פון סאָרע פעל־יעלין

ס'איז יאָנטעוו אין געגנט, וואו אָרעמקייט וואוינט,
די גאַסן מיט ווייסע פּלאַקאַטן באַשיינט.
אַלטע און יונגע — קינדער פון נויט
מאַרשירן צוזאַמען פאַר ביליקן ברויט.

און אַלע צוזאַמען פאַרברידערן זיך,
ברויט וועט מען פאָדערן, קליידער און שיך.
די קינדער — פּיאָנערן פון אַרבעטער קלאַס
פאַרקלינגען מיט פריילעכע רופן די גאַס.

די מאַמעס מיט שכיינים — ווי ברידער אַצינד,
די מאַמע גייט אַקסל צו אַקסל מיט קינד.
ס'איז רייכער געוואָרן די אָרעמע גאַס
מיט קויעך, מיט שטאַרקן פון אַרבעטער קלאַס.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: „דער נעוואונענער ברויט־סטרייק".

דריימאָל: מיר!

ווער גראָבט דאָס גאָלד
און די קוילן פון די טיפן ?
ווער פירט איבער יאַמען
אַלע גרויסע שיפן ?
ווער בויט די טורעמס
און די בריקן ?
ווער אַרבעט
אין שעפער און פאַבריקן ?
טאַקע, ווער א שטיגער ?
מ י ר!
האָבן מיר איינמאָל — מיר!

וועמענס איז די ערד
און אַלץ, וואָס אַף איר ?
וועמענס איז די זון
און אַלץ אונטער איר ?
וועמענס איז דער יאַם
און אַלץ, וואָס אין אים
וועמענס איז די וועלט ?
טאַקע, טאַקע וועמענס ?
א ו נ ז ע ר ס!

ווער וועט קעמפן,
אַז די צייט וועט קומען ?
ווער וועט פירן,
ווען דער זיג וועט קומען
ווער ?
אַ ו ו אַ ד ע מ י ר!

איבונגען אַף דער פראַגע: ווער?

איך. דו. ער. זי.

מיר. איר. זיי.

איבונגען אַף דער פראַגע: וועמענס?

מיינס. דיינס. זיינס. אירס.

אונזערס. אייערס. זייערס.

אַן אַרבעטער באַ פאַרדן

פון ל. באַרנשטיין

אפן וועג קיין דירבאַרן.

איך בין געשטאַנען אַליין. מײַנע ליפּן — פאַרדאַרט. מײַן האַלז — טרוקן.

איך האָב געטראַכט אין זאַך . העגרי. אַ, ווען איך זע דעם אַלטן.

ער דאַרף דאָ הירבאַרן. ניט ווײַט איז זײַן וואָינונג.

די מײַסע איז אַזוי : איך האָב געאַרבעט צוויי יאָר אין דעם דירבאַרן טראַקטאָר־פּלענט. איך פלעג אַפטמאָל טראַכטן, ווי אַזוי דער אײַזן־שטויב שנײַדט ניט דורך אײַנעמס לעבן. ביז איך האָב אָנגעהויבן שפּײַען רויט.

דאָס איז אַ געפאַר! איך בין אַוועק צו אַ דאָקטער.

דער דאָקטער האָט מיך באַטראַכט און אויסגעזאָגט :

— ביסט קראַנק, וועסט דאַרפן טרינקען אַ סאַך מילך, ניט אַר־בעטן אַ שטיקל צײַט און האָבן אַ סאַך פרישע לופט.

— אָבער, דאָקטער, ווי קען איך עס באַוויזן?

ווען ער האָט דערהערט, אַז איך אַרבעט באַ פאַרדן, האָט ער אַ זאָג געטאָן :

— פײַן! — ער האָט אַ נעם געטאָן דעם טעלעפאָן און גערופן :

— פאָרדסאָן טראַקטאָר־פּלענט, דירבאָרן. מעדיצינישע אָפּ־טיילונג, ביטע. איז דאָקטער פישער דאָ? ניין? הם... אָלרײַט.

ער שרײַבט מיר אָן אַ בריוו. דאָקטער פישער — זאָגט ער — איז זײַנער אַ גוטער פרײַנט.

איך האָב געבראַכט דעם בריוו צו דאָקטער פישער. יענער קראַצט זיך אינטערן אויער און גייט מיט מיר אַרײַן אין סופּערס אָפיס.

— ברייקער, — ווענדט ער זיך צום סופּער, — איך האָב דאָ אַ בריוו פון אַ דאָקטער. דער מאַן אַרבעט שוין דאָ צוויי יאָר. ער איז איצט קראַנק.

— זאָל ער גיין אין שפּיטאָל.

— ניין, ער דאַרף האָבן פרישע לופט...

— דאָ איז ניט קיין סאַניטאַריום.

— כ'פאַרשטיי... כ'האָב געמיינט, דו זאָלסט אים שיקן אַרבעטן אַף דער פאַרם.

— זאָג דאָרט וועמען פון די קלױרקס, וועלן זיי אים שיקן.

איך בין באַזאָרגט געוואָרן מיט די נייטיקע פאַפּירן און בין אַרויס אַף דער פאַרם.

איך בין געגאַנגען איבערן פעלד אונטער אַ ברענענדיקער זון. דאָס פעלד איז שוין געווען אָפּגעשניטן און עס האָט געשמעקט אַזוי, אַז איך האָב געפילט, אַז מײַנע לונגען הייבן אָן אָטעמען שטאַרקער...

איך בין צוגעקומען צו אַ גרופּע, וואָס האָט געאַרבעט אַרום אַ דרעש־מאַשין. איינער, אַ בעהורע־מאַן, מיט אַ ברייטן שטרוי־הוט, האָט קאָמאַנדעוועט:

— שלעפּ אַוועק די שטרוי! היי, פאָר אַהין מיט דײַן טראַק! וואַרף אַרויף די זעק ווײַץ אויפן וואָגן! וואָס שטייסטו?

איך בין צוגעגאַנגען צו דעם בעהורע־מאַן און אים געגעבן דאָס ברייוול. ער האָט עס איבערגעלייענט און געזאָגט.

— ווייסט מוזן וואַרטן. איך בין דאָ ניט דער באַלעבאָס.

איך האָב געוואַרט אַ צוואַנציק מינוט. פון פעלד איז אָנגעלאָפן אַ פערדל. אַ בעוורע־מאַן מיט נאַקעטע אָרעמס האָט אויסגעשריען:

— דזשאָן, גיב מיר דריי פון דײַן בעוורע! איך דאַרף זיי האָבן אויף אַן אַנדער פּלאַץ.

איך האָב פאַרשטאַנען, אַז דאָס איז דער אויפזעער און איך בין שנעל צו מיט מײַן ברייוול.

ער האָט עס איבערגעלייענט און גאָרניט געענטפערט. דריי בעוורע זײַנען אַרויפגעשפּרונגען אויף זײַן מאַשין און ער איז אַ[illegible]ק־געפאָרן. איך בין געבליבן שטיין אַן אַן ענטפער. מיטאַמ[illegible] [illegible]ט ער זיך אָפּ און שרײַט:

— דזשאָן! שטעל צו דער אַרבעט דעם קערל!

אין אַ ווײַלע אַרום בין איך שוין געשטאַנען אין דעם וואָלקן שטויב בײַ דער דרעש־מאַשין.

די הײַן האָט געברענט. מײַן אַרבעט איז געווען: איבערשלעפּן פּעק שטרוי, וואָס יעדער איינער האָט געוואויגן ניט ווייניקער פון 80 פונט. איך בין באַלד געווען אויסגעבאָדן אין שווייס...

אַ ביסל שפּעטער איז ווידער אָנגעקומען דער אויפזעער און געזאָגט:

— היי, דו, קום אַהער!

ער האָט מיר געהייסן אַרויף אויף זײַן מאַשין און ער איז ערגעץ מיט מיר אַוועק.

ער האָט מיך איבערגעלאָזט בײַם ביידל, וואָס דינט פאַר אַ וואַרט־צימער אויפן וועג קיין דירבאָרן. ער האָט אַ ברום געטאָן:

— וואַרט דאָ!

און ער איז שנעל אַוועק.

איך האָב אויף אים געוואַרט אַ שעה, נאָך אַ שעה. ער איז עטלעכע מאָל דורכגעלאָפן מיט זײַן פערדל און אַ קוק געטאָן צו מיר...

איך האָב ניט געקענט פאַרשטיין וואָס דאָס איז. כ'האָב געפילט, ס'איז מיר זייער מרוקן אין האַלז...

דאַן האָב איך אָנגעהויבן טראַכטן אין געדאַנק.

הענרי. כ'מוז אים זען.

מיטאַמאָל גיט עס עפּעס אַ גלאַנץ פון דער ווייטנס. אַהאַ! ווער פאָרט עס?

— הענרי!

— יאָ, ס'איז ער!

איך שפּרינג צו צום וועג און שטעל אים אַ האַנט. די מאַשין האַלט איין. אַ באַקאַנט פּנים. וויפל מאָל האָב איך שוין געזען דאָס פּנים אין די צייטונגען. איך דערציי̇ל אים: אַזוי און אַזוי. ער הערט מיך אויס און זאָגט:

— איך פאַרלאָז זיך אויף מיינע מענטשן.

מיין האָפענונג פאַרשווינדט. איך טראַכט: וועלכער מיינוגל האָט מיך אָנגעטראָגן צו גיין צו אַ דאָקטער.

דער איפּזועער לויפט ווידער הויך מיט זיין פאָרדל. ער שטעלט זיך אָפּ און שרייט:

— קום אַהער!

איך לויף צו און ער שווייגט. איך פאַרשטיי, אַז ער מיינט, איך זאָל אַרויף אויף דער מאַשין. ער פירט מיך צוריק אין דער פאַבריק. אין פראָנט פאַרן אָפיס בלייבט ער שטיין און שפּרינגט אַראָפּ. ער גייט ערגעץ אַוועק און איך וואַרט אויף אים.

אין צוואַנציק מינוט אַרום קומט ער אַרויס און נעמט פאָרן.

איך שריי.

— וואָס זאָל איך טאָן?

— טו וואָס דו ווילסט.

— וואו זאָל איך גיין?

— גיי וואו דו ווייסט.

ער איז אַוועק. איך האָב ניט אָנגעהויבן וויסן וואָס מען טוט. אַריינגיין צו מיסטער ברייקער אין אָפיס? בלויז אַ קוק טאָן אויף דעם מענטשן, ווערט דיר פאַרקילט דאָס בלוט. דער איינציקער פּלאַץ, וואו איך האָב געקענט גיין, איז צוריק צו דאָקטער פישער.

דאָקטער פישער איז אַריין מיט מיר אין ברייקערס אָפיס.

גלייך, ווי ער האָט אונדז דערזען, האָט ער געגעבן אַ געשריי:

— היי, פישער, וואָס וויל דער קערל?

דאָקטער פישער, וואָס איז אַן אָנגעזעענער מענטש אין דירבאָרן, האָט זיך געפילט באַליידיקט, וואָס ברייקער רעדט צו אים, ווי צו אַ שיק-אינגל. ברייקער איז פּונקט געווען פאַרנומען באַם טעלעפאָן און

דאָקטער פישער האָט שטילערהייט זיך אַרויסגערוקט פון אָפיס. איך בין געבליבן אַליין. אָט דער דאָזיקער מענטש האָט געדאַרפט באַשטימען וואָס צו טאָן מיט מיר. און ער האָט עס טאַקע באַלד געטאָן:

אין אָפיס איז אַריינגעקומען אַ צעגאָסענער מענטש, וואָס האָט גערעדט, ווי אַ וואַסער־כּייע. ברייקער האָט אַ געשריי געטאָן:

— היי, ביל! נעם מיט דעם קערל און שטעל אים צו דער אַרבעט אין דער „פאַונדרי", אָדער אין דער „היטרי"! ער דאַרף לופט!

פירט דורך אין קלאַס אַ דעבאַטע: אַן אַרבעטער בײַ פאַרדן און אַן אַרבעטער אויף אַ טאַוועטישער פאַבריק.

שרייבט דערנאָך אַן אין קורצן דעם אינהאַלט פון דער דיסקוסיע.

זייד

פון מ. א. סול

אין פענצטער הענגען שטיקער זייד,
ווי וואַסער־פאַלן.

זייד. זייד.
אָט נעמט אונז נאָר אין האַנט —
פון אַלע געוואַנטן
זײַנען מיר דאָס אײדעלסטע געוואַנט.

נאָר איך האָב גערעדט מיט פעטערסאָנער וועבער, —
אין פענצטער הענגען שטיקער לעבן!

די שווייס טראָפנס אויפן שטערן
פאַרווישט מען מיטן אַרבל,
און פאַלט אַ טראָפן אויפן זייד,
וועט אויך קיין פלעק ניט ווערן —
ס'וועט דער פאַרבער שוין פאַרפאַרבן.

ס'וועט דער פאַרבער שוין פאַרפאַרבן
דעם שווייס, דעם אייגענעם,
דעם שווייס פון זײַנע ברידער.

נאָר איך האָב גערעדט מיט פעטערסאָנער וועבער,
אין פענצטער הענגען שטיקער לעבן!

שרייבט אַן אַ פאַראַגראַף וועגן דעם זאַץ: „אין פענצטער הענגען שטיקער לעבן".

אַפּגענאַרט.

אַלע פּיאָנערן האָבן געוואוסט, אַז ראָזעלע קען זייער גוט פאַרשפּרייטן ליפלעטס. וואו אַ סטרייק, אַ דעמאָנסטראַציע, אַ מיטינג, — ראָזעלע איז שוין דאָ און זי טוט אַרבעט.

איינמאָל האָט אויסגעבראָכן אַ רענט־סטרייק אויף איר גאַס. מען האָט געדאַרפט אָנזאָגן אַלע שכנים, זיי זאָלן קומען העלפן פּיקעטן, ווייל דער לענדלאָרד האָט זיך געקליבן אַרויסוואַרפן אַ סך פאַמיליעס.

ראָזע האָט די ערשטע אָנגענומען צו טאָן די אַרבעט. זי איז אַליין געלאָפן צום דרוקער אָפּנעמען די ליפלעטס, וואָס די בלאָק־קאָמיטע האָט צוגעגרייט. ווען זי איז אַריין אין שאַפּ, האָט זי דערזען אַ צווייטן ליפלעט, אַ פאַרטיקן וועגן דעם רענט־סטרייק. דער ליפלעט איז געווען אָנגעשריבן פון דעם לענדלאָרד. ס'האָט זיך געלייענט אַזוי:

„טייערע טענענטס! פאָלגט ניט די קאָמוניסטן און סטרייקט ניט! אייער לענדלאָרד איז אַ פרומער איד! ער איז אַ פּרעזידענט אין די משאַריטים! אַ טרעזשורער אין דער טאַלמעד־טוירע! אַ סעקרעטאַר אין די יאָנג מען היברו! די וועקס פאַמיליעס, וואָס האָבן געקראָגן דיספּאָזעסן, זיינען גאָר קיין אידן ניט, זיי זיינען קאָמוניסטן!

העלפט מיר און דערפאַר וועט אייך גאָט העלפן!“

אַזוי שנעל, ווי ראָזע האָט דורכגעלייענט דעם ליפלעט, האָט זי אַריינגערופן איר חבר דזשעקן און אים שטילערהייט געזאָגט אַ סוד:

— גיי צו צום פּרינטער און נעם אָפּ דעם ליפלעט פאַר דעם לענדלאָרד. גיי צו דעם לענדלאָרד און זאָג אים, אַז דו נעמסט זיך אונטער צו פאַרשפּרייטן זיין ליפלעט אין גאַס.

— איז וואָס וועט זיין דערנאָך? — האָט דזשעק געפרעגט.

זי האָט אים אָנגעזאָגט אַ סוד און דזשעק האָט פאַרשטאַנען וואָס זי מיינט. ער איז שנעל אַוועקגעלאָפן מיט די ליפלעטס צום לענדלאָרד. ער האָט געבראַכט מיט זיך אַ גרופּע אינגלעך, פּיאָנערן. זיי האָבן אַלע געזאָגט, אַז זיי וועלן העלפן פאַרשפּרייטן דעם לענדלאָרדס ליפלעט.

דער לענדלאָרד האָט צו זיי געזאָגט:

— קינדערלעך, מאַכט נאָר אַ גוטן דזשאָב, איך גיב אייך אַלעמען צו קוואָדערס. אָבער, זעט, לאָזט קיינעם ניט דורך, גיט יעדערן אַ ליפלעט אין האַנט אַריין.

די קינדער זיינען אַרויס מיט די פּעק ליפלעטס און מיט די קוואָדערס, וואָס דער לענדלאָרד האָט זיי באַצאָלט. ראָזעלע האָט זיי

באגעגנט און זיי האבן שטילערהיים געהאט א מיטינג אפן גאס.

— איצט, כאווירים, נעמט דעם ליפלעט פון דער בלאק קאמיטע און לייגט אים אריין אינעווייניק. ווען איר באגעגנט א פאליסמאן, גיט אים דעם לענדלארדס א ליפלעט, ווען איר באגעגנט אן ארבעטער, גיט אים דעם עמעסן ליפלעט.

אזוי איז געווען. ווען דער לענדלארד איז דורכגעגאנגען די גאס, האט זיין הארץ געקוואלן, ווי אזוי די יאטן ארבעטן. ווען א פאליסמאן האט זיי געטראפן, האט ער גענומען בא זיי א ליפלעט, געגלעט זיי ליבלעך איבערן קעפל און איז אוועק ווייטער וויגנדיק זיין פאליס־שטעקן.

אין אוונט איז געווען א מיטינג פון דער בלאק קאמיטע. ראזע האט גערעדט אין נאמען פון די קינדער. זי האט געזאגט, אז די קינדער וועלן העלפן זייערע מאמעס און טאטעס אין דעם קאמף קעגן דעם לענדלארד. נאכדעם האט זי איבערגעגעבן אין נאמען פון איר פיאנערן גרופע, צוויי מיט א האלבן דאלער, וואס זיי האבן פארדינט באם לענדלארד.

דער אוילעם האט געלאכט און געטשירט פאר די פיאנערן.

מאדערס דיי

פון כאשמאל

די סקולס און די צייטונגען
שרייען צוזאמען:
— קויף, אינגעלע, מיידעלע
א מאטאנע דער מאמען.

שטייען די קרעמער
בא זיך אף די שוועלן:
— מאדערס־דיי, קינדער,
איר טארט ניט פארפעלן.

זיי רופן און ווינקען
מיט „עדס“ און מיט בליקן:
— קומט אריין, קינדער,
און קויפט איצט אנטיקן.

שטייען די קינדער
מיט הערצער פאַרקלעמטע:
אַ דים, אַ קוואַדער
וואו קריגט מען, וואו נעמט מען?

אומזיסט איז די אַרבעט
צו בעטן באַם טאַטן,
אַרבעטלאָז איז ער
אַזויפיל מאָנאַטן.

פירט דורך אַ דעבאַטע אין קלאַס: מאָדערס די אָדער אינטערנאַציאָנאַלער פרויען־טאָג?

שרייבט דערנאָך אַן אַ באַריכט וועגן דער דעבאַטע.

דער אַרבעטער און דער ווינט

מיין לאַגע איז געווען אַ שווערע. איך האָב געזוכט אַרבעט און נים געקענט געפינען.

איינמאָל קום איך אַריין אין עמפּלאָימענט אָפיס. זאָגט מען מיר:

— פאַרן פלאַץ פאַר אַ פיינטער אָף אַ בריק. ס'איז זייער אַ הויכע בריק. אויב איר האָט נים קיין מורע, קענט איר מאָרגן גיין צו דער אַרבעט.

איך האָב קיינמאָל קיין מורע נים געהאַט. אַלעמאָל האָב איך ליב געהאַט קלעטערן אָף ביימער און אָף דעכער. מיין קאָפּ האָט זיך מיר קיינמאָל נים פאַרדרייט.

איך בין אָף מאָרגן אַוועק צו דער אַרבעט.

איך האָב זיך אַריינגעזעצט אין אַ קאַרב, און מען האָט מיך אַרונטערלאָזן אָף אַ שטריק. אונטער מיר איז אַ טייך. עס פאָרן שיפן. זיי שלעפן קוילן. אַרום מיר פייפט דער ווינט און זאָגט מיר אַ סאָד אין אויער.

— היט דיך. אַ שטריק קען זיך איבעררייסן. דער קאָפּ קען זיך פאַרדרייען. דעמאָלט ביסטו אַ פאַרטיקער. קיינער וועט אַפילע נים הערן דיין געשריי.

איך האָב זיך גענומען צו דער אַרבעט. געזונגען מיינע באַליבטע לידער און געשמירט מיט דער באַרשט.

מיט אַ צייט שפּעטער האָב איך געפונען אַן אַנדער אַרבעט: פאַרבן קוימענס פון פאַבריקן.

די נייע אַרבעט איז מיר זייער געפעלן. די זיצסט זייער הויך, אויפן שפּיץ פון אַ שוואַרצן קוימען. קוקסט אַראָפּ אונטן, זעען די מענטשן אויס ווי מוראַשקעס. איבער די גאַסן לויפן אום קליינע קעסטעלעך. פייגל פליען פאַרביי און אַנטלויפן. זיי זיינען נים געוואוינט צו זען מענטשן אַזוי הויך. שרייען די פייגל און גיבן צו וויסן איינע די אַנדערע וועגן דער מאָדנער זאַך:

— עפּעס אַ פרעמדער האָט זיך פאַרקליבן צו אונז אין דער הויך.

צום קוימען זיינען געווען צוגעשמידט אייזערנע טרעפּלעך. איבער די טרעפּלעך פלעג איך אַרויפקלעטערן אין דער הויך, נעמען מיט זיך מיינע אינסטרומענטן, צובינדן זיך מיט אַ שטריק און שטיין און אַרבעטן.

איינמאָל אין דער פרי זאָגט צו מיר אַן אַרבעטער:

— באַווער, עס וואָלט נים געשאַדט, איר זאָלט זיך אָנטאָן אַ ביסל וואַרעמער.

— אויך מיר אַ קעלט, — האָב איך געלאַכט.

— קאַלט איז טאַקע נים, אָבער איך דענק אַז דאָס וועטער וועט זיך באַלד ענדערן.

איך האָב זיך אויסגעלאַכט פון זיין וואָרנונג און זיך גענומען צו דער אַרבעט.

געגאַנגען איז די אַרבעט בא מיר זייער לעבעדיק. איך האָב זיך געריסן אויפן גאָרגל, געזונגען לידער און געפּאַרכט. —

אין האַרצן האָב איך געלאַכט פון דעם באַווער, וועלכער האָט מיר געהייסן זיך אָנטאָן וואַרעם אין אַזאַ הייסן טאָג.

נאָר פּלוצלונג איז געוואָרן פינצטער. ס'איז געקומען אַ ווינט און אָנגעהויבן קרעכצן און פייפן. דער ווינט האָט מיך געשאָקלט אויפן שטריק און איך האָב זיך אַלע ווײַלע אָנגעקלאַפּט אין קוימען.

די שטריק האָט געטאַנצט אַ ווילדן טאַנץ. איך האָב געפילט, אַז זי וועט זיך באַלד איבערייסן און איך וועל אַראָפּפאַלן און צעשאָטן ווערן אויף פיצלעך אויף דער ערד.

ס'איז געוואָרן קאַלט. מיינע הענט האָבן אָנגעהויבן פרירן. מיינע קני זיינען געוואָרן צעבלוטיקט און די הענט צעבײַלט. דער ווינט רויזט מיר אין אַ סאָד אין אויער:

— נו, וואָס וועסטו איצט זאָגן? וועסט נאָך זינגען? איצט ביסטו בא מיר אין די הענט.

— מען מוז גלייך עפּעס טאָן. נאָך איין מינוט וועט זיין שפּעט. עס איז געבליבן איין מיטל. אַראָפּגליטשן זיך מיטן שטריק צום דאַך. אין אַ גוטן וועטער איז דאָס אויך שווער, איבערהויפּט איצט. און די

שטריק האָט געפּלאָטערט אין דער לופט, געפּאַטשט און געשטיסן איבערן קוימען.

ווי אַזוי איך האָב זיך אָראָפּגעלאָזט, געדענק איך ניט. אַלץ איז פאָרגעקומען, ווי אין אַ כאַלעם. איך געדענק נאָר, אַז גלייך, ווי ס'האָט זיך אָנגעהויבן מיין רייזע איבער דער שטריק, האָב איך דערפילט אַ פייער אין די הענט. עס האָט זיך מיר אָפּגעריבן די הויט און שמיקער פלייש. נאָר וואָס מאַכט עס אויס? באַלד בין איך שוין אָף דער ערד.

ענדלעך — איך בין שוין אָף דעם דאַך פון דער פאַבריק. איך בין געראַטעוועט.

— וואָס האָט זיך מיט דיר געטראָפן? — האָט געפרעגט דער אַלטער מאַשיניסט, אַז ער האָט אָף מיר אַ קוק געטאָן.

— גאָרניט. איך בין שיר ניט דערהאַרגעט געוואָרן. דער ווינט!

— האָסטו זיך איצט אַראָפּגעלאָזט אָף אַ שטריק פון קוימען? — האָט דער אַלטער געפרעגט און אַ פאַטש געטאָן מיט די הענט.

איך האָב אים געוויזן מיינע צעבלוטיקטע הענט. דער אַלטער האָט גלייך געבראַכט הייסן בוימל און באַגאָסן מיינע הענט. איך האָב געקריצט מיט די ציין פון ווייטיק. דערנאָך איז מיר אָבער געוואָרן גרינגער. מען האָט מיך אָוועקגעפירט אין אַ שפּיטאָל. איך בין דאָרטן געלעגן צוויי טעג. מיינע הענט זיינען געווען באַנדאַזשירט. איך האָב געפילט אַ ווייטיק אין מיין גאַנצן קערפּער. דאָך האָב איך אין אַ וואָך אַרום זיך ווידער גענומען צו דער אַרבעט. איך האָב מירע געהאַט צו פאַרלירן מיין אַרבעט.

נאָר איצט האָב איך אָפט געקוקט אָפן הימל. איך האָב שוין געוואוסט וואָס אַזוינס איז אַ ווינט, און אַז מיטן ווינט טאָר מען זיך ניט שפּילן.

איינצאָל:	מערצאָל:	מערצאָל:	איינצאָל:
אַ בריק	______	דעבער	______
דער ווינט	______	שיפן	______
אַ קוימען	______	לידער	______
אַ גאָרגל	______	מוראַשקעס	______
אַ וואָרענונג	______	ציין	______

אַ נ ט אָ נ י מ ע ן:

— הויך	______	קליין	______
שוועך	______	אַ קעלט	______
	פרירן	______	

די מײַנער

פֿון סאָרע באַרקאַן

כ'װעל איך, קינדער, איצט דערציילן
װעגן מײַנס און װעגן קוילן:
װער עס טוט די קוילן גראָבן,
און װער עס טוט די קוילן האָבן.

פּונקט אַזױ װי אונזער לעבן,
האָט מען קוילן אונז געגעבן.
װער עס פּלעגט זיי דאַרפֿן האָבן,
פּלעגט אַװעק אין מײַן און גראָבן.

איז דער רײַכער אָנגעקומען
און די מײַנען צוגענומען.
ער גיט קײן קוילן ניט אָן געלט,
אַפֿילע װען מע שטאַרבט פֿון קעלט.

פּרידן אַרבעטער אין די שטיבער,
און מיט קוילן פֿול די גריבער.
פּרואװ נאָר, נעם אַ קויל אַליין,
װעסטו גלײַך אין טורמע גײן.

זײַנען אַרבעטער אין נויט,
קליינע קינדער װײנען: ברויט.
און אַז קינדער װײנען: ברויט,
שרעקט דעם טאַטן ניט דער טויט.

אין די טיפֿסטע, טיפֿע היילן
קריכן טאַטעס גראָבן קוילן.

ניט נאָר טאַטעס גראָבן קוילן,
קינדער קריכן אויך אין היילן,
אָפֿטמאָל װערן זיי פֿאַרשאָטן
און װי װערעמלעך צעטראָטן.

און דעם רײַכן איז דאָך גרינג,
ער לעבט אין רײַכקייט, האָט אַלצדינג.
אין זײַן װאַרעמען געצעלט
ציילט ער פֿולע זעקלעך געלט.

איך װעל — כ'װעל.

פֿאַרקירצן: איך דערצייל, מען גראָבט, עס טוט, מען שטאַרבט, עס װיינט, איך נעם, עס איז, מען גייט, איך האָב, מען קלײַבט.

די פאַריזער קאָמונע

דעם 18טן מערץ 1871טן יאָר האָבן די אַרבעטער פון פּאַריז געשאַפן אַ פרייע קאָמונע. די אָרעמע באַפעלקערונג און אַרמיי-טיילן האָבן פאַרטריבן די פאַרהאַסטע קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג און אויס-געטריבן די רייכע פּאַן. אַ פרייד האָט פאַרפלייצט די גאַסן: „לעבן זאָל די קאָמונע!"

און איר מאַניפעסט צו אַלע בירגער פון לאַנד האָט די קאָמונע דערקלערט: „אַזוי וויל פּאַריז — ערד פאַר די פּויערים, פאַבריקן פאַר די אַרבעטער, אַרבעט פאַר אַלעמען. קיין רייכע און קיין אָרעמע. ניט אַז איינער זאָל אַרבעטן אָן אָפּרו, און אַנדערע זאָלן שטענדיק רוען און גאָרנישט טאָן."

די קאָמונע איז גלייך צוגעטראָטן אַרויסגעבן געזעצן פאַר די אַרבעטער, עפענען פאַבריקן פאַר אַרבעטלאָזע, שולן פאַר גרויס און קליין.

איבער צוויי כאַדאָשים האָט זיך די קאָמונע געהאַלטן. אויפן 72טן טאָג איז זי געפאַלן.

די אַרבעטער זיינען צו יענער צייט געווען נאָך שוואַך אָרגאַני-זירט. זיי האָט געפעלט דערפאַרונג אין קאַמף. די אָנפירער זיינען געווען צעריסן אויף פאַרשיידענע פּאַרטייען און האָבן ניט געקאָנט דורכ-קומען צווישן זיך. זיי האָבן ניט אָנגענומען באַצייטנס קיין מיטלען צו פאַרגרייטן שפּייז און געווער, באַפעסטיקן די שטאָט, פאַרבינדן זיך מיטן גאַנצן לאַנד. אין דער אייגענער צייט איז די בורזשואַזע רעגירונג, וואָס האָט זיך געפונען אין דער שטאָט ווערסאַל, געקומען צו זיך. זיי האָבן צונויפגעקליבן אַ שטאַרקע אַרמיי, באַלאַגערט פּאַריז און אָפּגעשניטן זי פון דער גאַנצער וועלט. העלדיש האָבן די קאָמונאַרן פאַרטיידיקט זייער קאָמונע. ביז לעצטן טראָפּן בלוט. טראָט נאָך טראָט האָט די זאַטע ווערסאַלער אַרמיי אָפּגענומען בא די קאָמונאַרן איין באַריקאַדע נאָך דער צווייטער, ביז דער לעצטער קאָמונאַר אויף דער לעצטער באַריקאַדע איז געפאַלן.

די באַסעס האָבן דאַן זיך אָפּגערעכנט מיט די קאָמונאַרן. 35 טויזנט מאַן, יונג און אַלט, פרויען און קינדער זיינען אָן שום מישפּעט דערהאַרגעט געוואָרן אויף די גאַסן, אין די הייזער, אין די קאַזאַרמעס. 35 טויזנט געפאַנגענע האָט מען אַריינגעזעצט אין טורמעס.

די קאָמונאַרן זיינען געפאַלן, אָבער זייער קאַמף איז געבליבן. סאָוועטן-לאַנד האָט איבערגענומען. אַרומגערינגלט מיט סאָנים, האַלט דער אַרבעטער-קלאַס פעסט און מיט קלוגשאַפט די מאַכט און זיינע

הענט. ער וועט זי ניט אַרויסלאָזן ביז דעם זיג פֿון דעם אַרבעטער־קלאַס אַף דער גאַנצער וועלט.

געפֿינט אויס:

וואָס האָבן געלערנט די רוסישע רעוואָלוציאָנערן פֿון די קאַמונאַרן?

די לײמענע פּיפּקע

פֿון אי. ערענבורג

לואי רז האָט גענומען די פּיפּקע אין די ציין און זיין זון פּאָולן אַף די פּלייצעס, און איז אַוועק באַשיצן די קאָמונע.

לואי האָט דערלאַנגט די קוילן צום האַרמאַט. זיי זון פּאָול איז געשטאַנען לעבן טאַטן.

באַנאַכט איז דאָס קינד געשלאָפֿן אין הויז בא אַן אַרבעטער. דער אַרבעטער האָט געשענקט פּאָולן אַ נייע לײמענע פּיפּקע, פּונקט ווי זיין טאַטנס, און אַ שטיקל זייף.

איצט, ווען די קאָמונאַרן האָבן געשאָסן, האָט פּאָול געהאַט וואָס צו טאָן. ער האָט געלאָזן פֿון זיין פּיפּקע זייפֿן־בלאָזן. די זייפֿן־בלאָזן זיינען געווען פֿון אַלערליי קאָלירן.

אַז ער האָט זיך געשפּילט מיט דער לײמענער פּיפּקע, פֿלעגט ער אָפֿט פֿאַרגעסן צו עפֿענען דאָס מויל און וואַרטן אַף אַ שטיקל ברויט. אַז ער פֿלעגט צוגיין צו די קאָמונאַרן, פֿלעגט ער פֿאַרבייסן אין די ציין די ליידיקע פּיפּקע, פּונקט ווי זיין טאַטע, און די קאָמונאַרן פֿלעגן קלייבן נאָבעס פֿון פּאָולן:

— זעסט אויס, ווי אַן עמעסער קאָמונאַר.

אָבער די קאָמונאַרן האָבן געהאַט ווינציק האַרמאַטן און ווינציק קוילן. זיי זיינען געווען קליין אין צאָל. און די רייכע, וועלכע האָבן זיך באַזעצט אין ווערסאַל, האָבן יעדן טאָג צוגעפֿירט נייע סאָלדאַטן און נייע האַרמאַטן.

פֿיל פֿאַרטן זיינען שוין געווען בא זיי אין די הענט.

לואי רז איז געבליבן אַף זיין פּלאַץ דער לעצטער. ער האָט איצט אַליין געקייקלט די קוילן, אַליין געלאָדן דעם האַרמאַט און אַליין געשאָסן.

אין די רייכע פּאַלאַצן האָט געהערשט אַ פֿרייד. די גאַלאָכים האָבן געדאַנקט גאָט. די גענעראַלן האָבן זיך געגלעט די וואָנצעס.

דער קאַפּיטאַן פֿון דער ווערסאַלער אַרמיי, פֿראַנסואַ, האָט גע־

בראכט פאר זײן קאלע א קראנץ מיט בלומען. די בלומען זײנען געװען געשענקט לעקאװער דעם זיג איבער די קאמונארן.

— מארגן װעלן די װערסאלער סאלדאטן אריינגײן אין פאריז. דו קענסט זיך גארניט פארשטעלן װאס פאר א מערדער די קאמונארן זײנען. איך האב אלײן געזען, װי א קלײנער אינגל שיסט פון א האר־מאט און דער קלײנער אויסװאוקס ריכערט שױן א פיפקע.

— אבער דו — װעסט דאך זײ אלע טױטן מיט די קינדער צו־זאמען, — האט געזאגט זײן קאלע.

אף מארגן האבן די סאלדאטן פארנומען פאריז. לואי רו מיט נאך צװײ קאמונארן האבן געשאסן אין די װערסאלער סאלדאטן. פראנסוא האט געהײסן ארױסשטעלן א װײסע פאן. לואי רו האט געהערט, אז א װײסע פאן מײנט שאלעם. ער האט געמײנט, אז די װערסאלער װילן שאלעם מאכן מיט דער פאריזער קאמונע.

די דרײ קאמונארן האבן אויפגעהערט צו שיסן. זײ האבן גע־שמײכלט, געריכערט די פיפקעס און געװארט אף די װערסאלער סאלדאטן. דער קלײנער פאול, װעלכער האט שױן אויסגענוצט די גאנצע זײף, האט אויך געהאלטן די פיפקע אין מויל און אויך גע־שמײכלט.

װען די סאלדאטן זײנען צוגעגאנגען צו די קאמונארן, האט דער קאפיטאן געהײסן זײ שיסן. נאר דעם קלײנעם קאמונאר האט ער צוגענומען א לעבעדיקן, צו װײזן אים זײן קאלע.

די סאלדאטן האבן אים געשלאגן און באלײדיקט.

דער קלײנער פאול, װעלכער האט קײנעם קײן שלעכטס ניט געטאן, און האט נאר געלאזט זײפן־בלאזן פון דער פיפקע, האט ניט געקענט פארשטײן, פארװאס שלאגן אים די מענטשן.

מען האט געבראכט פאולן אין א גארטן. דארט זײנען געזעסן די געפאנגענע קאמונארן. פאול איז ארומגעגאנגען צװישן זײ מיט זײן פיפקע. װען ער האט געזען, אז אײניקע פרױען װערן ניט אויף צו װײנען, האט ער זײ געטרײסט: —

— איך קען מאכן זײפן־בלאזן. מײן טאטע האט געריכערט א פיפקע און געשאסן פון א הארמאט. איך בין אן עמעסער קאמונאר.

דערנאך האט זיך פאול אװעקגעזעצט אפן גראז. ער איז אנט־שלאפן געװארן, ניט ארױסלאזנדיק די פיפקע פון מויל.

װען פאול איז געשלאפן, האט דער קאפיטאן פראנסוא געפירט זײן קאלע איבער דער שטאט פאריז. װען ער איז געקומען אין גארטן, האט ער ארױסגערופן א סאלדאט און געפרעגט:

— װאו געפינט זיך דער קלײנער געפאנגענער קאמונאר?

אַז ער האָט אים דערזען אַ שלאָפֿנדיקן, האָט ער אים אויפֿגעוועקט מיט אַ שטויס.

דאָס קינד האָט זיך אויפֿגעכאַפּט און גענומען וויינען. אָבער שפּעטער האָט ער זיך צעשמייכלט, גענומען די פּיפּקע אין מויל און דערקלערט:

— איך בין אַן עמעסער קאַמונאַר.

דער קאַפּיטאַן האָט צופֿרידן געזאָגט:

— טאַקע? אַזאַ ברעקל! איך מיין, אַז זיי ווערן געבאָרן טערדער. מען דאַרף זיי אַלעמען אויסהאַרגענען. אַפֿילו די קלענסטע.

דער קאַפּיטאַן האָט אים גלייך געוואָלט דערשיסן. אָבער די קאַלע האָט אים געבעטן וואַרטן.

— איך וויל זיך לערנען שיסן, — האָט זי געזאָגט, — אַ פּרוּוו פֿון אַן אָפֿיצער מוז קענען האַלטן אַ ביקס אין האַנט. לאָמיר טרעפֿן אין דער פּיפּקע פֿון דעם קליינעם מערדער.

פּאַול איז געשטאַנען הויך מיט דער פּיפּקע אין מויל און האָט געשמייכלט.

זי האָט געוואָלט טרעפֿן, ווען די פּיפּקע וועט זיך באַוועגן. האָט זי אַ געשריי געטאָן צו דעם אינגל:

— לויף! איך שיס!

אָבער פּאַול האָט זיך ניט דערשראָקן. ער האָט שוין געזען, ווי מענטשן שיסן פֿון ביקסן. דערפֿאַר איז ער רואיק געבליבן שטיין אויף אַן אָרט.

די קאַלע האָט אויסגעשאָסן, און ניט געטראָפֿן אין דער פּיפּקע.

— קוק, — האָט דער קאַפּיטאַן צו איר געזאָגט, — דו האָסט געהאַרגעט דאָס ווילדע בייעלע און די פּיפּקע איז געבליבן גאַנץ.

פּאַול ר., וועלכער האָט געלעבט אויף דער וועלט פֿיר יאָר, און אַזוי ליב געהאַט די זייפֿן־בלאָזן, איז געלעגן אָן באַוועגונג אויף דער ערד.

די אַרבעטער פֿון פּאַריז האָבן באַלאַרן, ווייל ____________________

די פּאַריזער קאָמונע איז געווען די ערשטע ____________________

די קינדער אין דעם קאַמף פֿאַר דער קאָמונע האָבן ____________________

קינדער־באַוועגונג

פֿייסער — ניט קיין פּריוויליגיאַנטען.

קינדער אין דעם קריזיס: הונגעריקע, קראַנקע.

פֿאָדערונגען פֿאַר שפּייז, קליידער און קאָרפּער.

פּיאָנערן פֿון אַלע לענדער.

קינדער אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד.

די קינדער־ברענטשעס פֿון דעם אָרדן.

קאַמפֿן פֿון פּיאָנערן.

וואַנט־צייטונג:

אַרבעטער־קינדער.

צייט:

פֿון 1טן אַפּריל ביזן 25טן אַפּריל.

די פיר קאַשעס

פון כאַשמאַל

מישע דער אונטערפּריסער איז געווען אַ פרומער איד. ער פלעגט דאַשעשאַנע אין יאָם־קיפּור זיין דאַווענען. פראַוון פייסעך אַ סידער. און געלייענט האָט ער דעם „פאַרוועדטס".

עטלעכע וואָכן פאַר פייסעך האָט ער זיך באַרימט פאַר די אַרבעטער:

— איי, האָב איך אַ אינגל, אַ נאַבעס! פייסעך צום סידער וועט ער מיך פרעגן די פיר קאַשעס, וועט ווערט זיין אַלין אין דער וועלט.

די אַרבעטער האָבן זיך געמאַכט, אַז זיי גלויבן אים ניט. האָט מישע געוואָלט וויזן, אַז ס'איז עמעס און פאַרבעטן זיי צום סידער, צו הערן ווי זיין אינגל, דושיקעלע, פרעגט די פיר קאַשעס.

אין דער עמעסן האָבן די אַרבעטער געוואוסט, אַז מישע זאָגט דעם עמעס.

אָבער דאָס מאָל האָבן זיי דעם פרומען מישען אָפּגעטאָן אַ שפּיצל. ביידע אַרבעטער האָבן געהאַט אינגלעך, וואָס זיינען געגאַנגען אין דער אַרבעטער־שול. זיי האָבן דערציילט די אינגלעך די גאַנצע מייסע וועגן דעם אינגל מיט די פיר קאַשעס און אָפּגעמאַכט אַזוי:

ביידע אינגלעך וועלן אַריבערגיין צו מישעס אינגל, דושיקעלען, און אים אַריינעמען אין שול און צו די פּיאָנערן. זיי מוזן זיך גוט באַפריינדן מיטן נייעם אינגל.

און ס'איז אַוועק אַ גאַנג. דער אינגל איז געוואָרן גאָר אַ גוטער פּיאָנער. און אָפן אָרט פון די פיר קאַשעס האָט ער גוט געלערנט וועגן לעבן פון זיין טאַטן און פון אַנדערע אַרבעטער.

אַז ס'איז געקומען־דער פייסעך זיינען די אַרבעטער אַוועק צו מישען דעם אונטערפּריסער, הערן ווי זיין דושיקעלע פרעגט אים די פיר קאַשעס צום סידער.

אַלע זיצן באַם טיש. און דושיקעלע וואַרט, אַז דער טאַטע זאָל אים הייסן אָנהויבן.

— נו, דושיקעלע, — זאָגט דער טאַטע אַ ביסל שפּעטער, — שטעל זיך אַוועק און פרעג, ווי עס באַדאַרף צו זיין, די פיר קאַשעס.

דושיקעלע האָט זיך אויפגעשטעלט און אָנגעהויבן:

— טאַטע, איך וועל דיך פרעגן די פיר קאַשעס: די ערשטע קאַשע וועל איך דיך פרעגן.

— ווי קומט עס, וואָס דו, אַן אַרבעטער, וועלכער איז פאַרשקלאַפט אין שאַפּ, זאָלסט זאָגן פון דער האַגאָדע, אַז דו ביסט פריי. ס'איז דאָך ניט עמעס!

מוישע איז אויפגעשפרונגען:

— דזשעק, וואס איז דער מער מיט דיר? וואס האסטו זיך עס אויסגעלערנט?

— מיינע כאווירים האבן מיך אריינגענומען אין דער ארבעטער־שול און צו די פיאנערן, האב איך זיך דארט אזוי אויסגעלערנט.

מוישע האט זיך געוואלט הארפן שלאגן אפן אינגל. אבער די ארבעטער האבן אים פארהאלטן:

— מוישע, איר דארפט זיין צופרידן, וואס אייער אינגל פארשטייט אייער לעבן. לערנט מען אים דען אין כיידער, ווי שווער איר ארבעט אין שאפ? ווי דער באס יאגט פון אייך ארויס די נעשאמע?

מוישע איז שטיל געווארן. אבער דערנאך האט ער אויפגעהויבן דעם קאפ און א שמייכל האט זיך באוויזן אף זיין פאנעם:

— קום שוין אהער, מיין קאמוניסטל, קום שוין אהער. איך זע שוין וואס פון דיר איז געווארן.

בא יענעם סיידער האבן אלע געגעסן, אבער קיין האגאדע האט מען נים געזאגט.

פייסעך איז נים קיין ארבעטער־יאנטעוו, ווייל ______________________

די קינדער פון די „היברוס” וואקסן נים קיין ארבעטער־קעמפער, ווייל______

ארבעטער דארפן שיקן זייערע קינדער אין ______________________

ווי אזוי מיין טאטע האט געשאלטן גאט

פון כאווער פאווער

1

אכט יאר בין איך דעמאלט אלט געווען און נים געהאט קיין שיך. אין אונזער שטעטל טיפע בלאטעס, און איך — א בארוועסער.

מיין טאטע האט פארקויפט האלץ, איז טאקע בא אונז אין הויז געווען קאלט, ווייל מאמער וואלטן מיר מיט דעם האלץ באהייצט אונזער הויז, וואלט דער טאטע נים געהאט וואס צו פארקויפן.

יא, איר קענט נאך נים מיין מאמען? שטעל איך זי גלייך פאר. א קליינינקע, א שוואכינקע און פרום — גארניט צו באשרייבן. זי האט געהאלטן אין איין בעטן צו גאט.

„ליבער גאט, זאלסט נים פארגעסן דיין דינסט סארע, און פאר־

גיס איך ניט מייערן, ער איז מיין מאַן. און האָב איך אין זינען מיין קינד, ער גייט נעבעך אַרום אַ באָרוועסער.״

איצט מיין טאַטע:

אַ הויכער איד, אַ שטאַרקער, געוואַקסן אין די וועלדער. ער האָט קיין מורא ניט געהאַט פאַר וועלף, פאַר קיינעם ניט מורא געהאַט, אַבוץ פאַר מיין קליינינקער שוואַכינקער מאַמען. זי האָט אים ניט געזידלט און ניט געשאָלטן, נאָר זיך בלויז אָוועקגעזעצט וויינען און גענומען גאָט פאַר אַן אידעס. און פאַר גאָט האָט מיין טאַטע געציטערט.

איצט קומען מיר צו דער מייסע, ווי אַזוי מיין מאַמע האָט גע־שאָלטן גאָט.

ווי איר ווייסט, בין איך געווען אַ באָרוועסער. פלעג איך זיצן גאַנצע טעג באַם פענצטער, אַרויסגעקוקט אין־דרויסן און מעקאַנע געווען די קינדער, וועלכע האָבן שיך. אַבער איך האָב געהאָפט אַף פייסעך. אַף פייסעך האָט דער טאַטע מיר צוגעזאָגט צו קויפן נייע שיך.

ווי זשע וועט מיין טאַטע נעמען געלט צו קויפן מיר שיך? איז די מייסע אַזוי: מיין טאַטע האָט פון האָלץ געמאַכט שפּיצעס פאַר רעדער. אַ גאַנצן ווינטער האָט ער געאַרבעט. דערנאָך האָט ער געוואַרט אַף די סאָכרים.

2

די זון וואַרעמט שוין. די בלאָטע טריקנט. אַבער די סאָכרים זיינען אַלץ ניטאָ. מיין טאַטע זיצט מיט אַן אומעטיק פּאָנעם. אַבער די מאַמע טרייסט אים:

— וועסט זען, מייער, אַז גאָט וועט ניט דערלאָזן, אַז אונזער קינד זאָל בלייבן אָן שיך אַף פייסעך.

3

די סאָכרים זיינען געקומען. מיין קליינע מאַמע שטייט אין דרויסן און קוקט מיט פרומע אויגן, ווי דער טאַטע ווייזט זיי די שפּיצעס. זיי באַטראַכטן די שפּיצעס און וואַרפן זיי אָוועק מיט בימל. מיין טאַטע פּרואווט זיי איינרעדן. אַבער זיי קוקן זיך שוין מער ניט אום אַף אים.

מיין טאַטע דערזעט מיין פאַרזאָרגט פּאָנעם אין פענצטער און קערט אָוועק דעם קאָפּ. מיין מאַמע גיט אים אַ ריר באַם אָרבל:

— מען טאָר ניט זינדיקן, מייער. גאָט ווייסט וואָס ער טוט.

— וואָס ווייסט ער, דיין גאָט? — איז מיין טאַטע געוואָרן ווייער אין קאַעס.

— דו זינדיקסט, מייער. גאָט זאָל דיר פאַרגעבן דיינע שלעכטע רייד.

— וואָס גאָט? ווער גאָט? — איז מיין טאַטע געוואָרן נאָך מער אין קאַעס.

מיין מאַמע האָט אָנגעהויבן וויינען. און בײַ מיין טאַטן זיינען טרערן ערגער ווי פּעטש. קען ער זיך שוין מער ניט איינהאַלטן, הייבט ער אויף אַ שטאַרקן פויסט צום הימל און שרייט אַרויף:

— אוי, גאָט, זאָל אַ רוער אין דיר אַריין!

מיין מאַמע האָט געכאַלעשט.

שרייב אַריין אין העפט דעם שמועס צווישן דעם טאַטן מיט דער מאַמען.

מייער דער רויטאַרמייער

פון י. קאָטלער

איז געפאָרן מייערל,
רייטנדיק אַף אַ קאָז.
איז ער געפאָרן און געפאָרן
און געשטאַנען אַף איין פּלאַץ.

איז געפאָרן מייערל,
רייטנדיק אַף אַ ברעט,
איז ער געפאָרן און געפאָרן
און געבליבן אין בעט.

רופט זיך אָן דער קאָמינטערן
זייער הויך, אַז מייערל זאָל דערהערן:

גיי, מייער,
גיי, גיי,
שליס זיך אָן
אין דער רויטער אַרמיי.

איז אָבער מייער
נאָך אַ קליין מייערל,
וועט ער נים ווערן קיין אַרמייער,
נאָר אַ קליין אַרמייערל.

טוען מייערן ווי די פּיסלער
צו שפּאַנען אַף דער ערד,
דאַרף מען [illegible]געבן
אַ פּינטעם [illegible]

איז אָבער [illegible] און אַרמייערל,
ס'וואַקסט נאָך [illegible] קיין בערדעלע.
האָט מען מייערלען געגעבן
אַ קליין פּערדעלע.

פליט ער מיטן פערדל
איבער בערג און מויערן,
ווען דעם פערדל בייסט,
שאָקלט עס מיט די אויערן.

אָבער מייערל אַפן פערדל
זעט אוים זייער גרוים,
פליט ער קיין אַלאַבאַמאַ
צו די סקאַטסבאָראָ „באָים“.

ער טוט מיטן ביקס
אַ שאָס און אַ טראַך,
און שיסט אַפּ פון טורמע
דעם בוידעם מיטן דאַך.

ער האָט אויפגעזעצט די אינגלעך
אַף זיין פערדעלע דעם קליינעם,
האָט אויסגעפעלט פּלאַץ
נאָר פאַר איינעם.

האָט זיך דער נעגער אינגל
אָנגעכאַפּט באַם עק —
אַ טרייב געטאָן דאָס פערדל
און „גידאַפּ“ — אַוועק!

איז מייערל אַן אַרמייער
פון די העלדישע זין,
פאָרט מייער צו טעלמאַנען
גלייך קיין בערלין.

כאַפּט ער היטלערן באַ דער וואַנצע
און גיט זי אַ דריי:
גיב מיר אָפּ מיין טעלמאַנען!
האָט ער געטאָן אַ געשריי.

איז דאָך היטלער אַ מערדער,
פאַרשליסט ער די טויערן,
האָט אים מייערל אָפּגעשאָסן
ביידע אויערן.

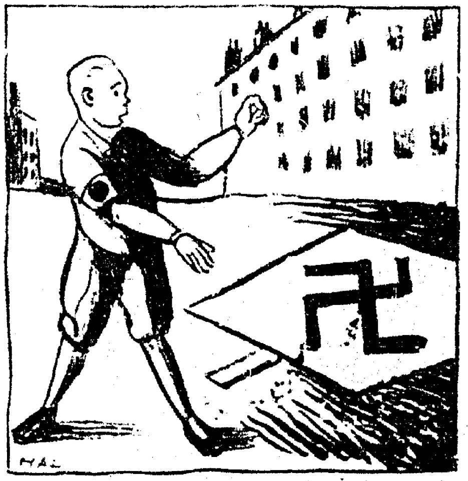

דערלאַנגט מיטן ביקס
אַ שאָס און אַ טראַך,
פון טורמע אַראָפּגעשאָסן
דעם בוידעם מיטן דאַך.

אַרויסגענומען טעלמאַנען
פון די ווילדע בערן
און אַוועקגעפלויגן שנעל
גלייך צום קאָמינטערן.

איז מייערל דער קלײנער
אַ גרעסטער העלד,
איז מייערל באַליבט
אַף דער גאַנצער וועלט.

קומט כאַווער סטאַלין
און פרעגט: — וואו איז מייערל?
איך האָב אַ מאַטאָנע
פאַרן רויטאַרמייערל.

כאַווער סטאַלין האָט מייערלען
געטאָן אַ קושן אין שטערן
און אַליין אים אָנגעשפּיליעט
אַ רויטן שטערן.

איצט איז מייערל
ניט מער קיין אַרמייערל.
איצט איז מייער
אַ גרויסער רויטאַרמייער.

וואָס לערנט אונז דאָס ליד? שרייב אָן אַן איבערזיכט (רעזויו).
לערן אויס דאָס ליד אַף אויסנווייניק.

פרעגן —	פרעגט	לעקן —	לעקט
יאָגן —	יאָגט	בראָקן —	בראָקט
זיגן —	זיגט	שטיקן —	שטיקט
שרייבן —	שרייבט	קנייפן —	קנייפט
רייסן —	רייסט	ווייזן —	ווייזט
זינגען —	זינגט	זינקען —	זינקט

די באַבע מיט די אייניקלעך.

עס איז געווען אַ זעלטענע באַגעגעניש. סאָוועטישע פיאָנערן האָבן באַזוכט כאַווער דימיטראָווס מאַמע, וועלכע איז אַלט צוויי און זיבעציק יאָר. מיט גרויס ליבע האָבן די קינדער אַרומגערינגלט די אַלטינקע. זיי האָבן זיך איינגעקוקט אין די טיפע קנייטשן אַף איר פּאָנעם, אין אירע אַלטע שמייכלענדיקע אויגן. זיי האָבן געשלונגען יעדן וואָרט אירן.

דימיטראָווס מאַמע האָט גערעדט בולגאַריש. זי האָט זיי דערציילט פון איר זונס לעבן. זי האָט אַלע ווײַלע זיך אָפּגעשטעלט און געוואַרט, ביז אַ כוואַרטע האָט איבערגעזעצט אירע ווערטער.

— ווען מײַן זון איז אַלט געווען צוועלף יאָר, האָט ער געמוזט פאַרלאָזן די שול. מיר האָבן ניט געהאַט פון וואָס צו לעבן, איז ער געגאַנגען אַרבעטן, פאַרדינען אַף אַ שטיקל ברויט.

נאָך דער אַרבעט פלעגט מײַן זון זיצן ביז פאַרטאָג בײַ אַ נאַפטלעמפל און פלעגט לערנען און לייענען. אַט אַזוי הונגעריק איז ער געווען צו וויסן.

אין דער פרי פלעגט ער אַ וואַש טאָן באַם פאָנעם מיט קאַלט וואַסער און אוועק צו דער אַרבעט.

אַט אַזוי האָט ער זיך געלערנט.

ווען ער איז אַלט געווען זעכצן יאָר, איז ער שוין געוואָרן אַ רעוואָלוציאָנער. ער איז שוין געווען אַן אַקטיווער טוער אין דער דרוקער יוניאָן.

דרײַ ברידער זײַנען געפאַלן אין קאַמף. דער ערשטער איז געווען קאָנסטאַנטין דימיטראָוו. ער איז געווען אַ סעקרעטאַר פון דער דרוקער-יוניאָן. די בולגאַרישע הערשער האָבן אים געהאַלטן אַף דער פײַער-ליניע אין דער צײַט פון דער וועלט-מילכאָמע. ער איז דאָרט געהאַרגעט געוואָרן.

דער צווייטער איז געפאַלן ניקאָליי דימיטראָוו. אין יאָר 1905 איז ער אַוועקגעפאָרן אין רוסלאַנד, צו העלפן אין דער רעוואָלוציע. אין יאָר 1908 האָבן אים די רוסישע שפּיאָנען געכאַפּט אין אַן אונטערערדישער דרוקערײַ. זיי האָבן אים פאַרשיקט אַף אייביק קיין סיביר. דאָרט, צווישן קעלט און שניי, איז ניקאָליי געשטאָרבן.

דער דריטער ברודער, טעאָדער דימיטראָוו, איז פאַרפּײַניקט געוואָרן אין אַ בולגאַרישער טורמע. די פּאָליציי האָט זיך נאָך אים לאַנג געיאָגט און זי האָט אים איינמאָל אַרעסטירט אין גאַס. זײַן מאַמע האָט קיינמאָל ניט געקענט אויסגעפינען בײַ די הענקער, וואו זײַן קייווער איז.

שטאָלץ און מוטיק גיט צו דימיטראָווס מאַמע:

— זיי זײַנען געפאַלן אין קאַמף פאַר דעם אַרבעטער-קלאַס. מײַן זון דימיטראָוו צוזאַמען מיט די קעמפער פון דער גאַנצער וועלט זעצן פאָר דעם קאַמף, ביז וואַנען זיי וועלן זיגן.

איצט זיצט פאַרשפאַרט אין טורמע איר אַכצן-יאָריקער איינִיקל. ער האָט פאַרשפרייט קאָמוניסטישע פּראָקלאַמאַציעס, האָט מען אים דערפאַר אײַנגעזעצט. ער איז דער פינפטער בײַ דער אַלטער, איבער וועלכן עס הענגט די טויט-געפאַר.

— ווען די פאַשיסטן האָבן אַרעסטירט מײַן לערער און אין דײַטשלאַנד, בין איך גלײַך געפאָרן אַהין צו העלפן אים מיט וואָס איך וועל קענען. צען יאָר האָב איך אים ניט געזען. אײן געדאַנק איז מיר געלעגן אין קאָפּ: איבערן האַלדז פון מײַן לערער זון הענגט די האַק פון די פאַשיסטישע מערדער. ער ראַנגלט זיך איצט מיטן טויט אין די פאַשיסטישע הענט.

צום סאָף האָט די אַלטע געזאָגט צו די קינדער.

— קינדערלעך, היט אָפּ דעם סאָוועטן־פאַרבאַנד, ווי דאָס אויג אין קאָפּ. די לאַגע פון אַרבעטער־קינדער אין בולגאַריע איז זייער אַ שלעכטע. מען קען ניט פאַרגלײַכן זייער לעבן צו אײַערן. ווען די עלטערן גייען אַוועק צו דער אַרבעט, בלײַבן די קינדער ווי איבעריקע אויף די גאַסן.

די קינדער האָבן איר האַרציק באַדאַנקט פאַרן שמועס. זיי האָבן געבעטן איבערגעבן אַ פּראָלעטאַרישן גרוס די קינדער אין בולגאַריע. זי קלײַבט זיך אין גיכן אַהין צו פאָרן.

ענטפער:

ווער האָט באַפרײַט די באַוויירים דימיטראָוו, טאַנעף און פּאָפּאָוו?

וואָס פאַר אַ לאַנד האָט דימיטראָוון אַרײַנגענומען?

מיר רופן דאָס סאָוועטן־לאַנד דאָס פאָטערלאַנד ____________

פאַרוואָס? ____________

מיר ווערן פּיאָנערן

פון י. קאַטלער

עפנט די פליגל,
טויערן רויטע!
מיר זײַנען אַרבעטער קינדער,
צו לעבנען גרייטע!

טויערן רויטע
פון ליכט און פון שײַן,
עפנט זיך ברייטער
און לאָזט אונז אַרײַן!

מיר ווילן ווערן,
מיר דאַרפן ווערן,
מיר מוזן ווערן —
יונגע, רויטע פּיאָנערן!

אונזער פרייהייט,
אונזער הערב,
אונזער האַמער,
אונזער סערפּ!

מיר ווילן לערנען,
מיר מוזן קענען
אונזער לערער —
איליטש לענין!

ווי צוויי שיינע פליגל
מיט רויטער שיין,
נעמען די טויערן
די קינדער אַריין.

זעץ איבער אַף אידיש די שוואוע (פּלעדזש) פון די פּיאָנערן.

ווער זיינען די יונגע פיאָנערן?

יונגע פיאָנערן טראָגן דעם נאָמען פון כאַוועך לענין. פאַרוואָס? ווייל זיי זיינען פיאָנערן, זיי גייען אויף דעם וועג, אויף וועלכן ס'האָט געפירט דעם אַרבעטער-קלאַס און אַלע אונטערדריקטע אונזער גרויסער פירער לענין.

„שטענדיק גרייט!" ענטפערט אַ פיאָנער אויפן צוריף: „זיי גרייט!"

דאָס זיינען לענינס ווערטער צו די רעוואָלוציאָנערע קעמפער.

„מיר דאַרפן שטענדיק פירן אונזער אַרבעט און זיין שטענדיק גרייט צו אַלץ!"

וואָס דאַרף אַ פיאָנער טאָן, ער זאָל זיין ווערט צו טראָגן לענינס נאָמען?

1) אַ פיאָנער דאַרף זיין אָרגאַניזירט, פאַראייניקט מיט אַלע פּראָלעטאַרישע קינדער. ער דאַרף אַריינציען נייע קינדער אין די

רייען פון יונגע פיאָנערן. אַ פיאָנער דאַרף געדענקען, אַז די אינטערעסן פון אַרבעטער - קלאַס און פון די אַרבעטער - קינדער שטייען העכער פון זיינע אייגענע אינטערעסן.

2) ער דאַרף זיך פלייסיק לערנען.

ער דאַרף וויסן, ווי אַזוי עס לעבן די אַרבעטער אין דער גאַנצער וועלט. ווי אַזוי ס'ווערט געבוים דאָס אַרבעטער-לאַנד, דער סאָוועטןפאַרבאַנד.

3) פיאָנערן דאַרפן העלפן זייערע עלטערע ברידער מיט וואָס נאָר זיי קענען: פאַרשפּרייטן צייטונגען, גיין אויף דער פּיקעט-ליין אין דער צייט פון סטרייק, זאַמלען הילף, אָנטייל נעמען אין פּייערונגען און דעמאָנסטראַציעס.

4) פיאָנערן מאַכן ניט קיין אונטערשייד צווישן קינדער פון פאַרשיידענע פעלקער: אידישע, ענגלישע, איטאַליענישע, ווייסע און שוואַרצע. אַלע זיינען זיי ליבלעכע ברידער.

5) פיאָנערן זיינען אַ ביישפּיל פאַר אַלע איבעריקע קינדער. זאָלן די איבעריקע קינדער זען, אַז די פיאָנערן זיינען די ערשטע אין לערנען זיך, אין אַרבעט. אַ פיאָנער קען דערציילן וועגן אַן אַרבעטער יאָנטעוו. ער ווייס, וואָס ס'קומט פאָר אויף דער וועלט. ער העלפט זיין באַוווער. ער קלערט אויף די אָפּגעשטאַנענע אַרבעטער-קינדער, וועלכע געהערן צו די פּאַטריאַטישע בורזשואַזע אָרגאַניזאַציעס, ווי באָי און גוירל סקאַוטס, ציאָניסטן, טאַלמוד טוירע קינדער, און ער פירט זיי אַריין אין די רייען פון די פיאָנערן.

אויב אַ פיאָנער געדענקט דאָס אַלץ, איז ער ווערט צו טראָגן לענינס נאָמען.

פראַגעס:

1) ביסטו אַ פיאָנער?

2) וואָס טוסטו קעגן אַריינציען דיינע באַקאַנטע אין דער פיאָנערן-אָרגאַניזאַציע?

3) ווי אַזוי דאַרף זיך אַ פיאָנער אויפירן אין שול, אין גאַס און אין דער היים?

אייזיק פּיאָנער

פון טאָרע באַרקאַן

א שוואַרץ אינגעלע, אַ קליינער, —
מיט צוויי שוואַרצע ווייסע ציינער,
שטענדיק אין אַ הויטן סוועדער —
אייזיקן קען יעדער.

אין אַ שניי און אין אַ רעגן
ער וועט די מאַמע גאָרנישט פרעגן,
ער קומט צו מיטינגען צולויפן
פּיאָנערן צו פאַרקויפן.

די פּיסלעך פלינק, די אויגן פריידיק,
אייזיק שלאָגלעך שטייט ניט לידיק —
אָט איז ער דאָ, אָט איז ער דאָרט,
אומעטום איז אייזיקס אָרט.

יעדער איינער קען אים הערן:
היי, היי, קויפט פּיאָנערן!
קיין זאַך איז פאַר אים ניט שווער, —
דאָס איז אייזיק פּיאָנער!

שרייב אָן, וואָס דו טוסט אין דיין פּיאָנערן־בריגאַדע.

אַ בריוו פון כאַווער סטאַלין צו קינדער.

אין אַ ווייטן פאַרוואָרפענעם העק פון סיביר געפינט זיך אַ [illegible] נאָוואיאָ אודאַ. אַמאָליקע יאָרן פלעגט דער צאַר פאַרשיקן רעוואָלוציאָנערן קיין סיביר. פריער מיט דרייסיק יאָר איז אַהין געווען פאַרשיקט דער כאַווער סטאַלין. כאַווער סטאַלין האָט זיך אָבער אין סיביר לאַנג ניט אויפגעהאַלטן. ער איז אַנטלאָפן און זיך ווידער גענומען צו רעוואָלוציאָנערער אַרבעט.

איצט איז נאָוואיאָ אודאַ אַ סאָוועטיש דאָרף. עס איז דאָרטן

דאָ אַ קאָלווירט, קאָמיניסטן, קאָמיוגיסטן און פּיאָנערן. עס איז דאָ אַ שול.

ערשט נים לאַנג האָבן די פּיאָנערן און שילער פון דאָרף געשיקט דעם באַוווּסטן סטאַלין אַ בריוו. אינעם בריוו האָבן זיי דערציילט, ווי אַזוי זיי לערנען זיך און ווי אַזוי עס לעבט זיך איצטער אינעם דאָרף, וואו באַוווּסטן סטאַלין איז געווען אַמאָל פאַרשיקט, ווי אַזוי די קאָלווירטניקעס קעמפן פאַר אַ פאַרמעגלעכן לעבן.

באַוווּסטער סטאַלין האָט אויף דעם דאָזיקן בריוו געענטפערט:

„צו די פּיאָנערן און שילער פון דער שול פאַר קאָלווירטישער יוגנט אינעם דאָרף נאָוואָיאַ אודאַ.

„איך בעט אַנטשולדיקן פאַר אַ שפּעטן ענטפער. כ'בין ווייט געווען פון אייער באַגריסונג. איך ווינטש אייך געזונט און דערפאָלגן אינעם לערנען זיך און אין דער געזעלשאַפטלעכער אַרבעט. איך האָף, אַז איר וועט מיט דערפאָלג פאַרענדיקן די לערע און ווערן ענערגישע ווערנדיקע טוער, וואָס ווינען גוטיק פאַר אונזער לאַנד.

„איך, מאָלאָטאָוו, וואָראָשילאָוו און קאַהאַנאָוויטש שיקן אייך אַ קליינינקע מתּנה: אַ ראַדיאָ-אַפּאַראַט און אַ גראַמאָפאָן מיט רעקאָרדס. כ'רעכן, אַז איצט וועט אייער ראַדיאָ-פונקט געבראַכט ווערן אין אָרדענונג.

אַ גרוס אייך פון מאָלאָטאָוון, וואָראָשילאָוון און קאַהאַנאָוויטשן. איך ווינטש אייך אַלדאָס גוטס.

„י. סטאַלין."

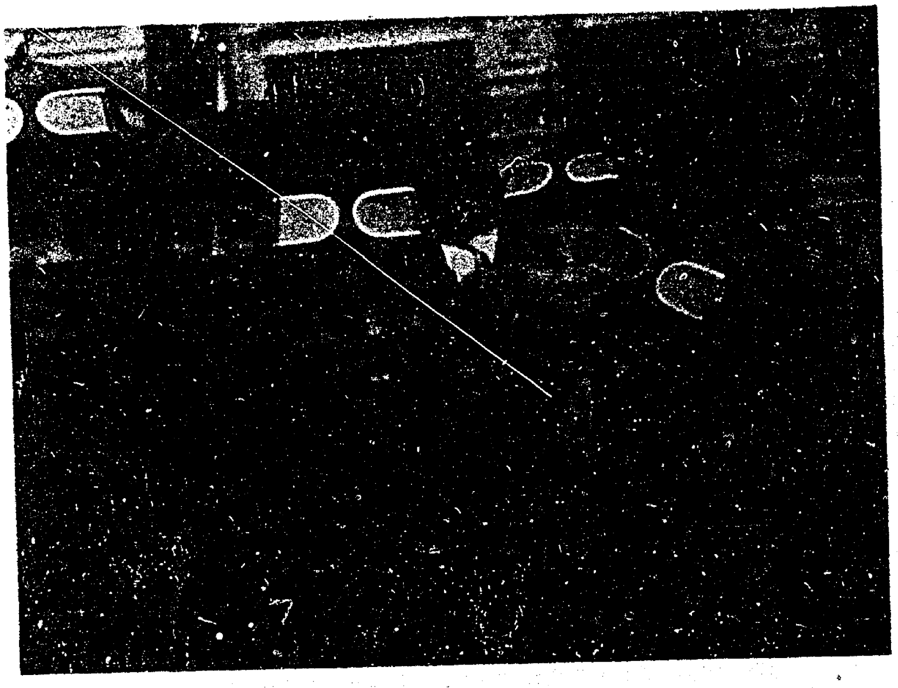

אַ קינדער־בריוו פון איטאַליע.

טייערע כאַווײרים — שטענדיק גרייט!

דורך דער פּאָסט וואָלט דער בריוו צו איך קיינמאָל ניט אָנגעקומען. אַז דער פּאָסט זיצן דינער פון אונזער איל־דוטשע מוסאָליני. אַלע בריוו קוקט מען דורך.

עס האָט מיר געהאָלפן אַ גליקלעכער צופאַל. מיינער אַ באַקאַנטער כאַווער, אַ מאַטראָס, פאָרט איצט אין איבלאַנד. האָב איך אים געבעטן, נעמען דעם בריוו מיט זיך.

נאָר ניט וועגן דעם אַליין האָב איך איך געוואָלט שרייבן. איך וויל איך דערציילן וועגן אַ זאַך, וואָס האָט געטראָפן בא אונז אין שטאָט. דאָ איז פאַראַן אַ סקווער, אָפן סקווער מושטירן די אָפיצערן די נייע סאָלדאַטן אין דער פאַשיסטישער אַרמיי.

איז אָט דאָס איז געווען נעכטן. די קינדער האָבן, ווי שטענדיק, זיך געשפּילט אַף דעם פּלאַץ, און די סאָלדאַטן האָבן זיך געלערנט צו שיסן מיט ביקסן.

ווען זיי האָבן געענדיקט, האָט דער קאַפּיטאַן זיי געהייסן זיך שטעלן אין די רייען און זינגען דאָס באַרימטע פאַשיסטישע ליד:

אָ, איטאַליע, דו הערשסט איבער אַלע לענדער
און צעשלאָגסט די סאָנים.

אַזוי פלעגט זיין יעדן אָוונט. ווען עס פלעגן זיך ענדיקן די איבונגען, פלעגן די אָפיצערן הייסן די סאָלדאַטן זינגען פאַשיסטישע לידער און מאַרשירן אין קאַזאַרמע.

דאָס מאָל האָבן די יונגע סאָלדאַטן זיך אָפּגעזאָגט צו זינגען. זיי שטייען און שווייגן.

— נו! — האָט אַ געשריי געטאָן דער קאַפּיטאַן.

און דאָ איז פאָרגעקומען אַן אויסערגעוויינטלעכע זאַך.

פון די הינטערשטע רייען האָט זיך דערהערט דאָס געזאַנג פון אינטערנאַציאָנאַל. אַלע סאָלדאַטן האָבן אונטערגעכאַפּט דאָס געזאַנג.

איך און מיין כאַווער בעפּאָ האָבן זיך צעלאַכט פון פרייד.

— בראַוואָ! מוטיקע סאָלדאַטן! — האָבן מיר אויסגעשריען.

דעם קאַפּיטאַנס פּאָנעם האָט זיך אָנגעגאָסן מיט בלוט, און שיר ניט געפּלאַצט.

אָפן סקווער האָט זיך איפגעקליבן אַ גרויסער אוילעם. זיי האָבן געשריען בראַוואָ. מיידלעך האָבן געוואָרפן בלומען.

נאָכדעם זיינען געקומען די שוואַרצע העמדלער. זיי זיינען געווען באַוואָפנט מיט רעוואָלווערן און געשלעפּט מיט זיך צוויי מאַשי־

ביקסן. זיי האָבן פאַרטריבן די זייטיקע מענטשן, און די יונגע סאָלדאַטן האָבן זיי אַוועקגעפירט אין דער קאַזאַרמע.

איך ווייס ניט וואָס שפּעטער איז געשען מיט די העלדישע סאָלדאַטן.

מען זאָגט, אַז אויפן אַנדערן טאָג האָט מען די עלטערע סאָלדאַטן אַוועקגעשיקט אויף שווערע אַרבעט אין טורמע.

אָבער מיר שרעקן זיך ניט. אונזערע עלטערע ברידער שרעקן זיך אויך ניט. די יונגע קאָמוניסטן טוען זייער אַרבעט אין דער אַרמיי נאָך.

אייער בעסטער פּיאָנער,
ע. פּרעווענט.

שרייב אַ קאָמפּאָזיציע: קינדער אין אַמעריקע און אין אַנדערע קאַפּיטאַליסטישע לענדער און קינדער אין סאָוועטן־לאַנד.

ווילי פּאַסטערנאַק

פון א. מיזל

ער איז אַלט געווען צוועלף יאָר, געווען אַ פּיאָנער און געוואוינט אויף וואָטער סטריט. די גאַס — אַ שמאָלע, אַ ברודיקע; טענעמענט־הייזער, פון ביידע זייטן, האָבן זיך דאָרטן פאַרזאַמלט: ווער איז עלטער, אָפּגעקראָכענער, אָפּגעלאָזענער? בייטאָג איז ווילי געגאַנגען אין סקול, געשפּילט מיט כאַווירים, און אַרומגעלאָפן פאַרקויפן צייטונגען. ביינאַכט איז ער געקראָכן אויף אַ פינפטן שטאָק. דאָרטן, אַנטקעגן אַ סקיילייט־וואַנט איז געשטאַנען אַ בעט, אין וועלכן ער איז געשלאָפן.

די קינדער אויף וואָטער סטריט האָבן זיך געטיילט אין „גענגס": „וואָפּס", „שינים", „גריקס" און „טשינקס". איינגלעך האָבן זיך געריצט מיט מיידלעך. געקעמפט מיטן רייך. ווער ס'האָט זיך געשעמט, איז געווען אַ „סיסי". שטענדיק האָט מען געפירט צווישן זיך מילכאָמעס. מ'האָט זיך פיינט געהאַט. פאַרוואָס? האָט מען ניט געוואוסט. לעבערן אַ סיינע דעם קאָפּ איז געווען אַ בראַווקייט.

ווילי פּאַסטערנאַק האָט דער ערשטער אָנגעהויבן אַריינטייַנען:

— ס'איז ליגן! וואָפּס, שינים, גריקס און טשינקס זיינען אויסגעטראַכטע זאַכן. ס'זיינען פאַראַן קינדער פון אָרעמע טאַטעס און מאַמעס. און אַלע דאַרפן זיך האַלטן אינאיינעם.—

ווילי האָט גערעדט און קינדער האָבן זיך צוגעהערט. אַ סך האָבן געבײזערט, אַנדערע האָבן זיך צוגעהערט. ביסלעכווייז זיינען צו אים צוגעשטאַנען נאָך קינדער: טאָני און לעאָנידאַס, מייש און קוואַנג. באַבין, דעם השׂענינטאָרס נעגערשן אינגל, מיט צווײ לאַטעס אַף די קני פון די הויזן; האָט מען אויך אַריינגענומען אין דעם פּיאָנערישן אוילעם.

נאָכדעם האָט אַף וואָטער סטריט געטראָפן אַזאַ מייסע:

ס'איז געווען דער ערשטער טאָג פון כוידעש. דער לענדלאָרד איז געקומען צופאָרן אַף זיין אויטאָמאָביל, איינמאָנען רענט. אַ פעטינקער, אַ גלאַטיגקער, אַן אויסגעפּוצטער, איז ער אַרומגעגאַנגען פון שטאָק צו שטאָק, מיטן שווערן גאָלדענעם סיגנעט־רינג אַפן פינגער, געקלאַפּט אין די טירן. טאַטעס־מאַמעס האָבן זיך באַקלאָגט, געבעטן צואוואַרטן מיטן געלט, דערמאָנט, אַז ס'איז שוין צייט איבערפאַרבן מיט פרישן פאַרב זייערע פינצטערע קוואַרטירן. קינדער זיינען דערווייל געשטאַנען אין גאַס, באַקוקט די שיינע גלאַנציקע טיילן פון זיין שיינעם ראָלס־ראָיס אויטאָמאָביל.

אַז דער לענדלאָרד איז אַרויס פון שטוב און אַריינגעזעצט זיך אין אויטאָמאָביל, זיינען נאָך די קינדער געשטאַנען אַרום, ווי אַ קופּע פליגן. ער האָט געבלאָזן די טרובע און גענומען דעם אויטאָמאָביל אויסקערעווען, זיינען זיך די קינדער, ווי פליגן צעלאָפן. נאָר איינער, אַ קליינער הערוריק (דזשאַנעק האָט מען אים גערופן) האָט זיך אונטערגעדרייט, מען ווייסט ניט, ווי אַזוי, אונטער די רעדער. אַ מאַמע, ווייס ווי קרייט, האָט אַ קוויטשע געטאָן; דזשאַנעקן האָט מען אַרויסגענומען, מיט אַ פאַרוואַרפענעם קעפּל, ווי אַ טויטן פויגל. ער

איז טאקע געווען טויט. אין דראַג־סטאָר האָט מען אַף אים געאַרבעט, ס'האָט ניט געהאָלפן.

גאַנץ וואָטער סטריט האָט געקאָכט. איינגלעך פון אַלע „גענגס“ האָבן אַלע אין איין קאָל געטייַנעט: דער לענדלאָרד וועט דערפאַר טייער באַצאָלן; זיי וועלן אונטערצינדן זיין אויטאָמאָביל, דורכלעכערן די „טייערס“, אים אַליין וועט מען באַהאַגלען מיט שטיינער... ווילי פּאַסטערנאַק איז אַרויס מיט אַ נייעם געדאַנק. קינדער האָבן עס פריער ניט פאַרשטאַנען:

— ס'דאַרף פאָדערן פון דער שטאָט שפּיל־פּלעצער! דאָס לעבן אַף דער ענגער גאַס איז ניט געזיכערט. היינט — דזשאַנעק, מאָרגן — אַ צווייטער און אַ דריטער. רייכע קינדער זיינען אויסגעהיט פון אַזאַ טויט. אַרעמע — מוזן טאַנען.

ער האָט אויסגעפירט:

ווען עס איז געווען דזשאַנעקס לעווייע, זיינען נאָך דער קליינער, ווייסער טרונע נאָכגעגאַנגען אַ סך קינדער, פון וואָטער סטריט און פון ווייטער. זיי האָבן געטראָגן פּלאַקאַטן מיט אויפשריפטן:

— מיר ווילן ניט ווערן צעטאָלן אונטער רעדער!

— גיט אונז שפּיל־פּלעצער!

און אַז קינדער זיינען געקומען אין סקול, האָבן זיי אין קאָרידאָר, אַף דער וואַנט, געפונען דזשאַנעקס בילד, אין אַ שוואַרצן ראַם, און אונטן — אַן אויפשריפט:

— איר זייט שולדיק פאַר זיין בלוט! גיט אונז שפּיל־פּלעצער.

אַלע האָבן פאַרשטאַנען, וועמענס אַרבעט ס'איז געווען. אַלע האָבן געקוקט אַף ווילין.

נאָכדעם האָט פּאַסירט אַ צווייטע מייסע:

קינדער זיינען געזעסן אין קלאַס, געשטודירט אַריטמעטיק: צוויי און איין צענטל, צוויי און דריי צענטל, אַ מיליאָן געקייפּלט אַף אַ מיליאָן און דאָס גלייכן. דער איינגל באַרטאַ איז מיט אַלעמען צו־זאַמען געזעסן, אָנגעשטרענגט זיך, געוואָלט מאַכן דעם ריכטיקן רעשבן. פּלוצלונג: באַרטאַ איז בלאַס געוואָרן, די אויגן האָבן זיך צעגלאַנצט, דער קאָפּ האָט זיך איינגעבויגן אַף אַ זייט. נאָכדעם איז דער איינגל אַראָפּגעפאַלן פון בענקל, ווי אַ סנאָפּ. דער קלאַפּ האָט איבערגעשלאָגן דעם רעשבן אינמיטן.

ס'איז געוואָרן אַ טומל. מ'איז צוגעלאָפן, געבראַכט וואַסער, גע־ריבן זיינע שלייפן. מ'האָט אים אָפּגעמינטערט און אויסגעפונען: באַרטאַ האָט געכאַלעשט פון הונגער. דעם צווייטן טאָג, אַז ער האָט שוין קיין שטיקל ברויט ניט געגעסן.

וואָס ס'האָט זיך אָפּגעטאָן אין קלאַס! דער האָט אים דערלאַנג

ברויט, דער אַ בייגל, נאָך איינער — זיין לעצטע פּעני. אימיצער האָט פאַרגעשלאָגן: אַרויסצוגיין אין גאַס און מאַכן אַ זאַמלונג. דאָס גאַנצע געלט אַוועקטראָגן אין שטוב באַרעטאָן.

ווילי פּאַסטערנאַק — ער איז דאָ. ער איז מיט אַ נייעם געדאַנק אַרויסגעקומען:

— פאָדערן פון דער סקול פרייע מאָלצייטן!

— היינט — באַרעטאָ, מאָרגן — אַ צווייטער און אַ דריטער. רייכע קינדער כאַלעשן ניט פון הונגער. אָרעמע — מוזן מאָנען, פאָדערן!

ווילי האָט אויסגעפירט:

אויף מאָרגן, אין סקול. די לערערן האָט זיך ערשט אַוועקגעזעצט, איינלערנען מיט די קינדער די צענטלעך, מיט די מיליאָנען: ערשט, מיטאַמאָל אַ טומל. אַ קינדער-כאָר שרייט צוזאַמען:

— מיר פאָדערן פרייע מאָלצייטן! מיר פאָדערן פרייע מאָלצייטן!

— באַרעטאָ! מיר ווילן ניט זיין קיין באַרעטאָס!

אַלע פאַרשטייען, ווער עס איז. אַלע קוקן פאַרגאַנוועטערהייט אויף ווילין.

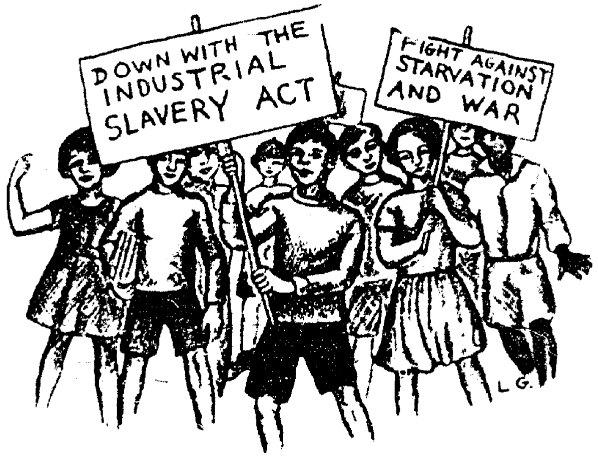

מ׳האָט ווילין געשלעפּט אין „אָפיס“, גערעדט צו אים מיט גוטן און מיט בייזן, געפּרואווט מיט אָנשרעקן.

— דו העצעסט די קינדער.

— ס׳איז ליגן! איר לאָזט זיי כאַלעשן פון הונגער.

— מ׳עט רופן דיין טאַטן.

— רופט.

— מ׳עט דיך אויסשליסן פון סקול.

— שליסט אויס.

— די סקול איז אָרעם. זי קען אומזיסט קיין מאָלצייטן ניט געבן.
— ניט עמעס. די סקול־באַלעבאַטים זיינען רייך.
די קינדער האָבן אויסגעפירט: מ'האָט אין סקול אָנגעהויבן געבן פרייע מאָלצייטן.

נאָכדעם האָט מען געמאַכט שיך, אויגן־גלעזער, אַ ווינטערדיקן מאַנטל. די קינדער זיינען אַרומגעגאַנגען אָפּגעריסן, אָפּגעשליסן. אין קאַלטע ווינטערדיקע טעג איז מען געקומען אין סקול מיט בלויע צע־ביסענע פינגער און לאַנג געבוקעט אָף די פּיטן אָטעם, ביז זיי האָבן זיך דערוואַרעמט. ווילי פּאַסטערנאַק האָט אָנגעהויבן, וואָס ווייטער, אַלץ מער — מער קינדער זיינען צוגעשטאַנען צו אים.

נאָכדעם האָט פּאַסירט די לעצטע שרעקלעכע מייסע:

געטראָפן האָט זי אינמיטן דער נאַכט; ווען ווילי איז געשלאָפן אין זיין בעט, בא דעם סקיוליוט־פענצטער. פאַרמאַטערט איז ער געווען: אַ גאַנצער טאָג סקול, פּעדלען מיט צייטונגען; און אין צימער איז אויך קאַלט געווען. ער האָט זיך פאַרהוילקלט אין „בלענ־קעט", מיטן מאַטנס אַלטן אויבער־מאַנטל פּאַר אַן איבערדעק, אַזש די נאָז האָט זיך קוים אַרויסגעזען. געשמאַק געשלאָפן. גאָרנישט ניט געהערט.

דאָס פייער, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן אין קאָרידאָר, צווישן די בייבי־וועגעלעך, האָט זיך צעלעקט מיט די אַלטע, הילצערנע פּוהויער־טרעפּ. אַ לעק געטאָן אין אַוועקגעטאַנצט, פון שטאָק צו שטאָק פון וואַנט צו וואַנט. אָרעמע, איסגעמאַטערטע מענטשן האָבן גאָ. . נט געוואַוסט, געלעגן אין די בעטן און געשלאָפן.

אַז מ'האָט זיך אָבאַפּ אויף געטאָן, איז שוין געווען שפּעט: טרעפּ אין פלאַמען, טירן צווישן זודיקע צונגען. מען איז געלאָפן צו די פענצטער, אויסגעבראָזגעט די שויבן, געזוכט די „פייער־עסקייפּס". וואו ס'איז נאָך געווען אַזאַ לייטער, איז ער געווען אַלט, פאַראָסטעט און ניט דערלאַנגט צו דער ערד. אין אַנדערע דירעס זיינען קיין „פייער־עסקייפּס" אינגאַנצן ניט געווען. לעבעדיקע, צעשראָקענע מענטשן פאַרשפּאַרט אין אַ פייער־פּאַסטקע.

וואָס ס'איז דעמאָלט געווען מיט ווילי פּאַסטערנאַקן האָט קיינער ניט געוואוסט. אָף מאָרגן האָט לעאָנידאַס זיך געשוואָרן, אַז ער האָט אים פון אונטן געזען שטייענדיק לעבן אַ באַלויכטענעם פענצטער; דאָס פּאָנעם שוואַרץ, פלאַמען — אַרום אים, רויט. הענט — ווי אָנ־געצויגענע בויגנס. אַ מינוט האָט ער אים געזען. עפּשער נאָך ווינ־ציקער. נאָכדעם איז ער אין אַ פלאַמענדיקן צונג פאַרשוואונדן.

מ'האָט ווילי פּאַסטערנאַקן געפונען אין דער פרי; פאַרברענט אָף קויל. ער איז געווען ניט איינער: נאָך זעקס שוואַרצע קערפּערס האָט מען יענעם טאָג פון דעם הויז אַרויסגעטראָגן.

און אַז ווילי איז שוין ניט געווען, האָבן אַנדערע קינדער, לעאַ־נידאַס און מויש, מאַני און מישאַנג, און נאָך אַ סך, אַ סך אַרויס־געלאָזן אַ רוף:

— אַרונטער מיט די פייער־פּאַסטעקעס!

— ווילי פּאַסטערנאַק! איר זייט שולדיק אין זיין בלוט! מיר ווילן ניט ווערן געבראָטן!

— מיר פאָדערן! מאַנען!

נאָך די טויטן־קאַסטנס זיינען נאָכגעגאַנגען טויזנטער קינדער פון וואַטער סטריט און אַרום. געטראָגן בלומען, געזונגען לידער, גע־האַלטן אין די הענט פאָנען און פּלאַקאַטן.

ווילי פּאַסטערנאַק האָט ניט געלעבט אומזיסט. זיינע באַזיגערס וועלן אים קיינמאָל ניט פאַרגעסן.

שרייב אָן אַלע פאָדערונגען, פאַר וועלכע די קינדער האָבן געקעמפט.

סינאָנימען:

ברודיקע	___________	א בוידעם	___________
שטענדיק	___________	רעגנט	___________
א סוינע	___________	אויסקערעווען	___________
בראַווקייט	___________	מאַנען	___________
געבויזעקט	___________	געשטודירט	___________

די רויטע פאָן.

דעם זיבעטן נאָוועמבער, צו דער פייערונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, האָט אַ רויטע פאָן געפלאַטערט פון אַ קוימען פון דער פאַרמאַצעטיש פאַבריק אין דער שטאָט ר.

די מענער־באַפעלקערונג פון נאָענטן שטעטל, אַ באַוואוסטע נעסט פון קאָמוניסטן, איז גלייך אַרעסטירט געוואָרן פון די פאַשיסטן. קיינער האָט זיך ניט געוואָלט מודיע זיין. דערפאַר האָט מען זיי אַזוי לאַנג געשלאָגן, ביז זיי זיינען אַלע געלעגן אויף דער ערד צעבלוטיקטע און פאַרבאַלעשטע.

די פאַשיסטן האָבן געצוואונגען די פרויען צו שטיין און קוקן. דערנאָך האָט מען געהייסן די פרויען אַרומוואַשן די פאַרוואונדעטע און באַנדאַזשירן זיי.

אויף מאָרגן האָבן די פאַשיסטן געזוכט אין שטעטל די עטלעכע מענער, וועלכע זיי האָבן מיט אַ נאַכט פריער ניט געפונען אין דער היים. די פאַשיסטן האָבן אָבער געפונען נאָר פרויען און קינדער.

און — פון קוימען האָט ווידעראַמאָל געפלאַטערט אַ רויטע פאָן.

דער פירער פון די פאַשיסטן האָט געצוואונגען אַ אינגל אַראָפּ־

גענומען די „רויטע שמאטע". אין דער צייט, ווען דער אינגל האט אראפגעבראכט די רויטע פאן, האבן די פרויען און קינדער געזונגען דאס „הארסט וועסל" ליד אונטער די אנגעשטעלטע ביקסן פון די פאשיסטן.

ווען דער אינגל האט ארונטערגעבראכט די פאן, האט זיך ארויסגעוויזן, אז ס'איז נישט געווען קיין פאן, נאר א שטיק טוך, איינגעזאפט מיט בלוט: איינער פון די האנטיבער, מיט וועלכע די פרויען האבן ארומגעוואשן זייערע צעבלוטיקטע מענער.

ענטפער:

וועלכע פארטיי פירט אן דעם ברוטאלן קאמף קעגן פאשיזם אין דייטשלאנד? ______

______

באווער טעלמאן ווערט געמאטערט אין טורמע. מיר ______

______

ציו־ציו און נאָך אַזוינע ווי ער.

פֿון ב. מאָזער

ווער איז ציו־ציו? און וואָס איז ציו־ציו?

אַ קליין כינעזערל איז ציו־ציו, און אַ צווייפֿאַכער יאָסעם.

דעם טאַטן האָט מען אינמיטן נאַכט אַרויסגעשלעפּט פֿון בעט; אים אָנגעטאָן אַ שווערן ברעט אויף די אַקסלען און דעם קאָפּ אָפּגעהאַקט.

דער מאַמען האָט מען דאָס האַרץ דורכגעשטאָכן.

ציו־ציו ווייסט ניט וועגן דעם. ער איז דעמאָלט נאָך געווען זייער קליין. ער האָט נאָך ניט געוואוסט, ווער איז דאָס אַזוינס טשיאַנג־קיי־שעק, און ווער עס איז אַזוינס סון־יאַט־סען.

ער האָט ניט פֿאַרשטאַנען, וואָס עס טוט זיין מאַמע סאַן־ציו־ציו. וואו ווערט ער פֿאַרפֿאַלן אויף גאַנצע טעג.

ער האָט נאָר געזען ווי ער לויפֿט אַרום איינגעשפּאַנט אין אַ צוויי־רעדלדיקן וואָגן. און אַז ער קומט אַהיים, עסט ער אָפּ אַ גיך און גייט ווידער אַוועק. נאָר די מאַמע זיצט שטענדיק אין דער היים און זינגט קעטיידער אומעטיק און שטיל.

איינמאָל איז געקומען אַ וואָרט צו פֿליען: ק אַ נ ט אָ ן!

טעג און וואָכן, פֿול מיט גוטע נייעס. עס פֿאַלן אַלטע הערשער. אַ זון איז אויפֿגעגאַנגען איבער כינע. נייע ווערטער טראָגן זיך אין הויפֿן. כינע איז באַפֿרייט.

עס פֿאַרברידערן זיך מענטשן פֿון אַרבעט. דער טאַטע סאַן־ציו־ציו איז מיט זיי. דער מאַמעס האַרץ איז מיט אים. מיט ציו־ציון אויף די הענט לויפֿט זי אַרום פֿון איין אָרט צום אַנדערן. זי פֿרייט זיך מיט אַלע. זי זינגט זיך אין איפּגעבריוטן יאַנטעווע, און זינגט שיין מיט אַן אַנדער קאָל, לוסטיק און פֿריילעך.

ציו־ציו קוקט מיט זיינע ברייט־צעצויגענע אויגן. ער פֿאַרשטייט נישט וואָס דאָס באַטייט. לאַכט ער און לאַכט.

אין טאָקיאָ און אין לאָנדאָן, אין פּאַריז און אין וואַשינגטאָן, איז מען געזעסן בײַ גרינע טישן און געטראַכט: קאַנטאָן איז רויט! דאַרף מען שיקן טויט!

האָבן זיך אַ לאָז געטאָן שיפֿן מיט קוילן־וואַרפֿער און מינען, מיט ביקסן און האַרמאַטן. קאַנטאָן איז רויט — ברענגען מיר טויט.

ציו־ציו איז געבליבן אַליין, איינער אַליין, אין אַזאַ בייזער צייט.

די גוטע שכנים ווייסן ניט וואָס צו ענטפֿערן. זיי באַהאַלטן דאָס פּנים אין אַ זייט און זאָגן שטיל־פֿאַרשעמט: ניטאָ זיי! געווען — און ניטאָ!

ציו־ציו וויל פאַרשטיין. האָט עפּעס משיאַנג־קיי־שעק אַוועקגענומען דעם טאַטן מיט דער מאַמען?

גייט ער אין די גאַסן און וויינט: וואו איז מיין פאָטער סאַן־ציו־ציו, און מיין מאַמע וואו איז? ————

אין מאָסקווע האָט מען דערהערט זיין געוויין. ווייַנט און נאָך אַזוינע ווי זיינס.

בא רויטע טישן זיצט מען און מען טראַכט: וואָס טוט מען מיט אַזעלכע ציו־ציוס?

איבער דער גאַנצער וועלט זיינען זיי דאָך פאַראַן!

האָט מען גענומען אַ גרויסן שלאָס פון אַ רייכן מאַן. געוואַשן און געשייערט. צונויפגערופן עטלעכע מענטשן, וואָס קאָנען רעדן צו קינדער, און זיי געזאָגט:

— דאָס וועט זיין פאַר ציו־ציו און נאָך אַזוינע ווי ער.

אין דער וועלט האָט מען געלאָזט וויסן: וואו ס'איז פאַראַן אַזאַ ציו־ציו, זאָל ער קומען קיין מאָסקווע. פאַראַן אַ הויז, וואָס הייסט „אינטערנאַציאָנאַלע קינדער־היים". דאָ וועלן זיין די קינדער, וועמעס עלטערן זיינען אומגעקומען אין רעוואָלוציעס, אָדער זיצן אין טורמעס, באַם סוינע אין לאַנד.

זיינען זיי געקומען. פון אַלע לענדער געקומען.

שטייט אינמיטן וואַלד דאָס ווייסע, גרויסע הויז. אויפן דאַך פלאַטערט אַ רויטע פאָן.

אין אַ שלאָס, נים וויים פון מאָסקווע, קומען געסט און זאָגן: די טוואָרע אין פעלד זאָל זיין אַזוי געראָטן, ווי אָט די יונגען פון אינטערנאַציאָנאַלער קינדער־היים.

ציו־ציו, און ליזל, און אַנטעק וועלן ווערן גרויס. וועלן זיי ניט בלייבן דאָ, לעבן מאָסקווע. זיי וועלן זיך אַ לאָז טאָן אין אַלע פיר עקן פון דער וועלט. אין זייערע הערצער וועלן זיי פאַנאַנדערטראָגן טיפן גלויבן. אין די לענדער פון זייערע טאַטעס און מאַמעס וועלן זיי אָנפאַנגען דאָרט, וואו יענע האָבן אויפגעהערט. מיט הויכן קאָל וועלן זיי באַנייען דעם רוף:

ציו־ציו און ליזל און אַנטעק וועלן מיט מאָסקווער מוט פאַרניכטן און בויען.

די טאַטעס האָבן אַוועקגעגעבן זייערע לעבנס דער רעוואָלוציע.
די קינדער וועלן לעבן און לאַכן מיט דער רעוואָלוציע.
באָלשעוויקעס זיינען זיי. מיט [illegible]יסן פלאַם קומען זיי.
אין די אָדערן בלוט פון רויט[illegible]ייער.
קאָמונאַרן פון גרויסער קאַ[illegible] איבער דער גאַנצער וועלט.

פאַראַן אין סאָוועטן־לאַנד קינד[illegible]ימען פאַר קינדער פון דערמאָרדעטע און אַרעסטירטע אַרבעטער קע[illegible] אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער. שרייב אָן אַ בריוו צו די קינדער אין [illegible] היים. דערציייל זיי, ווי די אַרבעטער זעצן פאָר בראַוו דעם קאַמף פון זייערע עלטערן.

אַ קינדער־היים פון זיבן און צוואַנציק נאַציאָנאַליטעטן

באַווער גאַליקאַו דערציילט:

פּעטראָ קאַמענעוו איז אַלט 14 יאָר. זיין טאַטן און מאַמען האָבן די בולגאַרישע פאַשיסטן געטויט. די מערדער האָבן געצוואונגען פּעטראַן, ער זאָל דערציילן כאָטש עפּעס וועגן זיין טאַטנס באַווירים. אָבער פּעטראָ איז געווען איינגעשפּאַרט און ער האָט געשוויגן. דעמאָלט האָבן זיי אַרויסגעלאָזט אויף אים אַ גרויסע שלאַנג, און ער האָט געכאַלעשט...

פּעטראָ איז געקומען אין סאָציאַליסטישן פאָטערלאַנד, אין ראַטן־פאַרבאַנד. ער געפינט זיך איצט אין אַ שיינעם פּאַלאַץ — אין דער ערשטער אינטערנאַציאָנאַלער קינדער־היים לעבן דער שטאָט איוואַנאָוואָ.

ליכטיקע גרויסע שלאָף־צימערן, צימערן פאַר לערנען און פאַר ספּאָרט. שפּריצן. אַ קלאַנגען־קינאָ. דאָס אַלץ האָט איבערגעגעבן דער מאָפּר פאַר פּעטראַן, פאַר פראַנץ ליוטשענס, וועמענס טאַטן די דייטשע פאַשיסטן האָבן געטויט; פאַר קינדער פון אַנדערע אַרבעטער, וועלכע זיינען פאַרפייניקט געוואָרן צום טויט, אָדער זיי מאַטערן זיך אין די טורמעס פון די קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

באַם קעמפּ־פייער איז צופעליק אַרויסגעקומען די פראַגע: ווער וואו ס׳האָט זיך געבאָדן?

— איך — אין שוואַרצן ים, — האָט געענטפערט אַ קליינער רומענער.

— איך — אין אַטלאַנטישן ים, — זאָגט דאָס נעגער־קינד ניליי.

— און איך — אין שטילן ים, — שלאָגט איבער דאָס יאַפּאַנעזערל.

פון אַלע עקן וועלט האָבן זיך דאָ פאַרזאַמלט קינדער פון 27 נאַציאָנאַליטעטן: דייטשן, בולגאַרן, כינעזער, יאַפּאַנעזער, פּאָליאַקן, שפּאַניער, רומענער, איטאַליענער, ענגלענדער, אַראַבער, אינדוסן...

זיי לערנען זיך און אַרבעטן. פאַראַן אין דער קינדער־היים אַ לאַבאָראַטאָריע פאַר כעמיע און פיזיק, אַ ביבליאָטעק, אַ טישלער־וואַרשטאַט, און עלעקטריפיצירטע שלאָסעריי.

די קינדער־היים שטאַלצירט מיט אירע יונגע מוזיקער, מאָלער און סקולפּטאָרן.

מיט דער קינדער־היים זיינען פאַרבונדן די פּיאָנערן פון דענמאַרק.

נאָרװעגיע, שװײצאַריע, קאָמיוניסטן, קאָמאַנדירן און רויטאַרמײער, אַלטע באָלשעװיקעס, אַרטיסטן און מאָלער.

אײנצאָל:	מערצאָל:
אַ גרויסע שלאַנג	______
אַ שײנער פּאַלאַץ	______
אַ קלײנער רומענער	______
אַן עלעקטריפיצירטע שלאָסערײ	______

מערצאָל:	אײנצאָל:
די בולגאַרישע פאַשיסטן	______
די דײטשע פאַשיסטן	______
די קאַפּיטאַליסטישע לענדער	______
יונגע מוזיקער	______

דער ראַװ איז אַנטלאָפן

שאַבעס אין דער פרי, װען סעלמעס טאַטע איז געזעסן אין שאַפּ און פאַריכט שיך, האָט זיך געעפנט די טיר, און ער האָט דערהערט אַ קאָל:

— גוט שאַבעס, מיסטער לעװין. איר האָט פאַרגעסן, אַז הײנט איז שאַבעס. מען טאָר דאָך הײנט ניט אַרבעטן.

סעלמעס טאַטע האַלט אַ שוך אױפן אײזערנעם קאָפּול און קלאַפּט טשװעקלעך מיט זײן האַמער. ער ציט די טשװעקלעך פון מויל אײנס נאָכן אַנדערן און ער ענטפערט דעם ראַװ קורץ און אָפּגעהאַקט:

— מיר אַרבעטן, װען מיר האָבן װאָס צו טאָן. שאַבעס דאַרף מען אויך פאַרדינען אױף עסן. קײנער װעט ניט געבן.

דער טאַטע האָט געמײנט, אַז ער איז שוין פון דעם ראַװ פּאָטער געװאָרן. ערשט, יענער גײט אַרײן אין צװײטן צימער הינטערן שאַפּ און הײבט אָן טײנען מיט זײן װײב, אַז זי זאָל שיקן די קינדער אין טאַלמעד טוירע.

— װי איך זע, רעבע, אַרבעט איר אויך שאַבעס, — שרײט דער שוסטער אַרײן, — נאָר איר אַרבעט מיט דער צונג און איר קריגט אַ סאַך מער געלט פאַר אײער אַרבעט װי איך פאַר מײנע שיך.

— נײן, נײן, מיסטער לעװין. איך אַרבעט ניט פאַר זיך, איך אַרבעט פאַר גאָט און פאַר אײך אַלעמען.

פרעגט סעלמעס טאַטע:

— אַז גאָט איז אַ גוטער, טאָ פאַרװאָס העלפט ער ניט די אַרבעט-לאָזע?

— גאָט איז אַ קאַפּיטאַליסט! — האָט סעלמעס שװעסטער אַרײנגעװאָרפן.

דער ראַװ איז צוגעגאַנגען צו דער קלײנער סעלמאַ און גענומען זי גלעטן, רעדנדיק צו איר טאַטן:

— אַ שיין טעכטערל האָט איר, מיסטער לעווין. שיקט זי צו אונז אין טאַלמעד טוירע.

— וואָס וועט זי בײַ אײַך לערנען? — האָט דער שוסטער בייז געפרעגט, קלאַפנדיק מיטן האַמער איבערן שוך.

— צו זײַן אַ פרומע אידישע טאָכטער און טאָן וואָס גאָט הייסט, — האָט דער ראַוו ערנסט געזאָגט.

— אַזוי? טאָן וואָס גאָט הייסט? און זי זאָל גלייבן, אַז ער וועט מיך שטייסן פאַרוואָס איך פאַרריכט שיך שאַבעס, ווײַל איך דאַרף עסן, — האָט דער שוסטער ווייטער אַ קלאַפּ געטאָן מיטן האַמער.

דער ראַוו האָט געזען, אַז דער שוסטער הערט זיך ווינציק צו צו זײַנע רייד, האָט ער געזאָגט:

— איצט, קינדערלעך, וועל איך אײַך זאָגן אַ גוטן שאַבעס. איך גיי איצט אַרײַן צום בוטשער אין הויז. בײַ אים איז פאַראַן אַ קליין מיידעלע, סאַרעלע, לערנט זי בײַ אונז אין טאַלמעד טוירע. שפּילט זי פאַר עסטער האַמאַלקע אין דער פּורים־שפּיל. וועט זי גיין אָנגעטאָן אין אַ בלוי קליידעלע מיט גאָלדענע שיכעלעך מיט אַ קרוין אויפן קאָפּ. דיר ,סעלמאַ, וואָלט אײַך פּאַסן אַזאַ שיין קליידעלע.

— רעבע, — פרעגט דער שוסטער, — עסטער האַמאַלקע האָט דאָכט זיך ניט כאָסענע געהאַט מיט קיין אידישן קעניג, טאָ וואָס איז זי פאַר אַ צאַצקע? פאַרוואָס מאַכט איר פון איר אַ פּורים־שפּיל?

און סעלמאַ האָט אויסגעשריען:

— רעבע! רעבע! וואַרט אַ ווײַלע. איך וועל אײַך געבן אַ ביכעלע פאַרן בוטשערס מיידעלע. אַ שיין ביכעלע.

— אַהאַ, — האָט זיך דער רעבע געריבן די הענט, — דעם שוס־טערס מיידעלע איז קליגער פון איר טאַטן. זי וועט נאָך זײַן דאָס בעסטע מיידעלע אין היברו. נו, לאָז זען דאָס ביכעלע. איך וועל עס זיכער איבערגעבן דעם בוטשערס מיידעלע, — האָט דער ראַוו גע־ווישט זײַנע ברילן און צופרידן געשמייכלט.

אַז סעלמאַ האָט אים דערלאַנגט אַ „פּיאָנער“, האָט ער געקוקט און געקוקט. זײַנע אויגן זײַנען גרויס געוואָרן און ער האָט אויס־געשריען:

— וואָס? קאָמוניסטישע ביכעלעך! דער שוסטער איז אַ רויטער! אָט איצט פאַרשטיי איך שוין פאַרוואָס ער האָט אַזוי גערעדט.

דער ראַוו איז אַרויסגעלאָפן. אַלע האָבן געלאַכט.

ער איז שוין מער קיינמאָל ניט געקומען צום שוסטער.

שרייב אין קורצן: וואָס האָט דער ראַוו געוואָלט?

מאַך פון דער מייסע אַ שפּיל.

נאָ מאָר מואוויס!

פֿון בערטאַ לעלטשוק

הײמי איז געװען אַ בראַװ יאַטל.

זײַנע עלטערן פֿלעגן קימאַט יעדן אָװנט אַװעקגײן אױף מיטינגען. און הײמי פֿלעגט בלײַבן אַלײן אין שטוב.

ער פֿלעגט זיך אַלײן לײגן אין בעט. פֿריער אַ ביסל לײענען און דערנאָך אױסלעשן דאָס ליכט און אײַנשלאָפֿן.

אײנמאָל האָט אים זײַן באַזוכער יאַטל געפֿרעגט:

— האָסט קײן מורע ניט צו בלײַבן אַלײן אין הױז?

— מורע? פֿאַר װעמען? פֿאַר װאָס? אַרבעטער־קינדער דאַרפֿן זײַן בראַװ און ניט מורע האָבן.

װען הײמי איז עלטער געװאָרן, האָט ער אָנגעהױבן גײן אין די מואוויס. די עלטערן האָבן אים דערקלערט, אַז די מואוויס זײַנען מערסטנס נאַרישקײטן, איבערגעטראַכטע מײַסעס. אָבער הײמי האָט זיך אײַנגעשפּאַרט:

— אַלע קינדער גײען!

פֿלעגט הײמי זען אין די מואוויס, װי מען שיסט זיך. װי אײן „העלד" שלאָגט זיך מיט צװאַנציק. ער דערהאַרגעט זײ אַלע, און ער אַלײן גײט אַרױס אַ גאַנצער.

און הײמי האָט איבערגעהערט שלאָפֿן רואיק. אים האָט זיך געכאָלעמט, אַז מען יאָגט זיך נאָך אים, אַז מען שיסט אױף אים, אַז מען װיל אים דערהאַרגענען.

און אײנמאָל באַנאַכט, װען די מאַמע איז געװען אין דער הײם, האָט זי דערהערט, װי הײמי װײנט פֿון שלאָף.

זי איז צוגעלאָפֿן צום בעט און גענומען װעקן הײמין.

— הײמי, װאָס איז? פֿאַרװאָס װײנסטו?

הײמי האָט זיך איבערגעכאַפּט פֿון בעט און דערזען זײַן מאַמען:

— אַ כאָלעם! טפֿו! גוט, מאַמע, װאָס דו ביסט דאָ. מיר האָט זיך געכאָלעמט, װי אַ באַנדע יאָגט זיך נאָך מיר און שיסט אױף מיר.

הײמי איז געװען גליקלעך, װאָס ער געפֿינט זיך אין בעט, און די מאַמע זיצט לעבן אים.

אָבער הײמי גײט װײַטער אין די מואוויס. שױן אַזױ צוגעװאױנט זיך, אַז אים איז שװער אָפּצוגעװאױנען זיך.

און אײנמאָל איז הײמי טאַקע קראַנק געװאָרן פֿון די מואוויס. ער האָט זיך איבערגעכאַפּט אין מיטן נאַכט און גענומען שרײַען:

— נעמט מיך אַראָפּ פֿון דעם פֿערד! זעט, זײ שיסן אױף מיר!

די מאמע מיט טאטן זיינען געשטאנען לעבן אים, אבער הימי האט אלץ געשריען.

א דאקטער איז געקומען. ער האט דערקלערט, אז הימי איז זייער נערוועז געוואָרן פון די מאוויס.

און פון דעמאלט אן גייט ניט הימי אין די מאוויס.

אבער איינמאל זאגט די מאמע צו הימין:

— הימי, קום זען א בילד.

הימי האט זיך געוואונדערט: די מאמע זאל אים אליין הייסן גיין אין די מאוויס.

און זיי זיינען אלע דריי אוועק.

אבער גאר אנדערע מאוויס האט הימי געזען. מ'האט זיך דארט ניט געיאגט אף פערד און ניט געשאסן. ער האט געזען, ווי ארבעטער פארן אוועק ערגעץ אין א מידבאר, וואו ס'איז גארניט ניטא. זיי בויען דארט אויף פאבריקן, הייזער און באנען. דערנאך האט מען געוויזן, ווי ארבעטער מארשירן מיט מוזיק און פאנען.

אוי, ווי אינטערעסאנט די מאווי איז געווען!

ס'איז געווען א מאווי פון סאוועטן־פארבאנד.

שרייב א קאמפאזיציע:

אמעריקאנער מאוויס און סאוועטישע מאוויס.

פון א סאוועטישן ניוס ריל

ערשטער מיי

אונזערע פאָדערונגען דעם ערשטן מיי.
אינטערנאַציאָנאַלער קאַמף־טאָג.
ערשטער מיי און סאָוועטן־פאַרבאַנד.
די שיקאַגער מאַרטירער.
„העלט־דיי".

וואַנט־צייטונג:

דער ערשטער מיי.

צייט:

פון 25טן אַפּריל ביזן 15טן מיי.

מילכאָמע־געפאַר און דעקאַריישאַן דיי

מילכאָמע־צוגרייטונגען.
קאַפּיטאַליסטישע אַרמייען.
רויטע אַרמיי.
געפאַר פון מילכאָמע קעגן סאָוועטן־פאַרבאַנד.
קאַפּיטאַליסטישע העלדן און אַרבעטער־העלדן.

צייט:
פון 15טן מיי ביזן סאָף יאַנואַר.

לואיס לינג

(פון דער היימאַרקעט טראַגעדיע)

פון ד. עדלשטאַט

„טיראַנן, איך האַס איך מיט אייער געזעץ,
מיט די פינצטערע סטאַטוטן,
וואָס פאַנגען דאָס אָרעמע פאָלק אין נעץ
און צווינגען אים לײַדן און בלוטן!

„איך זאָג אייך אָפן: „איך גלויב אין קראַפט,
אין קראַפט פון די אַרבעטער רייען!
געוואַלט האָט אונזער וועלט פאַרשקלאַפט
און געוואַלט וועט זי באַפרייען!

„איר לאַכט — איר דענקט: „וואַרט, ברודער, וואַרט,
מיר וועלן דײַן שטימע דערשטיקן, צעשטערן!"
דערשטיקט מיך, מערדער! אַ צווייטער וועט באַלד
אַף מײַן היליקן פּאָסטן זיך שטעלן!

לינג איז ניט טויט!... אַף די קאַמף־באַריקאַדן
לעבט נאָך זײַן גייסט! און איר הערט,
ווי ער שרייט צו אונז: „פאָרויס, קאַמעראַדן!
פאָרויס מיט פּאַנצער און שווערד!"

אויגוסט שפּיז

„עס וועט קומען אַ צײַט, ווען פון אונזערע מאָרגן
וועט זיך דערהויבן אַ מעכטיקער קאָל!
שטאַרקער פון דעם, וואָס איר ווילט איצט דערוואָרגן,
מעכטיקער, שלאָגנדער טויזנטער מאָל!"

שרייבט אַ קאָמפּאָזיציע: „די שיקאַגער מאַרטירער".

די וואונדערלעכע פאָן

פון א. ראַבאָי

שפעט באַנאַכט.

דער סקווער איז ליידיק. די ביימער שטייען שלעפעריקע. אַרום סקווער שטייען הויכע הימל־קראַצערס, ווי פעלזן, וועלכע שפאַרן אָן מיט זייערע שפּיצן ביז צום הימל.

אין מיטן סקווער שטייט אַ הויכער ווייסער סלופּ. אויפן שפּיץ ברענט אַן עלעקטריש לעמפּל.

עס קומען אָן צוויי יונגע אַרבעטער. זיי קוקן זיך אַרום אין אַלע זייטן. בלייבן שטיין אַ ווײַלע און הערן זיך איין. הויך אין הימל ווינקען די שטערן. ס׳איז פינצטער.

זיי רעדן צווישן זיך:

— ס׳איז נאָך ווייט צו טאָג?

— אַרום אַ שעה צייט.

— צייט אָנצוהויבן. איך וועל קריכן.

— ניין, איך. דו שטיי אויף דער וואַך.

— גרייט?

— שטענדיק גרייט!

דער, וואָס זאָגט שטענדיק גרייט, נעמט אַרויס אַ שטריק, מיט וועלכן ער האָט זיך אַרומגעבונדן. ער מאַכט אַ שלייף פון דעם שטריק אַרום דעם סלופּ, לאָזט איבער אַ ברייטן רינגל און זעצט זיך אַריין אין דעם רינגל פון שטריק.

דער צווייטער דערלאַנגט אים אַ שטיק רויטע וואַרע.

ער כאַפּט זיך אָן מיט בײדע הענט פאַרן סלופּ. און הייבט אָן קלעטערן.

נאָכדעם באַפרייט ער די הענט, מאַכט לויז דעם שלייף פון שטריק און רוקט אים אַ ביסל העכער פון דעם אָרט, וואו ער איז פריער געווען. ער זעצט זיך צו אין דעם רינגל, רוט אָפּ אַ מינוט און קלעטערט ווייטער.

דער יונגער אַרבעטער, וואָס שטייט אונטן אויף דער וואַך, האַלט אָנגעשטרענגט די אויערן, די אויגן, דאָס מויל, טאָמער דאַרף מען געבן אַ סיגנאַל.

ער כאַפּט אַ קוק אַלע ווײַלע אין דער הויך און וואונדערט זיך פאַרוואָס עס נעמט אַזוי לאַנג. אָט זעט ער: דער כאַווער איז שוין בײַם שפּיץ פון סלופּ.

און אָט הענגט שוין די פאָן אין דער לופטן. אין דער פינצטער זעט זיך נישט דער קאָליר.

—דער באַוער נעמט זיך פּאַמעלעך אַראָפּרוקן. אַט איז ער שוין אונטן. ער מאַכט צורעכט זיינע הויזן, וועלכע האָבן זיך פון קריכן פאַרקאַטשעט ביז איבער די קני.

די צוויי באַווירים גייען אײַלנדיק אַוועק אין באַזונדערע זייטן.

ס'איז געוואָרן טאָג. אויפן סקווער באַווייזט זיך דער ערשטער מענטש. ער גייט צו דער אַרבעט. ער דערזעט פלוצלונג די פאָן.

אויפן סלופּ, אויף וועלכן עס ברענט „דאָס אייביקע ליכט פאַר דעם אומבאַקאַנטן סאָלדאַט", הענגט אַ ריזיקע רויטע פאָן.

עס קומען צו נאָך און נאָך מענטשן. אַלע שטייען שוין, קוקן אַרויף און וואונדערן זיך:

— ווי קומט אַהער אַ רויטע פאָן?

אַ פּאָליסמאַן קומט אָן. עס ווערט אים אַ לאָך אין האַרצן.

— ווער האָט דאָס געטאָן? האָט אימיצער געזען, ווער עס האָט די רויטע פאָן דאָ אויפגעהאָנגען?

- די זון שטייט שוין הויך אין הימל. דער גאַנצער סקווער איז געפּאַקט מיט מענטשן. די גאַסן אַרום זיינען אויך געפּאַקט. די קאַרס קענען ניט דורכגיין. אויטאָמאָבילן בלאָזן און פּייפן.

עס קומען אָן נאָך פּאָליסלייט. זיי וואַרפן אַראָפּ זייערע רעק און נעמען קלעטערן אויפן סלופּ. אָבער דער סלופּ איז אָנגעשמירט מיט אַ פעטער זאַך, קייקלען זיי זיך אַרונטער. און אַט שלעפּט מען שוין אַ לייטער. אָבער דער לייטער איז צו קורץ. דער סלופּ איז איינער פון די העכסטע אויף אַלע סקווערן.

מיט אַ פייפערייַ און גרויסן טומל קומען אָן די פייערלעשער, מיט זייערע הויכע לייטערס. איינער קריכט אַרויף און שניידט אַראָפּ די רויטע פאָן.

לאַנג-לאַנג נאָכדעם זיינען אין די גאַסן אַרום סקווער געשטאַנען מענטשן און דערציילט דאָס גרויסע וואונדער פון דער גרויסער רויטער פאָן מיט דער אויפשריפט:

אַרבעטער פון אַלע לענדער, פאַראייניקט זיך!

פאַרוואַנדל אין מערצאָל יעדן זאַץ:

עס ברענט אַן עלעקטרישע לעמפּל.
דער סקווער איז ליידיק.
איך וועל קריכן.
ער נעמט אַרויס אַ שטריק.
די פאָן הענגט אין דער לופטן.

פאַרוואַנדל אין איינצאָל יעדן זאַץ:

די ביימער שטייען שלעפעריקע.
עס קומען יונגע אַרבעטער.
די שטערן ווינקען.
די באַווירים [illegible] אַוועק.
עס קומען צו מענטשן.

מיי־מאַרש

(סאָווערטיש)

הײ, פאָרויס גײט!
און ווײטער, און שנעלער
מיט פיאָנערישן טראָט!
היינט האָט ליכטיקער, העלער
די זון זיך צעלאַכט איבער שטאָט!

פאָנען פלאַטערן,
און עס שפּילן אָרקעסטערס,
זינגען לידער פון יונג און פון נײ!
קינדער, היינטיקער טאָג
איז דער בעסטער,
דער שענסטער אין פרילינג —
ערשטער מײ!

ערשטער מײ

פון א. פרינץ

אונזער ערשטער מײ מיט הונגער און מיט ליד —
ס'ציטערט אונזער פײנט פאַר די יונגע טריט.

ערשטער מײ ליכטיקט, ווי אַ רויטער שטערן.
אונזער קאַמף־ליד רופט פון אַלע סקווערן.

ס'בליען אין אונז די ערשטע מײען —
מיר זיינען געקומען די וועלט צו באַפרייען!

ערשטער מײ — אונזער בלוט אין רויטער פאָן —
ס'בליט אַף גאַסן אונזער בלוט, ווי רייפער מאָן!

אָ, מיר זיינען אַליין דאָך דער ערשטער מײ —
מיר גייען פאָרויס קעגן רעגן פון טויט און פון בלײ!

מיי

(סאָוועטיש)

אַ גוט מאָרגן, קינדערלעך!
נעמט מיך אויכעט מיט!
גרענעצן צעבינדן זיך,
און מע הערט שוין טריט.

אָט אָף אַלע וועגן
גייט דער מיי אַנטקעגן!

הערט נאָר גוט זיך איין:
מיר ווערן באַלד שוין פריי —
אַרבעטער פון ענגלאַנד,
פראַנקרייך און טערקיי,
אַרבעטער פון דייטשלאַנד,
כינע און אַמעריקע —
מיר ווערן באַלד שוין פריי!
זיי און אַלע היימען,
גייען מיט אונז אינייינעם
היינט איז אונזער מיי!

דער ערשטער מיי אין מאָסקווע

פון א. לייב

באַ איבין אין שטוב איז ענג. ער איז איצט אין גרויס פאַר־לעגנהייט. ער ווייסט ניט וואָס צו טאָן מיט זיין אַלטן רענצל, וואָס ער האָט גענוצט, ווען ער איז מיט עטלעכע יאָר צוריק געפאָרן אין סאָוועטן־פאַרבאַנד.

איבי קוקט אָפן רענצל און עס דאַכט זיך אים, ווי עס זאָגט:

-- אָבער נוצן קען איך דיר נאָך ברייננגען.

איבי נעמט דאָס רענצל און דערזעט פלוצלונג אין אַ ווינקל דעם „לייבל" פון סאָוועטישן גרענעץ. ער גלעט דאָס סאָוועטישע „לייבל". עס שטעלט זיך אים פאָר זיין רייזע פון ניו יאָרק קיין מאָסקווע. אַך, איז דאָס געווען אַ רייזע!

ער דערמאָנט זיך, ווי ער האָט זיך געאײַלט אָנצוקומען אַהין דעם ערשטן מיי.

ער איז געקומען צו דער סאָוועטישער גרענעץ און דערזען די מעכטיקע רויטע פאָן מיטן סערפּ און האַמער. רויטע אַרמייער זיינען געשטאַנען אַף דער וואַך מיט ביקסן אין די הענט. גרויסע פּלאַקאַטן האָבן גערופן צו די אַרבעטער פון די קאַפּיטאַליסטישע לענדער: פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער פאַראייניקט זיך!

איבין קלאַפּט דאָס האַרץ אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער. ער זעצט זיך אַוועק אַפן בעט לעבן רענצל. זיינע אויגן פאַרמאַכן זיך און ער דערזעט די רויטע מאָסקווע אַ פּאָר טעג פאַרן ערשטן מיי.

די גאַסן ווערן גערייניקט. די פענצטער פון די הייזער ווערן באַהאַנגען מיט בילדער פון לענין, סטאַלין, קאַלינין, וואָראָשילאָוו און פון אַנדערע באַליבטע פירער. אַף די הייזער הענגט מען אויף גרויסע רויטע פאַנען און ריזיקע פּלאַקאַטן אַף פאַרשיידענע שפּראַכן. גרויסע

ווערטער שרייען אַראָפּ און דערציילן דער וועלט וועגן די דערגרייכונגען פון די סאָוועטישע אַרבעטער. גרויסע עלעקטרישע שילדן ציגדן אָן די הערצער פון די אַרבעטער מיט ברענענדיקע לאָזונגען, וואָס רופן צו בויען די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט. די גאַסן זיינען געפּאַקט מיט יאָנטעוודיקע פּנימער. אין יעדן ווינקל שטייען גרופּעס און דיסקוטירן.

איבי האַלט נאָך אַלץ די אויגן פאַרמאַכט. ער דערמאָנט זיך, ווי ער איז אויפגעשטאַנען פיר אַזייגער פאַרטאָג. אין דרויסן איז נאָך געווען טונקל. ער האָט אויסגעטרונקען אַ גלאָז טיי און זיך

באַלד גײַלאָזט לױפֿן צום רױטן סקװער, קעדײ צו פֿאַרכאַפּן אַ גוטן פּלאַץ און זען אַלץ, װאָס עס קומט פֿאָר אין דעם גרױסן יאָנטעװ: אַזױ גיך װי ער איז אַראָפּ אין גאַס, האָט ער דערזען, אַז ער איז ניט פֿון די ערשטע. פֿון אַלע זײַטן האָבן געשטראָמט מענער און פֿרױען אױסגעפּוצטע אין יאָנטעװדיקע קלײדער. ער נעמט לױפֿן גיכער. װען ער איז אָנגעקומען צום רױטן סקװער, האָט ער זײַנע אױגן ניט געװאָלט גלױבן. דאַכט זיך אַזױ פֿרי, און שױן זײַנען דאָ צענדליקער טױזנטער אױפֿן סקװער. װאָס קען דאָס זײַן?

אײבי געפֿינט אױס, אַז זײער אַ סך מענטשן זײַנען ניט געשלאָפֿן, װײַל זײ האָבן געװאָלט פֿאַרכאַפּן אַ פּלאַץ אױפֿן סקװער. ער שטופּט זיך אַרײַן צװישן אױלעם און באַמערקט פֿון װײַטן דעם לעניןמאַװזאָלײ, װעלכער איז אַרומגערינגלט מיט רױטע בלומען, װאָס זײַנען „גראַשט געװאַקסן. כאָטש ס'איז זײער קיל, דאָך פֿילט עס ניט אײבי, װײַל אַרום אים װערט אַלץ ענגער. טױזנטער און טױזנטער מענטשן קומען נאָך אַלץ אָן. דער שטראָם הערט גאָרניט אױף.

דער יאָנטעװ הײבט זיך אָן. אױף דער טריבונע, װאָס געפֿינט זיך אױפֿן לענין־מאַװזאָלײ, באַװײַזן זיך די באַװײַרים סטאַלין, מאָלאָטאָװ, קאַלינין, בודיאָני און נאָך סאָװעטישע פֿירער. דער אױלעם נעמט זײ אױף מיט הילכיקע פֿרײד־אױסגעשרײען. הונדערטער עראָפּלאַנען זשומען אין דער לופֿטן און באַגריסן דעם אױלעם מיט פֿאַרשײדענע װאונדערלעכע קונצן. עס קומט אָן דער מאָסקװער מיליטערישער גאַרניזאָן.

באַװער װאָראָשילאָװ רײַט אַרױס אױף זײַן פֿערד און באַגריסט אַלעמען. באַלד דערהערט זיך די שװאָכע פֿון דער רױטער אַרמײ. די צענדליקער טױזנטער אַרבעטער הײבן אױף די פֿױסטן און אַ ציטער גײט דורך אַלעמענס הערצער. ס'איז אַ פֿײַערלעכער מאָמענט. אַלע פֿילן זיך װי אױסגעגאָסן פֿון אײן קערפּער. און יעדערער שװערט צו זײַן געטרײַ דעם אַרבעטער־קלאַס. באַלד דערהערט זיך דאָס שיסן פֿון קאַנאָנען און אַלע הײבן אָן זינגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל”.

אײבי זיצט נאָך אַלץ אױפֿן בעט פֿאַרטראַכט. אים דאַכט זיך, אַז ער איז איצט אין מאָסקװע אױפֿן רױטן סקװער. ער מאַרשירט צוזאַמען מיט אַלע אַרבעטער. פּלוצלונג באַװײַזן זיך די פּיאָנערן. אַלעמענס פֿרײד װערט נאָך גרעסער. די קינדער נעמען זיך אַרום און טאַנצן אין מיטן סקװער, אונטער די טענער פֿון זײערע אָרקעסטערס. די אַרבעטער מיט זײערע פֿירער פּאַטשן מיט די הענט. באַלד זײַנען אַלע פֿאַרװאַנדלט געװאָרן אין קינדער. מען זינגט און מען טאַנצט אונטערן פֿרײַען סאָװעטישן הימל. און טאַנצנדיק מאַרשירט מען אַרױס פֿון סקװער, װײַל עס זײַנען אָנגעקומען נאָך אַרבעטער אױף נײַע

טאַנקען, טראַקטאָרס און אַטאָמאָבילן, וועלכע זיי האָבן געבראַכט אַלס אַ מאַטאָנע דער סאָוועטישער מעלוכע צום ערשטן מיי.

איבי האָט אַ ציטער געטאָן פון גרויס פרייד און מיט די פיס שיר ניט צעקוועטשט דאָס רענצל. ער האָט זיך אויפגעשטעלט, גענומען דאָס רענצל אין די הענט אַריין, אָפּגעווישט דעם שטויב דערפון און געזאָגט:

— ניין, מיין טייער רענצל, איך וועל דיך נישט אַוועקוואַרפן. איך וועל דיך באַהאַלטן, ווייל דו דערמאָנסט מיר דעם ערשטן מיי אין מאָסקווע. איך וועל דיך אָפּהיטן ביז מיר וועלן אין אַמעריקע האָבן אַזאַ ערשטן מיי, ווי אין דער רויטער מאָסקווע.

אַ נ ט אָ נ י מ ע ן (ווערטער פון פאַרקערטער באַדייטונג):

ענג ______________________________

אַלט ______________________________

נוצן ______________________________

אַהין ______________________________

געפּאַקט ______________________________

פאַרמאַכט ______________________________

טונקל ______________________________

גיך ______________________________

פרייד ______________________________

געטריי ______________________________

מיר ווילן ניט

(סאָוועטיש)

מיר ווילן ניט
פון פרעמדער ערד קיין פיצל.
מיר דאַרפן ניט
פון פרעמדער ערד קיין שפּאַן.
מיר וועלן אָבער
אונזער ערד באַשיצן,
מיט אונזער ברוסט,
מיט אונזער פעסטער האַנט!

דער טאַטע גייט אַף דער מילכאָמע.

פֿון כאַווער פּאַווער

דער יונגער טאַטע, דייוו דער סטאָליער, איז געגאַנגען איבער די גאַסן פֿון ניו־יאָרק, צום לעצטן מאָל.

די שיף אַפֿן האַדסאַן טייך איז אָנגעפֿילט מיט סאָלדאַטן. זי וועט שטיין אין האַפֿן ביז זעקס אַזייגער פֿאַרטאָג. די סאָלדאַטן פֿון ניו־יאָרק האָט מען דערלויבט גיין אַהיים און פֿאַרברענגען נאָך עטלעכע שאָ מיט זייערע אייגענע.

דער יונגער טאַטע איז געגאַנגען מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ און מיט אומעט אין די אויגן.

ער האָט געטראַכט:

די מילכאָמע איז אין דייטשלאַנד, אין פֿראַנקרייך, אין איטאַליע. וועט מען פֿאָרן מיט די שיפֿן אַזוי ווייט, אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט גלייך צום טויט.

זיין קליינע יונגע טאָכטער, וואָס הייסט טשיקי, שלאָפֿט שוין. זי קען אַזוי אָפּשלאָפֿן ביז שפּעט אין טאָג אַריין. וועט זי ניט זען איר טאַטן צום לעצטן מאָל, וועט זי ניט וויסן, אַז ער איז דאָ געווען.

די מאַמע האָט אויפֿגעריסן פֿון שלאָף איר קליינע טאָכטער. און אַז זי האָט דערזען איר טאַטן אין זעלנערשע קליידער, זיינען אירע אויגן געוואָרן פֿול מיט פֿרייד. זי האָט געמיינט, אַז דאָס האָט דער טאַטע פֿאַר איר זיך פֿאַרשטעלט, כדי זי זאָל זיך אַזוי שטאַרק פֿרייען.

נעמט זי דער הויכער טאַטע אַף די הענט, דריקט איר קעפּל צו זיין באַק, און טראָגט זי אַרום איבער די צימערן. און די מאַמע גייט זיי נאָך מיט טרויער אין די אויגן.

דאָס קינד איז גרינג, ווי אַ קליין קינדעלע. איידער ער וועט זי לייגן שלאָפֿן אין איר בעטל, וועט ער זיך שפּילן מיט איר צום לעצטן מאָל איר באַליבטע שפּיל.

ער הייבט זי אויף אין דער הויך, אַז אָט־אָט פֿאַלט זי. אָבער זי פֿאַלט ניט.

די מאַמע האָט מוירע, שטייט זי און בעט זיך:

— פּאַמעלעך, דייוו, פּאַמעלעך.

דער טאַטע האָט אָפּגעשפּילט מיט זיין קינד צום לעצטן מאָל. ער האָט זי אַריינגעלייגט אין בעטל.

— עפּעס, דייוו, וועסטו זיך צולייגן? — האָט געפֿרעגט די מאַמע.

ניין, ער וויל זיך ניט צולייגן. ער וויל זיצן און צום לעצטן מאָל הערן, ווי זיין טאָכטער שלאָפט.

דער זייגער קלאַפּט טיק־טאַק, טיק־טאַק, איינס, צוויי, דריי, גייט שוין באַלד די נאַכט פאַרביי.

און דייוו רעדט:

— הער, מיין ווייב. ניט איך דאַרף די מילכאָמע, ניט דו דאַרפסט זי. אין צייט פון פרידן האָט דער באָס גענומען מיין געזונט פאַר דאָלער. אין צייט פון מילכאָמע נעמען אַלע באָסעס אונזערע לעבנס צוליב דעם דאָלער.

דער זייגער קלינגט שוין דריי, און פיר, און פינף.

— הער ושע, מיין ווייב . . .

אָבער טרערן גיסן זיך פון אירע אויגן.

דייוו גייט אַראָפּ פון די שטיגן. פּאַמעלעך, פּאַמעלעך. טרערן גיסן זיך איבער זיינע טריט.

איבער די גאַסן הערט זיך אַ שיקער געזאַנג:

„אָווער דהער . . . אָווער דהער" . . .

די אַמעריקאַנער רעגירונג גיט אויס ביליאָנען דאָלער פאַר מילכאָמע.

מיר פאָדערן אַלע מילכאָמע־פאָנדן פאַר ______________

איינצאָל:	מערצאָל:
דער טאַטע	______________
די גאַס	______________
דער סאָלדאַט	______________
דער טייך	______________
דער קאָפּ	______________
די מילכאָמע	______________
די טאָכטער	______________
די האַנט	______________
דער באָס	______________
דאָס קעפּל	______________

אַ נ ט אָ נ י מ ע ן (ווערטער פון פאַרקערטער באַדייטונג):

מילכאָמע	______________	אומעט	______________
פאַרטאָג	______________	טויט	______________
שפּעט	______________		

באַדי קומט אַ[illegible]

פון א. קורץ

— מאַמע, מאַמע! באַדי קומט!
באַדי איז שוין דאָ!
— נו, גיכער, אַלע, אַלע צו דער שיף!
— ניין, מאַמע!
— פאַרוואָס?
זעט נאָר וואָס די טעלעגראַמע זאָגט:

— מיר גריסן!
באַדי, אייער זון, קומט היינט אַהיים.
זייט רואיק: מיר ווילן... איר זאָלט... וויסן...
מירן אים ברענגען, ווײַל די זון וועט אונטערגיין.

די מישפּאָכע און דער טיש איז גרייט.
בלומען — אויף די פענצטער און די טירן.
די היים איז פול מיט מענטשן און מיט פרייד,
נאָר ס'פלאַמט די פרייד מיט צעשראָקענע קאָלירן.

— מאַמע, זע, די זון
איז אין האָרסאָן שוין אַריין!
— יאָ, יאָ, מיין קינד,
באַדי וועט שוין באַלד דאָ זיין.

דאָס גלעקל קלינגט.
יעדנס האַרץ ציטערט, כאָטש עס זינגט.

די טיר איז אָפן.
ס'האָט דאָס שלאַכט־פעלד איצט אַלעמען געטראָפן:
אָן הענט און אָן פיס
האָבן זעלנער אַוועקגעזעצט —
מיט אָפענע אויגן — אַ האַלבן מענטש.

פאַראַן אַ באַרימטער לאָזונג:
„שאָלעם די כאַטעם, קריג די פּאַלאַצן!"
שרייב וועגן דעם אָן אַ קאָמפּאָזיציע.

די רויטע אַרמיי

(סאָוועטיש)

רויטאַרמייער באַ דער גרענעץ
שטייט און קוקט פון אַלע זייטן.
פליט אַ פינטעלע פון אויבן,
עפּעס רירט זיך דאָרט פון ווייטן.

כאַפּט ער באַלד און גיט צו וויסן,
קלינגען אַלע טעלעפאָנען,
עפּשער פליען דאָרטן סאָנים,
עפּשער רוקן זיך שפּיאָנען.

אויגן קלאָרע, אויגן טרייע,
אויגן שאַרפע און געניטע,
ניט זיי דרעמלען, ניט זיי שלאָפן,
נאָר זיי קוקן, נאָר זיי היטן.

אין דער ליכטיק, אין דער פינצטער,
אין די גרעסטע פרעסט און היצן,
רויטאַרמייער וועט באַהיטן,
רויטאַרמייער וועט באַשיצן.

די רויטע מאַטראָסן

(סאָוועטיש)

מיר זיינען מאַטראָסן
פון רויטן פלאָט.
מיר פירן די שיפן
פון שטאָט צו שטאָט.

אונז קען ניט דערשרעקן
קיין שטורעם, קיין טיפן.
מיר זיינען מאַטראָסן
פון רויטע שיפן.

מיר טראָגן די פרייהייט
דעם אַרבעטער־מאַן,
דורך טייך, דורך יאַם,
דורך אָקעאַן.

פון אַרבעטער, פּויערים
איז אונזער שטאַט.
מיר ווילן — סאָוועטיש
זאָל זיין דער יאַם.

דאַס וואַסער, די ערדן,
די הויכן, די טיפן —
נאָר זייטע זאָלן פירן
די ערד און די שיפן.

די רויטע ארמיי און דער רויטער פלאָט קעמפן פאַר די אינטערעסן פון די ארבעטער און פויערים. די אַמעריקאַנער ארמיי און פלאָט קעמפן קעגן די אינטערעסן פון די ארבעטער און פויערים. גיב אָן פאַקטן און שרייב וועגן דעם אַ קאָמפּאָזיציע.

סאַקאָ און וואַנזעטי

(פון זייערע רעדעס אין געריכט און פאַרן טויט)

ו ו אַ נ ז ע ט י:

איך האָב קיינמאָל נים געגאַנוועט, קיינמאָל נים געטויט, קיינמאָל קיין בלוט נים פאַרגאָסן.

איך האָב אַלעמאָל געקעמפט קעגן פאַרברעכנס און איך האָב זיך אַלעמאָל-מאַקריזיי געווען פאַר דעם קאַמף אַפילו קעגן די פאַרברעכנס, וועלכע דאָס געזעץ און די קירך דערלויבן און דערקלערן אַלס געזעצלעך.

איך וואָלט נים געוואונטשן קיין הונט, אָדער קיין שלאַנג, אַפילו נים דער נידעריקסטער און ערגסטער באַשעפעניש אויף דער ערד, אַז עס זאָל איבערלעבן די ליידן, וואָס איך האָב איבערגעטראָגן פאַר די פאַרברעכנס, וואָס איך בין קיינמאָל נים באַגאַנגען.

איך לייד דערפאַר, וואָס איך בין אַ ראַדיקאַל, און איך בין טאַקע אַ ראַדיקאַל. איך האָב געליטן, ווייל איך בין אַן איטאַליענער, און איך בין ווירקלעך אַן איטאַליענער. איך לייד מער צוליב מיין פאַמיליע און מיינע נאָענטע און טייערע, ווי פאַר זיך אַליין.

איך בין אָבער אַזוי איבערצייגט, אַז איך בין גערעכט, אַז אַפילו, ווען איר וואָלט מיך צוויי מאָל געטויט און ווען איך וואָלט צוויי מאָל ווידער געבאָרן געוואָרן, וואָלט איך ווידער געטאָן דאָס, וואָס איך האָב געטאָן ביז איצט.

ס אַ ק אָ א ו ן ו ו אַ נ ז ע ט י.

בלויז צוויי פון אונז וועלן שטאַרבן — אונזער אידעאַל, איר, אונזערע באַוויירים, וועלן לעבן אין די מיליאָנען. מיר האָבן געוואונען, מיר זיינען נים באַזיגט.

באַהאַלט פאַר די הויזעס אונזערע ליידן, אונזער טרויער, אונזערע פעלערן, אונזער נידערלאַגע, אונזער ליידנשאַפט פאַר די צוקונפטיקע שלאַכטן פאַר דער גרויסער באַפרייאונג.

מיר נעמען אייך אַרום אַלע, זאָגן אייך אונזער טיפסטן „זייט געזונט“, איצט און שטענדיק, לאַנג לעבן אייך אַלעמען, לאַנג לעבן זאָל די פרייהייט!

ס אַ ק אָ א ו ן ו ו אַ נ ז ע ט י.

ליד פון וואַנזעטי

אף אונזערע פיס שווערע קייטן מיר טראָגן
און ליידן.
מיר ליגן אין שמוציקע קעלערס דערשלאָגן
און ליידן.
אָבער מיר ווייסן:
צעברעכן וועט איר אַמאָל אונזערע קייטן!
די טורמעס עפענען פון אַלע פיר זייטן!
מיר הערן דעם איינציקן יובל־געשריי:
די וועלט איז פריי! איז פריי! איז פריי!

שטעל צו די די, דער אָדער דאָס צו די ווערטער:
געריכט, בלום, קאַמף, געזעץ, קירך, הונט, שלאַנג, באַשעפעניש, ערד,
ראַדיקאַל, פאַמיליע, טרויער, נידערלאַגע, פרייהייט.

עלאַ מיי וויגינס

פון ל. בערקאָוויטש

אַ שטעטל פּאַ־אַנעו אין נאָרט קאַ־אָליינאַ,
אַ שטעטל אַ קליינע, אַ שיינע, אַ פיינע.
מיט בערגלעך, מיט ביימלעך און בלומען אַפילע,
און עלאַ מיי וויגינס —
אַ מאַמע מיט קינדערלעך פינף אין איר שטיבל,
אַ שטיבל ניט גרעסער פון אַט אַזאַ גריבל,
האָרעווען פלעגט זי פון סאַמע באַגינען
פאַר אירע פינף קינדער אַף ברויט צו פאַרדינען.
האָרעווען פלעגט זי באַם וועבשטול און וועבן,
און פלעגט נאָר פאַרדינען קוים־קוים אַף צום לעבן.

און באַ דעם וועבשטול פלעגן זיך שפּינען
געדאַנקען און לידער באַ איר אין דעם זינען.
לידער פון אייגענער נויט און פון פרעמדער,
פון די, וועלכע וועבן געדאַנקען אַף העמדער.
יעדער פלעגט פילן, יעדער פלעגט הערן
אין קלאַנג פון די לידער זיין לעבן, זיין שווערן.

און דערמאָלט עס פלעגן געבויגענע שקלאַפן,
וואָס אַרבעטן, וועבן, לײדן און שאַפן,
שטאַרק און געאײניקט אין רײען זיך שטעלן
און זאָגן:
— מיר וועלן פאַר אײך מער ניט וועבן!
מיר ווילן אױך לעבן!
און דאָס האָט די באָסעס, די שלעכטע פאַרדראָסן,
זײ האָבן עלאַ מיי וויגינס דערשאָסן!

דערשאָסן אין מיטן דער נאַכט אַף אַ וואָגן,
און עס האָבן די וועבער געבראַכט זי צו טראָגן
מיט קעפ איפגעהויבן צום שוועל פון דעם שטיבל,
איר שטיבל ניט גרעסער פון אָט אַזאַ גריבל.
און פינף קלײנע קינדער עלנט געבליבן,
זײ האָבן געיאָמערט, זײ האָבן געשריגן
ביז ס'האָט זײ פאַרשלעפערט דער שלאָף אין די וויגן....

מאַרטירער

פון ב. פוידמאַן

— טאַטע, איך זע ערגעץ שטײנער,
פאַרגאָסן מיט אַרבעטער־בלוט!
— דאָס ווײל, קינד מײנס, היטלער אין דײטשלאַנד
באַ די אַרבעטער ברעכן דעם מוט.

— טאַטע, איך זע גיליאָטינעס,
מיט בלוט פאַרגאָסענע טרעפּ!
— דאָס האַקט, קינד מיינס, היטלער אין דייטשלאַנד
פון העלדישע קעמפער די קעפּ!

— טאַטע, איך הער ערגעץ קייטן
קלינגען אַף אַרבעטער־הענט!
— דאָס שמידט, קינד מיינס, היטלער אין דייטשלאַנד
די קעמפער אין טורמישע ווענט!

— טאַטע, איך זע דאָרטן איינעם
מיט אַ רונדיקן קאָפּ, ווי די וועלט...
— קינד מיינס, דאָס איז כאַווער טעלמאַן
פון העלדן — דער מוטיקסטער העלד!

— טאַטע, עס טראָגט זיך פון דאָרטן,
איך הער, אַזאַ מוטיק געזאַנג!
— [illegible]אַס גרייטן זיך דייטשישע מאַסן
[illegible]עבן דעם היטלערשן צוואַנג!

— און מה מיט די דייטשישע קעמפער,
אַקסל צו אַקסל באַנאַנד —
מיר וועלן באַפרייען די קעמפער
מיט טעלמאַן — דעם בראַווסטן פון לאַנד!

כאַווער דימיטראָוו האָט געזאָגט: דער קאַמף פאַר דער באַפרייאונג פון כאַווער טעלמאַנען איז דער קאַמף פאַר דער ערע פון דעם ארבעטער־קלאַס. דערקלער אין אַ פאַראַגראַף וואָס דאָס מיינט.

מײַן שאַכן מאַריני

פֿון ל. דינסקי

אַ קלײן טענעמענט־הױז, ניט קײן מאָדערנע,
זעכצן פֿאַמיליעס — פֿיר אױף אַ פֿלאָר.
ס'האָט יעדער שאָכן הײַ ציםעלעך מיזערנ
מיט אַ צוגאָב — אַ בלינדן קאָרידאָר.

איך די נײַט — פֿאַראַן בײַ יעדן שאָכן:
אַ רענט־סטרײַק האָט דאָ צאָרנדיק געברענט.
פֿון קאַמף ביזן זיג האָבן דורכגעציטערט װאָכן —
האָט אײנער מיטן צװײטן זיך באַקענט...

באַװערט מען זיך אינעם הױז און הורך די פֿענצטער,
איבער דעם אַלטן ברױז־טרעגער מאַריני.
צו מײַן טיר, אַלס שאָכן, איז ער גראָד דער נעענטסטער,
נאָר דער װײַטסטער פֿון מײַן קלאַסן־ליניע.

— איך לױף סאָרטירן פֿעלבלעך, מאַריני, פֿעלצן מאַכן,
דו — סאָרטירן און צעטראָגן פֿרײד און צאָר...
ס'איז עמעס — ניט גאָר ענלעך זײַנען בײדע פֿאַכן,
נאָר אונזער נויט — די זעלביקע דערפֿאָר.

— מאַ פֿאַרװאָס אַזעלכע פֿרעמדע בליקן?
װאָס־זשע האַלטסטו זיך פֿון װײַטן, שאָכן מאַריני?
הער: איך װעל אַמאָל דיך אין מײַן הױז פֿאַרבעטן
און גענױ דערקלערן דיר אונזער קלאַסן־ליניע!

שרײַב אַ קאָמפּאָזיציע:

צו װאָס אָרגאַניזירן די אַרבעטער הױז־קאָמיטעטן.

אינהאלט:

זייט

צום נייעם יאר — ב. פרידמאן — 5
יאסי דער דעקלאמאטאר — 6
צום נייעם יאר — באוועטיש — 8
אין שול — 9
סערקע — א. פלאטנער — 11
אין דער שול — 12
אין שול — באווערפאווער — 13
דער שולפאריין — ש. דאווידמאן — 17
לעאנארד — באשמאל — 17
ארבעטער־קינדער — א. פלאטנער — 21
אין שול — ש. דאווידמאן — 22
ביים קינדער־בארעגטס — 22
דער אינט. ארבעטער ארדן — ב. פרידמאן — 24
מארטינס טאטע — 25
א גאס — י. קאטלער — 27
הייליקע טעג — א. מייזל — 27
היימיש מאמע — מ. שיפרים — 33
יאנטעוו — באוועטיש — 36
אין די אקטאבער טעג — 37
קערענסקי — 38
פעברואר 1917 — 39
די באלאדע — נ. ווייסמאן — 41
א מייסע — 43
דעם פארעצס קאנטשיק — 46
אין די יאבלעס — 49
שלאנגלער — באוועטיש — 50
אידישע בויער — ב. פרידמאן — 50
צוליב וואס די רויטע ארמיי — 51
בירא־בידזשאן — 53
ברידערלעך — באוועטיש — 54
איקאר — נ. ווייסמאן — 58
טעכי אין בירא־בידזשאן — בערטא העלטשוק — 59
דער סאדאם אנדז עלא — י. א ראנטש — 62
דער קליינער מאטראס — א. מייזל — 63
אפריקה אנקל — 68
אין גאס — ב. קאין — 72
א בערעליין — 73
רוזשעק — ש. ווינטשעווסקי — 75
ביים פענצטער — י. קאטלער — 76
דער אינגל פון סיאמי — א. ראבאי — 77
לענין — א. פרינץ — 81
א נוסער באווער — 85
לענין ביי קארל מארקס קייוער — 86
דאס געהיימע ביידל — 86
די פוילע וואנס — 87
לענין שרייבט — 88
לענין אין א פרעמדן לאנד — 88
כאווער קארבאוו — 89
שאך־שפיל — 89
קארל מארקס — 90
קארל ליבקנעכט — 93
ליד פון קאמפארטיי — ב. קאין — 95
ערשטער יוגנט־טאג רוזשאנסאן — 96
די סקאטסבארא אינגלעך — ב. פרידמאן — 99
אנדזשעלא הערנדאן — 100
א נעגער־מאמע — ו. דזשעראם — 101
דער קליינער טאם — 101
ליגנס — פארע־בארקאן — 104
דער אמעריקאנער בירגערקריג — 105
דער גייסט פון סיטאן לעגרי — מ. בירנבוים — 107
וואשינגטאן און לינקאלן — 108
די ארבעטער־פרוי — ב. פרידמאן — 110
דאס צעריסענע סיכל — נ. סינאלאווסקי — 111
ארבעט — מעינקע קאין — 116
עוויקשאן — מ. א. סול — 117
א גראס צו ברוים — באווערפאווער — 119
מוטער און קינד — ל. בערקאוויטש — 121
דאס געבעט פון א מיינער — „איי וואנט טו פיט קאלערוש" — 123
אין שאפ — שאלעם אליישעם — 124
דער מארש פון ברויטסמריק — פארע פעליען — 126
דרייסאל: מיר — 127
אז ארבעטער ביי פארדן — ל. בארנשטיין — 128
זייד — מ. א. סול — 131
אפגענארט — 132
מערדערס דיי — באשמאל — 133
דער ארבעטער און דער ווינט — 134
די מיינער — פארע בארקאן — 137
די פאריזער קאמונע — 138
די ליסענע פיפקע — אי. ערענבורג — 139
די פיר קאשעס — באשמאל — 143
ווי אזוי טאטע האט געשאלטן גאט — באווערפאווער — 144
מייער דער רויטארמייער — י. קאטלער — 146
די באבע מיט די אייניקלעך — 149
מיר ווערן פיאנערן — י. קאטלער — 151
ווער זיינען די יונגע פיאנערן — 153
אייזיק פיאנער — פארע בארקאן — 155
א בריוו פון כאווער סטאלין — 155
א קינדער־בריוו פון איטאליע — 157
ווילי פאטשטערנאק — א. מייזל — 158
די רויטע פאן — „גיב מעטעס" — 163
ציוציו — ב. מאזער — 165
א קינדערהיים — 167
דער ראון איז אנטלאפן — 168
נא מאר מואווים — בערטא העלטשוק — 170
הוארים לינג, אויגוסט שפיז — ד. ערלטשאט — 173
די וואונדערלעכע פאן — 174
מיי — מארש — 176
ערשטער מיי — א. פרינץ — 176
מיי — באוועטיש — 177
דער ערשטער מיי אין מאסקווע — א. לייב — 177
מיר ווילן ניט — 181
דער טאטע גייט אף דער מילכאמע — באווערפאווער — 182
בארי קומט אהיים — 184
די רויטע ארמיי — באוועטיש — 185
די רויטע מאטראסן — באוועטיש — 185
סאקא און וואנזעטי — 187
עלא מיי ווינינס — ל. בערקאוויטש — 188
מארטירער — ב. פרידמאן — 189
מייז מאכן מארינ — ל. דינסקי — 191